milliardaires

Michel
de
Saint Pierre

MICHEL DE SAINT PIERRE

●

MILIARDARUL

Coperta de *Péter Pusztai*

MICHEL de SAINT PIERRE
Le Milliardaire
© Editions Bernard Grasset, 1970
Toate drepturile asupra acestei versiuni sînt rezervate Editurii UNIVERS

Michel de Saint Pierre

MILIARDARUL

Traducere și cuvînt înainte
de VIRGIL TĂNASE

Mădălina și Pompiliu
Constantinescu

Editura Univers
București — 1974

CUVÎNT ÎNAINTE

Într-o clipă de bilanț cînd se simte cumplit de singur și mai ales foarte nedreptățit, Fabre-Simmons, eroul cărții de față, împarte lumea în două mari categorii : de o parte se află oamenii de „creație", cei care știind că activitatea umană se desfășoară într-o aceeași măsură la nivelul realității și la acela al modelelor construite, nu se pot resemna să meargă pe drumuri bătute, altfel spus, cei care refuză ideea unei lumi închise și care, deci, indiferent de domeniul lor de muncă, se definesc printr-un înverșunat efort de a schimba alcătuirile, de a împreuna într-o nouă structură datele pe care le au la îndemînă ; ceilalți, majoritatea, sînt lipsiți de curajul deschizătorilor de orizonturi și se mulțumesc, într-o gamă de valori morale care merge de la simplul automatism pînă la doctrinele retragerii din lume, cu simpla cultivare a spațiilor gata desțelenite. Nu încape îndoială că Michel de Saint Pierre, cel puțin ca scriitor, face parte din aceștia din urmă : el nu-și propune nici să înnoiască scriitura — și, în această privință, afirmațiile unui alt erou al cărții, scriitorul Pierre Mazade, sînt edificatoare : „Vedeți dumneavoastră, eu caut să mă țin la fel de departe de căutările trudnice ale noului roman ca și de nostalgiile romanului balzacian" ; — și nici, corelativ, să exprime o atitudine nouă în raport cu evenimentele relatate. Printr-un mecanism al limbajului, evident pentru toți cei care nu refuză a vedea în acesta altceva decît un aparat sinonim cu telefonul, semnificația nouă a lumii (sau, dacă preferați, semnificația unei lumi noi) nu poate încăpea într-o formulă literară deja consumată ; cu alte cuvinte, nu ne putem aștepta nici de la Pierre Mazade și, deci, nici de la Michel de Saint Pierre la o răsturnare prin scriitură a rosturilor lumii, întrucît atît unul cît și celălalt se străduie a se păstra între hotarele unei literaturi de concepție deterministă, autorul fiind deținătorul unei perspective, al unui adevăr etern în funcție de

care — indiferent de natura lui — elementele narative se mișcă automat.

Dar, este un fapt, cărțile lui Michel de Saint Pierre — destul de numeroase dealtfel : opt romane, două volume de povestiri, eseuri, biografii, povestiri de călătorie — se bucură de un public larg, iar romanul *Le Milliardaire* a constituit un adevărat succes de librărie. Iată un fenomen care, în lumina celor mai înainte spuse, merită să fie explicat, firește nu pentru a descoperi o psihologie a cititorului care este greu de presupus că ne va oferi surprize, ci pentru că astfel vom avea o cale de acces către o sumă de evenimente ce constituie în mod cert problematica societății contemporane, sumă de evenimente care determină în mod fatal opțiunile ideologice ale intelectualității franceze. În mod paradoxal romanul „tradițional" al lui Michel de Saint Pierre este o posibilă treaptă, un ajutor prețios în pătrunderea experiențelor literare celor mai novatoare : într-adevăr, după cum spuneam, formulele literare — și ele niște modele — se transformă ca urmare a unor mutații de semnificație prin care cuvintele trebuie situate în relații noi, cele vechi oferind sensuri neîncăpătoare ; dar, la rîndul lor, aceste mutații se produc ca răspuns la o serie de probleme, de ilogisme, care, impunîndu-se dinspre realitate în cîmpul cultural al unei epoci, îl fac inacceptabil, cerînd în mod imperios schimbarea lui. Așa numitele „experiențe literare" — care vor fi întotdeauna la modă în oricare tip de cultură vie, întrucît ele sînt seismele unei realități prin esența sa vulcanice — așadar experiențele literare din literatura franceză contemporană sînt încercări de răspuns la o problematică înfățișată limpede de către Michel de Saint Pierre și pe care acesta n-o poate rezolva — și nici nu-și propune așa ceva — în virtutea fricii sale de a părăsi un limbaj deja consacrat.

Michel de Saint Pierre nu aspiră la asemenea fapte de revoluție și modestia lui este răsplătită printr-o mare aderență la realitate ; or atunci nu se poate să nu remarcăm identitatea de atitudine care leagă viața și activitatea literară a lui Michel de Saint Pierre. Aristocrat prin origine, marchiz, pe numele lui întreg Michel Grossourdy de Saint Pierre, văr cu Henry de Montherlant, deviza lui pare a fi fost tocmai conștienta renunțare la toate prerogativele pe care i le asigura poziția socială a familiei sale, act în măsură a-l feri de o eventuală perspectivă deformatorie și mărginită. La optsprezece ani (este născut în 1916), Michel de Saint Pierre se angajează ca muncitor necalificat la șantierele

navale din Saint-Nazaire. Intră apoi în marină ca simplu matelot și după ce este demobilizat, ajuns la Lyon, își cîștigă viața practicînd o serie de meserii dintre cele mai diferite. Ocupația îi oferă prilejul unei noi experiențe și în 1942 se alătură Rezistenței. După terminarea războiului îl regăsim în funcții administrative diverse, de la cea de consilier municipal al unui arondisment parizian pînă la cea de agent comercial. În cele din urmă, cărțile sale cunoscînd un succes din ce în ce mai mare — primește marele premiu al Societății Oamenilor de Litere în 1952, pentru romanul *La mer à boire* și premiul selecției librarilor din Franța în 1954, pentru *Les Aristocrates* — se consacră exclusiv activității literare. După volumele de povestiri *Vagabondage* (1938) și *Contes pour les Sceptiques* (1945) apar romanele *Ce Monde ancien* (1948), *La mer à boire* (1952), *Les Aristocrates* (1954), *Les Écrivains* (1957), *Les murmures de Satan* (1959), *Les nouveaux Aristocrates* (1960), *Les Nouveaux Prêtres* (1963) și în cele din urmă *Le Milliardaire* (1970). La acestea ar mai trebui adăugate eseuri ca : *Montherlant bourreau de soi-même* (1949), *L'École de la violence* și *Sainte colère* (1965).

Or, aceeași înverșunare de „a se compromite", ca să folosim propriile cuvinte ale lui Michel de Saint Pierre, adică de a renunța la privilegii pentru a căpăta un contact cît mai nemijlocit cu viața, pare a fi principiul călăuzitor și în activitatea literară a acestuia : renunțînd la noblețea romanului care este cea de a propune sensuri, de a răscoli adîncul figurilor narative pentru ca lumea alcătuită în carte să devină mai adevărată și mai profundă decît cea pe care o puteau înfățișa pînă atunci cuvintele, Michel de Saint Pierre s-a mulțumit a se menține într-un stadiu literar deja consumat, avînd în schimb posibilitatea să surprindă, mai exact poate decît cei preocupați de mutațiile sociale, aspectele pe care și-a propus să le înfățișeze. Iată de ce el a fost adeseori acuzat de superficialitate ; firește, atunci cînd înfățișezi cu cuvintele altora, sensurile rămîn ale acestora, iar cînd aceștia au fost profunzi într-o etapă depășită, sensurile tale sînt astăzi de suprafață. Michel de Saint Pierre pare a nu se fi sinchisit prea mult de aceste critici luînd, în ce-l privește, partea lor bună : cărțile sale, dovadă elocventă a acelei „mînii" care, după Jean Paulhac, este o trăsătură caracterologică definitorie pentru Michel de Saint Pierre, nu construiesc ci strigă, ele sînt, așa cum remarca și Ginette Gaitard „niște lovituri de pumn suscitate de indignare, de revoltă, o reacție de apărare împotriva a tot ceea ce i se pare a fi în epoca noastră aberație, sinucidere sau neangajare".

Iar Franța din *Le Milliardaire* apare în dese rînduri minată de asemenea atitudini. Firește, ar fi o copilărie să se creadă că problemele Franței sînt regionale și că nu ne privesc: spațiul francez este ales ca model, iar cartea ne implică mai întîi ca unitate a unui tot, a unei societăți vaste pe care tindem să o creăm și către care Conferința de la Helsinki ar fi un prim pas; în această ordine de idei ceea ce se întîmplă în spațiul unei țări de care sîntem atît de legați nu ne poate nicidecum fi străin. Dar, apoi, nu se poate să nu fim interesați de aspecte umane atît de grave și de stringente, cum sînt problema înstrăinării omului strîns din ce în ce mai rigid în chingile activității profesionale, acaparat de existența socială și conștient de continua sa însingurare; de fapt, este vorba despre problemele unei adevărate restructurări sociale: încetul cu încetul relațiile de familie sînt înlocuite cu cele de muncă, iar comunitatea de sentimente cu comunitatea de interese. Iată de ce *Le Milliardaire* nu este decît la suprafață relatarea luptei dintre doi giganți ai industriei, cartea structurîndu-se pe o problemă mult mai gravă, cea a instaurării unor relații de un tip incontestabil antiuman și prin care istoria devine o prăbușire către nivelele inferior organizate ale materiei. Substanța cărții de față e de fapt constituită de înfățișarea unui tip de relații sociale care numai întîmplător iau în acest caz aparte forma unor operații financiare dar care cunosc modalități de legitimare și de instaurare dintre cele mai diverse; după cum nota cu foarte multă dreptate după părerea noastră și Jean Paulhac în studiul său: *Michel de Saint Pierre, témoin de son temps* (La Table Ronde 1972), *Le Milliardaire* nu este o carte despre lumea banului ci despre lume în general: „Iată într-adevăr principalul merit al acestei cărți: ea a arătat în mod magistral, repet, nu maleficiile banului, care sînt evidente și grosolane, ci acelea ale autorității, într-un cuvînt ale posedării, cu atît mai subtile cu cît adeseori ele iau masca legitimității" (p. 192). Firește, cartea lui Michel de Saint Pierre nu poate fi o propunere de soluții dar este, în orice caz, un semnal de alarmă față de o situație afectînd toate zonele civilizației dezumanizante ale societății contemporane, care, așa după cum indica unul dintre cei mai acuți gînditori preocupați de aceste probleme, „este înainte de orice mecanizare, aservire a omului în fața tehnicii, transformare a omului în mașină", întrucît „puterea mecanică descompune imaginea integrală a ființei umane, economicul se desprinde în mod definitiv de spiritualitate iar

aceasta este mereu mai surghiunită către cotloanele cele mai obscure, nemaiîngăduindu-i-se a călăuzi viața noastră".

Firește, dacă axul cărții este constituit de conflictul celor doi mari industriași, conflict — ultimul dintr-un lung șir care nu este altceva decît cariera lui Fabre-Simmons — sub presiunea căruia, în mod hiperbolic dar definitoriu, acesta se îndepărtează și mai mult, sau dacă vreți, și mai exemplar de familia sa, adică de ultima zonă care îi putea da o fericire umană, el exilîndu-se acum într-un spațiu cu satisfacții de computer, dacă acesta este axul cărții, spuneam, în schimb opțiunea lui Fabre-Simmons are drept consecință imediată totala dezorientare a copiilor săi; iar de aici revolta acestora împotriva părinților și a formelor de autoritate pe care ei le susțin. Dealtfel, această înverșunată luptă a tinerei generații împotriva unor structuri sociale pe care ea le consideră inadecvate este, fără îndoială, una din temele esențiale ale romanelor lui Michel de Saint Pierre, ea făcîndu-și apariția încă de la primele cărți; așa de pildă, atît tînărul student Gilles de Lointrain cît și tînărul muncitor René le Styer — eroii romanului *Ce Monde ancien* — deși pornind de pe poziții diferite, manifestă același refuz al „lumii vechi"; cel dintîi se opune Sorbonei și metodelor ei prăfuite, artei contemporane ambigui, iar celălalt conformismului și fatalismului care subminează mișcarea muncitorească.

Sub o altă înfățișare, „conflictul dintre generații", apare în *Les Aristocrates*, prin personajul Daisy prezentîndu-se acest tipic caz de revoltă împotriva unei autorități sincretice, în același timp seducătoare și agresive și care va fi problema mai tuturor tinerilor din literatura lui Michel de Saint Pierre. Lucrurile devin și mai clare, deși în același timp mai grave, mai adînci, cu Denis Prullé-Rousseau *(Les nouveaux Aristocrates)* care, liber de orice autoritate paternă, îi simte în același timp lipsa — aceasta întrucît pentru Michel de Saint-Pierre familia este în același timp opresiune dar și sprijin, punct de plecare, revolta neavînd sorți de izbîndă dacă nu pornește de la o situație fermă pe care își propune s-o distrugă. Anchetele pe care Michel de Saint Pierre le-a întreprins de la tribuna revistelor *C'est à dire* și *L'Aurore*, anchete ale căror rezultate le-a publicat în *La Nouvelle Race* și în *L'École de la violence* stabilesc dealtfel că în determinarea noului tip de tînăr factorii nu sînt decît într-o mică măsură biologici, ei fiind esențialmente psihologici și sociologici. Or, concluzia la care ajunge Michel de Saint Pierre în urma unor asidui studii privind tine-

reful — chiar dacă metodele sale de investigație se dovedesc întrucîtva rudimentare, intuitive — este că, într-adevăr, autoritatea, rigiditatea făgașelor unei societăți tehnocratice extinzîndu-și în virtutea unui proces firesc sfera de acțiune la cîmpuri din ce în ce mai vaste, pretinzînd dimensiuni istorice, pierde canalul de comunicare cu individul, realitatea umană fundamentală; altfel spus, atunci cînd oamenii încep a fi gîndiți ca aparate, ca mașini cărora li se pot aplica legile benzilor rulante, meditația ajunge a opera cu non-umanul și devine monstruoasă; or, tineretul din cărțile lui Michel de Saint Pierre suferă tocmai pentru că se află la vîrsta „integrării" sociale, care nu se poate produce decît printr-o renunțare la calitățile individuale; lupta acestui tineret este lupta împotriva mecanismelor de adaptare, împotriva sistemelor de uniformizare. Tineretul din *Le Milliardaire* este tineretul lui Mai '68, agresiv și ridicol, inconștient și periculos, un tineret revoltat fără a avea precizat sensul acestei revolte, gata să subscrie oricăror lozinci pentru că nu poate pătrunde niciodată dincolo de înlănțuirea de cuvinte.

Pentru acest tineret autoritatea individuală a dispărut cu desăvîrșire, iar cea reprezentată prin stat și pe care se bizuie părinții lor și-a pierdut orice rol protegător, dovedindu-se exclusiv agresivă: părinții nu sînt decît angrenajele acestei mașini tehnobirocratice: ei trebuie deci înlăturați, sacrificați odată cu edificiul. Dar această înverșunare destructivă se exercită anarhic împotriva oricăror premise indicînd o direcție de evoluție socială: refuzîndu-se din principiu orice premise, nu mai rămîne nici o direcție sau, mai exact spus, nici un punct de referință. Tineretul din *Le Milliardaire* este atît de haotic pentru că se silește să clădească ceva în aer: agresivitatea lui este mai curînd o forță consumată în gol, de dragul forței.

Iată, așadar, care este, în cele din urmă, dintr-o perspectivă mai vastă, soarta unei societăți fundată pe principiile alienării: transformarea elementelor constitutive în butoaie cu pulbere gata să explodeze la cea mai mică scînteie. Or, privind din această perspectivă, fără îndoială că romanul lui Michel de Saint Pierre se arată a fi o carte gravă, așa încît nu se poate să nu conchidem împreună cu Luc Estang, spunînd că romanul *Le Milliardaire* este „cel mai împlinit, cel mai strălucit și cel mai convingător din toată opera lui Michel de Saint Pierre".

VIRGIL TĂNASE

Și mai ales ai grijă să deosebești lucrurile de zgomotul pe care îl fac.

SENECA

Ar trebui să trăim după pilda unor capucini bine-crescuți

Joseph de MAISTRE

CAPITOLUL I

Era o vreme friguroasă iar Parisul înfățișa privirii toată bogăția de griuri a paletei sale. Șoferul își scoase șapca, își aplecă ușor capul cărunt, deschise portiera și-i întinse patronului mîna înmănușată. Domnul Georges H. Fabre Simmons, fără a lua în seamă acest gest, coborî sprinten din mașină :

Mulțumesc, Léopold ! Și poftă bună. Mi-e teamă, adăugă el, c-o să țină cam mult ! Vino să mai iei la patru.

Pe buzele șoferului se formă o banderolă de abur :

— Poftă bună, domnule președinte.

Fabre-Simmons intră înfrigurat în restaurant și își scoase pălăria neagră, lăsîndu-se în voia unui ober în același timp ceremonios și prevenitor care, după ce-i luă paltonul negru și fularul alb, îl conduse într-un separeu rezervat la primul etaj. Președintele se uită la ceasul pe care-l purta la mînă (gestul devenise la el un tic) : „Ora treisprezece și cincisprezece precis. Vita aia de Sangalles iar întîrzie. Eram sigur că o să întîrzie..."

Fabre-Simmons, un om mic de stat dar care se ținea foarte țeapăn, încercă să-și reprezinte masa cărnoasă a lui Marcel Sangalles, președintele Atelierelor și Șantierelor Sangalles & fiul, arhimultimilionar în franci noi.

Cei doi se întîlniseră în nenumărate rînduri cu prilejul reuniunilor de lucru, al numeroaselor festivități, inaugurări sau cocteiluri. Dar nu avuseseră încă niciodată prilejul să

se înfrunte. Fabre-Simmons se mai uită o dată la ceasul de la mînă. Nu putea suporta să aştepte. Nervos, îşi reaminti diferitele etape ale mişcării de întrapropiere pe care o iniţiase — şi n-avea nici o îndoială că totul fusese de pomană — cu scopul de a atrage atenţia lui Sangalles. Nici o clipă nu pierdea din vedere ţelul pe care căuta să-l ajungă : intenţiona să extindă Compania franceză de Electronică şi Informatică, principala societate dintre multele pe cale le avea în subordine, făcînd-o să fuzioneze cu departamentul corespunzător al Atelierelor şi Şantierelor Sangalles & fiul. „Cea de-a patra fuziune ! Oricum, tehnica este acum bine pusă la punct... Da cine-şi închipuie el că e, malacul ăsta ?“ Căci Fabre-Simmons nu neglijase nimic din toate cîte trebuiau să-l determine pe „malacul“ Sangalles să cadă la învoială : îi suflase de sub nas o serie de afaceri, neşovăind să meargă în pierdere — consimţind adică la o serie de sacrificii financiare mai dureroase decît nişte furuncule. Răspîndise apoi zvonul că avea să-şi extindă activităţile şi-n afara nomenclatorului său obişnuit, propunînd o participare mixtă puternicei Societăţi F.E.G. — marea producătoare de tuburi metalice şi rivală directă a lui Marcel Sangalles în privinţa principalelor produse ale firmei sale. Cu alţii, această tactică bine pusă la punct dădea rezultate excelente. Alarmat, adversarul lua în cele din urmă iniţiativa unui dejun la Drouant sau la Lucas-Carton. Fabre-Simmons accepta invitaţia ; or, din clipa aceea el nu mai era cel care solicită ci, din contră, cel solicitat ; iar confortul pe care i-l oferea această poziţie făcea parte din bucuria lui de a trăi.

„Sangalles nu s-a lăsat momit. Nu s-a lăsat dus, pungaşul...“

Nu numai că nu se lăsase dus dar, mai mult decît atît, se lăsase rugat, răspunzînd evaziv şi cu mare întîrziere primelor avansuri care i se făcuseră. Dovadă că el, Fabre-Simmons, fusese nevoit, călcîndu-şi pe inimă, să modifice obişnuita desfăşurare a ceremonialului. O rugase deci pe secretara sa să telefoneze secretarei lui Sangalles spre a-l invita pe „malac“ la masă, propunîndu-i o serie de date eşalonate de-a lungul lunii următoare. Întîlnirea fusese

fixată. Dar de data asta cel care solicita era fără doar şi poate preşedintele Fabre-Simmons.

*

Oberul veni de două ori să întrebe dacă „Domnul preşedinte nu vrea să servească nimic cît timp aşteaptă". Avea o figură severă, cu nasul borcănat şi cu sprîncene negre. Fabre-Simmons refuză cu un gest nervos. „Ora treisprezece şi douăzeci şi cinci ! Dacă la şi jumate vita tot nu şi-a făcut apariţia..."

Uşa separeului se mai deschise o dată şi oberul apăru iarăşi dîndu-se apoi în lături spre a face loc preşedintelui Marcel Sangalles, care intră cu mîna întinsă :

— Ce mai faci, dragă domnule preşedinte ?

Enervat, politicos şi precis, Fabre-Simmons aşează în laba enormă a noului-venit mîna sa mică, scurtă şi îngrijită dar viguroasă ca un cleşte.

— Ce să fac, domnule preşedinte, după cum vedeţi, vă aşteptam...

Marcel Sangalles nu-şi ceru scuze. Trase aer în piept şi exclamă :

— Crăp de foame !

„E mai malac şi mai huidumă chiar decît mi se păruse, ticălosul, gîndi Fabre-Simmons. Peste o sută de chilograme de carne tare."

Sangalles scoase un oftat de uşurare descheindu-şi haina, mîngîie enorma garoafă roşie pe care o avea la butonieră, frecîndu-se apoi pe burta care se revărsa deasupra curelei strînse. Aproape chel, faţa lui era lătăreaţă, colţuroasă, ciudat de palidă, iar ochii îi străluceau mărunţi, albaştri şi pătrunzători. Singurul lucru atrăgător al înfăţişării sale era gura emotivă şi senzuală.

— Fir-ar să fie ! Ce vreme împuţită !

Pereţii separeului erau acoperiţi cu oglinzi fixate în panourile de lemn şi Fabre-Simmons, aruncîndu-şi o căutătură furişă, se strădui să-şi păstreze stăpînirea de sine. În oglindă privirea i se opri asupra propriului său chip, ironic, cu trăsături bine definite, cu părul negru presărat de fire argintii, cu ochi întunecaţi, avizi şi nesăţioşi. „Halal început ! Face înadins. O să am de furcă mai bine de trei ceasuri cu bruta asta. Cu bruta asta inteligentă."

Scund cum era, pentru Fabre-Simmons orice grosolănie însemna o adevărată suferință.

— Să începem cu treburile serioase, spuse el desfăcînd lista.

Sangalles alese pateu de iepure, fileu de morun cu vin alb și tournedos cu sos bearnez. Fabre-Simmons comandă mai întîi niște legume iar apoi un cotlet „la grătar și fără garnitură".

— Eu să mănînc numai grătar aș ajunge la neurastenie ! afirmă Sangalles cu vocea lui cea groasă și puțin răgușită.

Oberul ieși încrucișîndu-se în ușă cu un alt chelner care aducea lista vinurilor. După un monolog al lui Marcel Sangalles — care se fălea că „ține bine" și că „le miroase" — s-a comandat Riesling și Fleurie. Georges H. Fabre-Simmons știa să se arate iubitor al bucuriilor culinare atunci cînd se cuvenea, dar acum aceste preliminarii îl scoteau din sărite ; nu se mai putu stăpîni, așa că îi dădu drumul :

— Dragă domnule președinte, vă mulțumesc foarte mult că ați acceptat această întîlnire. Îmi îngăduiți să vă întreb dacă ați luat cunoștință de documentația pe care v-am trimis-o ?

Sangalles, care se prefăcea că studiază mai departe lista de bucate ridică privirea :

— Care documentație ?

Intenția jignitoare era subliniată de strălucirea batjocoritoare a ochilor mici și albaștri. Dar Fabre-Simmons nu se lăsa descumpănit așa de ușor.

— Am adus cu mine o copie, dragă domnule președinte.

Punînd pe masă mapa, Fabre-Simmons scoase dinăuntru un teanc de hîrtii asupra cărora Marcel Sangalles catadicsi să arunce o privire distrată :

— A, da ! Vă referiți la hîrtiile pe care mi le-ați trimis în plicul acela imens... Știți... eu și hîrțoagele... Cred că le-am dat secretarei...

— Aș putea afla cum anume v-a înfățișat secretara dumneavoastră fondul problemei la care se refereau aceste hîrtii ?

Sangalles, care tocmai se pregătea să atace pateul de iepure, rămase cu mîna în aer :

— Zău, n-am avut timp să discut cu ea problema asta.

„Malacul sare peste cal!" se gîndi Fabre-Simmons simțind cum îl cuprinde o turbare mută. Își termină pe îndelete legumele, oprindu-și din cînd în cînd privirea pe fața lătăreață și palidă a lui Marcel Sangalles. Făcu apoi o dare de seamă răbdătoare cu privire la documentația și la propunerea sa.

— ...Așadar am ținut a vă pune la dispoziție acest mic dosar privitor la activitatea C.F.E.I.-ului — adică a Companiei franceze de Electronică și Informatică — pentru că, după cum bine știți, este afacerea mea numărul unu...

— Morunul ăsta parcă ți se topește în gură! spuse atunci Marcel Sangalles.

Georges H. Fabre-Simmons își șterse pe îndelete fața înainte de a continua :

— Punîndu-vă la îndemînă toate datele care vă pot interesa : cifra de afaceri, contul de exploatare al ultimului an financiar, contul pierderilor și al profiturilor, bilanțul...

Luă o hîrtie :

— Insistam cu privire la o anume politică a investițiilor care ar putea părea îndrăzneață. V-aș ruga de asemenea să observați că fluxul plăților în bani gheață...

Marcel Sangalles apăsă pe butonul unei sonerii care chema pe chelnerul însărcinat cu vinurile :

— Rieslingul ăsta nu-i rău dar l-au ținut la gheață! Cum dracu pot să țină Rieslingul la gheață? E destul să-l pui nițel la rece. Mocofanii ăștia nu știu nici măcar atîta lucru?

Felurile următoare și vinul de Fleurie au fost aduse cu cea mai mare ceremonie. Fabre-Simmons făcea un asemenea efort ca să se stăpînească, încît pe frunte îi apăruseră broboane de sudoare. Mototoli cu un gest brusc hîrtia pe care o ținea în mînă în timp ce Sangalles se făcea că nu bagă nimic de seamă. Dintr-o dată, omulețul cel scund își schimbă atitudinea și oftă ; netezi liniștit foaia pe care n-o lăsase din mînă, privind fața masivă și palidă a interlocutorului său cu un surîs destins :

— Nu se face totuși să stricăm o asemenea clipă, spuse el cu o voce blîndă, ridicînd paharul cu Fleurie.

Sangalles nu putu să-și stăpînească un gest de surprin-

dere. Ridică paharul la rîndul său iar pe frunte îi apărură cîteva brazde adînci. Își dădu drumul la curea slobozindu-și din strînsoare pîntecul mătăhălos și apoi se năpusti cu ferocitate asupra unui tournedos în sînge. Fabre-Simmons terminase de mîncat cotletul și continua să-și bea vinul sorbindu-l încet. Liniștea care se lăsase avea în ea o putere pacificatoare.

— Cred că discuția noastră n-a pornit pe drumul cel bun, spuse Fabre-Simmons cu aceeași voce blîndă și liniștită.

Omul acesta mărunt avea o privire surprinzător de schimbătoare : ochii săi negri, larg deschiși, puteau deveni tăioși și aspri la mînie ; or, dimpotrivă, se îndulceau, se catifelau ca niște ochi de căprioară atunci cînd Fabre-Simmons voia să convingă ori să ademenească.. Înainte de a-și continua vorba, surîse din nou :

— Dragă domnule președinte, nu mai este nevoie să vă spun că noi doi, dumneavoastră și cu mine, împărtășim aceleași idei. Ați făcut presei niște declarații răsunătoare înfierînd în același timp „pasivitatea“ unei anume părți a patronatului francez și „negativismul“ administrației noastre de stat. Cred că acestea sînt chiar propriile dumneavoastră cuvinte...

Fabre-Simmons continuă pe același ton dezinvolt, ferindu-se să împingă prea departe laudele. Încetul cu încetul, președintele Marcel Sangalles ieșea din inerția dușmănoasă și glacială care pînă atunci îl făcuse să semene cu o uriașă halcă de carne înghețată. Fabre-Simmons nu-l slăbea din ochi ; vorbea înainte subliniind cutare sau cutare formulare printr-un gest cu mîna, folosind uneori neașteptate paradoxuri și reîntorcîndu-se mereu la problema esențială aflată în discuție și anume situația generală a economiei franceze. Schiță un tablou succint, colorat și pesimist al acestei situații. Știind că flatează astfel predispozițiile spre agresivitate ale lui Sangalles și firea răutăcioasă a acestuia, Fabre-Simmons reluă criticile la adresa patronilor francezi. „Care sînt lipsiți de orice simț social, care nu au gustul Aventurii economice. Nici un dinamism, nici o urmă din acea ferocitate voioasă de care se simțeau îmboldiți odinioară pionierii dezvoltării industriale. Oamenii ăștia sînt rămași în urmă cu douăzeci și cinci

sau cu treizeci de ani în toate domeniile. Şi ceea ce-i mai rău e că *nu le face nici o plăcere să fie patroni...*"

Marcel Sangalles începea să se dezmorţească, să prindă viaţă. Îşi mîngîie iarăşi garoafa roşie şi-şi scutură capul mare şi pleşuv :

— Prea tineri ! strigă el, mult prea tineri toţi aceşti preşedinţi-directori-generali din ziua de azi, aceşti P.D.G.-işti, cum li se spune ! Ţineţi seamă că nu vorbesc despre dumneavoastră, dragă domnule preşedinte, despre dumneavoastră care ne-aţi dovedit de ce sînteţi în stare... De fapt ce vîrstă aveţi ?

— Cincizeci şi şase, răspunse cu un surîs Fabre-Simmons.

— Eu şaptezeci şi doi ! Dar azi apar pe piaţă nişte P.D.G.-işti fabricaţi la patruzeci de ani ! În orice caz nu ăştia or să mă-nveţe pe mine meserie ; aşa cum aţi spus : nici un dinamism, nişte oameni moi, obosiţi. Şi-i adevărat, Doamne Dumnezeule, că lucrează fără nici o tragere de inimă ! Între noi fie vorba, probabil că şi cu femeile... la fel de jalnic...

Fabre-Simmons era hotărît să îndure orice numai să-şi atingă ţelul. „Sangalles a studiat dosarul meu din scoarţă-n scoarţă, orice ar spune. E viclean ca o piele roşie, e vulpe bătrînă, nu-l clinteşti cu una cu două. Iar eu la rîndul meu ştiu pe dinafară tot ce învîrte el. O jumătate de oră de discuţii serioase ar fi fost arhisuficientă ca să pregătească drumul unei operaţii rodnice şi spectaculoase ! Dar o ia foarte pe de departe şi uite-aşa îşi permite luxul de-a risipi timpul altora. N-ar fi trebuit niciodată să mă arăt de la început atît de insistent. Atît de insistent şi atît de grăbit..."

În faţa lui, Sangalles se scobea în dinţi dîndu-şi o deosebită silinţă să-şi extragă din măsele resturi de dimensiuni apreciabile, pe care le examina apoi cu mare grijă.

Fabre-Simmons reluă firul discuţiei. Avea acum o ţintă nouă : administraţia. După ce rosti împotriva ei un mic rechizitoriu cît se poate de aspru, trecu la concluzii :

— Ceea ce critic eu mai întîi de toate este *atitudinea generală :* ostilitatea pe care statul francez o arată

față de conducătorii de întreprinderi, ciudata crispare pe care o manifestă funcționarii noștri în fața aventurii și a progresului. La urma urmei ce cerem noi puterii de stat? *Pur și simplu să ne lase să profităm de propriile noastre reușite.* În Statele Unite, în Japonia, în Germania, reușita economică este încurajată! În Franța, omul de afaceri care reușește este un tip suspect căruia i se acordă un fel de libertate provizorie.

„Uf!" își spuse *in petto* Georges H. Fabre-Simmons, pe care propriile sale tirade începuseră să-l obosească. Vru să treacă la concluzii dar celălalt, „malacul", îl întrerupse cu un gest din mînă:

— Șicane administrative spuneți... Aș putea să scriu nu știu cîte volume despre chestia asta! Taică-meu, bunică-meu și străbunică-meu ar fi putut scrie și ei la rîndul lor cărți strălucite pe același subiect! Uite și acum, foarte de curînd, nu mai știu ce mare mahăr îmi reproșa că am construit o uzină mult prea arătoasă... Hai că asta-i bună, nu-i așa?

Cu o aplecare de cap ceremonioasă, Fabre-Simmons confirmă faptul că într-adevăr și lui i se pare că „asta-i bună". Președintele Sangalles tocmai se pregătea să dea iama în niște andive preparate cu ulei de nuci și cu oțet fin. Iar Fabre-Simmons, care își potolise de mult pofta de mîncare, alese acest moment pentru a face o declarație pe care o pregătise cu foarte multă grijă:

— Vedeți dumneavoastră, domnule președinte, americanii au o vorbă în ceea ce ne privește, o vorbă de o deosebită cruzime: cînd discută cu noi spun: *„Dumneavoastră, domnilor, sînteți în afara competiției"*. Ar putea merge și mai departe și spune: *„Dumneavoastră, domnilor, sînteți în afara vieții!"*

Coborî vocea și conchise gînditor:

— N-o să ducem niciodată lipsă în Franța de oameni foarte bogați și nici de afaceri bănoase. Chiar simpli sateliți și tot o să cîștigăm parale. Cei mai buni dintre noi or să fie mereu miliardari — niște mici miliardari în franci cam vechi, firește...

Sangalles își ridică bărbia lată care se înfățișă strălucitoare de untdelemn:

— Mi s-a spus, dragă domnule președinte, că aveți mult sînge american în vine.

Ochii mari și negri ai lui Fabre-Simmons se îngustară, dar răspunse surîzînd :

— E adevărat, una dintre bunicile mele, născută Simmons — frînele Simmons — era americancă. Își luase amîndouă naționalitățile, înțelegeți, nu ? A ținut să rămînă pînă la capăt cetățean al Statelor Unite.

— Bunicile mele se numeau respectiv domnișoara Dubois și domnișoara Ramée, asta, firește, înainte de a se mărita, spuse Marcel Sangalles.

Consemna faptul cu același fel de mîndră cumsecădenie cu care mai adineauri își anunțase vîrsta. „Ticălosul ăsta e foarte încîntat că este cine este, cine-a fost și mai ales cine-o să fie de-acum încolo", se gîndi omul cel mărunt, care nu se grăbi să răspundă, așteptînd să vadă ce mai urmează. Celălalt era adîncit în alegerea unei bucăți de brînză și în cele din urmă luă de pe tavă o bucată de camembert untos ca niște ciuboțica-cucului normandă. Fabre-Simmons ridică ușor din umeri și făcu un mare efort să se stăpînească :

— Am vrut să avem această întîlnire, spuse el, întrucît socotesc că dumneavoastră nu sînteți un om ca toți ceilalți. Și pentru că *știu* că o sumedenie de lucruri ne apropie. Fără îndoială, întreprinderea dumneavoastră vine de departe. Este rodul mai multor generații, are, cum s-ar spune, înscrisuri de noblețe pe care societățile mele nu le au. Dar și dumneavoastră, ca și mine, faceți parte dintr-o categorie de oameni realiști. Așa încît nu mai e cazul să vă spun eu cît sîntem de rămași în urmă în ceea ce privește domeniile unde se cere o tehnică avansată, cele care cer materie cenușie : în Franța ideile mai sînt și astăzi niște ornamente. Pentru americani ele au devenit unelte — și America transformă lumea, în timp ce Franța nu mai este decît un simplu decor de teatru !

Cu bărbia ridicată, dominîndu-l pe Fabre-Simmons cu statura lui uriașă, Sangalles îl privea țintă. Nu răspunse. Figura lui palidă părea iarăși a fi însăși întruchiparea insolenței.

Dar celălalt, măruntul, nu se descurajă cîtuși de puțin i

— Da, spuse el, știu, firește, că americanii nu au fost în stare să dea naștere unei civilizații. *Cu toate acestea, este un fapt de necontestat că noi sîntem pe dinafară !* Ca să nu vorbesc decît strict despre domeniul meu, pot spune că am rămas niște pitici în fața marilor firme americane. Nu mai este nevoie să vă spun că niște firme cum sînt I.C.B.-ul sau G.E.C.-ul, al căror sediu se află la New York, au un buget comparabil cu cel al Olandei ; că cifra lor de afaceri este de ordinul miliardelor de dolari, că personalul lor numără între două și trei sute de mii de oameni răspîndiți în toată lumea și că pur și simplu rad piața, asta-i ! Iată de ce aș vrea să ieșim întrucîtva din prejudecățile noastre, din meschinăria noastră și din sistemul micilor noastre secrete artizanale...

Fabre-Simmons își apăsă mîinile pe fața de masă :

— Dragă domnule președinte, am să dau cărțile pe față. Și am să vă spun deschis tot ce mă frămîntă : sînt poate mîndru că în vinele mele curge sînge american, dar mi-e frică de Statele Unite mai mult decît de orice altceva pe lumea asta. Admir metodele de gestiune ale americanilor, îmi plac anumite atitudini care îi caracterizează, dar detest modul lor de viață — *the american way of life* — acest flagel.

Pledoaria devenea abilă. Marcel Sangalles, căruia un păhăruț de lichior îi îndulcise dispoziția, își manifestă identitatea de vederi printr-un mormăit aprobativ.

„Mă lasă pe mine să vorbesc, ticălosul ! se gîndi Fabre-Simmons. Și n-aș putea spune că mă descurc prea bine ! Dar cum dracu să pui în mișcare hoitul ăsta bătrîn și mătăhălos ?“

— Sper că m-ați înțeles, dragă domnule Sangalles. O sper din toată inima, întrucît s-ar putea să avem de făcut un drum lung împreună. În Franța ne înăbușim de parcă n-ar mai fi nimic important de făcut. Iată motivele care m-au determinat să elaborez un proiect prin care Compania mea franceză de Electronică și Informatică ar urma să fuzioneze cu propriul dumneavoastră sector electronic — neputîndu-mă resemna, în ce mă privește, să ajung în curînd un partener subaltern al companiilor străine.

Fabre-Simmons se uită pe furiș la ceasul de la mînă. „Patru fără cinci ! Poate că Léopold a și venit !“ Industriașul se arăta întotdeauna foarte prevenitor cu tot personalul său și în special cu bătrînul lui șofer. Chemîndu-l pe ober îl rugă ca de îndată ce Léopold va sosi la restaurant să i se comunice că președintele Fabre-Simmons nu mai are nevoie de mașină și că poate pleca. „Mă voi întoarce la birou cu un taxi.“ Prin ochii mici ai lui Marcel Sangalles trecu un fulger de mirare și de ironie pe care Fabre-Simmons se prefăcu a nu-l băga în seamă. Sangalles puse pe masă ceașca goală de cafea. Nu mai era nimic de mîncat sau de băut și o clipă „malacul“ păru descumpănit. Apoi scoase din buzunar o havană și se așeză tacticos pe treabă, o pregăti îndelung, o tăie și în cele din urmă și-o aprinse.

Fabre-Simmons nu fuma ; învăluit într-un nor de fum albăstrui, tuși discret :

— Acum am să merg direct la țintă, spuse el. Cunoașteți afacerile mele. Și eu le cunosc pe ale dumneavoastră. Ambiția mea este să scot produsele cele mai elaborate, adică produse în care s-a investit o cît mai mare cantitate de materie cenușie. Vorbind despre ordinator, americanii, după cum bine știți, opun *hardware* — care ar putea fi tradus prin „tinichigerie“, adică materialul propriu-zis — unui alt termen : *software*, care înseamnă tot ceea ce poate fi cumulat într-un ordinator, socotindu-se și modul în care toate aceste date acumulate pot fi puse în valoare...

— Nu ! spuse Sangalles care împroșca fum ca un adevărat balaur, nu suport acest snobism al englezei ! Nu se mai vorbește astăzi decît despre *marketing*, de *gap*, de *hobby*, de *brain-storming*, de *time-sharing* și de *package-deal*. Adică ce sîntem noi ? Oare anglo-saxonii ne-au invadat pînă și vocabularul ? Asta-i un alt mod de a ne prosti. Eu unul vorbesc franțuzește.

Tonul rămînea cumsecade, așa încît Fabre-Simmons nu avu de ce încrunta din sprîncene :

— Vreți să ignorați toate aceste expresii, spuse el, dar uite că nu le ignorați deloc — ba încă le pronunțați foarte corect. Oricum ar fi, în branșa în care sînt eu specializat, esențialul este să te adaptezi neîncetat mașinii, să concepi

şi să gerezi prin ea astfel ca în consecinţă să o poţi domina Am hotărît să investesc foarte mulţi bani în inteligenţă.

Marcel Sangalles se înclină. Faţa lui lividă şi mare strălucea de transpiraţie şi el îşi şterse fruntea de sudoare :

— Dumneata, dragă amice, cred că eşti genul de om care-mi place ! spuse el cu simplitate.

Cu o răbdare de fier, Fabre-Simmons îşi reluă firul expunerii iniţiale, cu privire la mersul propriei Companii : care sînt cifrele bugetare, ce beneficii se obţin, cum se prezintă bilanţul. „Ţineţi cont, dragă domnule preşedinte, că sînt proprietarul tuturor fondurilor fixe şi al unei părţi din stoc.“ Îşi continuă demonstraţia încercînd să fie cît mai scurt şi mai precis cu putinţă.

— Da, şi ? spuse în sfîrşit Sangalles, care îşi aplecase deasupra mesei capul pleşuv.

— Aşa că vă ascult la rîndul meu.

Pe buzele lui Fabre-Simmons flutura un surîs prietenesc. Marcel Sangalles şovăi, apoi deodată îşi dădu drumul, încît părea că toate barierele fuseseră înlăturate. Era o lungă poliloghie cu privire la propria sa viaţă : „Tot ce sînt nu mi se datorează decît mie ! M-am impus în afaceri încă înainte de-a fi murit taică-meu ! Dealtfel, taică-meu nu mi-a făcut cadou nimic !“ — şi cu privire la vechimea firmei : „Spuneaţi că Atelierele şi Şantierele Sangalles & fiul au înscrisuri de noblete ? Ei bine, dragul meu, e perfect adevărat ! Louis-Philippe ! 1842, asta nu-i de ieri de azi, nu ?“ Sangalles mai evidenţie apoi reputaţia mondială a giganticelor sale Ateliere, poziţia lor dominantă. Dar nu adusese nici un fel de note ; nu exemplifica deloc cu cifre, ori recurgea la formule foarte vagi : *„ca mărime de ordinul...“* Răspundea exactităţii şi obiectivităţii de care dăduse dovadă interlocutorul său cu un amestec de imprecizie şi de ocrotitoare cumsecădenie.

Fabre-Simmons era expert în arta de a asculta. Aşteptă ca celălalt să isprăvească cu pledoaria sa *pro domo* ca să revină la esenţial :

— Vă mulţumesc, dragă domnule preşedinte, pentru aceste indicaţii generale. Pot totuşi spera că în schimbul documentaţiei pe care v-am trimis-o veţi binevoi a face

să-mi parvină informații analoage cu privire la departamentul dumneavoastră electronic ?

— S-ar putea, dragul meu, s-ar putea. (Sangalles își îngustă ochii lui albaștrii.) Dar mai întîi trebuie să știu încotro bateți. De ce-mi cereți aceste precizări ?

— Ei bine, mi s-a părut că totul se limpezise între noi ; dacă am jucat cu cărțile pe masă, dacă v-am cerut să faceți la fel, e pentru că mă gîndeam la viitorul *comun* al afacerilor noastre.

— A, da, da, comun... Dar anume CUM comun ? Vreți să cumpăr eu dugheana dumneavoastră ?

Sprîncenile lui Fabre-Simmons se ridicară în timp ce el se străduia să zîmbească :

— Dragă domnule președinte, societatea mea nu este de vînzare. Cred că am lăsat să se înțeleagă că o fuziune...

— O fuziune ? Mă iei cam repede dumneata... Dacă e vorba să colaborăm avem de ales între o sumedenie de formule, iar dumneata te și grăbești s-o alegi pe cea mai parșivă dintre toate, păi se poate așa ceva ? Tragem tare, ne luăm avînt și fuzionăm ca să ajungem la dimensiunile americane, nu ? De fapt... Atelierele Sangalles & fiul vor primi cu brațele deschise Societatea dumitale... care cum spuneai că-i zice ?

De data asta Fabre-Simmons primi lovitura în plin. Își reveni însă repede. Lucrurile ajunseseră acum la *omega*, așa încît un mic sacrificiu suplimentar de orgoliu nu mai conta :

— Societatea mea, spuse el liniștit, se numește Compania franceză de Electronică și Informatică, C.F.E.I.... Dragă domnule președinte, fără a voi să anticipez cu privire la informațiile pe care o să aveți bunăvoința a mi le pune la dispoziție, cred că sînt întrucîtva la curent cu mersul Atelierelor și Șantierelor Sangalles & fiul. În felul acesta...

Fabre-Simmons înfățișă cu cea mai surprinzătoare precizie o serie de cifre cu privire la volumul și la natura afacerilor Sangalles ca și cu privire la evoluția lor de la un an la altul. Strecură în expunerea sa comentarii abil depreciative. Conchise examinînd foarte la obiect politica

de investiții și bugetul „cercetare" al partenerului său. Apoi tăcu cu un surîs nevinovat pe buze.

Celălalt, malacul, își așeză pe masă mîinile lui mari, albe și păroase, cu palmele larg desfăcute, și spuse înclinîndu-se către Fabre-Simmons :

— Ești cam prea bine informat dumneata ! Adică, așa, facem nițeluș spionaj economic ?

— A, nu, domnule președinte, nu fac altceva decît să citesc documentația care mi se pune la îndemînă. Cele cîteva cifre pe care mi-am îngăduit să le citez — și pe care veți avea poate bunăvoința să le completați — se află cuprinse în dările de seamă pe care le-ați dat publicității la finele anului trecut. Dealtfel, ați și obținut „Premiul pentru cea mai bună dare de seamă"...

Marcel Sangalles se lovi peste frunte :

— Aveți dreptate, Doamne Dumnezeule ! Serviciul meu de relații externe și-a dat mai multă silință decît ar fi fost nevoie. Și pentru ce ? Eu, domnule, țin de școala veche, cea adevărată ! După părerea mea, afacerile trebuie să se facă ca și dragostea, la ferceală, în separeuri. Niciodată în piața mare.

„Deci asta-i, se gîndi Fabre-Simmons. Are cu zece ani mai mult decît ar trebui..."

— Bun ! spuse Sangalles cu franchețe. La urma urmei ce-mi ceri ?

— Cred că v-am spus că nu cer nimic. Vă propun.

— Dar ce vrei să obții cu blestemata asta de fuziune ? Douăzeci și cinci, treizeci la sută ?

Fabre-Simmons, imperturbabil, răspunse că, într-adevăr, această propunere ar fi fost justă dacă s-ar fi luat în considerație numai prestigiul și notorietatea. Din nefericire, așa ceva nu era cu putință. „Ce reprezintă departamentul dumneavoastră electronic, dragă domnule președinte ? Nu este decît o mică parte din totalul afacerilor dumneavoastră. Din contră, C.F.E.I.-ul reprezintă pentru mine punctul central și esențial al afacerilor mele : ea se lansează cu curaj în producția celor mai importante echipamente interesînd ordinatoarele și totodată în cercetarea de precizie cu privire la circuitele integrate. Să ne întoar-

cem la cifre. Uitați-vă la cifra mea de afaceri. Dacă stăm să comparăm dividendele noastre..."

Fabre-Simmons scoase din buzunar stiloul încărcat cu cerneală verde și-și continuă demonstrația desenînd pe fața de masă scumpă și imaculată două serii de curbe ; mai întîi le desenă întoarse către el — apoi le desenă încă o dată, dar acum întoarse către interlocutor. Bătrînul Sangalles îl asculta ca și cum desenele de culoarea smaragdului l-ar fi fascinat, copleșindu-l sub greutatea lucrurilor pe care le reprezentau. Nu putea răspunde nimic precis. Scuturînd din capul pleșuv, își puse mîna pe cea a lui Fabre-Simmons ca și cum ar fi vrut să alunge o vrajă :

— Ei hai ! N-o să stăm acum să-nșirăm cifre pînă la paștele cailor ! Practic, ce anume vrei ?

Fabre-Simmons își trase încet mîna de sub a celuilalt și-și puse la loc stiloul :

— Știți, dragă domnule președinte, de fapt avem tot timpul înaintea noastră. N-ați vrea să examinați mai întîi pe îndelete documentația mea și să-mi trimiteți o documentație exactă cu privire la mersul afacerilor dumneavoastră ? Colaboratorii noștri pot să descîlcească ei toate aceste probleme, să studieze împreună găsirea unei formule...

Sangalles clătină din cap cu violență :

— Documentele dumitale, domnule Fabre-Simmons, le cunosc ! Și ești suficient de bine informat cu privire la afacerile mele. Nu avem timp de pierdut. Sînt absolut sigur că ai și pus totul la cale. Dacă înțeleg bine, te gîndești la crearea unei societăți cu desăvîrșire nouă, formată din aporturile noastre respective în domeniul electronicii și informaticii. Știu că asta e azi la modă ! Și ideea ar putea fi bună, de ce nu ? Într-adevăr, jurisconsulții și experții noștri or să pună mai tîrziu la punct modalitățile exacte de lucru. Dar mai întîi există o mică problemă pe care trebuie să o rezolvăm noi între noi : la ce procentaje v-ați gîndit în ce vă privește și în ce mă privește pe mine în această nouă societate ?

Georges H. Fabre-Simmons zîmbi cald (surîsul acela anume pe care femei de toate vîrstele îl socotiseră foarte seducător) :

— Vă asigur, dragă domnule Sangalles, că în intenţiile mele această discuţie nu-şi propunea decît să vă înfăţişeze problema, era o simplă introducere, înţelegeţi ? Dar întrucît vă arătaţi interesat de proiectul meu, eu zic să ne gîndim fiecare în parte, să ne reîntîlnim...

— Nu, dragul meu ! Cînd o treabă e-n regulă, e-n regulă. *Eu unul* îmi păstrez dreptul de a mă mai gîndi. Dar *dumneata* ai pregătit această întîlnire şi vreau să ştiu ce ai în cap.

Fabre-Simmons nu mai putea să ocolească problema. Cu toate precauţiile oratorice care îi păreau necesare, înaintă deci cu paşi uşori către ipotezele cifrice. Afirmă că fuziunea visată se dovedea a fi foarte avantajoasă pentru partenerul său : cea ce dealtfel era exact. Propuse în fine ca noua societate să primească numele de Compania de Informatică Sangalles & Fabre.

Malacul îl întrerupse iarăşi, măturînd aerul cu un gest categoric :

— Da procentele alea ?

Împins în ultimele tranşee, Fabre-Simmons trase niţel aer în piept ca un atlet înaintea saltului decisiv :

— Dragă domnule preşedinte, dacă ne menţinem la rigoarea cifrelor, asta ar da, după calculele mele, 64,12% pentru societatea mea, 35,88% pentru departamentul dumneavoastră. Cu toate acestea, cum apreciez prestigiul firmei dumneavoastră, mi se pare firesc ca, în ciuda cifrelor, să păstraţi mai mult decît simpla minoritate de blocaj. Şi cum îmi plac cifrele rotunde, pun miza pe masă : 60/40.

— Şaizeci pentru cine ? întrebă Marcel Sangalles, ai cărui ochi mici şi albaştri scoteau fulgere.

— Şaizeci pentru mine.

Un moment de tăcere. Apoi Sangalles spuse cu o voce înăbuşită :

— Iată deci unde voiai să ajungi, domnule Fabre-Simmons ! Eu minoritar ? Asta... dar... dar... doar n-ai căzut în cap ?

Se ridică încet, scoțîndu-și peste masă pîntecul mătăhălos ; masa de carne a lui Sangalles se înălța monumentală în fața lui Fabre-Simmons, care nici nu se clintise :

— Ascultă, amice dragă, ți s-a întîmplat vreodată să te tragă cineva în piept ?

Ajuns la ușă, se mai întoarse o dată înainte de a ieși :

— Mie nu !

Datoria mea, pe care mi-o impune bunul meu plac, este să mă păstrez intact.

Maurice BARRÈS

CAPITOLUL II

Zilele următoare au fost destul de grele pentru Georges H. Fabre-Simmons.

Nu reușea să-și scoată din cap cumplita jignire care-i fusese adusă.

Își reamintea cu amărăciune fața lătăreață și palidă a lui Sangalles — insolența care se revărsa din ochii mici ai acestuia, albaștri cu burta unor anume muște. Îi auzea vocea slinoasă, încărcată cu un dispreț vulgar și cu un orgoliu patologic. Lui Fabre-Simmons nu i-a trebuit mult timp ca să-și dea seama că nu va putea cu nici un chip uita scena din separeu și nici felul în care fusese insultat; despre care lucruri nu suflase nici o vorbă soției sale și cu atît mai puțin celor doi copii ai săi, iar seara, cînd se întorcea la proprietatea sa de la Saint-Cloud, purtîndu-și dosarele cu cifre într-o valijoară plată de piele neagră, nu mai găsea sub acoperișul său acea pace a adîncurilor în care îi plăcea să se izoleze și să se piardă. Acum era vulnerabil la incidentele vieții familiale care, dealtfel, se aflau reduse la cea mai simplă expresie a lor: soția sa, Françoise, îl primea cu drăgălășenia ei plină de grijă, cu felul ei de a-și lăsa capul pe-o parte pentru a-l privi cu gravitate, ca un doctor care vrea să examineze înfățișarea bolnavului său preferat. Françoise era blondă și destul de înaltă, încît se vedea nevoită să poarte numai pantofi aproape fără toc, ca să nu depășească statura soțului său;

trecuse cu puțin de patruzeci de ani, ani plini, ani care nu fuseseră lipsiți de nici unul din fructele pe care o femeie le culege în vara vieții sale. Ochii ei verzi erau schimbători, capabili uneori de o duritate rece, dar se îmblînzeau cu ușurință, căpătînd o strălucire aparte, atunci cînd avea chef să facă dragoste — sau atunci cînd își privea copiii. Bărbații din preajma ei găseau că frumusețea-i era cu atît mai seducătoare cu cît se dovedea imperfectă : maxilarul era prea colțuros ; în colțul buzelor o cută aspră dădea ambiguitate surîsului ; și apoi, acele semne vagi care îi brăzdau fața — dezvăluindu-i vîrsta, fără milă și fără drept de apel.

Fabre-Simmons își iubea soția. Cînd se uita la ea o sorbea din ochi, deși numai rareori îi făcea complimente sau îi spunea vorbe dulci cînd mai era cineva de față ; îi plăcea s-o alinte în tăcere, s-o copleșească cu cadouri regești, să-i împlinească toate dorințele, înainte chiar ca ea să fi avut timp să i le spună ; iar atunci cînd erau singuri arăta o înfocare pătimașă de bătrîn cocoș pe care douăzeci și cinci de ani de căsnicie încă nu i-o domoliseră.

Aproape niciodată nu-i vorbea soției sale despre grijile de fiecare zi, tot așa cum nu-i vorbea nici despre cheltuielile mărunte. Din contră, ținea s-o înștiințeze la momentul potrivit despre anume proiecte de amploare. Adeseori o ruga să primească acasă clienți din străinătate — ori pe viitoarele sale victime — ori pe înalții funcționari care-i stăteau în cale, șefi de cabinet unși cu toate alifiile, secretari de stat eficace și bine căptușiți. Françoise îi primea, dorind numai să știe dinainte situația fiecăruia dintre ei și despre ce afacere este vorba. „Altfel, vezi tu, nu m-ar mai amuza și atunci m-aș achita rău de îndatoririle mele de gazdă !"

Existau însă lucruri importante — adică pe care Fabre-Simmons le considera ca atare — pe care le păstra numai pentru el. Cele mai mari lovituri le clocise îndelung, de unul singur, departe de toată lumea, înainte de a sufla cuiva fie și cea mai mică vorbuliță despre ele. Dealtfel, era convins că această înnăscută lipsă de predispoziție către confidență, care-l făcea să fie foarte rezervat, era una dintre cheile de aur ale reușitei sale personale. Și mai ales găsea în asta un fel de voluptate ocultă, o plăcere

ezoterică, cea a omului ajuns pe culme și pentru care o parte din propriile sale emoții, o parte din propriile sale sentimente sînt cu atît mai puternice cu cît rămîn necunoscute celorlalți. Fabre-Simmons mergea cu pași înceți dar siguri către marea singurătate a celor care conduc jocul ; și el găsea o bucurie în această singurătate așa cum unii se bucură fumînd o țigară marcată cu blazonul lor, unică în lume, infinit mai bună tocmai pentru că nu se mai află nici una la fel pe fața pămîntului. Știa că Françoise suferea întrucîtva din pricina asta — dar călăul ascuns pe care fără îndoială că-l purta în adîncul sufletului său se bucura de acest lucru.

Cu copiii era cu totul altfel. „Îi cresc, se gîndea în mod abuziv Fabre-Simmons. Învață pe cheltuiala mea, am grijă să-și dea examenele. Fără mine, fără exigențele mele, Roland n-ar fi acum la drept iar Cécile nu și-ar fi trecut în vecii vecilor bacalaureatul ! Françoise îi strică."

Apoi clătina din cap întrucît era destul de cinstit cu el însuși, cel puțin din punct de vedere intelectual. „E-adevărat că n-am nici un contact cu ei ! Cînd mă întorc acasă sînt și ei pe-acolo, dar parcă am fi la un hotel : mănînc, pleacă, se-ntorc, nu știu ce fac, nu știu ce gîndesc, nu știu ce vor. Doi străini, asta-i — doi sălbatici care sînt de-un sînge cu mine și care-mi poartă numele..."

Nu-i trecea prin cap să vină în întîmpinarea lor, să-i îmboldească puțin cu dragostea lui părintească. Era de-o mare pudoare iar orgoliul său era nemăsurat. „Chiar să vreau și tot n-aș avea cum să le povestesc mîrșăvia asta a lui Marcel Sangalles. N-aș putea scoate nici cel mai mic cuvîntel. Parcă-l văd și-l aud de pe acum pe Roland ; și-ar holba cu nepăsare ochii lui de pisoi mare și păros, s-ar întinde, și-ar pune în mișcare bicepșii și mi-ar declara din cîlții bărbii : «*N-aveai decît să-i pocnești una peste mutră* !» Cît despre Cécile, ea nici măcar nu și-ar da osteneala să m-asculte ce-i spun ; sau cel puțin s-ar preface că nu m-ascultă. Fata asta se face că nu te-ascultă orice i-ai spune. Și-ar boți gura, dînd la iveală dinții din față puțin prea depărtați și, suflîndu-mi în nas fumul țigării sau duhoarea ultimei duști de wisky, mi-ar azvîrli în treacăt vreo două vorbe : «*Ești caraghios, tată !*» Asta în cel mai bun caz. S-ar putea să cadă pe gînduri și să-mi

spună : «*Malacu ăsta de pungaș al tău trebuie să se pricepă să facă dragoste !*» Sau se mai poate să-mi treacă mîna peste față sau prin păr — pentru că știe că nu pot să suport asta : «*Ce-ți tot bați capul cu gagiu ?*» Asta-i ceea ce numesc ei astăzi un dialog lipsit de prejudecăți. Să spui orice, oricînd, oricum și oricui...“ George H. Fabre-Simmons lăsa astfel să se scurgă zilele, lunile și anotimpurile, așteptînd zadarnic fulgerul acela de mare har care, ștergînd anii, îl va apropia de propriii săi copii.

Din pricina asta suferea. Mulțumită unei neîntrecute priceperi personale el preschimba această durere într-un prilej de bucurie intimă. „Copiii nu mă înțeleg. Cum ar putea să mă înțeleagă ?“ În străfundurile lui însuși își iubea pătimaș fata, care-l descumpănea pînă la uluire ; atunci cînd vorbea de unul singur îi spunea : „vrăjitoarea“. În schimb fiu-său era pentru el un dușman necruțător : ideile lui fără replică și pletele lui bogate îl descumpăneau.

„Nu voi lăsa pe nimeni după mine. Opera mea, toate aceste ateliere de cercetare și de studiu de unde se revarsă inventivitatea, toate aceste realizări tehnice, toată această neostenită creație, la ce bun toate astea, pentru cine toate astea ?“

Răspunsul se afla în el și veghea acolo ca un mic lămpaș luminînd din adîncul unui puț : „Toate astea pentru mine“.

*

Săptămînile treceau. Fabre-Simmons nu scotea o vorbă cu privire la discuția neplăcută dintre el și Marcel Sangalles. Ani de zile se antrenase spre a dobîndi o perfectă stăpînire de sine, așa că acum nimic din purtările sale nu trăda starea în care se afla. Nimic sau aproape nimic, fapte greu de observat : o tendință încă și mai pronunțată spre tăcere, spre laconism ; momente de enervare rare și superficiale, dar oricum neobișnuite la el. Desigur că nici Roland, nici Cécile nu observau absolut nimic și dealtfel se vedea limpede că necazurile prin care trecea tatăl lor nu-i interesau cîtuși de puțin. Dar servitorii casei, sensibili la dispozițiile stăpînului, și temîndu-se de el în ciuda felului cuviincios în care se purta cu ei, ajunseră în cele

din urmă să simtă că „ceva nu prea merge". Din cînd în cînd Fabre-Simmons simțea oprindu-se asupră-i ochii vigilenți ai majordomului său, un om subțire, cu părul cărunt, tuns scurt, om discret și aducînd a ofițer de stat major. Françoise însă pricepuse de mult că pe bărbatu-său îl muncea o idee fixă și că nu va scoate nici un cuvînt pînă ce nu va fi întrevăzut vreo soluție a problemei ; așa că trebuia să aștepte pînă ce el avea să găsească această rezolvare — să aștepte cu răbdarea pe care ți-o dă dragostea.

Fabre-Simmons era pe de-o parte enervat de faptul că fusese descoperit, dar pe de altă parte nu se putea împiedica să admire încă o dată perspicacitatea soției sale. Și, surprinzînd adeseori privirea verde a Françoisei pîndindu-l la adăpostul genelor lungi pe jumătate coborîte, temîndu-se de acel amestec de dragoste și de luciditate cu care ea îl învăluia, omul de afaceri se gîndea cu furie : „Va să zică nu mai este chip să fii singur pe lumea asta !"

*

Birourile lui Fabre-Simmons către care se strîngeau într-un fascicol convergent drumurile tuturor afacerilor sale ocupau o clădire vastă pe bulevardul Hoche, aproape de l'Etoile. Georges H. Fabre-Simmons se străduia să-și mărească întreprinderea electronică, să-i dea dimensiuni americane. Pentru moment, lăsase totul în seama cercetătorilor de la Centrul de studii și a proiectanților din ateliere ; timpul pe care-l petrecea zilnic la uzina sa de la Boisléger-Criteil — un imens bloc dreptunghiular așezat în mijlocul unui imens parc plantat cu arbori și cu tufe mari de ortensii — se reducea la numai cîteva clipe, și acestea din ce în ce mai puține. Nu se afla nici un alt loc pe fața pămîntului pe care Fabre-Simmons să-l prefere acestei uzini gigantice.

Cu toate acestea, de voie, de nevoie, centrul acestei pînze de păianjen de unde putea supraveghea nestingherit un imperiu industrial din ce în ce mai complex se mutase în biroul său de pe bulevardul Hoche. Obligat să-și petreacă acolo cea mai mare parte din timp, Fabre-Simmons își concepuse el însuși decorul ultramodern al biroului,

unde marmura neagră se îmbina cu ruginiul arămii, în timp ce pe pereți trăiau și respirau imperceptibil două portrete semnate de Gainsborough — două femei tinere și melancolice, necunoscute, amîndouă cu bucle de păr roșu revărsîndu-se de sub borurile largi ale pălăriilor cu pene. Alesese o mochetă albă pe care o simțea moale, plăcută sub picior la fiecare pas — iar masa lui de lucru, semicirculară, era alcătuită dintr-o enormă bucată de lemn exotic, a cărei greutate uriașă se sprijinea pe două cadre din mahon, răbdătoare ca două cariatide.

Acolo, în acest altar tăcut, Georges H. Fabre-Simmons ajungea la cea mai profundă și mai eficace solitudine...

Secretara lui avea părul vopsit într-un roșu care-ți lua ochii, cu o față ce părea veșnic neliniștită ; se numea Sophie Blanchard și nu era căsătorită ; după toate aparențele, nici nu avea să se căsătorească vreodată, întrucît se consacrase situației ei de secretară, decorului din bulevardul Hoche și voinței patronului cu o asemenea înflăcărare de parcă s-ar fi călugărit. În existența lui Fabre-Simmons „Domnișoara Blanchard" era o rotiță esențială : deprinsă cu metodele lui, înverșunată în a-l apăra împotriva tuturor nedoriților — temută de către servitori dar roabă desăvîrșită a stăpînului ei — și, în fine, atît de urîtă încît inspira gînduri austere și te îndemna la treabă.

Dintre colaboratorii săi cei mai apropiați, Fabre-Simmons avea o deosebită stimă pentru tînărul inginer american W.R. Pastings junior — care se consacra în întregime, de dimineața pînă seara, cu trup și suflet, ordinatoarelor din bulevardul Hoche. Stăpîn pe un întreg etaj, el domnea îndeosebi asupra uriașei săli în care două puternice F. 300 interconectate lucrau în același timp pentru diferitele afaceri ale grupului Fabre-Simmons și pentru clienții din afară. Pastings junior avea la dispoziția sa o sumedenie de excelente memorii — benzi magnetice, ferite, discuri și tambururi — pe care se înregistrau cu viteza fulgerului o infinitate de date și de informații. Asistat de analiști, programatori și de operatori cu înaltă specializare, trăia într-o lume aparte în care se elaborau și se dezarticulau programe de-o complexitate pe zi ce trece mai sporită. „Nu obținem de la ordinatoarele noastre decît a suta parte din ceea ce ar putea face ! spunea cu dragă

inimă tînărul Pastings, iar ceea ce facem astăzi este egal cu zero, *you hear me* [1], față de ceea ce vom putea obține peste zece ani!" În mai multe rînduri, Fabre-Simmons îl găsise în imensa sală albăstruie a ordinatoarelor îmbrățișînd c-o privire visătoare pupitrele sclipitoare ale mașinilor. Dealtfel, W. R. Pastings junior se număra printre cei admiși în stricta intimitate a patronului — care admira la el acest straniu amestec de realism și uimire. Era o favoare rar acordată : orgolios, pudic, neîncrezător și rezervat, Fabre-Simmons îi ținea pe cei mai mulți membri ai statului său major departe de viața sa privată. Era cumplit de zgîrcit cu prietenia sa și privilegiul acesta W. R. Pastings nu-l împărțea decît cu alți doi colaboratori : Joseph Arkuménian și Pierre Mazade.

Cel dintîi însă nu merita în nici un fel și pe nici un plan acest drept : Arkuménian era un bătrîn ajuns la șaizeci și șapte de ani, cu umerii lăsați și cu un surîs șmecheros ascuuns sub o claie de păr soios și decolorat. Mustața albă avea vîrfurile lăsate pe oală și pe alocuri era îngălbenită de nicotină ; iar ochii bălțoși prin care treceau uneori străfulgerări de mare inteligență exprimau o răutate lucidă. Arkuménian era urît, disprețuit, sictirit de toată lumea dar fusese alături de Georges H. Fabre-Simmons atunci cînd acesta făcuse cu greu primii pași în carieră ; se dovedise perspicace și deosebit de util în anume situații extrem de primejdioase ; îngropase împreună cu patronul cîteva amintiri neplăcute care putrezeau acum în pace ; și-apoi, prin toate minciunile sale de bătrîn parșiv, prin ideile sale excelente de leneș inveterat, prin gelozia, prin indiferența sa față de dispreț, îi prilejuia lui Georges H. o bucurie cu totul aparte, ca la un teatru unde te duci să vezi mereu aceeași mică piesă scîrnavă. Lui Joseph Arkuménian i se cerea adeseori părerea cu privire la anumite afaceri și cu privire la anumiți oameni, iar Fabre-Simmons arăta față de el o surprinzătoare îngăduință, neavînd în același timp nici un fel de încredere în el pe plan moral. Uneori bătrînul Joseph era chiar invitat să ia masa la Saint-Cloud : Françoise și copiii nu puteau să-l sufere.

[1] Ascultă-mă pe mine (engl.).

În ceea ce-l privește pe Pierre Mazade, scriitorul, adevăratul confident, el era șeful departamentului de relații externe al întregului grup Fabre-Simmons. Dealtfel se bucura de un statut privilegiat : era singurul angajat cu program redus, dispunînd astfel de multe ore libere pe care le putea consacra activității sale literare. În restul zilei, înarmat cu o cinică dezinvoltură și cu un zîmbet în colțul buzelor, lucra pe bulevardul Hoche, bine sau rău, plin de rîvnă sau fără nici o tragere de inimă, după dispoziția și după întorsătura lucrurilor. Memoria lui Mazade, calmul, talentele sale diplomatice, spiritul său de observație extrem de ascuțit și simțul critic deopotrivă de pătrunzător îi erau nespus de folositoare lui Fabre-Simmons, care îi mai recunoștea pe deasupra „un anume simț al afacerilor, foarte paradoxal pentru un om de litere abracadabrant !“ Dar scriitorul, ale cărui cărți începuseră să aibă o faimă demnă de invidiat, nu se lăsa deloc exploatat sau impresionat de industriaș : își trata patronul ca pe cineva care din punct de vedere social îi este întru totul egal, cu o bună dispoziție imperturbabilă și cu un anume devotament ; era singurul care nu-i spunea „domnule președinte“, singurul care-și îngăduia să bată cîmpii cînd vorbea cu el, făcîndu-l aparent să-și piardă timpul, singurul care-și permitea să fie ironic în fața lui ; Mazade își ținea patronul la curent cu diferite probleme ; el îi primea pe „nepoftiții de seamă“ de care celălalt voia să scape fără a-i jigni ; termina la repezeală marile demersuri administrative și avea la dispoziție o provizie de înalți funcționari pe care îi reînnoia cu eclectism. Și-apoi știa la fel de bine să asculte dar să și răspundă, hărțuindu-l pe Fabre-Simmons dar și slujindu-l, numărîndu-se printre ultimii oameni ai lumii acesteia cu care Fabre-Simmons mai avea plăcere să stea de vorbă. Mazade îl ura fățiș pe Arkuménian, care-i răspundea cu o ură la fel de pătimașă : iar patronul nu făcea nimic spre a-i împăca.

*

— Vreți să-l rugați pe domnul Mazade să vină pînă la mine, îi spuse Fabre-Simmons domnișoarei Blanchard, care tocmai răsufla ușurată după ce patronul terminase de dictat în mare grabă corespondența zilnică. Apoi se

duse și se așeză într-unul din fotoliile de piele neagră care se aflau în fața mesei sale de lucru.

Pierre Mazade intră fără să bată la ușă :

— Bună ziua, domnule, totul e-n ordine ? — și oftînd se lăsă să cadă într-un alt fotoliu în fața patronului.

— Am ceva să-ți spun, Pierre. Acest ceva o să te amuze fără doar și poate. Dar totuși să nu te amuzi prea tare.

— Foarte bine, domnule... o să-mi vorbiți de ciocnirea dumneavoastră cu bunul și dragul nostru președinte Sangalles, nu-i așa ?

Fabre-Simmons nu clipi cîtuși de puțin și Mazade nu obținu efectul scontat.

— Constat, răspunse cu simplitate industriașul, că prietenul nostru Palmier-Rives a vorbit mai mult decît se cădea.

Prietenul Palmier-Rives era subdirector al Atelierelor și Șantierelor Sangalles & fiul : cam de-aceeași vîrstă cu Pierre Mazade — pe la vreo patruzeci de ani — și care pe deasupra mai era și rudă cu acesta din urmă. Astfel, cu un singur cuvînt, Fabre-Simmons sublinia că nu uită legăturile lor și că și el se ține la curent. Sprîncenele lui Mazade luară forma acoperișurilor de pagodă :

— Douăzeci de puncte, domnule !

Dar lui Fabre-Simmons nu-i ardea de glumă. Încordat, cu privirea scăpărînd, povesti în detaliu — cu toată obiectivitatea de care putea fi în stare — dejunul său cu Sangalles. Ajungînd la jignirea de la sfîrșit, culoarea mată a feței sale se schimbă într-un verzui-palid, așa cum nu i se întîmpla să arate decît atunci cînd se afla într-o criză de furie.

Pierre Mazade asculta cu bărbia sprijinită în pumn.

— Ei bine, Pierre ! spuse industriașul după o scurtă pauză, versiunea mea corespunde cu cea a micuțului și deconcertantului nostru turnător ?

— Palmier-Rives nu e un turnător, domnule. El e ceea ce se cheamă o sursă de informații. Dealtfel, povestirea dumneavoastră este aproape întru totul conformă cu a sa. Dacă înțeleg bine, problema care vă frămîntă este dublă : mai întîi, refuzînd integrarea pe care i-o propuneți, Marcel Sangalles vă dă peste cap toate planurile. Nu avem în Franța prea multe întreprinderi electronice mari

pe care să le puteți prinde în plasă — mai ales după ce ați înghițit Compania pariziană de Informatică și Cibernetica franceză. Ca să nu mai vorbim de mărunțișuri. Dar nici nu puteți concepe să puneți capăt efortului dumneavoastră centralizator. Și asta din pricina blestematei de concurențe americane. Adică refuzați să vă lăsați colonizat de Statele Unite fără a opune nici cea mai mică rezistență... Pe mine asta mă amuză întrucît, v-o spun numai în treacăt, sînteți de pe acum „americanizat" pînă-n măduva oaselor! Pe de altă parte, și aici este de fapt buba, Sangalles a fost bădăran. Or, dumneavoastră nu sînteți dintre aceia care într-o asemenea ocazie trimit martori, mai ales că asta nici nu se mai poartă în zilele noastre. Dar nu sînteți nici dintre aceia care pot trece cu vederea o jignire...

Mazade își micșoră ochii cenușii — ceea ce era un gest obișnuit la el — spre a scruta fața patronului :

— Dealtfel, nu vă numărați printre aceia pe care unul om normal î-ar putea trece prin cap să-i jignească. Dar Sangalles nu e un om normal. E un bătrîn potentat, de atîta vreme îmbătat de propria lui persoană, încît nu mai ajunge să se trezească niciodată.

Fabre-Simmons se uita la scriitor în tăcere. Îi plăceau vorbele acestui lungan de patruzeci de ani, uscățiv, cu pomeții ieșiți, cu fruntea largă, cu părul zburlit care-ncepea să se rărească spre creștet. Indiferent de anotimp, Pierre Mazade purta haine sport, cămăși colorate și un papillon de un roșu-aprins. Farmecul îi se datora, poate, vocii lui baritonale, bogate, modulate, plină de nuanțe și catifelată.

— Ai pus destul de bine problema, Pierre. Dacă n-ai nimic împotrivă, să începem cu proiectele mele de fuziune. Un om ca Sangalles este aproape destul de inteligent ca să priceapă că această acțiune este o necesitate absolută. În ce privește patronatul francez, sînt aproape convins că ăștia n-au priceput aproape nimic. În toate ziarele se vorbește de alianțe, de înțelegeri, de integrări — dar față de ceea ce-ar trebui să se întreprindă toate astea nu sînt decît jumătăți de măsură și pînă la urmă rahat. *Ăștia* nu văd un lucru care-ți sare în ochi : America se instalează în Europa și sîntem pe cale de a ne vinde

Americii — fără a discuta prețul. *That's a bad deal*[1] ! Orice s-ar spune despre ei, americanii cel puțin o iau repede...

Mazade se lăsă pe speteaza fotoliului ; îl privea pe Fabre-Simmons, privea fața fină cu maxilare bine conturate pe care o modela lumina unei lămpi și ochii aceia întunecați și strălucitori care luau în stăpînire oamenii și lucrurile. Scriitorul prinse a rîde încet :

— Sînteți obsedat de pericolul american, domnule. Să nu exagerăm.

Fabre-Simmons nu se supără :

— Pierre, am impresia că sînt un călător solitar. Iar dumneata, care te hrănești cu cuvinte, ține minte ce am să-ți spun acum : iubesc mult solitudinea dar nu iubesc izolarea — asta pentru că nu-mi place să îndur. Informatica la noi ? În afară de filialele americane, restul, dă-mi voie să rîd ! Avem Societatea Plan Calcul, insuficientă, incoerentă și lipsită de orice prestanță, de orice greutate ; apoi un anume număr de încercări izolate — găinați de pitigoi, nu știu dacă mă-nțelegi ? Nu sîntem în stare să aducem nici măcar telefoanele în pas cu ordinatoarele ! O știi mai bine decît mine, dumneata care îți treci timpul trimițînd scrisori de amenințare Ministerului Poștelor și Telecomunicațiilor pentru că ne-au întrerupt legătura în mijlocul unei fraze sau pentru că nu ne vine tonul. Ah, dacă nu m-aș simți legat de țara asta prin sînge și dacă soția mea ar putea trăi în altă parte, ei bine, aș șterge putina, Pierre, da, da, aș lua de la capăt aventura la cincizeci și șase de ani...

— Unde ?

— O, oriunde ! Numai să fie o țară cu mentalitate dinamică. Aici mă dau de ceasul morții luptîndu-mă cu funcționari iacobini și cu un patronat în hibernare.

Apoi, Fabre-Simmons, care nu rătăcea niciodată prea îndelung prin hățișul ideilor generale, se întoarse iarăși la aspectul practic al marilor sale proiecte. Calculă cuantumul operațiilor și al afacerilor Sangalles, descompuse în termeni esențiali manevra pe care n-o izbutise, vasta fuziune pe care încă mai spera să o săvîrșească — iar mîi-

[1] Asta-i o afacere proastă (engl.).

nile sale experte jonglau cu statistici, cu bilanțuri, cu numere. Pierre Mazade, uluit și fascinat de exactitatea cifrelor pe care patronul le mînuia, se străduia să rețină din mers cîteva date esențiale. Nu voia să se lase prins în păienjenișul tehnico-financiar, domeniu în care patronul dovedea o superioritate pur și simplu copleșitoare. Păstrîndu-și cugetul limpede, Mazade nu se putea împiedica de-a admira infinita capacitate de care da dovadă Fabre-Simmons, sintetizînd elemente disparate în imagini de ansamblu, capacitatea lui de a surprinde semnificația celor mai neînsemnate detalii atît în ceea ce privește comportamentul oamenilor cît și în ceea ce privește știința echilibrului economic, capacitatea lui de a înțelege criteriile unei bine măsurate cumpăniri între risc și calcul. „Nu există decît un singur lucru pe lumea asta pe care patronul n-o să-l poată niciodată cumpăni cum se cuvine și știu că asta o să-l ucidă : *propriul său zel*. Într-o bună zi o să-l găsim mort, cu capul căzut pe hîrțoagele cu cifre."

— ...Asta-i... Ei bine, Pierre, ce zici despre toate astea ?

Scriitorul căscă pe furiș :

— Zic că e ora să vă luați bicarbonatul și că în timp ce o să vă beți paharul cu apă minerală, ar fi foarte bine dacă mi-ați oferi și mie un whisky — așa cum faceți întotdeauna cînd sînteți bine dispus.

Ochii lui Fabre-Simmons luară o căutătură aspră, așa încît Mazade se grăbi să adauge :

— Și mai spun că după ultimile știri, Marcel Sangalles caută și el, pe socoteala lui, să dea drumul fabricării în serie a ordinatoarelor de putere mijlocie. Se pare că a și găsit cîțiva parteneri serioși cu sprijin bancar...

Industriașul se săltă în fotoliu ca și cum s-ar fi așezat pe un cactus :

— Ce tot îndrugi tu acolo ?

— Nu îndrug, domnule, afirm pur și simplu că aveți dreptate : prietenul nostru Palmier-Rives spune o droaie de lucruri. Da, da, e-o iscoadă excelentă vărul ăsta al meu despre care dumneavoastră credeți o sumedenie de lucruri urîte. Eu sînt spionajul economic ! Sangalles este gata să pună la bătaie tot pachetul său de acțiuni, să revi-

zulască anumite structuri ale afacerilor lui, să-şi creeze fluctuaţii, adică să mănînce chiar din blidul diavolului american cu lingura cea mică dacă nu se poate altfel, toate astea numai pentru a-şi spori cuantumul departamentului de electronică şi informatică. Cred că aş putea obţine o fotocopie a primelor proiecte pe care le-a alcătuit. Am văzut planurile — cele adevărate, negru pe alb, adică, mai exact spus, alb pe albastru — planurile unor noi uzine pe care Palmier-Rives...

— De cît timp ştii toate astea ? întrebă cu glas moale Fabre-Simmons.

— De astăzi după-amiază, domnule.

— Perfect... Ei bine, trebuie să împiedicăm asta oricît ne-ar costa, spuse industriaşul calm.

Ochii săi străluceau ; dintr-o dată îşi mobiliza toate forţele mintale, aşa cum un strateg pune în mişcare armatele pe cîmpul de luptă.

— Vreau planurile şi proiectele astea, mai spuse el cu o voce netulburată.

— A, în privinţa asta nu vă pot promite nimic ! răspunse scriitorul. Puneţi-vă în locul meu. N-aş vrea să înţarce bălaia asta a noastră cu lapte de aur. Jean Cocteau a spus că trebuie întotdeauna să ştii cît de depate poţi merge. Acest echilibru, domnule, este de competenţa mea. Dar mi-aţi pus o întrebare — şi încă n-am terminat...

Se auzi o uşoară bătaie în uşă : era domnişoara Blanchard cu faţa ei morocănoasă şi cu părul ei vopsit, fapt care îl făcuse pe Mazade s-o denumească „fluxul roşu" ; făcu loc unui majordom care ducea o tavă cu tot soiul de băuturi. Paharul de apă fu partea lui Fabre-Simmons — iar Pierre Mazade, după o şovăială de om pofticios, îşi prepară un gin-fizz cu gheaţă ; apoi îşi reluă firul vorbei :

— Cu sau fără plan, Sangalles este pentru noi de neatins. Dacă lăsăm deoparte filialele americane şi departamentele cîtorva mari dughene franceze, nu mai sînt pe tapet decît vreo zece douăsprezece întreprinderi mici şi mijlocii de aceeaşi specialitate cu a dumneavoastră. Vorbesc de cele care mai au o cît de mică importanţă. Aţi putea să le curăţaţi, din cîte mi se pare că ştiu, dacă plătiţi convenabil — ceea ce n-a fost niciodată un lucru uşor

pentru dumneavoastră. Puse cap la cap, asta v-ar costa destul de scump — fără să-l înlocuiască pe Sangalles, evident! Şi întrucît îmi cereţi părerea, nu văd decît o singură soluţie pentru problema pe care mi-aţi pus-o: să sporiţi propriile dumneavoastră investiţii în domeniul producţiei şi în planul de cercetare. Adineauri m-aţi mitraliat cu o rafală de cifre din care am reţinut în treacăt cîteva care mi-au rămas agăţate în minte ca... ca, să zicem, nişte păsări într-o plasă... Am tras concluzia că aţi putea umfla şi mai mult scumpa dumneavoastră uzină a C.F.E.I.-ului de la Boisléger-Criteil, că aţi putea accelera ritmul de producţie pe circuitele integrate, aţi putea dubla numărul filialelor şi, în fine, aţi putea prospecta piaţa nemţească şi pe cea italiană care deocamdată vă sînt pe jumătate închise. Nu vă sfătuiesc să recurgeţi la capitalurile americane întrucît sînteţi primul care spuneţi că ăştia v-ar înghiţi ca pe-o nimica toată...

Pierre Mazade tăcu. Fabre-Simmons se ridicase în picioare; industriaşul deschise un sertar şi luă una din jucărioarele care îl ajutau să gîndească ocupîndu-i mîinile: era vorba despre nişte elemente speciale, multicolore, aparţinînd jocului denumit „*Lego*". Fabre-Simmons îmbina piesele acelea unele cu altele schimbînd mereu combinaţiile cu o uimitoare repeziciune. Cu sprîncenele ridicate a mirare, Mazade îşi privea patronul, sorbindu-şi gin-fizzul cu înghiţituri mici.

— Toate cîte mi le-ai spus, Pierre, ar fi juste dacă Marcel Sangalles ar fi într-adevăr de neatins. Or, eu afirm că lucrurile se prezintă cu totul altfel. Acuma nu mă mai mulţumesc doar cu departamentul său de calculatoare şi de ordinatoare, ci vreau să-i umflu toată dugheana! Iar pentru început am nevoie de planurile şi proiectele despre care vorbeai adineauri cu atîta dezinvoltură... Descurcă-te cum ştii! Marcel Sangalles nu se dă în lături, ca să folosesc cuvintele tale, să-şi asume anume riscuri, doar-doar mă va otrăvi. Riscuri spui! Dacă şi-a asumat vreodată nişte riscuri asta a fost acum vreo treizeci de ani — dar şi-a pierdut simţul aventurii odată cu părul, ticălosul! Ceea ce înseamnă că n-o să meargă prea repede, pentru că îi lipseşte în acelaşi timp

tinerețea și banii, oricare ar fi anvergura afacerilor sale, înțelegi ? Așa că am să-l atac eu primul.

Cu bucățile de lemn ale jucăriei industriașul ridicase un mic turn alb și roșu care distona naiv cu arămurile decorului. Schimbă tonul :

— La urma urmei, spuse el cu o voce gînditoare, animalul ăsta de Sangalles avea mai multe în burtă decît toți ceilalți la un loc...

— Vorbiți ca despre un mort, spuse Pierre Mazade, care de cîteva clipe admira privirea sardonică a patronului său.

— *E mort*, Pierre. În mintea mea el e de pe acum la fel de mort pe piață ca un calcan cu maioneză pe o farfurie. Aproape că e păcat : cu Marcel Sangalles dispare o întreagă generație de conducători de întreprindere. Și-apoi, vezi tu, construia uzine frumoase, cu locuințe minunate pentru muncitori. Nu poți să negi că avea un oarecare simț social...

— La Sangalles simțul social nu a venit niciodată din inimă. Nu era decît o investiție, și asta o știți prea bine ! spuse Mazade.

Fabre-Simmons întoarse capul spre a declanșa ostentativ interfonul, marcînd astfel că întrevederea luase sfîrșit. Înălță din umeri și se ridică :

— N-are nici o importanță ! Repet : Sangalles nu mai există. Mulțumită ție am luat o hotărîre în jurul căreia mă tot învîrteam de o bună bucată de vreme. Ești un excelent catalizator, Pierre. Și apoi mai e un lucru pe care îl apreciez foarte mult la tine : inepuizabila ta răutate.

— Să nu exagerăm ! răspunse cu modestie scriitorul, care se ridicase și el, sînt mult prea leneș ca să fiu realmente rău.

Nu cerem nimic altceva,
doar dragostea femeilor
pe care le iubim.
Doar să ne fie lăsată mîn-
dria de-a îndura bărbă-
teşte clipa morţii.

Luc ESTANG

CAPITOLUL III

La lumina lămpii, Françoise Fabre-Simmons desena modele de rochii, evidenţiindu-le motivele cu uşoare tente de culoare. Tuburile cu vopsele stăteau bine rînduite pe un capăt al mesei mari de sticlă groasă şi viorie, ca de cuarţ afumat, fără doar şi poate unul din surprinzătoarele obiecte de preţ care împodobeau acest al treilea şi ultim salon.

Auzindu-se paşi, Françoise se ridică aranjîndu-şi părul cu un gest mecanic : era Georges, care se întorsese ducînd în mînă nelipsita lui valijoară extraplată de piele neagră. Aşteptă să simtă cum mîna mică, puternică şi îngrijită a soţului ei, mîna a cărei atingere îi prelejuia o atît de mare bucurie, îi mîngîie ca de obicei părul lăsat pe spate.

— Ce faci, mai mîzgăleşti încă la ora asta ? Am mai avut de lucru după cină şi de-abia acum am isprăvit...

— Nu mîzgălesc, Georges. Uite.

Fabre-Simmons se aplecă spre modelele de rochii pe care Françoise le desenase şi le pictase punînd în ele un fel de lirism personal care însufleţea liniile şi dădea o strălucire cu totul aparte culorilor.

— E nostim, zău ! Cîtă imaginaţie ! Totuşi n-ai să te apuci să porţi asemenea chestii ?

— Bineînţeles că da, răspunse ea calm.

El ridică din umeri și, așezîndu-se la celălalt capăt al mesei, își puse valijoara pe genunchi ca să scoată dinăuntru un teanc de documente pe care le înșiră pe tăblia de sticlă. Își ridică apoi către Françoise ochii întunecați care căpătaseră o expresie visătoare :

— Știi ce am aici ? Un mic manuscris al lui Einstein, aforisme despre moarte. Pe spatele uneia dintre foi se află o serie de ecuații indescifrabile. Cel puțin pentru mine... Astea sînt niște scrisori ale lui Lavoisier mîzgălite în închisoare pe vremea Terorii și scoase afară în mod clandestin ; una se termină cu fraza : „Mi s-a spus că Revoluția n-are nevoie de savanți". Așadar el auzise cu urechile lui aceste cîteva cuvinte care aveau să facă înconjurul globului — și idiotul ăsta, sărmanul, mai păstrase suficientă prospețime sufletească încît faptul să-l mire ! Dar uite achiziția cea mai minunată : cîteva scrisori cu desăvîrșire necunoscute istoricilor, pe care le-au schimbat între ei Robert Fulton și Napoleon Bonaparte — acesta din urmă declarînd despre prima mașină cu aburi că „n-avea nici un viitor", trecînd astfel pe lîngă o posibilă supremație navală în măsură să schimbe fața lumii. Militarii ăștia fac cîte-o boacănă de te lasă cu gura căscată ! Guvernul Statelor Unite, în schimb, avea să priceapă foarte bine că este vorba despre un om genial, a cărui invenție trebuia imediat exploatată, așa încît construi pe dată prima fregată de război cu aburi — neuitînd, firește, să-l facă pe numitul Fulton să moară de inimă rea, ponegrindu-l ca să obțină patentul la un preț ceva mai ieftin ! Oh, Françoise, pe orice creație autentică se va așeza întotdeauna ura mediocrilor ca un roi de muște. Mie mi se pare de-a dreptul uimitor că mai există astăzi creatori... Asta-i : îți spusesem că voi obține această corespondență...

Georges puse mîinile pe neprețuitul său dosar :

— Și acum e-a mea !

Adăugă coborînd imperceptibil vocea :

— În principiu fusese promisă Bibliotecii Congresului american. A trebuit să trag tare ! Americanii ne suflă toate — numai că și eu voiam să le suflu lor dosarul ăsta, știi ? Dar nici nu îndrăznesc să-ți spun cît m-a costat...

— Ce-mi pasă mie de asta ! spuse Françoise cu o voce ciudată şi deosebit de vibrantă.

Fabre-Simmons sesiză enervarea soţiei sale şi lucrul era atît de limpede încît vreo zece secunde rămase ca împietrit.

— E ceva care ţi se pare nelalocul lui ? întrebă el în cele din urmă cu o voce blîndă.

Ea se ridică, măsură camera cu paşi iuţi. „Încă una din trăsăturile sale masculine, se gîndi Fabre-Simmons cu o uşoară iritare. Numai bărbaţii merg aşa dintr-o parte într-alta !"

Dintr-o dată, Françoise se opri în faţa soţului său, coborîndu-şi către el privirea ei verde care se înăsprise :

— Poţi să cumperi sau să vinzi orice vrei şi la preţul la care vrei, Georges. Îţi aduci aminte de serviciul acela cu însemnul Companiei Indiilor, la care ţineam atît de mult ? Sub pretextul că nu-l mai puteai folosi pentru că, din nefericire, te rugasem să bagi de seamă cum umbli cu farfuriile acelea, l-ai revîndut într-o bună zi fără să-ntrebi pe nimeni...

— Cu un profit destul de însemnat dealtfel, spuse liniştit Fabre-Simmons, care simţea cum i se înfierbîntă urechile.

Tonul Françoisei deveni şi mai strident :

— Da, Georges, cu un profit destul de însemnat ! Pînă acum n-am adus niciodată vorba despre asta ! La ce bun ? Ce-aş putea să-ţi spun eu ţie ? Nu tu eşti acela care cîştigi paralele, nu trăim noi pe banii tăi ? Nu eşti tu domnul şi stăpînul tuturor acestor lucruri şi, de asemenea, al soţiei tale ? Ba da, ba da... Vezi, ceea ce mă scoate din sărite este despotismul tău, despotismul tău care pe zi ce trece se face şi mai cumplit. Eşti un fel de paşă oriental corcit cu un miliardar american...

Fabre-Simmons o întrerupse iarăşi :

— Ei bine, dacă într-adevăr aşa stau lucrurile, nici nu-i chiar aşa de rău ! spuse el fără să ridice vocea.

Ea se potoli pentru o clipă, aruncîndu-i o privire plină de gravitate ; căutătura ei devenise acum distantă şi severă, ca aceea a unei somităţi medicale în clipa în care se pregăteşte să decreteze un diagnostic clinic :

— Ceea ce nu-mi place, ceea ce urăsc la tine, Georges, este orgoliul tău împins pînă la monstruozitate, nevoia mereu mai puternică de a ridica mănuşa, de a-ţi atinge ţelurile cu orice preţ, de a reuşi escaladări imposibile. *„Pentru că aşa am vrut eu, Georges H. Fabre-Simmons.“* Trebuia să-ţi vorbesc, într-o bună zi — sau într-o bună seară : de o vreme încoace pur şi simplu nu mai văd unde vrei să ajungi. Parcă eşti unul dintre acei savanţi produs tipic al zilelor noastre care, pierduţi în matematica pură şi în sfere înalte, îşi dau la un moment dat seama că nu mai ştiu ce anume caută. Ascultă-mă : ai ajuns pînă acolo încît nu mai există decît un singur lucru care te interesează, şi anume să cîştigi, să te impui, oricare ar fi miza, oricare ar fi preţul...

— Eşti nebună, Françoise !

Georges se ridicase şi el. Stătea acolo, în faţa soţiei sale, a cărei privire devenise de nerecunoscut : luminînd cu strălucirea lor faţa frumoasă, feminină, puţin cam aspră, ochii duri, masculini şi pătrunzători ai Françoisei îl speriau întrucîtva pe Fabre-Simmons, care se ferea să şi-o mărturisească.

— Eu, spunea Françoise pe un ton calm, în vreme ce trăsăturile ei rămîneau mereu încordate, ce sînt eu pentru tine ? Sînt slujnica ta. Frumoasa din pădurea adormită care aşteaptă bunul plac al stăpînului, mila lui, poruncile lui, care e la cheremul tuturor capriciilor lui — şi asta în toate privinţele. Da, desigur, îmi împărtăşeşti toate lucrurile importante, da, desigur, catadicseşti să mă pui la curent cu marile *tale* succese sau cu micile *tale* neplăceri. Cel puţin aşa ai procedat pînă acum. Şi uite că de mai bine de trei luni te observ fără să scot o vorbă, am văzut că eşti neliniştit, tulburat, nervos — chiar dacă încercai să-ţi duci povara singur, ceea ce dealtfel n-are nici un rost. Georges, ştii foarte bine că nu-mi poţi ascunde *nimic*. Şi uite că dintr-o dată, de vreo două-trei zile încoace, ai redevenit vioi, arogant, triumfător, ca şi cum ai fi întrezărit brusc rezolvarea unei probleme copleşitor de grave. Şi continui să nu-mi spui nimic. Nici o silabă în afara obişnuitelor cuvinte de politeţe sau de tandreţe...

— Obișnuite ? Spui niște vorbe, exclamă Fabre-Simmons în șoaptă.

Dar nimic n-o mai putea scoate dintr-ale ei pe Françoise, care continuă cele ce-avea de spus, hotărîtă să nu se oprească la jumătate de drum :

— Știu ce ai să-mi răspunzi...

Fabre-Simmons se văzu nevoit să facă un gest cu mîna pentru a-i curma vorba soției sale ; apoi declară cu vocea lui subțire, tăioasă, precisă și limpede :

— Nu, Françoise, nu ! Te ascult atîta timp cît îți mai dai seama ce-ți iese din gură. Dar dacă începi să știi tu mai bine decît mine ce am eu de gînd să-ți spun, dacă ajungi să pui întrebări și tot tu să dai răspunsurile pe care presupui că le-aș da eu, atunci plec.

— Cum vrei...

Cu un gest nervos, Françoise își stinse țigara strivind-o în scrumieră. Se străduí să vorbească cu o voce calmă :

— Georges, nu ești obișnuit să mă auzi povestindu-mi viața. Întotdeauna tu ești cel care vorbește — iar în seara asta pari stupefiat, traumatizat... Dar ai să mă asculți măcar o dată, chiar dacă faptul pare a nu-ți prea fi pe plac... Ne înțelegem fizic și asta contează mult pentru mine... Mă copleșești cu cadouri și firește că nu sînt o ingrată. Dar pe toate planurile te porți ca un satrap, și nici măcar nu-ți dai seama de asta ! Uneori te văd cum admiri pe mine lucrurile pe care mi le-ai făcut cadou. Nu mai mult decît acum vreo două săptămîni te-am auzit întrebîndu-mă : „Mai ții la *brățara mea* de turcoaze ?“ Da, am destule brățări — atîtea brățări cît să tragă o sclavă pînă-n fundul apei...

— Dacă ai prea multe brățări, mai vinde din ele ! murmură Fabre-Simmons.

Uimirea — apoi o anume duioșie ambiguă coborîră în ochii Françoisei :

— N-aș vrea, dragul meu, ca seara asta să ia o întorsătură stupidă și, vezi tu, se-ntîmplă atît de rar să discutăm serios încît nici nu-i de mirare că sînt neîndemînatecă. *Este vorba despre ceva foarte important pentru mine...* Georges, ai încercat vreodată să-ți închipui ce mi-ar putea lipsi mie ?

El ridică din sprîncene şi răspunse cu-aceeaşi voce stinsă, murmurată :

— Ce-ţi lipseşte ţie ? Nu, Françoise, niciodată.

— Îmi lipseşte...

Trase aer în piept, apoi începu să vorbească rostindu-şi rar cuvintele, ca şi cum le-ar fi cîntărit îndelung pe fiecare :

— Îmi lipseşte autonomia, libertatea ; mă sufoc ! Ştiu că eşti un tip mare, Georges. Şi din această cauză nu te gîndeşti — adică vreau să spun că nu te gîndeşti cu toată seriozitatea — decît la munca ta, la uzinele tale, la imperiul tău, la opera ta. Restul nu contează. În afară de *prezenţa* mea, poate. (Ea insistă pe ultimele cuvinte.) Încă o dată, nu sînt o femeie ingrată. Dar gîndeşte-te şi tu : cînd stai de vorbă cu copiii ai aerul că le faci un mare hatîr şi, oricum, eşti mereu cu gîndul în altă parte ; cuvintele pe care ei ni le spun nu-ţi ajung la ureche decît din cînd în cînd, şi nici măcar nu-ţi dai seama cum cresc. Am să-ţi vorbesc altă dată despre ei. Astăzi vreau să-ţi vorbesc despre mine... Georges, ascultă-mă : *am nevoie să respir.*

Fabre-Simmons nu răspunse, căci fusese luat prea pe nepusă masă. Faţa lui neclintită nu lăsa să i se citească nici deruta, nici sentimentele care puseseră stăpînire pe sufletul său. Iar Françoise se lăsă înşelată de aceste aparenţe :

— Nu înţelegi ? Nu vrei să înţelegi *odată* ceea ce încerc să-ţi explic ? Poţi să-mi spui ce caut eu aici ? Nu mai sînt nici măcar confidenta domnului şi stăpînului meu, nu mai reprezint nici măcar corul antic, mi-am pierdut pînă şi rolul de subretă, nelipsit din orice comedie. Pînă şi decorul în care trăiesc îmi este străin, nu-mi aparţine, pentru că tu vrei să le faci pe toate — tu şi cu decoratorul ăla al tău pe care nu pot să-l sufăr... La ce altceva sînt bună eu decît să aranjez buchetele de flori, să-mi atîrn pe mine bijuteriile tale, să dau ordine slujitorilor, să fac pe gazda cu ocazia banchetelor pe care le dăm în interes de afaceri şi să veghez la odihna războinicului ?

Fabre-Simmons tot nu răspunse, iar asta o înfurie şi mai mult pe Françoise, care ajunse la o adevărată frenezie :

— Nu m-ai văzut de prea multe ori în halul ăsta, nu-i așa ? De trei sau de patru ori în douăzeci și cinci de ani. Nu destul de des, abia acum îmi dau seama. Și acum știu ce anume contează pentru tine : *vrei să cîștigi*, asta te interesează cu mult mai mult decît miza luptei pe care-n cele din urmă ajungi s-o dai uitării. *Vrei să domnești cu orice preț* — și asta ți se pare cu mult mai important decît cei mărunți pe care îi domini. *Vrei să fii ascultat* — și puțin îți pasă de sensul poruncilor pe care le dai. În fine, *vrei să fii iubit* — și asta are pentru tine mai multă greutate decît... decît propria ta dragoste.

Françoise tăcu. Niciodată pînă acum nu-i spusese atîtea lucruri. Niciodată.

— Nu mă mai iubești ? întrebă cu simplitate Fabre-Simmons.

Françoisei îi năvăli sîngele în obraji după ce cu cîteva clipe mai înainte furia o făcuse să pălească. Își întoarse privirea către el și prin ochii îi trecură fulgerele aurite ale unei inepuizabile iubiri :

— Ah ! N-am ce spune, înțelegi de minune femeile... Că nu te mai iubesc ? Dacă nu te-aș mai iubi, Georges, toate astea mi-ar fi cu totul și cu totul indiferente... N-am făcut bine că m-am ambalat, de acord, și mi-ar părea rău dacă te-am făcut să suferi. E un lucru așa de greu pentru o femeie să se facă înțeleasă de un bărbat — oricine ar fi el... Vrei să știi cînd te iubesc eu cel mai mult și mai mult ? Atunci cînd te joci cu colecțiile tale, cu autografele tale de savanți — dar numai cu condiția ca arătîndu-mi ultima ta achiziție să nu-ți iei aerul ăsta dur și triumfător pe care ți-l știu atît de bine. Te iubesc atunci cînd ești puțin copilăros, cînd ești iarăși în stare să te bucuri cu naivitate și să te superi ca un idiot. Dar nu-mi place acel „eu însumi" care a devenit începutul celor mai multe dintre frazele tale. Nu-mi place să vorbești despre bani pe un anume ton. Nu-mi place în tine patriarhul care se admiră și se contemplă. Nu-mi place felul în care te uiți la fiul tău pe care-l disprețuiești și nici felul în care te uiți la fiică-ta, pe care o admiri blajin, fără să-ți mai dai osteneala să o cunoști. Lasă-mă să vorbesc ! Nu-mi place că te uiți la mine ca și cum aș fi un obiect care îți aparține... *Nu-ți aparțin*, Georges. După douăzeci și cinci de

ani pe care i-am trăit împreună, mai păstrez încă mîndria de a mă oferi ţie. Nu poţi oferi decît ceea ce-ţi aparţine ţie însuţi — şi tot ceea ce sînt nu-mi aparţine decît mie. Mie însămi, mă-nţelegi ?

Georges băgă de seamă că Françoisei îi dăduseră lacrimile. Dar nu spuse nimic.

„Femeile tac prea mult, se gîndi el. Iar după aceea, într-o bună seară, le-apucă şi vorbesc prea mult."

Françoise, ajunsă la capătul puterilor şi al amărăciunii, se sprijinea de masă ca un atlet epuizat, căzut pe linia de sosire ; lăsă să se aştearnă tăcerea ; apoi, cu o mînă uşor tremurîndă, îşi aprinse o altă ţigară şi se aşeză mai comod pe marginea mesei de sticlă. Un nou zîmbet îi flutură pe faţă atunci cînd întrebă, ţintuindu-şi soţul cu privirea — şi avea această deconcertantă putere de a-şi schimba mereu privirea :

— Hai, spune-mi ceea ce trebuia să-mi spui de mai bine de trei luni... Şi asta este *foarte important*. Dă-i drumul.

Luat prin surprindere, Fabre-Simmons se gîndi o clipă, clătină din cap, apoi se duse şi se aşeză oftînd pe o canapea arătînd printr-o bătaie cu palma în perne că vrea ca ea să vină să se aşeze alături de el.

— O să stăm altă dată de vorbă, draga mea, despre toate cîte mi le-ai înşirat. Lucruri grave pentru tine şi la fel de grave pentru mine. Nu poţi să-ţi permiţi orice, nici măcar atunci cînd vorbeşti, aşa că trebuie să mă gîndesc pe îndelete la toate astea, înţelegi, nu ? Dar am să-ţi răspund la ultima întrebare ca să facem puţină ordine în conversaţia noastră.

Apoi Fabre-Simmons se apucă răbdător să-i explice cu de-amănuntul toată tărăşenia cu Marcel Sangalles ; călcîndu-şi pe inimă, se strădui chiar să reproducă cu maximă exactitate replicile lui Sangalles şi jignirea cu care se încheiase întrevederea lor — ceea ce, oricum, nu i-a fost deloc uşor. Îi povesti de asemeni recenta lui discuţie cu Pierre Mazade ; apoi, în sfîrşit, se porni a-i dezvălui un proiect pe care, pînă atunci, nu-l încredinţase nimănui pe lume. Lampa arunca o lumină caldă, înfăţişînd privirii o bucată din trupul dragonului albastru

încolăcit pe covorul chinezesc și sculptînd fără nici o cruțare fața rănită a lui Fabre-Simmons...

Françoise își întrerupse soțul :

— Știu că te-am necăjit. Aș fi vrut atît de mult... Dacă vrei spune mai departe.

Ea-l mîngîie pe frunte. Georges Fabre-Simmons se feri cu o mișcare ușoară :

— Așadar am să lansez împotriva lui Marcel Sangalles o ofertă publică de cumpărare — un O.P.C. în jargonul afacerilor. Ține cont că nu eu am născocit această formulă care de multă vreme face furori în Statele Unite. La noi n-au fost încercate, cu mai mult sau mai puțin succes, decît cîteva O.P.C.-uri — iar cel mai spectaculos dintre ele s-a soldat cu un eșec total. Pe scurt, un O.P.C. îi îngăduie unui om ca mine să-i umfle unui om ca Sangalles majoritatea acțiunilor, smulgîndu-i astfel din mîini afacerea și eliminîndu-l de la președenția propriului său consiliu de administrație. De la o anumită cifră în sus, societățile noastre sînt în mod fatal lansate la bursă : pentru un industriaș, pentru o familie sau pentru un grup, totul este să nu piardă din mîini controlul afacerii. Am studiat cu mare atenție cazul lui Marcel Sangalles, ale cărui acțiuni sînt foarte dispersate în public — și știu că este vulnerabil.

— Dar ești mai mic decît el, Georges !

El oftă din nou apoi zîmbi :

— Dacă compari Compania mea franceză de Electronică și Informatică cu Atelierele și Șantierele Sangalles & fiul, da, sînt cert mai mic. Dar dacă compari ansamblul afacerilor noastre și interesele mondiale pe care le învîrtim — mai mult decît atît : dacă compari avîntul întreprinderilor mele cu imobilitatea relativă pe care o manifestă în ultimii ani întreprinderile sale — atunci nu-ncape îndoială că eu sînt cel mai puternic, înțelegi, Françoise ?

Ea-și mușcă buzele :

— Spune mai departe...

— Nu cred, draga mea, că-ți faci o idee prea exactă despre ceea ce tu numești „imperiul meu". Numai Compania franceză cu uzinele, atelierele, cu centrul de cercetare și cu filialele sale au un personal de douăzeci de

mii de oameni : muncitori, funcționari, tehnicieni și proiectanți, ingineri și alte cadre. Asta înseamnă o droaie de lume. Pe deasupra sînt majoritar și într-un anume număr de „fabrici de bani" care merg strună și care-mi aduc capital. N-am să-ți dau decît cîteva exemple mai importante : de pildă într-o uzină de proporții remarcabile exploatez un brevet de sudură ; apoi ar fi societatea mea de jocuri mecanice, în curs de fuziune cu o firmă germană. (Jucăriile sînt o chestie pasionantă !) ; mai am o întreprindere specializată în telmici de suspensie pentru camioanele de mare tonaj ; o rețea de hoteluri de lux ; iar apoi, Françoise, două minunate afaceri imobiliare care deocamdată s-au extins din Franța în Spania, Portugalia și Italia — dar nu e decît un început. În fruntea tuturor acestor afaceri am plasat cîte un om tînăr, dinamic, care poartă toată răspunderea, pe care îl plătesc din belșug și pe care-l cointeresez la beneficii. Un singur criteriu : *rezultatul*. Iar criteriul despre care este vorba acționează de la sine, întrucît oricare dintre președinții sau giranții mei știe că poate fi pus pe liber peste noapte, ca un neisprăvit, oricît de mult ar putea să mă coste asta, — și nu ca urmare a proastei mele dispoziții, ci a unui bilanț prost din partea lui.

Françoise păru gînditoare :

— Da, știam toate astea. În linii mari, firește. Și apoi mai e și „tehnomenajul"...

Fabre-Simmons tresări :

— Cum, tu... dar cum dracu... ?

— Mă informez și eu cum pot atunci cînd tu nu vrei să-mi spui nimic, răspunse Françoise cu o nevinovăție prefăcută.

Participarea sa majoritară în fabricarea instrumentelor electrice de menaj ale firmei „Tehnomenajul" era pentru Fabre-Simmons o tainică rușine. Își luă avînt :

— Ei bine da, draga mea, mașina de maioneză cu schimbător de viteză și zdrobitorul de cartofi electric sînt tot eu... Hai, Françoise, cine ți-a spus-o ?

— Ei ! Am vorbit și eu cu unii, cu alții, de pildă cu inginerul tău Pastings, acela cu un accent și cu o mustață atît de cuceritoare, cu Pierre Mazade...

Pentru o clipă, Fabre-Simmons avu impresia că remarcă „ceva" în tonul Françoisei atunci cînd aceasta pronunță „Pierre Mazade". Simți cum îl cuprinde o neliniște fulgerătoare a cărei flacără se stinse însă deîndată. Căci Georges pregătea lovitura de grație :

— Probabil că nu știi însă că mai am și o bancă particulară...

— Da, da, stai o clipă, spuse Françoise. Nu e vorba cumva despre Banca pentru dezvoltarea Electronicii franceze — sau ceva în genul ăsta ?

Fabre-Simmons încruntă sprîncenele :

— Da, da, exact... sau aproape exact, întrucît femeia, nu eu am spus-o, rămîne pînă la urmă o ființă a aproximațiilor. De fapt titlul exact al băncii mele...

Ea începu să rîdă :

— Puțin îmi pasă de titlul exact, Georges ! Există însă un lucru pe care eu nu pot să-l pricep : tatăl tău, la care țineam foarte mult, nu conducea decît o mică afacere și atît...

— Nu era chiar așa de mică !

— Oricum, nu te-a ajutat prea mult, taică-tău, în viață...

— E-adevărat.

— Atunci cum ai reușit să... să urci atît de sus ?

— Norocul !

— O spui pe-un ton de parcă ai spune : „geniul meu" sau : „steaua mea"...

— Poate... Dacă vrei să știi una dintre rețetele mele, uite : acționez repede și hotărăsc încet.

Surîse unui gînd de-al său înainte de-a merge mai departe :

— Mi-am alcătuit un fel de program : mă informez, chibzuiesc, imaginez, acționez, n-am încredere în nimeni și, în sfîrșit, cel mai important dintre toate : acord încredere. Și mai cred că există două feluri de oameni, cei care prind din zbor orice ocazie cu amîndouă mîinile — și ceilalți... Eu, Françoise, n-o las niciodată să-mi scape, înțelegi ? Mari oameni de afaceri francezi au profitat — au profitat din plin — de înfrîngerea de la Waterloo ca să facă avere... La urma urmei de ce nu ? Altădată era

așa de ușor și așa de simplu să fii bogat... Eu, mai modest, am profitat de devalorizare — în două rînduri ! Și aș mai profita încă o dată dacă s-ar ivi prilejul. Și apoi trebuie să acorzi un rol foarte important și intuiției. Este un lucru foarte simplu și totodată foarte anevoios de explicat : așa de pildă, uite, una din cele mai mari lovituri ale mele s-a datorat faptului că am prevăzut, așa cum a făcut-o și Robert Balkany, migrarea claselor mijlocii către marginea orașelor, departe de asfixia din centru. În momentul acela am făcut investiții foarte mari. Ca să fiu cinstit, am investit chiar puțin cam prea mult pe riscul și pe socoteala mea. Așa am procedat întotdeauna... Cu toate acestea, cînd stau și mă gîndesc acum la imprudențele cu care mi-am început cariera, mă ia cu frig pe șira spinării ! Am în schimb la ora actuală un capital considerabil și mă străduiesc să mă mențin într-o marjă de securitate pe care dealtfel sînt mereu ispitit s-o încalc, pentru că altminteri jocul nu mai e pasionant.

Françoise îl privi drept în ochi cu o deosebită blîndețe :

— Dragul meu, nu te-am întrebat niciodată... dar, știi, femeile sînt curioase : la cît poate să se ridice averea ta ?

El zîmbi iarăși și-și încreți colțurile ochilor :

— Întrebarea asta n-are nici un sens, Françoise. Totul se schimbă peste noapte. Averea unui om de afaceri modern este într-o continuă fluctuație — nu poate fi măsurată. Am intrat în epoca mișcărilor perpetue. Încă nu ți-am spus nimic despre filialele și sucursalele mele din străinătate, nici despre interesele mele din Statele Unite, din Elveția, din Germania — sînt *Ultrasecrete* chiar și pentru Pierre Mazade — și nici de portofoliul meu francez. Nici despre o anume galerie de tablouri pe care o finanțez undeva, la fereală. Cu importante stocuri de pînze și desene : încerc să dau o oarecare rentabilitate financiară geniului plastic... Da, știu foarte bine ! Se spunea mai demult despre americani : *Cutare e un om de-a-tîția dolari.* Dar astăzi asta nu mai înseamnă nimic. În ziua în care am să-ți dau un alt răspuns la întrebarea asta înseamnă că sînt numai bun de scos la pensie — și

dacă pretind că pot să-ţi dau odată un alt răspuns e pentru că merit să ies la pensie cu dispensă de vîrstă.

Françoise se strîmbă încreţindu-şi vîrful buzelor şi tăcu.

— Încă două vorbe, draga mea. Am auzit adineauri din gura ta un rechizitoriu care avea o anume forţă de şoc. Să nu-ţi închipui că lucrurile s-au aranjat între noi pentru că ai reuşit să te descarci. O să mai vorbim despre ele atunci cînd o să fie cazul, crede-mă. Cu toate astea, e un lucru pe care tu l-ai spus şi pe care vreau să-l lămurim chiar în astă-seară : dacă am înţeles bine, viaţa mea ţi se pare a fi lipsită de orice ţel, de orice înălţime, de orice ideal. Să nu ne ferim de cuvinte : te-ai convertit cumva la budism, taoism, creştinism chiar, sau mai ştiu eu ce credinţă ?

Cu un gest al mîinii plin de o precisă delicateţe, Françoise înlătură toate aceste ipoteze himerice :

—Hai, Georges, ştii foarte bine că sînt cu seninătate necredincioasă... Dacă Dumnezeu ar exista, el ar avea fără îndoială nevoie de oameni, dar omul n-a avut niciodată nevoie de Dumnezeu pentru a-şi găsi drumul sub stele. Mi se pare pur şi simplu că tu te mulţumeşti cu foarte puţin ! Şi sper că va veni o zi în care tu însuţi ai să descoperi în tine şi numai în tine alte exigenţe noi.

Faţa lui Fabre-Simmons lăsă dintr-o dată să iasă la iveală toată oboseala lăuntrică ce-l măcina ; dădu din cap :

— Ei bine, mă uimeşti, Françoise. Primul popă, primul rabin, primul pastor care trece şi eşti în cofă ! Eu nu m-am schimbat... Îţi mai aduci aminte de pactul nostru — de ceea ce tu numeai anticredinţa noastră, pacea noastră din adîncuri ? Tu ai să le pierzi... În ceea ce mă priveşte, pacea din adîncuri nu mă părăseşte — nici măcar atunci cînd încerc să-mi reprezint neantul, pentru că... Cu cît îmbătrînesc cu atît înţeleg mai bine toate cîte ne înconjoară şi cu atît sînt mai puţin în stare să ghicesc ceea ce mă aşteaptă.

Fabre-Simmons avu dintr-o dată conştiinţa faptului că e bătrîn. Îşi mai dădu totodată seama că soţia sa nu mai era atentă la cele ce-i spunea el : Françoise privea pe furiş către desenele de modă. „Femeile nu suportă prea în-

delung meditaţia şi vorbele grave, se gîndi el. Motivul: le e teamă de inevitabila tristeţe care izvorăşte de aici. Ca şi furnicile, ele secretă antidotul otrăvii, după împrejurări, pe măsură ce se iveşte primejdia. Numai că mi-ar fi plăcut ca Françoise să fie ceva mai puţin «furnică» decît celelalte, asta-i tot!"

— Vii să te culci? întrebă Françoise.

Întoarse ochii către soţia sa; concentrîndu-şi privirea asupra ei, îi observa chipul, maxilarele puţin prea mari şi pielea pufoasă, privirea schimbătoare în stare să treacă în răstimp de-o clipă de la duritate la o inefabilă blîndeţe limpede, aşa cum un far trece de la roşu la alb, ridurile din colţul buzelor şi minusculele zgîrieturi ale timpului adîncite la coada ochilor, trăsăturile ei întrucîtva neregulate, linia prea simplă a sprîncenelor, toate aceste imperfecţiuni care la lumina lămpii ieşeau rînd pe rînd în evidenţă, ascuţindu-i frumuseţea fără s-o vatăme şi care toate la un loc făceau ca această faţă de femeie să fie pentru totdeauna unică şi de neînlocuit.

În fiecare clipă omul este altceva decît ceea ce este

Paul VALÉRY

CAPITOLUL IV

Biroul lui Pierre Mazade de pe bulevardul Hoche era pe cît de modern pe atît de funcţional — dar Pierre reuşise să pună şi aici amprenta fanteziei sale.

Acoperise podeaua cu o mochetă groasă de un albastru-închis pe care o cumpărase din banii lui, fără să reuşească vreodată a-şi convinge patronul să i-o deconteze. Tot pe socoteala lui capitonase trei pereţi ai încăperii cu nişte uriaşe panouri fotografice reprezentînd peisaje din Bourgogne, pline cu vii, ispititoare ca o pagină din Brillat-Savarin. Pe cel de-al patrulea perete, atîrna întotdeauna cîte un „portret" care se schimba după dispoziţiile lui Pierre, iar alesul acelui moment era Richard Wagner, căruia vizitatorii lui Mazade îi puteau admira, încadrat într-o ramă de lac roşu, profilul de babă.

Fotografia lui Wagner ocupa locul de cinste, înlocuind-o pe cea a lui Lenin, un Lenin cu barbişon, imens, din ziua în care nu se ştie prin ce întîmplare nenorocită Fabre-Simmons îşi vîrîse nasul în biroul lui Pierre : *„E cazul să termini cu copilăriile astea!"* spusese simplu industriaşul. Adăugînd pe un ton acru-dulce : *„Am toată admiraţia pentru independenţa spiritului. Dar nu-mi plac provocările."*

— Păcat ! răspunsese scriitorul, avînd însă grijă să scoată portretul lui Lenin de pe perete. E păcat pentru dumneavoastră : pentru mine era un îndemn la muncă.

*

Pierre Mazade era cît se poate de încîntat că are prilejul să-l primească în biroul său pe Léo Pradier, redactor la *Écho de France :* un om de-aceeaşi vîrstă cu el, mărunt şi rumen, a cărui faţă se putea boţi în mii şi mii de cute. Léo Pradier tocmai fusese poftit să intre.

— Dragă domnule Pradier, spuse Pierre ieşindu-i afabil înainte, mă bucură foarte mult că avem ocazia să mai stăm de vorbă ! Dacă n-aţi fi insistat atît de mult, ca un vechi prieten ce-mi sînteţi, v-aş fi primit la mine acasă... I-aţi spus secretarei că e vorba de o problemă urgentă : aşadar să mergem direct la subiect... Dacă n-aveţi nimic împotrivă, aş putea începe spunîndu-vă cîteva cuvinte despre ultima mea carte *Descompunerea socială*. Şi-n încheiere aş mai adăuga cîte ceva despre un roman cu teză la care lucrez acum : *Sensul Nopţii*... Pe scurt, dacă aş vrea să găsesc o formulă concisă care să exprime cele mai nobile intenţii ale mele, aş începe căutînd să definesc ceea ce nu sînt. Vedeţi dumneavoastră, eu mă ţin la fel de departe de căutările trudnice ale noului roman ca şi de nostalgiile romanului balzacian, de cei care ar vrea să confunde psihologia cu starea civilă...

Ajuns aici, Pierre Mazade se întrerupse : aşezat în fotoliul din faţă, Pradier îl privea fără să-şi ia nici o notiţă.

— Îmi pare rău că a trebuit să fixăm această întîlnire la o oră atît de matinală, dragul meu, spuse Pierre cu sinceritate. O să ni se aducă îndată micul dejun.

— Mulţumesc foarte mult ! Dar nu merita osteneala să... La drept vorbind...

În sfîrşit, jurnalistul îşi luă inima-n dinţi :

— E vorba, cred, de o neînţelegere între secretara dumneavoastră şi mine : am venit, într-adevăr, pentru un interviu. Dar... de fapt... subiectul interviului meu este preşedintele Fabre-Simmons.

Se aşternu o linişte polară.

— Bine ! spuse în cele din urmă Pierre cu o voce tăioasă, dar mărturisesc că...

Urmă o nouă tăcere. Atunci cînd era vorba despre activitatea sa literară, Pierre Mazade nu mai dispunea decît de rezerve cu totul neînsemnate de umor.

— În orice caz, spuse precipitat Léo Pradier, aș fi încîntat să prind doi iepuri dintr-o dată : mai întîi, dacă n-aveți nimic împotrivă, să schimbăm cîteva vorbe cu privire la patronul dumneavoastră — după care am să iau cîteva notițe cu privire la propriile dumneavoastră proiecte pe care vom fi foarte încîntați să le punem în pagină noastră literară la rubrica ecouri.

— Fie ! răspunse Pierre Mazade în timp ce secretara lui — o fată brunetă cu breton, cu ochi de veveriță, ale cărei farmece scriitorul avusese prilejul să le guste în mai multe rînduri — pătrunse în încăpere împingînd înaintea ei măsuța rulantă pe care se afla micul dejun.

— Ei bine ! strigă Pradier care inspecta fără nici o rușine ouăle cu jambon, ceașca de cafea bine mirositoare, dulceața de afine și tartinele cu unt, iată o excelentă introducere în viața unui miliardar. Dacă hîrțoaga la care lucrez mi-ar oferi și mie asemenea chestii, n-ar mai trebui să se teamă că-ntr-o bună zi am să-mi iau tălpășița !

Era vădit că încerca să-și repare greșeală. În ceea ce-l privește pe Mazade, el nu catadicsea să facă nimic spre a destinde atmosfera încărcată. „După patron, dacă ne mai rămîne timp !“ se gîndea el cu furie. Cei doi mîncau în tăcere, ca niște cîini care se dușmănesc de moarte, siliți să lipăie dintr-o aceeași farfurie.

— Așadar, întrebă în cele din urmă Léo Pradier, sînteți cel care răspunde de departamentul relațiilor externe ?

— Într-adevăr, mă ocup de relațiile externe ale întregului grup Fabre-Simmons, preciză Pierre cu destulă răceală. Și am program redus pentru a avea timp *să-mi scriu cărțile*. Dealtfel, intenționez să-mi dedic una dintre următoarele mele cărți lumii afacerilor...

— Ia te uită ! spuse simplu ziaristul... Și cum l-ați întîlnit pe președintele Fabre-Simmons ?

— Ei, asta-i o poveste ciudată : într-o zi, cînd habar n-aveam cine este el de fapt, i-am cerut să-mi acorde o întrevedere ca să-i prezint noul săptămînal pe care-l conduceam. Titlul acestei fițuici fără viitor n-are nici o importanță ! După o jumătate de oră de discuții, Fabre-Simmons, la care mă introdusesem cu de-a sila, recomandat de un om politic influent, și care mă primea cu cea mai mare neîn-

credere, îmi semna un cec important — vreau să spun important pentru mine. Pentru orice eventualitate, îi lăsasem numărul meu de telefon. Ei bine, Fabre-Simmons a fost așa de profund surprins că îi smulsesem o asemenea sumă de bani cu niște simple gogoși pe care i le îndrugasem, încît a pus-o pe secretara sa să mă caute după vreo săptămînă și m-a angajat aici cu program redus. „Ești tare — și asta cu atît mai mult cu cît nu s-ar zice !“ mi-a spus el ca să mă laude. Iar toată povestea asta i se potrivește de minune lui Fabre-Simmons.

Léo Pradier își termina destul de lacom ouăle cu jambon. Se șterse la gură, își încreți fața și, simțindu-se bine, răsuflă adînc :

— Înainte de a continua acest interviu, aș vrea, dragul meu Mazade, să vă pun o întrebare ca de la om la om : sînteți destul de independent, puteți adică spune absolut tot ce gîndiți ? Fiți fără grijă, n-am intenția să vă pun acum să-l bîrfiți pe patron, nici să comit vreo indiscreție în ce-l privește. Dar, în sfîrșit, aș vrea să mergem cît mai departe cu putință...

O strălucire trecu prin ochii ușor oblici ai lui Pierre Mazade :

— Dacă aș înceta de a mă mai socoti cu desăvîrșire independent, n-aș mai rămîne nici măcar o clipă în dugheana asta.

— Ei bine, atunci să-i dăm drumul ! spuse Léo Pradier.

Pierre se gîndi : „Cînd zîmbește, mutra lui pare un peisaj de Carzou !“ Apoi așteptă atacul cu nepăsare.

— Vreți să-mi vorbiți mai întîi despre caracterul patronului dumneavoastră ? Fițuica la care lucrez nu se teme de cuvinte, așa că puteți să-i dați drumul cît vreți de tare.

„Firește, se gîndea Pierre Mazade, care de multă vreme era bine antrenat în practicarea acestui joc primejdios, nu la tine o să țipe patronul dacă eu spun prea mult sau prea puțin !“ Se gîndi o clipă. „Dacă o ia așa, am să-i ofer, pentru uzul său personal, o mică conferință de presă literaro-psihologică asupra unui subiect pe care degeaba va încerca să-l întoarcă înapoi către punctul de plecare.

O să ne distrăm de minune amîndoi. Şi cum m-a luat peste picior..."

Îşi luă aerul cel mai serios pentru a declara :

— Mda. Preşedintele Fabre-Simmons este mai întîi de toate un *creator* de afaceri. Întreprinderile, societăţile, filialele, combinaţiile economice şi financiare iau naştere în mintea sa — era cît pe-aci să spun în mîna sa — spontan, firesc, curgător. Este un spectacol fascinant chiar şi pentru noi, propriii săi colaboratori. El culege aşa cum alţii ar semăna. Creează plimbîndu-se — prin biroul său, prin pădurile proprietăţii sale din Normandia, sau pe trotuarele Broadway-ului — ridicînd la fiecare pas un norişor de bani. E uluitor ! În timpul vacanţei de Paşti de anul trecut, ducîndu-se să petreacă două-trei zile în Normandia, la insistenţele anume ale soţiei sale (căci dacă n-ar fi ea nu şi-ar îngădui *niciodată* nici cel mai neînsemnat concediu, nici cel mai mic timp de odihnă), pur şi simplu pentru a-şi ocupa mintea, concepe crearea unui hotel pe o mică plajă destul de puţin cunoscută : cumpără pe malul mării un teren vast, pe care l-a remarcat în timpul unei plimbări, schiţează planuri, imaginează un bazin acoperit şi un restaurant notat astăzi cu mai multe stele decît are un mareşal al Franţei, angajează un arhitect, lansează o conferinţă de presă locală, face ochi dulci în stînga şi-n dreapta unui mare număr de oameni necesari, obţine concesiunea unei bucăţi zdravene de plajă privată, alege dinainte unul dintre acei giranţi normanzi despre care el însuşi spune că sînt neîntrecuţi şi că pînă şi grecii pot, în comparaţie cu aceştia, să se ducă la culcare, trasează amplasamentul a patru terenuri de tenis — şi uite că vacanţa de Paşti s-a terminat. Preşedintele se întoarce într-o formă excelentă, se-nhamă iar la treburile lui de mare patron şi declară cui vrea să-l asculte că „nimic nu-i mai plăcut decît o vacanţă în Normandia !" Iar ăsta-i al şaptelea sau al optulea hotel pe care-l seamănă astfel prin toată Franţa...

Léo Pradier lua notiţe în grabă şi cu mare grijă. Îşi ridică din carnet faţa purpurie care se desfăcu într-un surîs ademenitor — în timp ce ochii lui vicleni nu zîmbeau cîtuşi de puţin :

— Şi chestia din Normandia a mers ?

— Cu președintele Fabre-Simmons „chestiile", cum le numiți dumneavoastră, merg întotdeauna. Alexandru cel Mare, Cezar, Francisc întîi, Henric al patrulea, Ludovic al paisprezecelea, Napoleon vedeau dintr-o aruncătură de ochi unde trebuie create marile porturi. El, dintr-o singură aruncătură de ochi, ghicește ce hoteluri de lux trebuie clădite pe litoral.

— Fiecare cu vederile sale, nu-i așa ? întrebă Léo Pradier cu o anume perfidie.

— Asta-i părerea dumneavoastră !

— Și președintele are un loc al lui, un loc preferat unde lucrează ?

— Nu, dragă domnule Pradier. Îi place să se deplaseze. E-ntr-un neîncetat du-te vino prin Franța și prin țările învecinate, de la o afacere la alta. Două sau trei luni de mari călătorii în fiecare an — și dacă n-ar fi nevastă-sa...

— Dacă n-ar fi nevastă-sa, ce ? întrebă mai departe Léo Pradier cu un aer nevinovat.

— Ei bine, Fabre-Simmons n-ar sta locului mai mult decît Paul Getty, decît Niarkos sau decît răposatul Cahen de la Anvers. S-ar duce să-și poarte pașii prin cele patru colțuri ale lumii... Știți, se-ntîmplă adeseori ca miliardarii ăștia să aibă un fel de mîncărici la tălpi ! W. R. Hearst, magnatul presei din Statele Unite, spunea mereu : „Biroul meu este acolo unde mi-am pus pălăria în cui".

— Președintele este fericit ca om ?

Întrebarea țîșnise de pe buzele surîzătoare ale lui Léo Pradier care își pîndea interlocutorul cu ochi plini de cinism și de experiență. Pierre Mazade se prefăcu că se gîndește îndelung înainte de a răspunde, părînd că trebuie să cîntărească foarte mult fiecare cuvînt :

— Asta, dragul meu, e-o întrebare excelentă. Întrebările excelente sînt întotdeauna cele cărora nu le poți răspunde. Dacă e fericit ca om ? Habar n-am. Fără ca răspunsul meu să-l implice anume pe Fabre-Simmons, aș putea să-ți mărturisesc că, după părerea mea, nici un miliardar nu este fericit. Mi-am trăit în acest mediu al oamenilor de afaceri jumătate din viață și pot să-ți mărturisesc că n-am întîlnit niciodată vreun individ excesiv de bogat despre care să se poată spune că este fericit ca om.

Cred că acest fel de oameni se înfruptă din niște bucurii rapide și profunde, că uneori au plăceri profesionale mari, necunoscute oamenilor de rînd. Dar știu că nu sînt fericiți. Pînă la urmă aș putea repeta și eu ceea ce toată lumea spune și nimeni nu crede : averea este incompatibilă cu fericirea. Fără îndoială, asta se întîmplă pentru că oamenii excesiv de bogați sînt în căutarea a ceva ce nu poate fi atins. Ce anume ? Încă nu știu. Un om foarte perspicace și foarte ascuțit la minte, căruia i se spunea Isus Cristos, a spus : *„Nimeni dintre noi nu va putea să se înalțe nici măcar cu un deget peste măsura lui"*. Afirmația țintește mai sus decît se pare la prima vedere. Oare nu de *asta* vin să se izbească visele miliardarilor ?

— Sînteți credincios... catolic ?

Pierre Mazade se smulse cu brutalitate din propriile sale visări pentru a răspunde cu răceală :

— Nu.

Își zburli părul blond și rar cu un gest familiar :

— Stimate domnule Pradier, nu e vorba acum despre mine, nu-i așa ? Mi-ați spus-o destul de limpede. Da... Să ne întoarcem la oile noastre miliardare : vedeți dumneavoastră, acest fel de specimene umane îndură patru din cele mai cumplite ispite din cîte cunoaște lumea asta : neîncrederea, singurătatea, corupția și sațietatea... Neîncrederea ajunge să ia la ei forme patologice : în orice femeie care-i admiră sau care le arată o oarecare bunătate ei văd o posibilă profitoare ; în orice prieten, un tip care nu urmărește decît să-i stoarcă de bani ; tot ceea ce poate determina un om să se apropie de ei li se pare a nu fi decît rezultatul unui calcul savant. E îngrozitor, nu știu dacă înțelegeți, să confunzi omenia cu cupiditatea.

Léo Pradier, deși cele pe care i le spunea Pierre Mazade reușiseră să-i capteze atenția în ciuda împotrivirii lui, începea totuși să se agite căci nu-i plăcea să se îndepărteze prea mult de subiect. Vru să intervină :

— Dar președintele Fabre-Simmons oare nu...

Dar cu un gest care nu îngăduia replică, Pierre Mazade îl sili să tacă :

— Dar, dragă domnule, dacă mă faceți să-mi pierd firul n-am să vă mai pot spune nimic ! Așadar, unde rămăsesem ? A, da, miliardarii sînt și niște singuratici... Sînt

singuratici pentru că sînt neîncrezători. Pentru că sînt puternici. Şi pentru că le e ruşine. Nu cunosc nici unul care să nu sufere într-un fel sau altul de un complex al bogăţiei. Căci este un lucru ciudat : toţi încearcă să te convingă cu orice ocazie că nu sînt chiar atît de bogaţi ! Asta nu pentru că s-ar preface a dispreţui banul. Nu există decît o singură categorie de oameni care îşi poate permite să dispreţuiască banii : cei care nu-i au. Dar bogăţia miliardarilor — pe care o stăpînesc cu patimă, despre care se vorbeşte şi care-i face celebri (astăzi nu mai poate exista un miliardar ascuns cum era Basil Zaharoff) — bogăţie căreia i se datorează în primul rînd sentimentele pe care lumea le nutreşte faţă de aceşti magnaţi, îi face să sufere măcinaţi de o ruşine tainică pe care încearcă s-o înfrîngă în două chipuri : prin filantropie şi printr-o atitudine provocatoare... Oricum ar fi, duc cu ei complexul acesta pînă la moarte, care şi ea este adeseori mai tristă decît a celorlalţi oameni. Toată viaţa lor au învăţat să vadă de departe cum se apropie vulturii. Cînd îşi păstrează luciditatea, în timpul agoniei, văd cum păsările de pradă se apropie şi dau tîrcoale, deşi sînt încă departe. Ei ştiu foarte bine că mai peste tot minţile au fost puse în priză ca nişte calculatoare electronice. Şi apoi mai ştiu foarte bine că, după cum spunea odată un bătrîn notar, nu s-a pomenit niciodată ca la vreo înmormîntare casa de bani să fie şi ea dusă împreună cu mortul.

— Ei, drăcia dracului ! spuse jurnalistul vesel şi cu faţa boţită ca a unui cimpanzeu, dumneavoastră, dragă domnule, aveţi un haz nebun !

— Păi, da, firește că am haz ! Ştiţi vorba aceea : „Toate sînt grave, da nimic nu-i serios..." Vă mai spuneam că o altă ispită care-l pîndeşte pe miliardar este corupţia. Este tîrît într-acolo de însăşi bogăţia sa. Bogăţia — nu tu o ai, ea te are pe tine. E vorba de corupţia sufletului şi apoi în corupţie pur şi simplu. Vedeţi dumneavoastră, dacă ne-am apuca să scotocim prin îndelungata istorie a marilor averi, vom găsi mult mai des decît ne aşteptăm încuiat în seiful secret — cel întotdeauna ferecat cu două perechi de lăcate — un număr destul de important de cadavre. Şi pe deasupra, banii rodesc atît

de ușor într-un pămînt gras de nenorociri ! Gîndiți-vă, de pildă, la o înfrîngere militară catastrofală, drăguța de ea : nici nu vă închipuiți cît poate strînge un om dibaci de pe un cîmp de luptă care pare pustiu dar care este bine îngrășat cu sîngele morților.

Pierre Mazade, satisfăcut de a-și fi impus ceea ce numea *in petto* „micul său amfi", își privi în mod ostentativ ceasul. Cît privește pe Léo Pradier, el se făcu a nu observa acest gest ; avea mult prea multă experiență ca să se mai lase impresionat de asemenea fițe :

— Cred că ați pomenit și de sațietate, dragul meu Mazade. Și apoi ați mai spus că cei excesiv de bogați caută cu aviditate inaccesibilul : oare nu este aici o mică contradicție ?

Pierre intră în joc întinzîndu-și trupul lung și ridicînd din umerii slăbănogi :

— Fără îndoială ! Oamenii aceștia sînt împănați cu contradicții. Și apoi, firește, n-au fost toți făcuți după același calapod ! Da, vă vorbeam de sațietate, întrucît puterea banului tocește dorințele și omoară încetul cu încetul bucuriile mărunte. Astfel încît inaccesibilul către care tind miliardarii noștri nu este, poate, pînă la urmă, decît suma dorințelor pe care ei nu le mai încearcă.

— Și cum evoluează președintele dumneavoastră în această junglă a afacerilor ?

— Întorcîndu-ne la domnul Fabre-Simmons aș preciza mai întîi că el nu seamănă cu nimeni altcineva. El este călăuzit de o voință neînduplecată. Către ce anume ? Nu știu nici eu, întrucît e un om mai mult decît închis. Și chiar dacă aș ști nu v-aș spune-o. Singurul lucru asupra căruia nu am nici o îndoială, din fericire, este că-i lipsește eroismul — și că este, deci, lipsit de poezia pe care o presupune eroismul. Fabre-Simmons este ființa cea mai străină de actul gratuit din cîte există pe lumea asta. Fără îndoială că îi place riscul, curajul și că are simțul jocului. Dar nu are simțul sacrificiului. Este un implacabil realizator. Așadar o să supraviețuiască.

Léo Pradier își notă cîte ceva. De cîteva clipe pregătea o serie de întrebări perfide pe care se hotărîse să le pună fie ce-o fi :

— Dacă înţeleg bine, preşedintele dumneavoastră este ceea ce în termeni obişnuiţi se cheamă „un mare capitalist“ ?

Mazade păru a cumpăni dacă-l aşa sau nu. Clătină din cap gînditor :

— Îmi luaţi şi ultima redută... Poate că lumea are nevoie de asemenea „mari capitalişti“, dar în fond, eu personal, dacă vă interesează, nu pot nutri faţă de aceştia decît un cumplit dispreţ. Nu vreau s-aud nimic despre tipul acela nemernic al burghezului financiar care se înspăimîntă de îndată ce sabia unui soldat, furcile poporului sau degetul unui profet încep să-şi contureze umbra pe perte ! Îl vedem atunci gata să dea oricît, sau cel puţin să cedeze tot ceea ce au ceilalţi, numai să-şi scape pielea cu cocoşeii de aur cusuţi în ea ! Ah, burghezia asta ! Băgaţi de seamă că uneori, dacă este încolţită, ea găseşte dintr-o dată causticitatea pe care o generează spaima cea mare : rînd pe rînd şi în mod destul de paradoxal poate trece de la moleşeala motanului gras la curajul pisicii de pe streaşină. În orice caz, marii noştri capitalişti sînt nişte animale primejdioase şi fătarnice. Dar ce armă minunată poate deveni această burghezie în mîna unui bun tehnician revoluţionar ! Căci fără ea, ioc revoluţie franceză în 1789, ioc revoluţie rusă în 1917. Cu ea, toate revoluţiile viitoare şi, har Domnului, că de-aşa ceva n-o să ducem lipsă !

Pierre Mazade îşi îndreptă degetul către interlocutorul său care, de data asta, scria cu mare febrilitate :

— N-aţi făcut bine că aţi luat note, domnul meu. Îmi pare rău că am să vă dezamăgesc, dar preşedintele Fabre-Simmons este tot ce vreţi dar în nici un caz un burghez, fie el mare, mic sau mijlociu. Nimic din cele pe care vi le-am spus nu i se poate aplica lui Fabre-Simmons. Şi prefer un om ca el unei gloate de o sută de mii de băcani angrosişti.

Faţa ziaristului se îmbujoră uşor :

— V-a reuşit din plin şmecheria asta şi m-aţi trombonit de minune, spuse el calm. Cu toate astea, n-am avut nici cea mai mică intenţie de a-l rade pe Fabre-Simmons... Acceptaţi să răspundeţi la ultimile mele întrebări ?

— Fără îndoială ! strigă Pierre, ai cărui ochi cenușii, întrucîtva diabolici, surîdeau.

— Nu vă întreb nimic despre importanța afacerilor pe care le învîrte patronul dumneavoastră, nici despre numărul de muncitori, nici despre tot calabalîcul. Secretara lui particulară mi-a înmînat un material copios cu tot soiul de asemenea date. Ceea ce aș mai vrea să știu sînt opiniile politice ale președintelui, raporturile sale cu Puterea.

— Domnul Fabre-Simmons este european, planetar, internațional... Ca om de afaceri, el consideră că micile noastre țări occidentale nu îngăduie unor oameni de calibrul său nici un avînt demn de acest nume. El critică administrația franceză încăpățînată, sîcîitoare, care este un dușman înrăit al progresului, și-și critică de asemenea propriii colegi de patronat, fiindcă aceștia se străduiesc care mai de care să imite defectele administrației. El repetă adeseori că nu luptă împotriva regulamentelor — oricît de stupide ar fi acestea — ci împotriva unei atitudini generale pe care, de altminteri, am moștenit-o de la Colbert. Dar, în același timp, ca persoană particulară, Fabre-Simmons nutrește față de Franța o dragoste pătimașă și mistuitoare.

Înainte de a-și continua expunerea, Mazade făcu o pauză pîndind reacțiile ziaristului :

— Ce să vă mai povestesc ? Patronul crede că cei care conduc imperii economice *fără frontiere* sînt astăzi mai eficace și mai puternici decît șefii de stat. Nu-i plac minciunile, nici falsele promisiuni, nici discursurile inaugurale, nici politica de bloc, nici Națiunile Unite. Cu nici un preț nu ar accepta să facă trafic de arme... În ceea ce privește oamenii politici propriu-ziși, cred că nu l-ar lăsa cu nici un preț pe nici unul dintre ei să-și vîre nasul în afacerile sale. Deși i-ar putea fi utili, firește. În timpul celei de-a treia republici, lucrurile mergeau de la sine : un om de afaceri nu putea aspira la o adevărată putere, la puterea clandestină, eficace și durabilă, decît după ce avea în buzunar doi sau trei miniștri hrăpăreți și cîteva zeci de deputați veroși. Astăzi, oamenii politici sînt cu mult mai neînduplecați și mai greu de mînuit : au o formație și un suflet de *manageri*. Dacă e rost de-un gheșeft (și

zău că ăştia ştiu foarte bine ce anume e şi ce anume nu e gheşeft) pot, firește, să-l facă să cîştige parale pe un om de afaceri. Dar mai departe, cel puțin pe terenul lor, care este cel al națiunii, ei sînt cei care-l au la mînă — astfel încît miliardarul francez actual trebuie să se mulțumească cu niște cioburi de putere reală, dacă nu-şi extinde întreprinderile la scară internațională. Aşadar, noi n-avem nici în clin nici în mînecă cu oamenii politici! Patronul ține la independența lui mai mult decît la orice altceva, şi decît la bani, firește.

Léo Pradier îşi vîrîse în buzunar carnețelul şi creionul. Se ridică în picioare :

— Ei bine, vă mulțumesc. Fără îndoială nu am abordat problema vieții familiale a președintelui. Poate că ar fi totuşi bine să dăm o idee şi despre asta... Ştiți ce-a spus Florence Blumenthal — şi slavă Domnului că se pricepe — *„Susțin că dragostea şi banii sînt incompatibile..."*

Pierre Mazade, care se ridicase şi el, admiră în treacăt modul în care celălalt pusese *in extremis* problema pe tapet. Răspunse cu o voce limpede :

— Dacă i-ați cere domnului Fabre-Simmons să vă facă o ierarhie a valorilor, pentru a stabili apoi ce loc revine, de pildă, soției sale, şi ce loc muncii sale, el v-ar răspunde cu următoarele cuvinte : „Asta ar însemna să ne pierdem timpul de pomană".

Cei doi bărbați se despărțiră cu destulă răceală. Cînd uşa se închise, Pierre Mazade se aşeză la biroul său lăsîndu-şi condeiul să alunece pe hîrtie. Remarcă însă cu amărăciune că Pradier plecase fără a-i pune nici cea mai mică întrebare cu privire la operele sau la proiectele sale literare : „Ceea ce-i doresc eu omului ăstuia nu-i decît să-l văd ajungînd ziua în care, între două serii de miliardari, se va interesa şi de profesia asta mizerabilă de scriitor. Încolțită pe de-o parte de înverşunarea spre independență şi pe de alta de cinstea fiscală".

Apoi se felicită că-l trăsese nițeluş pe sfoară pe ziarist. Ajungea astfel la o anume adîncime spongioasă a lui însuşi unde găsea bucurii cam întunecate.

„L-am mințit în cîteva privințe. N-o să ştie niciodată în care anume. Aşa de pildă, nu sînt deloc sigur că Fabre-

Simmons s-ar feri să se înhaite cu vreun politician ca să-şi facă afacerile, dacă s-ar ivi ocazia, şi nici că ar refuza să facă trafic de arme. Este atît de dominat din cap pînă-n picioare de voinţa de putere... Dar îmi place să mint, să cizelez, să renăscocesc adevărurile, care mi s-ar părea deprimante dacă din nenorocire m-aş apuca să le respect. Şi asta merge pînă acolo încît, în clipele mele de optimism, mi se pare că speranţa nu-i decît un alt nume pe care-l dau minciunii. Şi-apoi, unde mai pui că minciuna este înrudită cu visul."

Telefonul sună cu ferocitate fără ca asta să-l determine pe Pierre Mazade a face cel mai mic gest spre a ridica receptorul. Penița fugea pe coală şi Pierre Mazade nici nu mai ştia de unde urca în el această bucurie rea care se amesteca cu disperarea :

„În fond iubesc vremurile noastre îngrozitoare întrucît ele ridică întruna probleme noi. Nimeni nu mai este sigur de nimic şi nimic nu este mai sigur decît neantul. Ah ! această tovărăşie a îndoielii veşnice, care stă alături de mine ca şi cum ar fi un om. Nu mai există doctrină, morală, autoritate, ierarhie. Afirmaţia doctrinală sau filozofică, vechile criterii, certitudinea şi dogma în toate domeniile şi pe toate planurile au fost scoase la pensie ca nişte moşnegei de treabă. Ce mai ! Chiar şi noţiunea de progres uman a devenit ridicolă în sine de cînd pesimismul sociologilor, al statisticienilor şi al ordinatoarelor a cerut repunerea în discuţie a problemei. Toată lumea întreabă pe toată lumea, tehnica chestionarelor atinge culmi inegalabile, dar nimeni nu mai răspunde nimănui. Şi semnul de întrebare o duce mai bine ca niciodată, legănîndu-şi capul de reptilă deasupra ruinelor albe ale ideilor."

Cîmpul spaimei se-ntinde imens acolo unde pînă și cel mai elementar bunsimț este privit ca o provocare.

MONTHERLAND

CAPITOLUL V

După cum făcea în fiecare dimineață, la ora opt și zece minute precis președintele Fabre-Simmons se uită la ceasul de mînă, declanșă interfonul din biroul său de pe bulevardul Hoche și dădu ordin secretarei să-i poftească înăuntru „pe domnii din comitetul de direcție".

Cel dintîi intră Jean Deraisnier, directorul financiar al Companiei franceze de Electronică și Informatică, ducînd sub braț mai multe dosare ; salutîndu-și patronul, care rămăsese în picioare în spatele mesei de lucru, luă loc într-unul din fotoliile de piele neagră așezate în semicerc. Competent, invidios și distant, Deraisnier descinsese direct de la Institutul de Studii Politice ; avea o droaie de diplome și avea grijă să te încunoștințeze de acest fapt. Cu bună știință, cultiva în jurul ortografiei exacte a numelui său o oarecare ambiguitate lăsînd să se înțeleagă că ar putea fi eventual vorba de o particulă. La treizeci și doi de ani, avea înfățișarea unui sportiv elegant cu trăsături regulate, ochi albaștri și reci, părul ondulat, tuns cu grijă la spate în coadă de rață. Aici, pe bulevardul Hoche, toată lumea îl poreclise „Vicontele", urmînd în aceasta exemplul perfid al lui Pierre Mazade care nutrea față de Jean Deraisnier o greață din cele mari.

Rînd pe rînd au luat loc în fața lui Fabre-Simmons șeful serviciului de cadre, Abel Morin, cu burta lui micuță, șeful serviciului ordinatoare, W. R. Pastings junior,

chinuindu-şi mustăcioara roşcată, inevitabilul bătrîn Joseph Arkuménian, mai prăpădit şi mai cocîrjat ca niciodată, care la consiliul de dimineaţă juca rolul de secretar, şi directorul tehnic Alphonse Ménard, un om cam de vreo cincizeci de ani, puternic şi blînd. Fabre-Simmons tuşi scurt, se aşeză şi aruncă o privire dezaprobatoare către fotoliile rămase goale. În clipa aceea Pichon-Verdurat, secretarul general administrativ, un personaj subţire şi chel, cu ochii pătrunzători, fost elev al Şcolii Naţionale de Cadre Administrative, intră în încăpere cu tradiţionalul minut de întîrziere la care ţinea în mod deosebit. Pierre Mazade îl urma îndeaproape, nepăsător, cu papillonul fluturînd. Cît îl priveşte pe Vergier, directorul sectorului cercetare, el deschise uşa ca o furtună o clipă mai tîrziu, se năpusti asupra lui Pastings junior pentru a-i aduce la cunoştinţă Dumnezeu ştie ce, îşi dădu dintr-o dată seama că nu-l salutase pe patron, îi aruncă un jovial „Bună ziua, domnule preşedinte!“ — şi în cele din urmă veni să-şi ia locul cuvenit în cercul familial. Pantalonii lui aveau o formă foarte ciudată, spiraloidă, iar haina era înstelată cu o mie de pete pe care Vergier le purta cu mîndrie, ca pe-un mănunchi de decoraţii.

Georges Fabre-Simmons îşi privi scrutător musafirii. Îi conducea cu asprime, exersînd asupra lor o justiţie sumară şi precisă dar sub aparenţe cît se poate de politicoase. El însuşi oferea colaboratorilor săi exemplul unui straniu amestec de demnitate, autoritate şi causticitate, care nu-ţi dădea deloc răgaz să te relaxezi. Folosea formulele de politeţe într-un mod întrucîtva abuziv, adresîndu-se, de pildă, fiecăruia cu titlul complet al funcţiilor acestuia, astfel încît consiliul de dimineaţă căpăta un aer oarecum solemn...

Fabre-Simmons deschise şedinţa :

— Domnilor, colegul dumneavoastră Lemasne, directorul nostru industrial, şi-a cerut scuze, căci nu va putea lua parte la acest consiliu. De astă-noapte el este fericitul tată al unui al patrulea copil, ceea ce, firește, îl scutește astăzi de obligaţiile sale. Se spune că în Japonia, atunci cînd nevasta unui samurai este apucată de durerile facerii, samuraiul se culcă... Pe scurt, şedinţa este deschisă, deşi directorul nostru comercial, domnul Frémignac, nu

ne-a onorat încă cu prezența domniei sale... Mai întîi, trebuie să vă aduc la cunoștință o veste rea : Societatea de camioane și vehicule Carrel ne-a lăsat baltă. Comanda fermă a întregului echipament necesar sediului social, celor trei uzine și celor unsprezece filiale ale sale a fost contractată cu I.C.B.-ul ! Era vorba în special de ordinatoare analoage cu S-40 al nostru, ca și de mai multe tipuri de terminale. Urmăream desfășurarea afacerii. Cunoșteam la Carrel un suflet bun care o urmărea și el și care astăzi în zori mi-a transmis la mine acasă această informație. Este un eșec important și un asemenea lucru nu pot să-l trec cu vederea. Frémignac ne va da poate cîteva explicații, dacă nu cumva ne-a alungat din viața dumisale.

În sinea sa, Pierre Mazade era leșinat de fericire : „Patronul e făcut foc ! Nu admite să piardă ! Și-n ochii lui orice eșec este o jignire personală, o nedreptate care i se face. O crimă de lezmajestate."

— Carrel, mai adăugă Fabre-Simmons cu o voce care devenea tăioasă, este al doilea producător din Franța în ceea ce privește camioanele și vehicolele grele. De cîțiva ani încoace acțiunile sale au urcat la bursă încet și sigur, ceea ce este un lucru cu totul excepțional în zilele pe care le trăim. Investițiile blestematei ăsteia de dughene sînt enorme. Carrel merge după tipicul american și încep să cred, domnilor, că nici nu există vre-un alt mod de-a lucra.

Pe fața mată și precisă a lui Fabre-Simmons ochii mari și negri scoteau scîntei. Izvora din ei o energie atît de aprigă încît colaboratorii — obișnuiți totuși cu aceste „ieșiri" ale patronului — tăceau mîlc și stăteau încremeniți neștiind ce-o să urmeze. Fabre-Simmons făcu o pauză și vraja se risipi. Pierre Mazade își aprinse o țigară ; directorul tehnic își foi în fotoliul de piele neagră trupul zdravăn ; șeful personalului avu o cutremurare de parcă s-ar fi scuturat, în timp ce Deraisnier, directorul financiar, se făcea că privește cu mare atenție niște documente.

Fabre-Simmons își trecu mîna prin părul negru, înspicat cu fire argintii. Apoi zîmbi, recăpătîndu-și dintr-o dată stăpînirea de sine și într-atît de înseninat, încît

Mazade își puse iarăși *in petto* întrebarea care i se năștea adeseori în minte după ce Fabre-Simmons reușea să-l surprindă : „Al dracului, patronul, oare iar a jucat teatru făcînd pe mîniosul ?“ Se gîndi că aproape tuturor marilor oameni le plăcea să producă surprize : mărunt sadism intim legat de putere și de glorie ca peștele-parazit de rechin. Mazade se întoarse cu picioarele pe pămînt. Patronul luase iarăși cuvîntul :

— ...Dacă vreți să vă faceți o idee despre clientul pe care îl pierdem, vă pot informa că anul trecut Societatea Carrel a realizat cam... aceleași beneficii ca și noi, la o cifră de afaceri de... Să vedem, am să vă spun cu exactitate.

Ridică de pe biroul din fața sa receptorul unei combine telefonice albe și formă un număr care era cel al Ordinatorului. Îi răspunse o voce cavernoasă, artificială, reconstituită, pe care n-o puteai asculta fără să simți cum ți se răsucește o gheară în burtă :

— *Ascult.*

Mulțumită amplificatorului, membrii comitetului de direcție auzeau perfect. Fabre-Simmons răsuci comutatorul unui mic aparat dreptunghiular și strălucitor, formă un număr pe discul telefonului, apoi un altul și vocea din neant se auzi din nou :

— *Ultima cifră de afaceri anuală a stabilimentelor Carrel : patru miliarde patru sute treizeci de milioane cinci sute patru zeci de mii de franci.*

De astă dată interlocutorii lui Fabre-Simmons manifestară o ușoară efervescență. Mazade nu putu să-și oprească o ridicare din umeri ; Pastings junior surîdea răsucindu-și mustața ; iar bunul Ménard schimba priviri disperate cu secretarul general Pichon-Verdurat. În ce-l privește pe Vergier, directorul sectorului de cercetare, acesta își zburli părul cu un gest vioi spunîndu-i cu vocea sa sonoră și graseiată inginerului Pastings :

— Nimic de zis, ați vîrît o droaie de chestii în afurisita asta de unitate a dumneavoastră de răspuns vocal.

Mazade se gîndea : „Ai grijă, Fabre-Simmons, ai cam început să-ți repeți trucurile. Ar fi mai bine să-ți păstrezi numerele pentru clienții pe care vrei să-i îmbrobodești sau pentru frumoasele vizitatoare pe care vrei să le

lași cu gura căscată ! Dar să ne mai faci o dată figura cu ordinatorul vorbitor... nouă... !"

Fabre-Simmons cunoștea toate aceste reacții de care-și bătea joc. Numărul cu răspunsul vocal, numărul acesta al formulei sintetice, al vocii la cutie care nu aparține nimănui și care avea un ton de dincolo de mormînt, nu-l făcea decît pentru plăcerea lui și numai a lui. Și dacă în dimineața asta avea nevoie de spectatori asupra cărora să-și verse proasta dispoziție, spectatorii n-aveau decît să intre-n joc.

Atunci socoti și Frémignac, directorul comercial, că este momentul cel mai nimerit să-și facă apariția, așa că intră în încăpere și-și luă locul printre colegii săi, după ce-i adresă un scurt salut patronului.

Fabre-Simmons îi zîmbi :

— Va să zică, dragă domnule Frémignac, uităm cît este ceasul ? Ne dăm cam greu jos din pat ? Dealtfel progresați în întîrziere : media de anul trecut nu depășea opt pînă la zece minute. Acum iată-vă în pragul sfertului de oră...

Frémignac nu dădea nici un semn de jenă. Om la vreo patruzeci de ani, în plină forță, avea un stil al său, deliberat „la zi" — *up to date*, după cum spunea. Îi plăcea să vorbească englezește. De statură mijlocie, mlădios și solid, nepieptănîndu-se niciodată și cu părul mereu răvășit, totdeauna călare pe situație, Frémignac căsca niște ochi la fel de pofticioși și la femei, și la afaceri, pofticioși, zeflemitori și cinici :

— Domnule președinte, uneori mi-e cam greu să mă dau jos din pat, răspunse el, de ce să n-o spun ? Ca, de pildă, atunci cînd mă culc la ora trei și jumătate noaptea, cum mi s-a întîmplat și acum. Ce vreți, nevastă-mea insistă să mai dorm și eu cîte-un pic din cînd în cînd.

Fabre-Simmons continuă să surîdă :

— Vă ascultăm, domnule Frémignac.

— Ei bine, domnule președinte, am făcut astă-noapte pentru a suta oară turul acestui „gay Paris by night", în tovărășia directorului uzinei Carrel de la Lyon. E-un tip cam de vîrsta mea care dă din cînd în cînd cîte-o fugă pînă la Paris să-și mai pună sîngele în mișcare. Prăvălia lui e de departe cea mai importantă și mai mănoasă din

tot grupul Carrel. Pe la două dimineața îmi spunea povestea vieții sale. Pe la trei mă tutuia. La despărțire mi-a promis în mod solemn că vom primi comanda Carrel pentru echipamentul informatic. Și-o s-o izbim din plin, o să vedeți!

Frémignac, buhăit și chior de somn, întări satisfăcut cele spuse dînd din cap; apoi își încrucișă mîinile pe burtă trăgînd cu coada ochiului la colegii lui care stăteau muți. Pierre Mazade se gîndi: „Vorbele lui Frémignac sînt la fel de șleampăte ca și ținuta lui. Doamne, cît poate să-mi fie de nesuferită această micuță fiară din jungla afacerilor! Și cînd mă gîndesc că se spune despre el că ar fi «tînăr și dinamic», asta, firește, în acest mediu al *bussiness*-ului unde se confundă atît de adeseori dinamismul cu lipsa celor șapte ani de-acasă..."

Dar patronului, lui Fabre-Simmons, îi pierise zîmbetul de pe buze; maxilarele i se încleștaseră. Își luă un ton blînd și rece ca să-i răspundă directorului său comercial:

— Păreți foarte încîntat de persoana dumneavoastră, domnule Frémignac. Ei bine, domnule director comercial, am onoarea să vă comunic că sînteți foarte rău informat! În timp ce dumneavoastră vă zbenguiți în bombele cu strip-tease în tovărășia cine știe cărui ajutor de băgător de seamă, un reprezentant al I.C.B.-ului primea la el la cină pe președintele director-general al firmei Carrel. Or, acesta nu s-a mulțumit cu promisiuni! Pe la miezul nopții, asta ca să fiu la fel de precis ca și dumneavoastră, o primă scrisoare de angajament pregătită cum se cuvine de către I.C.B. era gata semnată. Așa cum îi lăsam adineauri pe colegii dumneavoastră să subînțeleagă, am la Carrel un prieten binevoitor care îl însoțea pe negociator la acest dineu fatal. N-a putut face nimic altceva decît să mă informeze *post factum*. În orice caz, comanda Carrel va merge să sporească cifra de afaceri a unei filiale pariziene subordonate unei superîntreprinderi americane. Știți că eu n-am nimic cu americanii — subscriu chiar cu dragă inimă la ideea unei Alianțe Atlantice întărite — dar nu vreau să-mi sufle cei mai grași clienți de sub nas! Reprezentantul I.C.B.-ului a înțeles, în ce-l privește, că de la un anume nivel este preferabil să te înțelegi chiar

cu Dumnezeu decît să te-ncurci cu sfinţii şi că lui Dumnezeu nu-i e deloc scîrbă de dineurile luate în particular. Vă aduc aminte că aveţi la dispoziţie un apartament de serviciu.

De astă dată siguranţa lui Frémignac se spulberă. Chipul lui impertinent era acum descompus :

— Cum... Ce vreţi să spuneţi ?

Fabre-Simmons mătură întrebarea cu un simplu gest :

— M-aţi înţeles foarte bine.

Deîndată, minunatul Ménard, directorul tehnic, se interpuse. Nu-i plăceau aerele de cuceritor ale lui Frémignac dar îi lua apărarea de fiecare dată cînd firea viguroasă şi cutezanţa colegului său se izbeau de personalitatea strivitoare a patronului :

— Domnule preşedinte, spuse Ménard cu vocea lui înceată şi încăpăţînată, aş vrea să vă spun cîteva lucruri: vedeţi dumneavoastră, dacă am fi obţinut această comandă prestigiul întreprinderii ar fi sporit fără îndoială, după cum nu încape nici o îndoială că nu acelaşi lucru s-ar fi întîmplat şi cu coeficientul său de exploatare ! Chiar ieri am mai privit o dată devizul cu directorul financiar...

Fabre-Simmons arăta un deosebit respect faţă de directorul său tehnic. Alphonse Ménard era un om preţios, modest şi pe care te puteai bizui, care nu uita niciodată că primii paşi în carieră şi-i făcuse aici, în această uzină, era, în fine, un om căruia chiar şi cei mai buni ingineri îi cereau cu dragă inimă sfatul. Dar patronul fu cuprins de o mînie rece :

— Dragă domnule Ménard, spuse el de-abia mişcîndu-şi buzele, vă felicit pentru vocaţia dumneavoastră de Saint-Bernard şi vă mulţumesc foarte mult că-mi daţi tot sprijinul ca să-mi pot face o idee cu privire la valoarea colaboratorilor mei cei mai apropiaţi... N-aveţi nimic altceva de semnalat, domnilor ?

Printre cei prezenţi se stîrni o uşoară rumoare. Apoi Abel Morin, şeful serviciului de cadre şi însărcinat cu problemele sociale, ceru cuvîntul. Era un om de vreo cincizeci de ani, rotofei ca un cozonac abia scos din cuptor, cu înfăţişare inofensivă de ochelarist dar care avea un suflet de oţel călit :

— Este de datoria mea să vă semnalez că starea de spirit care domnește în uzină la ora actuală nu este deloc grozavă.

Morin, care părea a fi un om destul de zgîrcit la vorbă, tăcu. Cînd spunea „uzină" pe un anume ton asta însemna că vorbește despre cea de la Boisléger-Criteil, unde se fabricau ordinatoarele. Ca și patronului, și lui îi erau dragi geometria neomenească a clădirii, halele imense, zgomotele stingîndu-se în spațiile vaste, birourile de proiectare unde domnea o liniște de spital, atelierele care păreau niște săli de operație, toată această lume complexă și stranie unde fermentau tehnicile viitorului.

— Adică ? întrebă Fabre-Simmons.

— Adică, domnule președinte, resimțim la Boisléger ecourile actualelor tulburări studențești. Și cînd spun „tulburări" sînt politicos ! Noua universitate de la Boisléger, care se află la mai puțin de un kilometru de uzină, este o adevărată cloacă ! Vă dați seama...

— Da, spuse Fabre-Simmons. Știu destul de bine cam ce se întîmplă în Cetatea Universitară de la Boisléger-Criteil, întrucît fiul meu învață acolo — dacă mă pot exprima așa.

— A, da ! nu știam... Trebuie să vă spun, domnule președinte, că muncitorilor noștri nu le plac cîtuși de puțin scandalurile universitare. Nu privesc deloc cu ochi buni devastarea localurilor, ferestrele sparte cu pietre și nici întrunirile politice care se țin prin amfiteatrele de-acolo. „Tot noi o să plătim oalele sparte" — spun băieții. Și dealtfel au perfectă dreptate. Ceea ce nu împiedică sindicatele noastre să prindă din zbor ocazia și să propăvăduiască iarăși în momentul de față sfîntul război împotriva salariilor mici și a cupidității patronilor. Știți cum procedează ! Ieri un reprezentant al sindicatelor muncitorești mi-a șoptit la ureche — ca pe o confidență, mi-a spus el — că acestea vor să ceară o serioasă creștere a salariilor pentru toate categoriile de angajați. Dorință platonică, firește, dar dacă lucrurile iau amploare, o să se ajungă în cel mai scurt timp la o rediscutare a salariilor pe branșă. Deocamdată spiritele sînt mai înfierbîntate decît s-ar cuveni doar în ateliere și în sala de montaj — dar există cîțiva tipi mai întreprinzători care profită de

pauza de masă ca să se ducă să discute cu studenţii cum ar trebui dată lovitura.

În ceea ce priveşte problema socială, Fabre-Simmons, atunci cînd era ţintuit la zid, avea gata pregătite două categorii de tirade pe care, dealtminteri, le varia la nesfîrşit. Una era de tipul : „Muncitorii ăştia ! Toţi nişte puturoşi, salarii de ambasadori... Aş vrea să-i văd mîncînd carne o dată pe săptămînă şi muncind cîte zece ore pe zi, pricepeţi ? Le-am pus la dispoziţie o cantină unde se-ndoapă ca nişte popi, le dau prime, participaţii la beneficiile Societăţii, acţiuni gratuite, mai ştiu eu ce ? Cu cît le dai mai mult, cu atît sînt mai nemulţumiţi ! Puneţi-i la punct pe nemernicii ăştia ! Dacă am ţine noi mai strîns hăţurile, muncitorii nu s-ar mai agita atît ! Numai c-aici e buba : de îndată ce un salariat încruntă sprînceana, inginerii şi maiştrii se topesc — cum ar spune copiii mei..."

Cealaltă tiradă era diametral opusă : „Muncitorii au perfectă dreptate ! decreta atunci Fabre-Simmons. Iar patronii francezi nu sînt decît nişte dobitoci. Eu am fost întotdeauna partizanul salariilor mari ! În locul muncitorilor ăstora de-aici, eu de mult aş fi dat foc la toată şandramaua, înţelegeţi ? Cel mai neînsemnat ingineraş de-abia ieşit de pe băncile şcolii, cu pantofiori de lac, cere nişte sume enorme — iar muncitorul care toată viaţa nu face altceva decît să se spetească muncind — să primească de zece ori mai puţin ? Eu am spus-o întotdeauna : muncitorul este baza producţiei. Uitaţi-vă la Statele Unite, la Germania, scara salariilor are o cu totul altă înfăţişare ! În Franţa nu există decît grangurii..."

Lui Pierre Mazade îi plăcea foarte mult acest teatru. „Fabre-Simmons iar vrea să ne lase ţuţ. Pentru el ăsta nu-i decît un joc, dar care-i este mai necesar decît îşi închipuie. Probabil că din cînd în cînd Napoleon se purta la fel cu miniştrii şi cu consilierii săi de stat. *Comediante, tragediante.* Toţi au nevoie să se descarce într-un fel. Dar Fabre-Simmons o să îmbătrînească ; şi n-o să-l mai prindă. Pentru moment, reprezentaţiile sale de bravură ne mai impresionează, pentru că nu poţi şti niciodată ce-i trece prin cap acestui om calculat, imaginativ şi profund. Dar o să vină o zi în care toate astea nu vor mai fi impro-

vizațiile unui maestru desăvîrșit, ci placa uzată pe care n-o mai asculți decît cu capul întors."

Cu toate astea, Fabre-Simmons nu părea deloc dispus să ofere colaboratorilor săi unul din „numerele" sale obișnuite. Își privea interlocutorii cu un aer gînditor :

— Domnilor, spuse el, nu-mi place climatul în care lucrăm. E multă vreme de cînd mă bate gîndul să vorbesc limpede cu dumneavoastră despre aceste lucruri. Cred că esențialul problemelor noastre nu mai este de natură tehnică sau financiară și că, fără îndoială, nu este deloc timp pierdut dacă ne vom gîndi împreună la toate astea. Ce vedem aici, în Franța ? Vedem un mic nucleu de celule cancerigene, oarbe și puternice, care încearcă să distrugă un corp uriaș dar pasiv. Nu-mi place orbirea și nu-mi place pasivitatea. La urma urmei, ce anume se petrece ? Toată lumea știe, toată lumea se teme de asta dar toți lasă lucrurile să meargă mai departe, acceptă ca imensa majoritate a populației să fie călărită ca o mîrțoagă imbecilă, de către un mic număr de agitatori. Asta este valabil pentru ceea ce se petrece în uzinele mele, asta este valabil pentru ce se petrece în incinta universității, este valabil pentru ansamblul hexagonal al Franței. Să privim lucrurile mai de sus : sîntem o țară de conservatori în care cea mai mare parte a studenților, a muncitorilor, a cadrelor și a burgheziмii — asta ca să nu mai vorbim despre țărani — nu cer nimic altceva decît să fie lăsați să se bucure-n tihnă de un oarecare confort. Confort fizic, intelectual și moral. Nici un efort excesiv, nici o luptă, nici un risc, nici o deschidere către alte clase sau către alte vîrste ale națiunii; muncitorul întoarce cu dispreț privirea de la cadrele specializate, tineretul declară că nu-l privesc problemele celor mai în vîrstă, salariații nu vor să știe nimic despre dificultățile patronale — iar funcționarii de stat, izolați în birourile lor ca într-o cazemată, pretind a domni asupra tuturor acestora într-un mod atît de princiar arbitrar încît lasă cu mult în urmă despotismul celor mai cumplite monarhii absolute. Cred că sînteți de acord cu mine că acesta este un punct de plecare cum nu se poate mai bun pentru niște revoluționari profesioniști care își cunosc meseria !

Mîinile mici, agile și pătrate ale lui Fabre-Simmons îi subliniau vorbele. Privirea sa neagră și strălucitoare se

oprea rînd pe rînd asupra fiecăruia dintre colaboratorii săi. El obişnuia să spună că deviza sa e : *„Să înţelegi şi să te faci înţeles"*. Încetul cu încetul se lăsa antrenat de subiect. Continuîndu-şi expunerea, simţeai îndărătul vorbelor nerăbdarea cu care nişte gînduri bine precizate în esenţa lor şi care se voiau liber exprimate veneau să se izbească de infirmitatea cuvintelor.

— Vedeţi dumneavoastră, astăzi economia este suverană, indiferent dacă asta este sau nu pe placul intelectualilor...

Aruncă o privire scurtă către Pierre Mazade :

— ...Iar noi ne aflăm în punctul extrem al economiei moderne, trăind pe una dintre puţinele piete care mai este încă foarte departe de a ajunge la saturaţie. Or, eu pretind că singurul sistem economic despre care mai are rost să vorbim fără a ne pierde timpul este cel al economiei expansive. Iar problema ordinii sociale se pune *în mod necesar* aici, întrucît aceasta din urmă este o condiţie a dinamismului industrial. Ordinea socială, înţelegeţi dumneavoastră, se supune aceloraşi legi ca şi educaţia. Dacă cerinţele şi ofertele noastre sînt minuscule, o să primim încă şi mai puţin. La cerinţe şi oferte mari o să primim cu mult mai mult decît investim. Din acest punct de vedere muncitorul este un copil. Iată de ce eu practic o politică a plăţilor mari, a salariilor lunare şi a participării la beneficii — firește în măsura în care pot s-o fac fără să asmut împotriva mea tot patronatul francez din ramură. Dar cu atît mai mult iată de ce nu admit să se facă agitaţie socială în uzina mea ! Muncitorii mei nu vor găsi nicăieri altundeva ceea ce au aici — *şi ştiu că sînt conştienţi de asta.* Dacă vi se semnalează cel mai neînsemnat sabotaj, dacă se împarte cel mai nevinovat manifest revoluţionar, vă rog să-i azvîrliţi afară pe cei vinovaţi fără nici o şovăială ! Mie nu mi-e frică. *Accept o eventuală încercare a puterilor.* Trebuie ca-n cele din urmă salariaţii să fie capabili să recunoască cine este un adevărat patron al progresului. Ei trebuie să se alăture celor care tind spre sporirea producţiei, spre continua perfecţionare şi spre progresul economic ! Ştiu foarte bine şi-o repet pe toate drumurile : nu există conservatorism mai plat decît cel al salariatului

francez de astăzi ! Dar în întreprinderile mele vreau ca angajaţii să-mi sprijine străduinţele.

O clipă, Fabre-Simmons manevră micul cub de plastic al unui micromodul, simbol al celor mai uluitoare realizări tehnice.

— Cînd oferindu-li-se asemenea condiţii îi văd pe muncitorii mei primind cu pasivitate propaganda agitatorică şi azvîrlindu-se-n gura revoluţiei, mi se face pur şi simplu scîrbă ! Prostia poate deveni obscenă. Şi cînd văd marea masă amorfă a studenţimii lăsîndu-se violată de o mînă de terorişti profesionişti — dealtfel din afara Universităţii — cînd văd cîte o mare universitate cuprinsă de delir şi pe studenţi distrugînd instalaţiile luxoase de care noi n-am avut niciodată parte în vremea tinereţii noastre, şi pe care le-am plătit cu bani grei ca ei să se bucure de ele, le-am plătit noi, adulţii, prin impozite — cînd văd toate astea îmi vine pur şi simplu să vărs ! Aş vrea să le strig în faţă tuturor acestor tinere larve : „Ce dracu vreţi la urma urmei ? Să protestaţi, sau să progresaţi ?“ Căci toate se înlănţuie şi ştiţi asta la fel de bine ca şi mine : nivelul studiilor secundare şi superioare scade văzînd cu ochii, şi rămînerea în urmă care se manifestă în domeniul educaţiei naţionale este principalul motiv de sterilitate al eforturilor noastre spre progres în industrie, tehnică şi pe tărîm social. Da, da. Toate se înlănţuie. Dar cum am putea accepta această prăbuşire generală ? Cum putem să ne arătăm atît de covîrşitor de neputincioşi în faţa acestei mari ameninţări ? E destul să deschideţi un ziar ! Chiar şi elevii de liceu au acum toate drepturile — la vîrsta cînd părinţii noştri ne mai ardeau picioare-n fund dacă ne luam nasul la purtare faţă de ei. Îmi spuneai, domnule Morin, că majoritatea muncitorilor noştri nu privesc cu ochi buni scandalurile universitare. Ei bine, pot să te asigur că un tînăr muncitor de la Boisléger-Criteil este la fel de vulnerabil la patosul revoluţionar ca şi cel mai tîmpit şi mai răpănos student de la litere !

„Hopa, se gîndea Pierre Mazade, patronul n-o mai ia în joacă. De şapte ani de cînd lucrez cu el asta e a doua sau a treia oară cînd îşi îngăduie o asemenea ieşire. Nu poate trece cu vederea tulburările actuale — cu atît mai

mult cu cît mulțumită lui fii-su e și el în primele rînduri !“ Membrii comitetului de direcție, atenți, se fereau a-l întrerupe pe patron. Tătuca Abel Morin părea că apreciază discursul patronului și, în spatele ochelarilor, privirea lui strălucea. Fabre-Simmons, părăsind tonul vehemenței stăpînite, își luă o voce cumsecade pentru a împărtăși celor de față concluziile sale :

— Fără îndoială că masa oamenilor este de-o imbecilitate care nu poate decît să te descumpănească. În ceea ce mă privește, nu pot suporta la revoluționari faptul că ei confundă în mod sistematic reforma, cu distugerea. Mi-am trecut viața încercînd să discern ce anume trebuie să dispară și ce anume trebuie să rămînă. Dar dacă ceilalți — funcționari, patroni, studenți, salariați — continuă să acționeze izolat, orbește, înseamnă că ne-am pierdut cu toții timpul tăind frunză la ciini. Îmi spun uneori că nu mai este nimic important de făcut — cel puțin în Franța. Și cum nu pot trăi altundeva, îmi continui aici activitatea. Îmi place munca mea și cred că și dumneavoastră o iubiți pe-a dumneavoastră. Între masa gelatinoasă și revoluționarii înfocați mai rămîne poate, la urma urmei, un locșor și pentru un efort original. Am proiectat ceva înspre viitor, ceva care nu cere decît să trăiască și să se dezvolte. Dumneavoastră mă ajutați iar eu nu fac altceva decît să vă controlez rezultatele. La rîndul meu, sînt în fiecare zi controlat cu cea mai mare rigurozitate de către concurența internațională. Nenorocirea este că trebuie să lucrăm în țara asta lipsită de imaginație și lipsită de curaj, în care sloganurile revoluționare ele însele sînt răpănoase ca niște preșuri tocite.

Tăcu, așeză încet cubul de plexiglas la loc, ca și cum ar fi fost un diamant, privi fețele neclintite ale interlocutorilor și-și dădu seama puțin cam prea tîrziu că-i rănise în șovinismul lor. Dar n-avea deloc chef să-i menajeze. Trecînd fără a-și schimba tonul de la un subiect la altul cu o plăcere răutăcioasă, Fabre-Simmons abordă dintr-o dată o problemă tehnică la ordinea zilei :

— Aș vrea acum ca domnii Ménard, Pastings și Vergier să ne vorbească puțin despre acea nouă „memorie“ japoneză pusă la punct de către Mitsu Electric Company. Unul dintre corespondenții mei îmi scrie că este ceva cu

totul şi cu totul extraordinar. Dacă nu greşesc, mi se pare că şi noi facem de o bună bucată de timp cercetări în aceeaşi direcţie şi încă o dată ne înnecăm la mal lăsîndu-i pe alţii să ne sufle macaroana de sub nas. Mă-ntreb de ce cheltui atîţia bani pentru cercetare... Domnule Vergier, ce părere ai ?

Volubil, neras, nelalargul lui în haina înflorită cu nenumărate pete, Vergier luă cuvîntul pe fondul unei totale destinderi :

— Oh ! n-am o părere prea grozavă. M-am informat totuşi şi eu, aşa, ca să fiu în regulă. Este într-adevăr vorba despre o metodă nouă de stocaj al informaţiei care diferă total de metoda magnetică clasică. Dar cred că sîntem pe punctul de-a realiza ceva cu mult mai bun ! Tocmai voiam să vă vorbesc despre asta, întrucît am depăşit faza simplelor tatonări... Dacă totul merge bine, în două sau trei săptămîni am prins peştişorul de aur : închipuiţi-vă un compozant format dintr-un suport silicos, celule de siliciu şi contacte din aluminiu. O diferenţă de potenţial de numai 10 volţi activează cele patru mii de celule plasate pe cei patru milimetri pătraţi de siliciu. Va fi foarte uşor, fără îndoială, de înscris sau de şters o informaţie, după voie, printr-un simplu impuls electric...

Telefonul sună făcîndu-l să tresară pe Vergier, care lăsă fraza începută în suspensie. Fabre-Simmons nu putu să-şi stăpînească un gest de exasperare înainte de a declanşa interfonul :

— Am spus să nu fiu deranjat sub nici un... N-aţi auzit, domnişoară ? Cum ? Daţi-mi legătura !

Tăcu, iar interlocutorii săi văzură cum trăsăturile i se înăspresc încetul cu încetul ca şi cum pielea feţei i s-ar fi întins pe oase. Răspunse, în sfîrşit, cu o voce lipsită de orice culoare :

— Bine, foarte bine. Vin.

Se ridică.

— Domnilor, vă rog să mă scuzaţi. Fiul meu a avut un accident. E în comă.

*

Françoise se afla în camera fiului ei, aşezată pe marginea patului. Băiatul se odihnea cu ochii închişi, cu mîi-

nile desfăcute, întinse pe cearşaf. „Roland, dragul meu", şoptea Françoise cu o voce pe care numai ea, în străfundurile ei, putea s-o audă. Doctorul Mesnil, care tocmai plecase, după o examinare cît se poate de atentă, o liniştise întru totul; Roland, îşi recăpătase cunoştinţa şi nu prezenta nici un simptom de fractură a oaselor craniene. „Traumatism benign. Dar o să trebuiască supravegheat o bucată de vreme. Luaţi-i deseară pulsul şi temperatura. Am să mai vin mîine dimineaţă. Pentru orice eventualitate, mîine sau poimîine o să-i facem o mică radiografie de control." La scurtă vreme după plecarea doctorului, băiatul „s-a trezit", ca să folosim propriile sale cuvinte. Îşi privise îndelung camera, apoi întrebase în mai multe rînduri cît este ceasul, ca şi cum ar fi vrut să se înscrie iarăşi cît mai ferm în spaţiu şi în timp...

Dintr-o dată gemu şi-şi duse brusc mîinile la ceafă. Françoise fu scuturată de-un fior din cap pînă-n picioare:

— Te doare?

El deschise ochii şi apucă mîna mamei sale:

— Puţin.

Luă apoi mîna aceea cu degete lungi şi pielea netedă pe care o ţinea strîns şi şi-o aşeză pe piept, agăţîndu-se de ea cu un gest posesiv, animal, copilăresc. „Dragul meu!" Instinctul matern pusese stăpînire pe inima Françoisei şi o copleşise cu desăvîrşire. Băiatul, masculul tînăr căruia ea îi dăduse naştere, de care era mîndră pînă în cele mai adînci fibre ale fiinţei sale, nu mai era acum decît un copil bolnav. Şi amintirile i se perindau prin faţă în forma lor vegetativă ca vîrstele unui copac. „Otitele de cînd era mic care nu-i mai dădeau pace... Cînd a făcut-o pe ultima avea doi ani... Ba nu... Ba da, *pentru că* eu tocmai o născusem pe Cécile... Seara aceea cumplită cînd trebuia să-l liniştesc, să-l ascult! Din cînd în cînd scotea nişte ţipete atît de sfîşietoare şi atît de ciudate, încît mi-a fost frică să nu fi făcut o meningită. Şi prăpăditul acela de doctor care nu mai venea! N-a ajuns decît pe la două noaptea... Roland, sărăcuţul, Roland, dulceaţa mamii! Era a treia paracenteză într-o singură lună! De atunci nu mi-a mai făcut decît inflamaţii uşoare. Ceea ce nu înseamnă că nu-mi era puţin frică de fiecare dată cînd

se lăsa ceva mai rece şi bătea vîntul... A mai fost şi congestia pulmonară pe care a făcut-o la optsprezece ani, cu şase luni înainte de a se prezenta la bacalaureatul real. Şi Georges care voia ca fiul său să strălucească la examen! Bărbaţii nu-şi dau seama. Mai ales Georges, care n-a fost niciodată bolnav şi care nu pricepe cum poate fi cineva bolnav. După ce-am născut-o pe Cécile, n-a trebuit şi eu să-mi ascund oboseala aceea inimaginabilă care mă sleise, încît de-abia dacă mai puteam să mă ţin pe picioare? Eram la pămînt... Georges, mereu în formă, nu voia să bage de seamă — şi avea grijă să-mi spună cîte o vorbă mai mult sau mai puţin usturătoare de fiecare dată cînd eram prea sfîrşită ca să pot ţine pasul cu el... Egoismul bărbaţilor nu cunoaşte margini. În schimb, prin firea lucrurilor, femeii i-a fost hărăzit un mare privilegiu care este totuşi în acelaşi timp şi o mare nedreptate: privilegiul de a putea da naştere unui om. Există un lucru pe care bărbaţii ar trebui să înveţe a-l cunoaşte: anume acea oboseală fără margini pe care o resimt uneori femeile atunci cînd li se pare că nu mai au nici o altă ieşire decît numai moartea. Nu ştiu nici un bărbat care să fi înţeles vreodată asta, care să fi măsurat hăul ăsta, care să fi respectat pînă la capăt această slăbiciune. Cred că dacă ar exista vreun asemenea bărbat... Dar ştiu că nu există. Din fericire. Sau din nefericire... Acum Roland doarme... *Dormi, dragul meu?* Şi Georges care nu mai vine! Pot să jur că a luat-o domol, şi-a pus la punct toate afacerile „importante", cine ştie? Poate că a mai stat să dicteze o ultimă scrisoare secretarei, acelei domnişoare Blanchard care e îndrăgostită de el din pubertate — sau aproape... Cînd a angajat-o, fata asta n-avea decît optsprezece ani! Era la început, vremurile eroice... Şi domnişoara Blanchard nu s-a mai măritat. Nici n-o să se mai mărite vreodată. Cu părul ei roşu... Cel puţin dacă m-ar asculta! Dacă ar accepta să nu se mai vopsească şi să mă lase pe mine s-o pieptăn cum ştiu eu... Fără îndoială, asta n-ar putea să-i schimbe tenul mlăştinos, nici măcar cu un machiaj bine pus la punct... Trebuie să fie îngrozitor să arăţi aşa de urîtă! De asta e rea ca o scorpie cu tot

ce trăiește, mișcă și suflă pe acest pămînt, cu excepția domnului Georges H. Fabre-Simmons. Urîțenia este un păcat, urîțenia fără bunătate. Nu mi-ar plăcea să fiu în pielea acestei domnișoare Blanchard și-mi închipui ce îngrozitor și neîntrerupt spectacol trebuie să aibă loc sub claia ei de păr roșu. Dealtfel, nu mi-ar plăcea să fiu secretara lui Georges..."

Françoise tresări : se auzise ușa de la intrare și, deși înăbușit, zgomotul ajunsese pînă la urechea ei foarte fină. Apoi *auzi* ceea ce nu putea să audă prin grosimea pereților și a ușilor, auzi ceea ce diferitele sisteme de izolație fonică nu-i îngăduiau să audă : pașii lui Georges care urca scara, care trecea de palierul primului etaj, care urca mai departe, care o lua pe coridorul de la etajul doi, care se oprea înainte de-a intra. Nici un zgomot. Dar ea îl auzea ; el era acolo, în picioare în fața ușii, neîndrăznind nici măcar să bată.

Dintr-un salt, Françoise se ridică, deschise încet ușa și-l văzu într-adevăr pe Georges care aștepta. Nu avea palton ; își ținea în mînă veșnica sa pălărie neagră pe care o învîrtea între degete, uitîndu-se la Françoise fără să poată scoate nici un cuvînt ; Françoise îi făcu loc să intre :

— Hai, Georges, vino !

Georges păși înăuntru. De abia acum Françoise băgă de seamă expresia pe care o avea chipul lui : era alb la față, „ca cearșafurile lui Roland" se gîndi ea. Dintr-o singură privire, observă cît de încordate erau trăsăturile lui, cum i se adîncise cuta aspră care-i brăzda fruntea și care pornea din marginea sprîncenelor, observă cum fața lui îmbătrînise dintr-o dată, devenind o mască pe care puteai citi apăsarea următorilor douăzeci de ani. Françoise simți cum i se topește inima ; îi puse mîna pe umăr, fericită de a simți în el această slăbiciune pe care nu i-o cunoscuse niciodată pînă atunci.

El rămase locului aruncînd o privire către patul fiului său.

— Ce-i ? întrebă cu o voce răgușită, o voce pe care n-o mai auzise niciodată.

În sfîrșit ea-i zîmbi :

— Fii liniştit, dragul meu. Merge bine. Nu-i... N-ar fi trebuit pentru nimic în lume să-ţi spun de comă ! Dar văzîndu-l aşa, fără vlagă şi cu ochii închişi, m-am pierdut cu firea...

Faţa lui Fabre-Simmons îşi schimbă culoarea. Sîngele îi năvăli în obraji. Făcu cîţiva paşi înapoi pînă ce ajunse să se sprijine de uşa odăii.

— Ei bine... Mi se pare că ajung puţin cam tîrziu... Aş fi vrut... Léopold nu-i în stare să conducă iute ! Era cît pe ce să intre într-un autobuz.

Se apropie de patul în care dormea fiul său. Liniile pure ale feţei lui Roland erau pe jumătate ascunse sub părul răvăşit şi negru, favoriţii stufoşi, barba neagră şi zburlită ; din cînd în cînd buzele băiatului se deschideau umflate de un uşor sforăit. Cu paşi mici, mergînd pe vîrfuri, Georges Fabre-Simmons se întoarse alături de soţia sa :

— Nu vreau să-l trezesc... Spune-mi ce s-a întîmplat :

Se aşezară în celălalt capăt al odăii pentru a putea vorbi în şoaptă :

— Unde e rănit ? întrebă murmurat Fabre-Simmons.

— La cap, în partea stîngă, puţin spre spate... L-au izbit cu un baston de cauciuc. Şocul a fost însă amortizat. Doctorul Mesnil n-a avut altceva de făcut decît să spele rana şi să-i dea nişte calmante. Ar fi vrut să te vadă dar n-avea timp să aştepte. Te-asigur că nu trebuie să ne temem de nimic.

— Bun... Acum povesteşte. Te-ascult.

De-abia atunci Georges băgă de seamă că Françoise se află într-o mare încurcătură şi că în mod evident ar fi vrut să ocolească răspunsul.

— De fapt, spuse ea în cele din urmă, n-am mare lucru să-ţi povestesc...

— Dar, oricum, ştii cel puţin cum a ajuns acasă !

— O maşină particulară. Nişte colegi de-ai lui, dac-am înţeles bine. Veneau de la Boisléger...

— Nişte colegi ? Dar, oricum, ai vorbit cu ei, nu ? Nu ţi-au spus nimic ?

Georges nu se putuse împiedica de-a ridica puțin tonul.

— Sst! ai să-l trezești... Da, colegii lui mi-au spus că a avut loc o încăierare și că...

— O încăierare cu cine?

— Nu știu.

— Cum? Nu i-ai întrebat nimic? Zău, nu ești o femeie prea curioasă.

— Vocea lui Georges devenea șuierătoare și Françoise se enervă:

— Închipuie-ți că aveam altceva de făcut decît să deschid o anchetă!

— Fireşte. (Fabre-Simmons devenea sarcastic.) Femeia tot femeie. Nu putem face nimic. Fără îndoială că Roland a făcut o prostie care putea să-l coste viața și care o să-l coste poate exmatricularea de la Universitate... Dar nu merită osteneala să te informezi cu privire la asemenea fleacuri!

Françoise simțea cum o cuprinde furia dar mai încerca încă să se stăpînească. Se gîndi într-o vijelie: „Fireşte, ticălos ce ești, femeia tot femeie! Adică cea dintîi care suferă de pe urma loviturilor pe care le primesc copiii ei. Dar tu nu poți să înțelegi asta! Tu nu poți să înțelegi că atunci cînd l-am văzut pe Roland leşinat, singura mea grijă a fost să știu dacă este sau nu grav rănit... Am crezut că murise — și măcar asta ai putea pricepe și tu, care te schimbaseși la față și care n-aveai nici măcar curajul să intri în camera asta! Iar acum, cînd te-ai liniștit, ești jignit că am fost martor la ceea ce fără doar și poate numești „slăbiciunea ta“... De fapt bărbații sînt cumplit de proști! Slăbiciunea ta? Te iubesc și te suport numai datorită slăbiciunii tale. *Datorită ei...*“

Din nou dialogul soț-soție se întrerupsese și fiecare se întorcea încet-încet către planeta sa, după scurta lor întîlnire în spațiu care avusese loc la căpătîiul unui copil bolnav.

— Françoise, spune-mi tot ce ți-au spus, tot ce ți-a spus Roland...

O voce încă slabă se auzi din celălalt capăt al camerii:

— Nu merită osteneala. Veniți...

Fabre-Simmons nu-şi putu opri o tresărire. Françoise percepuse cu o clipă înainte în tainiţele sufletului trezirea fiului său. Dacă ar fi fost numai ea singură împreună cu el, ar fi repetat cu simplitate : „Dragul meu, dragul meu“ cu o voce anume, ca şi cum ar fi îngînat un cîntec de leagăn sau ca şi cum ar fi stat să numere cu el ala-bala-portocala, cu o voce, vocea aceea care va izvorî întotdeauna de pe buzele femeilor pînă în ziua de pe urmă a lumii. Dar întrucît acum era şi Georges de faţă, Françoise se încordă mulţumindu-se să se apropie de patul lui Roland pentru a-l dărui cu prezenţa ei tăcută şi uşoară. Georges o urmă cu ochii aţintiţi asupra băiatului, care se întorsese cu faţa către ei.

— Dacă ţii să faci o anchetă, atunci, tată, întrebările trebuie să mi le pui mie.

O mică strîmbătură de durere îi schimonosi gura. Fabre-Simmons privea cu un ochi aspru trăsăturile acestei feţe atît de tinere şi de frumoase, pierdute în hăţişul de păr negru, ochii aceia verzi cu gene lungi pe care Roland îi moştenise de la maică-sa, nasul drept şi gura care zîmbea obraznic.

— Nu crezi, puiule, că am putea vorbi mai tîrziu ?

— Nu... Acum... Mai bine acum... Nu mă simt prea bine... Porcăriile astea de junghiuri în ţeastă... Dar parcă încep să mă mai lase. M-am trezit de-o bucată de timp şi zău că mi-e mai bine... Unde este Cécile ?

— Sora ta e la Sorbona, are cursuri, spuse Françoise cu blîndeţe. Ştii foarte bine că nu vine aproape niciodată la masă. Şi cum doctorul mi-a spus imediat că n-avem de ce ne teme, n-am vrut să trimit s-o caute şi s-o neliniştesc inutil.

— Bine... Totuşi mi-ar fi plăcut s-o văd pe Cécile.

Georges Fabre-Simmons cunoştea înţelegerea misterioasă care-i unea pe cei doi copii ai săi la bine şi la rău. Gîndul îi zbură la fiica sa pe care parcă o vedea aievea înaintea ochilor : silueta înaltă şi filiformă a acestei fete despre care nimeni n-ar fi putut spune că este urîtă, deşi ar fi fost şi mai greu să spui că este frumoasă, faţa ei colţuroasă cu ochi întunecaţi ; şi felul în care îşi dădea părul din ochi cu mîna, dar mai ales suflînd prin el şi

vorbind ca ascunsă după o perdea în spatele șuvițelor lungi și negre ; și sclipirea de tăciune a ochilor ei, și surîsul acela care părea a-i flutura pe față...

Roland se foi, oftă, privi cu nevinovăție către mai-că-sa. Apoi expresia lui se schimbă ridicînd către tai-că-său o privire verde și glacială :

— Ei bine, tată, ce vrei să știi ?

— Totul, spuse Fabre-Simmons cu glas scăzut.

Știți, tinerețea mea nu-i un argument.

Françoise SAGAN

CAPITOLUL VI

Soarele intra în cameră și Françoise se duse să tragă una dintre draperii pentru a îndulci lumina.

— Da, puiule, vreau să știu totul, repetă Fabre-Simmons.

Roland făcu o nouă strîmbătură, chinuit de durerea unui scurt junghi.

— De acord, dar zău că n-are nici un rost să vorbim ca la biserică... Mi-a alunecat niţeluş casca. Dar, slavă Domnului, mai aveam încă pe cap casca asta afurisită, altminteri cred că dădeam ortul popii... Vă daţi şi voi seama ce-nseamnă cînd un poliţist îţi arde una cu bastonul de caciuc... mai ales în zilele noastre !

— Nu, Roland, nu-mi dau seama.

— Asta pentru că eşti... de partea poliţiştilor... nu-i aşa ?

Roland vorbea cu o voce uşor înăbuşită, căutîndu-şi cuvintele. Tonul lui era voit agresiv.

— Te ascult, spuse Fabre-Simmons.

Băiatul clipi din ochi de mai multe ori ca o pasăre zăpăcită de lumină. Se spijini într-un cot. Îşi recăpăta în mod vizibil forţele şi puterea de judecată.

— Bine... Aţi auzit vorbindu-se de tulburările universitare, presupun ? Ştiţi că pe ici pe colo se mai întîmplă nişte lucruri ?

Roland scoase un mîrîit care se termină într-un uşor sughiţ:

— Ştiţi? Atunci doăj' de puncte pentru voi... Numai dacă n-ar fi blestematele astea de junghiuri... Dau eu într-o bună zi peste poliţistul meu, aşa, între patru ochi, n-aveţi nici o grijă! Deşi avea cască şi scut, o să-l recunosc dintr-o mie pe ticălosul ăla după cicatricea care-i brăzda mutra şi după ochii lui albaştri în care citeam limpede că vrea să mă cureţe. Nişte ochi reci şi ascuţiţi ca două pumnale. Să trecem... Noi cei de la Boisléger, ca şi cei de la Nanterre, de la Vincennes, de la Censier, de la Sorbona, împreună cu alţii din cîteva licee mai de Doamne-ajută şi din cîteva facultăţi de provincie, sîntem, de-o bucată de vreme, în fruntea luptei...

— A cărei lupte? întrebă Fabre-Simmons cu vocea lui şoptită şi dură.

— Lasă-l să vorbească, Georges!

Françoise strigase; nici nu mai căuta să-şi ascundă neliniştea. Roland surîse mîngîindu-şi barba întunecată care foşnea sub palmă:

— Îţi spuneam că *noi* sîntem gata de luptă. Acum vreo două sau trei săptămîni, nu-mi aduc prea bine aminte, *noi* am împiedicat „desfăşurarea în condiţii normale a examenului parţial de anul doi al facultăţii de drept" ca să folosesc cuvintele unui idiot de ziarist! Rectorul i-a chemat pe poliţişti dîndu-le în seamă restabilirea ordinii, cred că-ţi dai seama ce-nseamnă asta? Bilanţul: trei băieţi de-ai noştri au fost zvîrliţi afară, „exmatriculaţi din Universitate", pricepi? Nouă chestia asta nu ne-a plăcut deloc. Atunci am căzut cu toţii de acord să sabotăm în mod sistematic cursurile de la litere şi de la drept. Ni se pare excelent că aici literele au fost grupate împreună cu dreptul, pentru că în general gagiii de la litere sînt nişte indiferenţi, nişte conservatori şi nişte lasă-mă-să-te-las. Cum însă aici cele două facultăţi au fost puse bot în bot, asta prinde bine. Deşi de la o vreme autorităţile încep să ne ia cam tare. „Întoarcerea cu orice preţ la ordine şi disciplină." Îţi dai seama? Dacă-i lăsăm să facă pe nebunii, în curînd or să se creadă nişte Hitleri sau nişte Nabucodonosori. Din fericire, la Boisléger lumea se frămîntă. Cînd brigăzile de şoc au dat buzna în spaţiul

nostru vital — fac ce le trăsnește, bestiile, din moment ce rectorul a ridicat imunitatea Cetății Universitare — noi i-am atacat fără să-i mai lăsăm să respire : ne-am năpustit asupra lor urlînd ca niște adevărați ultimi mohicani, cu căștile în cap, cu drugi de fier în mînă și luîndu-i la ochi cu cataroaie...

O clipă, Roland rămase transfigurat. Capul său păros cu ochi strălucitori părea cel al unui tînăr apostol povestind nu se știe ce mare înfăptuire, capul unui tînăr profet propăvăduind cine știe ce război sfînt. Fabre-Simmons îl lăsă să viseze o clipă ; apoi spuse subliniind fiecare cuvînt :

— Pe scurt, din această cruciadă tu te-ai ales c-un baston de cauciuc în cap.

— Din fericire în cască !

— Ai leșinat... Cine te-a luat de pe jos ?

— Asta-i bună : tovarășii ! Noi ne strîngem întotdeauna morții.

— Crezi că ai fost recunoscut de către vreunul dintre cei care făceau parte din brigada de șoc ?

— Fără îndoială că nu... Dealtfel, mă doare-n cot !

— Pe mine nu, răspunse sec Fabre-Simmons. Pentru că dacă tu ai să-l ții minte pe cel care te-a lovit, poate că și el te ține minte pe tine.

Roland rîse în tăcere scuturîndu-și umerii :

— Nț, deloc ! Prăpăditul nu putea să mă vadă pentru că pe lîngă cască mai aveam și un fular de mătase în care-mi înfășurasem capul. Dealtfel, mai mulți băieți de-ai noștri l-au înconjurat chiar în clipa în care mă arșicuia... Mai mare hazul : am mai avut timpul să-l văd pe polițistul meu cum încasează una zdravănă la partea rușinoasă, sau nobilă, cum preferă mama... L-am văzut cum s-a frînt în două urgent, apoi a căzut în bot, dar parcă se mișca cu încetinitorul...

Roland își trecu mîna peste frunte strîmbîndu-se de durere.

— Și ești mulțumit ?

Vocea lui Fabre-Simmons tremura de o mînie stăpînită. Françoise, care stătea țeapănă și nemișcată la picioarele patului, tăcea :

— Da, domnule. Sînt mulţumit, spuse Roland înfigîndu-şi privirea verde în ochii tatălui său.

— Eşti mulţumit... Bravo ! Uiţi însă că pînă una alta nu eşti major. Eşti un minor mulţumit. Iar cel care răspunde în faţa legii de tîmpeniile tale, de eventualele tale acte de violenţă şi de vandalism, sînt eu — asta pînă ce ai să ajungi major. Iată primul motiv pentru care nu eşti liber să faci ce vrei. Şi-ţi mai dau încă un motiv : trăieşti numai şi numai pe banii mei şi eu sînt cel care îţi plătesc toate cîte le ai — de la pantofii pe care-i porţi în picioare şi pînă la huruitoarele alea de maşini englezeşti pe care le conduci, dacă-mi dai voie să-ţi spun — şi chiar şi pîinea pe care o mînînci, şi romanele poliţiste, şi revistele ilustrate pe care le laşi să zacă prin toate colţurile. Nu vorbesc despre studiile tale — ar fi un dulce eufemism. Şi cu toate astea, pînă şi cea mai neînsemnată dintre cărţile tale de drept pe care nu le deschizi niciodată, cel mai prăpădit dintre cursurile şapirografiate care stau presărate pe duşumele tot eu le plătesc ! *Din munca mea !* pricepi ?

La început băiatul nu răspunse nimic. Închisese ochii.

— Nu vezi că e la capătul puterilor ? spuse Françoise, cu glas scăzut, printre dinţii încleştaţi.

Georges se întoarse cu spatele la ei. Inspectă pe îndelete şi cu toată impertinenţa staturii sale mărunte dezordinea din cameră. Un slip stătea cocoţat pe scrinul Louis XV, pus în chip de pălărie pe bustul unei Marianne, puţin cam decoltată, pe care Roland îl găsise la tîrgul de vechituri ; ici colo atîrnau lînced nişte cravate ; într-adevăr, aproape toată podeaua era acoperită cu foile risipite ale unui curs de drept. Pe pereţi atîrnau strigător mai multe afişe în culori vii : unul reprezenta o maşină de curse albastră în plină acceleraţie ; pe fondul roşu al altuia se lăfăia o femeie goală, impudic epilată ; un al treilea înfăţişa capul înfiorător al unui fel de Frankenstein verde, cu ochi posomoriţi, şi care-şi arăta dinţii. Toate scaunele din încăpere gemeau sub cîte o grămadă de cărţi. Iar din tavan atîrnau trei mobile de metal care se răsuceau încet la cea mai mică mişcare, la cea mai mică adiere, aruncînd sclipiri metalice ca nişte martori obsedanţi şi muţi.

Georges se apropie de pat. Cu mîinile la spate, cu picioarele depărtate, îşi privea fiul în tăcere. Roland catadicsi să-şi deschidă ochii :

— Şi-atunci ? întrebă băiatul făcîndu-se că-ncearcă a-şi ascunde un căscat.

— Atunci înseamnă că ţi-ai făcut de cap în fel şi chip şi că e cazul să te mai potoleşti ! Aşa că va trebui să vorbim despre toate astea ca de la om la om. Astăzi n-aş vrea să te obosesc mai mult — şi dealtfel am şi foarte mult de lucru.

Fabre-Simmons se uită la ceas.

— Firește, dacă ai mult de lucru ! spuse Roland cu jumătate de gură.

— Trebuie ca cineva să şi muncească în casa asta, răspunse Georges pe acelaşi ton.

O tăcere. Apoi cu o veselie subită, Roland strigă dîndu-şi din ochi o şuviţă de păr neascultătoare :

— Ei hai, tată ! Scoate tot ce ai în burtă !

Georges oftă. Se apropie de un fotoliu golindu-l de cărţile şi hainele care stăteau maldăr pe el pentru a se putea aşeza comod. În cele din urmă, Françoise se aşezase şi ea la picioarele patului :

— Tu ai vrut-o, Roland, spuse Fabre-Simmons. Dar nu eu, ci tu ai să scoţi tot ce ai în burtă. Te ascult.

Băiatul, care se aştepta la o binecuvenită şi strașnică predică părintească, se scărpină în barbă cu mirare :

— Cum adică ?... În fine, dacă vrei să deschid eu focul...

— Nu eu m-am bătut cu forţele de ordine, spuse Fabre-Simmons cu vocea lui subţire şi limpede.

Invulnerabil în fundul patului său, Roland luă dintru început o atitudine de continuă provocare :

— *Forţele de ordine*, zici ? Asta-i poanta anului ! Bun... Ce vrei să ştii ? De ce ne purtăm aşa ? Cine sîntem noi şi ce vrem ?

— Da, dar încă o dată, dacă...

— Ascultă, tată, sînt puţin obosit, mă mai doare niţel capul dar, oricum, mă simt din ce în ce mai bine. N-a fost un şoc în adevăratul sens al cuvîntului. Numai o simplă ameţeală. Fractura oaselor craniene ? păi de-atîta vreme de cînd facem noi manifestaţii ştiu acum foarte

bine cum arată treaba asta ! Şi nu e cazul. Dealtfel, nenea doctorul mi-a lăsat două feluri de pilule : stimulante şi calmante. N-am luat decît stimulante, pentru că n-am de gînd să zac în aşternuturi pînă la paştele cailor, nu ştiu dacă înţelegeţi ! Şi prefer să punem lucrurile la punct *acum.*

Fabre-Simmons nu răspunse. „Asta-i noul limbaj studenţesc, se gîndea el. Un glosar simplificat ca pentru papuaşi. Fără gramatică şi ortografie. Îmi închipui că vocabularul lor uzual nu numără mai mult de o sută de cuvinte !"

Georges auzi cum Françoise, care stătea nemişcată, oftă uşor. Roland închisese iarăşi ochii ; cearcănele îi umbreau faţa. Era palid, imposibil de atins.

Fabre-Simmons se uită pe furiş la ceas. Întrucît nu mai avea nici o pricină de îngrijorare cu privire la sănătatea fiului său, începea să măsoare timpul pierdut : „O dimineaţă stricată ! Am să dau totuşi un telefon să văd cum stăm astăzi cu Bursa. Să mai lichidez un pachet din acţiunile «Super-Market Parly III». Afacerea s-a cam încurcat, totuşi nivelul de vînzare este remarcabil, cu posibilităţi de triplare ale suprafeţei de implantare. Oare să fi aflat pînă la urmă că am achiziţionat jumătate din terenurile care înconjoară Marketul lor ? Şi că sînt pe cale să mai înghit, printr-o afacere intermediară, încă o bună bucăţică suplimentară ? Cînd mă gîndesc că ei nici măcar n-au încercat să cumpere, şi nici n-au pus pe cineva să cumpere în timp util ! Au fost prinşi în capcana propriei lor lipse de capital. Nimic mai bun decît să ai un capital lichid, cît mai serios, drăguţul de el, pe care să-l poţi mînui în perioadele de restricţie a creditelor. Eu am să răspîndesc nişte zvonuri alarmante cu privire la situaţia acestui Parly III. Pînă atunci vînd. Şi acţiunile scad. Am să răscumpăr la momentul potrivit. Apoi voi negocia puterea de control. Avînd în mînă terenurile dimprejur, cred că asta n-o să ridice nici o problemă... Bun, dar să profit de telefonul ăsta ca să forţez puţin nota în ceea ce priveşte cumpărarea acţiunilor Sangalles : răbdare încă vreo cîteva săptămîni şi am să-l rad pe animalul ăla de Marcel ! Vreau ca omul ăsta să-mi

ceară iertare în genunchi. O să trebuiască să văd care au fost cursurile la bursa de ieri..."

Absorbit, Fabre-Simmons întoarse capul către soția sa :

— Există vreun ziar în casa asta ?

Apoi dintr-o dată își dădu seama cît de nepotrivită era întrebarea sa ; roși. Roland, sprijinindu-se în coate, se ridicase în capul oaselor :

— Ei, tată, tot mai ții să avem explicația aia ?

Vorbea cu o ironie mușcătoare.

— În privința asta ți-am mai spus care-i părerea mea, zise Fabre-Simmons, care se lăsă pe spătarul fotoliului oftînd.

— Săracu' tata ! Ce corvadă pentru el ! Dar nu te poate învinui nimeni c-ai făcut-o de prea multe ori pe tatăl... Uite, m-am gîndit la cîteva lucruri. Și am să încerc să ți le spun cît se poate mai limpede. Nu eu v-am cerut să mă aduceți pe lume. A fost o zi în care eu nu eram decît o licărire în ochii voștri, cum ar spune Bernard Shaw. Îmi închipui că v-ați distrat excelent împreună și uite c-am apărut eu. Iată un fapt care presupune anumite îndatoriri ale voastre față de mine — și care nu presupune nici o îndatorire a mea față de voi. Eu sînt sărac : nu am decît drepturi. După ce m-ați fabricat, m-ați crescut. Mîncarea, casa și mașina. Roland Fabre-Simmons, bacalaureat în filozofie, student în unu la drept, codaș și bărbos, douăzeci de ani ! Dacă-mi amintesc eu bine, în toți acești douăzeci de ani n-am avut decît vreo două discuții serioase cu tata. Una în clasele primare, cînd am căzut la examenul de matematică : în ziua aia tata mi-a declarat că fără studii superioare nu ajungi la nici un căpătîi în dulcea noastră Franță galică și grangurită. În chiar aceeași zi am hotărît să nu fac niciodată studii superioare...

— Curajoasă hotărîre ! Ca să „faci" studii superioare ar trebui mai întîi să muncești — lucru de care nu ești în stare.

Fabre-Simmons își întrerupsese fiul cu o voce șuierată și sarcastică. Își continuă atacul :

— Să fim serioși ! De ce te plîngi tu, Roland ?

— De ce mă plîng ? Mă plîng de... tine... de facultate... de societate... de toate...

— De toate şi nimic ! Plictiseala este un lux al celor cu burţile pline. Ai descoperit prea tîrziu metroul. Nu eşti decît un mic burghez răsfăţat...

— Răsfăţat de cine ? întrebă Roland.

Fabre-Simmons rămase încremenit timp de zece secunde. Tocmai cînd voia să răspundă, Françoise se ridică : avea trăsăturile crispate dar era de-o frumuseţe ciudată, o frumuseţe mîhnită pe care Fabre-Simmons i-o cunoştea foarte bine. Ea începu să vorbească sub imboldul unei aprige tensiuni lăuntrice :

— Ascultaţi-mă amîndoi ! Vă las. Trebuie să aveţi această explicaţie între voi. Aş fi preferat să aibă loc într-o altă zi, pentru că, Roland, faţa ta e într-adevăr ca o foaie de hîrtie boţită ! Vă las şi, dacă ţineţi cîtuşi de puţin la mine, să-mi faceţi o singură plăcere : *nu vă cer decît să vă respectaţi întrucîtva unul pe celălalt !*

Se aplecă apoi către Roland şi-l sărută pe frunte, puse o mînă pe umărul soţului şi plecă, dusă de umbletul ei uşor — fără a mai întoarce capul.

Georges se afundă iarăşi în fotoliul de lîngă pat :

— Spuneai că noi doi, tu şi cu mine, n-am avut decît două discuţii serioase ?

— Da... Cealaltă a avut loc anul trecut, într-o seară — mai exact spus într-o dimineaţă — cînd m-am întors acasă în zori. Lucrai la birou şi din nefericire am scăpat pe jos una din ciubotele pe care le duceam în mînă. Ţine cont că veneam deseori la ore mici, ca să folosesc o expresie curentă. Dar de data asta era o ocazie excelentă ca să faci pe tatăl, şi n-ai lăsat-o să-ţi scape. Ca şi astăzi dealtfel.

„Ca şi astăzi dealtfel, se gîndi Fabre-Simmons. Astăzi cînd simţeam c-o să mor pentru că băiatul ăsta păros e fiul meu şi pentru că mi s-a spus că-i în comă..."

— Ei bine ! Dacă în douăzeci de ani n-am avut decît două discuţii serioase, înseamnă că ştii cel puţin ce ţi-am spus.

Roland îşi recăpăta treptat puterile în virtutea acelei uluitoare capacităţi de regenerare care este unul dintre cele mai fascinante privilegii ale tineretii :

— O, sigur că da! Mi-ai spus că pentru tine nu există decît două lucruri pe lume: munca și familia. Firește, ai pus mai întîi munca. Mi-ai spus că viața modernă este o junglă și că, în două vorbe, esențialul este să poți deveni un tigru. Mi-ai mai spus că în junglă există și maimuțe și șacali: mi-ai dat cîteva exemple de maimuțe și de șacali — atît din lumea afacerilor cît și din politică. Îți povestesc toate astea cam alandala, întrucît în amîndouă rîndurile mi-ai spus cam aceleași lucruri. Îmi amintesc că mi-ai părut sever, încăpățînat și rău. De-altfel e singurul lucru care ne apropie. Și eu sînt încăpățînat și rău, orice-ai crede tu despre mine! Exact tot atît cît ești și tu.

Băiatul se lăsă pe perne. Prin mintea lui Fabre-Simmons faptul că nu dăduse instrucțiunile pentru bursă trecu ca un fulger dureros.

— Zău, dragul meu, cred c-ar fi mai bine să te las...

Roland se ridică cu obrajii îmbujorați:

— Dacă și de data asta vrei să mă lași baltă, nu-ți căuta o scuză!

Fabre-Simmons nici măcar nu-și dădu osteneala să se justifice.

— Cum vrei...

Sprijinindu-se într-un cot pe pernă, Roland întoarse către el ochii lui verzi de înger rău:

— Mi-ai spus atunci: *În jungla noastră nu te naști tigru, ci devii cu timpul.* Pînă aici eram de aceeași părere cu tine. Ca să devii tigru, după părerea ta, trebuie să muncești mai mult decît ceilalți. Trebuie ca înainte de a sări să te tupilezi la pămînt, să-ți calculezi elanul cu mult timp înainte, să-ți păstrezi cu mare grijă unghiile și dinții. Așteaptă... Ai avut o frază care m-a impresionat, ceva, nu știu cum, vorbeai despre un fel de antrenament sportiv pentru meseria de tigru, a, da: să-ți exersezi răbdarea ca și cum ar fi un mușchi.

— Ei bine! Văd că-n orice caz ai o memorie demnă de un Fabre-Simmons. Dacă aș fi știut...

Georges H. se opri dintr-o dată. Dar fiul său lovi fără nici o milă:

— Și dacă ai fi știut, tată, ce-ai fi făcut? ai fi stat mai des de vorbă cu mine?! Nu? Asta pentru că am

memoria unui Fabre-Simmons. Pentru că ești flatat că am ținut atît de bine minte lecția, nu-i așa ? Drept cine mă iei ? Crezi că sînt cîntăreț la ghitară sau ce altă minune ? Un micuț drogat ? Sau un hippie care vrea să facă dragoste și nu război, care se culcă de-a latul străzilor cerînd să se facă pace — Pacea ! — și care o dată sau de două ori pe an se amestecă printre cîteva sute de mii de tipi și de tipese mai mult sau mai puțin împopoțonate, la fel de tonți ca și el, pe vreo insulă, spre a urla cu toții împreună ca niște pinguini ori ca niște foci' ? Crezi, într-adevăr, că mai sînt la nivelul ăsta ?

„E ciudat, se gîndea Fabre-Simmons, care avea puterea de a se dedubla mental. Nu mă așteptam de la Roland la acest gen de elocință primitivă. Să fie un acces de febră pricinuit de micul său traumatism ? Am avut adeseori impresia că băiatul ăsta este incapabil să exprime o idee ; a fost chiar o vreme cînd l-am crezut gîngav. Și uite-acum cu ce patos dă afară toate chestiile astea care-l frămîntă. Cu ce înfocare războinică..."

Cealaltă parte a ființei lui — cea vulnerabilă, a omului și a părintelui — suferea.

— N-am isprăvit cu cele două discuții ale noastre, tată. (Dintr-o dată, tonul lui Roland devenise calm și destins). Mi-ai mai vorbit și de selecția naturală. Vai de cei slabi ! Mi-ai spus că una din racilele incurabile ale societății moderne este de a-i duce în circă pe cei slabi. După care, dacă îmi aduc bine aminte, ai luat-o cu ale tale : că economicul este precumpănitor, că americanii vor coloniza lumea cu guma de mestecat, cu coca-cola, cu hîrtia igienică sintetică și cu informatica ; și că este sarcina noastră, a europenilor, să devenim la fel de puternici ca și ei. Că lumea viitorului va aparține ordinatoarelor și că atunci cînd vom ști în sfîrșit să ne folosim de aceste mașinării, ele singure vor organiza structurile economice, politice și sociale. Dar că ordinatorul reprezintă el însuși un pericol dacă omul, care-i este stăpîn, ajunge să-l ia prea în serios. Mașina este un fel de *la serva padrona* pe care trebuie s-o demistificăm înainte de-a fi prea tîrziu, mi-ai spus. Ea nu are voință proprie. Cu toate astea, raporturile ei cu omul rămîn ambigui, întrucît exercită puterea asupra lui prin simplul fapt că există. Interde-

pendență a creatorului și a creației sale. Că acesta este, poate, noul mit al lumii moderne, și că tu lucrezi pentru ca era organizatorilor să nu se transforme într-o eră a roboților... Nu-i așa că m-am prins ?

Fabre-Simmons surîse condescendent spre a-și ascunde marea mirare care pusese stăpînire pe el :

— Zău că da ! Simplifici foarte mult lucrurile, dar ești foarte pe-aproape.

— Auzi, tată ? știi că mi-am însemnat într-un carnet această discuție a noastră ? Și că și eu am o memorie de magnetofon... Și știi că a doua zi am fost cît pe ce să-ți spun că mai tîrziu aș fi vrut să mă iei să lucrez alături de tine în afaceri ?

De data asta Georges nici nu mai încercă să-și ascundă mirarea.

— Te uimesc, nu ?

— Dar atunci... de ce... ?

Înainte de a răspunde, băiatul înghiți dintr-un foc trei pilule roze de stimulent :

— De ce mi-am schimbat părerea ? Mai întîi pentru că sînt clei la matematică. Și apoi pentru că am avut timp să mă mai gîndesc, să te observ. Pesemne că mama e-o sfîntă că poate trăi cu tine ! Povestea luptei tale împotriva robotizării lumii e-un lucru foarte frumos, dar în cel mai fericit caz despre ce altceva este vorba decît despre o idee generoasă care-ți trece prin cap o dată sau de două ori pe an ? De fapt, de dimineață pînă seara, nu te gîndești decît la imperiul tău economic — și pe deasupra mai vrei să-l faci și internațional... Am avut adeseori impresia că mai degrabă ne-ai călca pe noi în picioare decît să dai tu înapoi, fie și c-un centimetru ! Nu te-am văzut niciodată — dar niciodată — acordîndu-i Cécilei un interes care să depășească cinci minute. Fără îndoială, ea-i o puștoaică mișto, un fel de fenomen care te încîntă și te uiți după ea cu ochi plini de tandrețe. Pentru tine Cécile e un obiect decorativ cu atît mai prețios cu cît chiar tu l-ai fabricat. Dar habar n-ai cu cine se plimbă, cu cine se culcă, ce hram poartă ea ? Vreau să spun, ai încercat vreodată să afli toate astea ? Nu, pentru că familia ta nu te interesează decît în măsura în care este o prelungire a propriei tale persoane. Ca majoritatea

tipilor de vîrsta ta, spui şi gîndeşti fără încetare doar atît: „Eu, eu, eu!“ Ai pomenit atunci de două chestii importante: *munca şi familia*. Mi-ai vorbit de muncă, dar n-ai scos aproape nici un cuvînt cu privire la familie. Te rog, tată, uită-te la noi! Ţi se pare ţie că aici, în casa asta, există ceva care să aducă a familie? Ordinatorul te-a ros pînă-n măduva oaselor! O clipă am crezut că eşti un tip mare... Poate că cei din branşa ta te socotesc într-adevăr un tip mare, dar eu nu mă voi număra niciodată printre ăştia. Pînă la urmă nu eşti decît un supernegustor de ţoale!

Pentru a se putea calma lăuntric, Fabre-Simmons lăsă să se aştearnă o tăcere lungă. Se gîndi la fiica sa, la Cécile, „vrăjitoarea“, pe care o iubea într-adevăr, încît acum suferea că n-o cunoaşte — revăzu în minte faţa ei ascuţită, ochii negri, îşi reaminti lăcomia trupească şi sufletească pe care o deslușise la ea, senzaţia de neliniște pe care i-o dădea prezenţa ei. Dar cum avea o implacabilă noţiune a timpului, reacţionă spunîndu-şi cu hotărîre în sinea lui: *„Dacă Roland nu m-a lăsat să lucrez, vreau ca-n schimb să meargă pînă la capăt!“* Nu mai resimţea nici un fel de milă pentru băiatul sleit care acolo, în faţa lui, îşi ştergea faţa acoperită cu broboane mari de sudoare. Ora milei trecuse.

— Bine... Ei bine, dragul meu, ia vorbeşte-mi acum despre tine!

Vocea lui Georges Fabre-Simmons era neşovăitoare, politicoasă. Un fulger lumină privirea lui Roland:

— Despre mine? A, da, chiar aveam de gînd să-ţi vorbesc despre mine... M-ai trimis la drept, nu-i aşa? Ei bine, dreptul îmi calcă pe nervi. Nu vreau să am nici în clin nici în mînecă cu tot ce are de-a face cu nedreptatea omenească. Şi fără nici o îndoială că n-am să-mi irosesc trei sau patru ani din viaţă numai ca să-ţi fac ţie pe plac! Aşa că, dacă vrei să ştii, strîng din dinţi şi îndur aşteptînd să ajung la majorat... La facultate trăiesc o experienţă nouă, pasionantă, care n-are nimic de-a face cu dreptul: *experienţa Refuzului*. Şi refuz aproape tot. Nu sînt maoist şi nici măcar comunist. Cît priveşte înăbuşitoarea voastră societate de consum, pot să-ţi spun că cei care-o ţin în frîu şi-o conduc nu mai sînt nici pe de-

parte tigri, ci şobolani, mii de şobolani ronţăitori de cadavre ! Asta mi se pare înfricoşător : o bandă de şobolani... Da, *refuzăm totul* pentru simplul motiv că nu ni se oferă nimic. Nici un viitor, nici un ideal, nici o misiune. Şi-n vremea asta tineri ca noi ard de vii.

Georges Fabre-Simmons tresări. *„Tineri ca noi ard de vii"* : Roland spusese asta pe un ton de amară evidenţă. Fără îndoială că se gîndea la tinerii bonzi din Vietnam, la liceenii din Franţa şi din Navarra care se aprindeau ca nişte torţe şi care niciodată nu reuşeau să lumineze cîtuşi de puţin. Fabre-Simmons spuse cu simplitate :

— Dar tu, Roland ?

Băiatul îşi schimbă din nou atitudinea. Căzu pe gînduri, iar atunci cînd se porni iarăşi să vorbească vocea lui era calmă, şi licărirea de ură care pînă atunci îi strălucise în ochi se stinse :

— Eu ? Se împlinesc trei ani de cînd încerc să reacţionez într-un fel. Încă din liceu. Firește că nici eu n-am născocit nimic genial pînă acum. Mai întîi m-am luat şi eu după marea masă a celor care refuzau : am contestat cu blîndeţe. Un mic cor hippie azi, o manifestaţie antirăzboinică mîine, asta între două partide amoroase de care nici măcar nu-mi mai aduceam aminte. În cele din urmă mi-am dat seama că era o tîmpenie. Zero. Vînt. Pentru mine fetele sînt ca şi ideile : nu pot suporta să le văd trecînd din mînă-n mînă. Iar apoi singurul lucru pe care l-am învăţat la douăzeci de ani a fost că nu obţii nimic cu duhul blîndeţii. Acuma ştiu că viaţa înseamnă luptă.

— Sper totuşi că n-ai devenit un mic fascist de modă nouă ?

Roland îşi luă un aer gînditor care îl îmbătrîni dintr-o dată :

— Mai întîi ce anume vrea să-nsemne aia fascist ? Caut în clipa asta un lucru despre care nu sînt sigur că l-am găsit. Ştii fraza lui André Breton : *„Eu care mai caut încă ceva pe-acest pămînt"* ?

— Nu, n-o ştiam. Ar putea să fie şi deviza mea. Ştiu că creştinii spun : *Caută şi vei găsi.* Dar n-am priceput niciodată prea bine ce anume căutau.

— Creştinii ?

Roland încruntă sprîncenele :

— Doar n-ai să faci pe bisericosul cu mine, tată !

— Ți-am spus pur și simplu că nu știu ce vor...

— În orice caz, bagă de seamă ! Creștinismul începe întotdeauna prin a pune întrebări.

Roland, obosit, își răsturnă capul pe pernă închizînd ochii. Georges se uită la ceas : „Douăsprezece și jumătate. La unu și un sfert trebuie să iau masa cu pustiul ăla, cu imbecilul ăla de ministru adjunct. Léopold mă așteaptă jos. O să facem cel puțin un sfert de oră pe drum.“ Se aplecă deasupra patului unde zăcea fiul său :

— Nu văd unde vrei să ajungi, dragul meu. O să mai vorbim noi despre toate astea. Acum trebuie să plec.

Roland răspunse nemișcat ca un om grav bolnav :

— *Măcar ai ascultat ce ți-am spus ?*

— Știi bine că da. Ai descoperit astăzi că sînt în stare să ascult. Dă-mi voie să mai adaug că sînt în stare să observ în tăcere — și că vă observ, pe sora ta și pe tine, cu atenție și de multă vreme. La rîndul meu am descoperit și eu ceva astăzi...

— Ai descoperit că sînt capabil să pun cap la cap două fraze și două idei, nu-i așa ?

Georges Fabre-Simmons își privi fiul cu oarecare considerație :

— Da, cam așa ceva, Roland !

— Ei bine ! (Băiatul deschise ochii ; acum vorbea greu, încet.) Ar fi trebuit să-ți dai seama de asta mai demult ! Știu, aveai impresia că sîntem niște barbari din cap pînă-n picioare, niște analfabeți care nu știu să scrie și habar n-au nici de literatură, nici de sintaxă, nici de gramatică... Dacă ai ști cu cîte mi-am bătut capul și cît am buchisit de vreo doi-trei ani încoace ! Și nu sînt singurul... Dar în viața de zi cu zi ești ispitit să simplifici lucrurile, frazele, cuvintele, formulele, raporturile umane, prejudecățile sociale, totul. Așa că și tu, prin forța lucrurilor, confuzi, ne judeci după aparențe. Niciodată n-ai fost învățat să judeci altminteri.

Aplecat din nou asupra fiului său, Fabre-Simmons văzu iarăși cum în ochii verzi ai acestuia se aprinde scînteia urii. Vru să înțeleagă așa că întrebă.

— *De ce această ură, Roland ?*

— Ia te uită... Ai băgat de seamă ? De ce această ură ? Păi pentru că nu faci nici cel mai mic efort ca să ne înţelegi ! Chiar tu ai recunoscut-o adineauri... Vorbim de-un ceas, asta ni se întîmplă pentru a treia oară în viaţă, dar nu-ţi dai seama unde vreau să ajung. Ei bine, uite, vreau să-ţi mai spun ceva : există în lumea asta mare cîteva zeci de milioane de tineri care refuză. Spui că asta nu-i decît un lux al celor cu burţile pline. Poate că ai dreptate. Dar atunci cînd acest lux devine universal, atunci cînd este un fapt care afectează milioane de băieţi şi fete, nu crezi că el se transformă întrucîtva într-o problemă socială ? Nu crezi că vă este de-acum înainte imposibil, vouă, celor bătrîni, să ne impuneţi la nesfîrşit sistemul vostru şi modul vostru de a gîndi ?

Roland se destinse, apoi îşi potoli răsuflarea făcînd o pauză de-o clipă :

— Pot să-ţi spun că lumea n-o să se sprijine întotdeauna pe umerii celor care au împlinit cincizeci de ani ! Eu aştept ziua aceea şi pînă atunci mă formez, mă antrenez, mă instruiesc, mă alătur primelor mişcări — aşa cum s-a întîmplat azi-dimineaţă — ca să-mi fac mîna. Sînt sigur că atîta refuz acumulat nu poate să nu se exprime într-o bună zi prin violenţa unei explozii generale ! Şi lumea aceea pe care o pregătim noi vă jur că n-o s-o mai recunoaşteţi. Şi mai e încă un lucru...

Roland sughiţă uşor din pricina oboselii, iar buzele îi tremurau ; apoi tăcu. Fabre-Simmons, care nu-l scăpa din ochi, văzu cum pleoapele clipesc, cum se coboară. Cîteva clipe mai tîrziu o respiraţie calmă şi regulată ridica pieptul băiatului care îşi înfundă dintr-o dată, cu un gest copilăresc, capul păros în faţa de pernă. Dormea.

La rîndul său, Georges. H. Fabre-Simmons închise ochii. Se simţea obosit — şi singur. „Oare de ce ne-a cerut Françoise să ne respectăm *unul pe celălalt*, înainte de-a pleca în vîrful picioarelor — ca şi cum situaţiile noastre reciproce ar putea fi comparabile ? Ce semnificaţie poate să aibă această criză a autorităţii care se face simţită aproape peste tot, care a izbucnit pînă şi-n inimile soţiilor noastre ?“

Apoi îşi făcu dreptate singur gîndindu-se că, de fapt, făcuse un efort suficient de mare punîndu-se la nivelul

lui Roland spre a-i pune întrebări şi a-i asculta răspunsurile pînă la capăt, fără să se apere, rezistînd ispitei de-a pune oarecare ordine în acest vehement haos de gînduri şi de pasiuni. „Dar la ce bun? Nu mai am nici o putere asupra lui Roland. Starea lui sufletească este negativă. Mă urăşte. A devenit la fel de străin faţă de mine ca şi o fiară sau ca un nebun furios. Am adus pe lume nebuni furioşi iar acum sîntem răspunzători de ce li se întîmplă."

Era în el ceva care se revolta. *„Nu merit această ură!"* În acelaşi timp, din străfundurile deşertului său lăuntric se mai ridica o voce batjocoritoare: „Ai grijă! Treci pe lîngă un adevăr care este cel al fiului tău. Nu e cazul să crezi că ai conştiinţa curată. Nu există nimic mai năclăit şi mai trist decît conştiinţa curată a unui adult."

Îşi privea fiul gîndindu-se la violenţa care îşi ridicase pretutindeni capul ca o hidră: cu proiecţiile ei care se numeau erotism şi pornografie, protestul împotriva valorilor şi a principiilor, cultul monştrilor în cărţi şi pe ecran, descrierea calculată a torturilor şi a halucinaţiilor, pietrele aruncate şi bastonul de cauciuc, guri răcnind în cele patru colţuri ale lumii înainte de a se închide pentru totdeauna, drapelele negre, pietrele de caldarîm şi pumnii strînşi. El, Georges H. Fabre-Simmons, respingea cu revoltă şi din toate fibrele fiinţei sale această enormă dezordine, această maşinărie isterică în care mîini tinere hrăneau cu ferocitate flăcările unui rug. *„Tineri ca noi ard de vii."* Georges simţise că şi Roland era animat de această ambiţie pe care o nutresc toţi copiii secolului nostru alimentînd-o cu tot ce e mai sterp şi mai nebunesc în ei, ambiţia de a fi torţele vii din care se va reaprinde focul. *Toţi copiii noştri sînt nişte copii care ard.* Privind chipul frumos şi păros al fiului său care se odihnea, Fabre-Simmons se simţea copleşit de o imensă scîrbă faţă de dezordine. „Va să zică nebunul ăsta s-a azvîrlit împotriva poliţiei ca să-şi facă mîna!"

Fabre-Simmons se gîndi la incendiul care mocnea sub cenuşa civilizaţiilor istovite şi la fenomenul calcinatoriu care se repeta întocmai la nesfîrşit: venea mai întîi, uşor, un prim val de flăcări, cel al dragostei neînfrînate şi fără de legi, proclamîndu-şi propria bucurie şi negînd orice ordine tutelară. Apoi urma un al doilea val de foc care îl

mistuia pe cel dintîi — cel al violenței necontrolate, războinice. *Hippie*-ii au dat naștere acestui nou monstru denumit în Statele Unite *yippie*. Mai întîi refuzul iar apoi răsturnarea. Se trecea de la ghitară la revoluție, de la principiile de conștiință la terorism, de la paradisul artificial la iadul armelor pe un drum care rămînea mereu același. Și după bărbile bine pieptănate, după politica cea mai murdară, după libertatea sexuală înstelată cu zîmbete, după brațele fetelor deschizîndu-se și închizîndu-se molatec, veneau întotdeauna, în mod inevitabil, crima și violul, boxurile și grenadele, strigătele stridente, drugii de fier și această ură de douăzeci de ani pietrificată sub cască.

Cinstea este o problemă de dată.

TALLEYRAND

CAPITOLUL VII

Pierre Mazade îl invitase la masă pe vărul său Palmier-Rives, şeful departamentului de relaţii externe şi director adjunct al Şantierelor Sangalles. Erau acum amîndoi la *Dauphin* într-un separeu de unde puteau privi prin fereastra deschisă apele Senei. Deasupra fluviului plutea un abur uşor şi primăvăra spăla toate acoperişurile Parisului cu sineală.

Deocamdată Pierre se simţea cu desăvîrşire fericit. În ciuda slăbiciunii şi a sănătăţii sale şubrede, începea să prindă viaţă sub primele adieri ale unui anotimp care redeştepta înlăuntrul lui copilăria cu tot alaiul ei de bucurii tainice. Visa să evadeze, visa păduri renăscînd odată cu primele frunze, simţea iarăşi în nări mirosul focurilor de vreascuri şi parcă vedea în faţa ochilor marea verde-albăstrie sucindu-şi şi răsucindu-şi în bătaia soarelui de dimineaţă solzii strălucitori. „Am să-mi iau şi eu concediu în august şi am să mă duc în Normandia, ca patronul — dar cît se va putea mai departe de el. Am nevoie de verdeaţă, am să mă afund în verdeaţă, am să înot în verdeaţă. Şi-n aşteptarea acelor clipe, nimic n-o să mă poată opri să dau acuşica o raită prin parcul Bagatelle !"

În faţa lui, vărul Camille Palmier-Rives sorbea din ochi lista de bucate. Lui Camille îi trebuia un oarecare timp să alcătuiască meniul şi să aleagă vinurile ; deşi el era cel invitat, între el şi Pierre se statornicise obiceiul

ca acesta din urmă să lase în grija vărului său alegerea felurilor de mîncare.

— Mi-ar plăcea niște ciuperci la grătar cu mărar, înaintea raței cu ananas. Meursault, Chambolle-Musigny. Îți aduci aminte? N-am mai avut parte de rața asta a lor de cel puțin două luni! Sper că mai au Meursault din '59. Dacă cumva l-au terminat, o să ne mulțumim cu cel din '62, un vin la fel de bun, numai că-i lipsește nu știu ce damf care-ți clătește gura, de acord?

Această etalare de erudiție făcea parte din Ritualul căruia cei doi bărbați îi acordau o importanță cu totul aparte. Pierre clipi ușor din ochi către Camille, ceea ce voia să însemne că e perfect de acord. După care chelnerul își făcu apariția însoțit de specialistul casei în materie de vinuri și se încinse o discuție fructuoasă, toate fiind puse la punct pentru ca sacrificiul să se poată desfășura după cuviință, ceremonialul gastronomic fiind întru totul respectat. Pierre Mazade își lăsase mintea să hoinărească și acum se gîndea cu lenevie: „A' dracului, văru-meu! L-am adus aici de vreo zece sau douăsprezece ori în ultimul an! Fără să mai pun la socoteală Strip-tease Saloon și alte spelunci pe unde mă tîrîie tot pe cheltuiala prăvăliei mele, deși știe că eu unul mă plictisesc de moarte și că de fiecare dată mă apucă un căscat iremediabil și uriaș. Cum dracu poți să stai o noapte întreagă să te uiți fără să le poți atinge nici atîtica la niște femei goale pușcă stînd pe scenă ca niște hălci de carne într-o vitrină — niște hălci de carne care se mișcă, hălci de carne care zîmbesc? Dealtfel, acest Camille este o lichea din cap pînă-n picioare; își vinde patronul, m-ar vinde și pe mine, ar vinde pe oricine pentru treizeci de mii de bătrîne. Îți trebuiesc de toate celea ca să alcătuiești o lume — iar eu particip la pungășeala generală negociindu-i trădările. Lui Fabre-Simmons i se pare că nimic nu poate fi mai firesc. El nu spune că *„scopul scuză mijloacele"*, ci că *„nu trebuie să dau seamă nimănui nici despre scopul, nici despre mijloacele mele..."*

Pierre aruncă o privire vărului său care tocmai înfuleca nenumărate gustări cu un fel de grabă neliniștită, și spectacolul nu i se păru a fi dintre cele mai îmbietoare. „Pentru început, nu văd nimic care să ridice probleme ficatului

meu. Am să mă dau tare la ciupercile cu mărar — am s-o lăs în schimb ceva mai încet cu rața și cu vinurile. Ciudată manie și asta să comanzi întotdeauna cîte două sau trei feluri de vinuri la masă ca să nu mai fii bun de nimic pînă la cină, așa cum se întîmplă cu trei sferturi din parizienii care se respectă... Dat dracului, Camille ! Mă-ntreb ce poate să ne ceară în schimbul documentelor lui..."

Palmier-Rives era un om jovial, împachetat într-un strat de grăsime animală și de locuri comune. Pierre îi observa fața prietenoasă și rumenă, cu urechi stufoase, cu ochi albaștri, rînd pe rînd nevinovați sau cruzi, așa cum sînt cei ai copiilor, cu buze moleșite de multele cuvinte fără nici o noimă pe care trebuiseră să le pronunțe. „Face ce face și pînă la urmă nu se poate spune că nu are un oarecare farmec !"

— Și-acum, bătrîne, află că n-am venit aici ca să ne ținem de goange ! spuse dintr-o dată Pierre Mazade.

Palmier-Rives, care degusta antreurile așteptînd ciupercile cu mărar, se șterse la gură și-și luă o expresie de mare suferință :

— Dar nici n-am apucat să punem ceva în gură !

Pierre admira la el un orecare rafinament în vulgaritate. Omul ăsta pe care-l știa din copilărie — și care era căptușit cu toate diplomele în științe economice — alesese de multă vreme calea decăderii. Ducea o viață veselă, vorbea cu o vervă inegalabilă, ciștiga bani cît să-i ajungă să trăiască în mare îmbelșugare, domnea în chip de incurabil celibatar atît asupra unui apartament scump din al șaisprezecelea arondisment cît și asupra unui frumos conac din Provence, colecționa tabachere vechi, se îngrășa încetîncet și se-nfrupta și el din cozonacul parizian. Dar era mort. Demnitatea lui, orgoliul, cinstea lui erau cu toate moarte și-ngroapte de multă vreme. Renunțase o dată pentru totdeauna să soarbă din acea fîntînă a tinereții veșnice care este indignarea. Inteligența sa scăpărătoare rămînea intactă și lucidă pînă la cruzime ; dar nimic nu-l atingea mai în profunzime ; nedreptatea și minciuna alunecau pe deasupra lui ca pe gheața unei bălți. „Sufletul lui a fost prins de îngheț", se gîndea Pierre privind la el. E și el un hoit ca atîția alții. Odată trecuți de patruzeci de ani, sîntem foarte puțini cei care am mai rămas în viață..."

— Mă uimeşti, Camille. Mă uimeşti în cel mai deplin sens al cuvîntului. Mă întreb ce-ar putea să-ţi taie ţie pofta de mîncare ! Să nu uit : sper că ai adus...

Pierre lăsă fraza neterminată. Ochii albaştri ai lui Palmier-Rives clipiră cu nevinovăţie. Bătu uşor peste servieta de piele umflată ca o burtă de hipopotam pe care o aşezase pe un scaun alături de el :

— Am aici totul, Pierre, spuse el cu gravitate.

— Bine ! (O străfulgerare trecu prin ochii cenuşii ai lui Mazade.) Atunci hai să vorbim niţeluş despre treburile noastre. Te cunosc foarte bine ! După ce-or să se-aducă mîncărurile n-am să mai pot scoate o vorbă serioasă de la tine pînă ce n-ai să dai gata şi ultima îmbucătură.

— Nimic mai important decît o plăcere, spuse Palmier-Rives pe acelaşi ton grav.

Nu făcea nici un efort să-l ajute pe Pierre. „Ce cutră ! se gîndi scriitorul. Tot eu trebuie să le fac pe toate, să-mi iau toate precauţiile oratorice, să fac pe telalul plin de graţii !“

— Cînd spui că ai acolo totul trebuie să înţeleg că te referi la planurile uzinelor şi la tot ceea ce are legătură cu această problemă : investiţii, instalaţii, cifrele participărilor franceze şi străine, studiul pieţii, ritm de fabricaţie etc. Eu am nevoie de-o documentaţie cît mai completă cu putinţă, de acord ?

— De acord. Ai să le ai. *Le ai.*

Palmier-Rives dădu un nou bobîrnac peste servieta de piele :

— Dar...

Nu-şi termină ideea, aşteptînd ca Mazade să se avînte în perifrazele de rigoare. Fu surprins de atacul venit pe neaşteptate :

— Dar ce ? întrebă Pierre scurt. Scoate-le ! Ce vrei să ne storci în schimb ?

Lui Palmier-Rives nu-i plăcea că lucrurile luaseră o întorsătură atît de directă :

— Mă iei cam repede ! spuse el oftînd.

Păstră o scurtă tăcere. Tensiunea şi enervarea lui Pierre Mazade atinseseră un nivel pe care acesta nu-l mai putea suporta. „Tot ce-aş putea spune acum ar fi de pomană. Ştiu că vrea să se tîrguiască, să-şi vîndă sufletul şi

taraba laolată cu pielea patronului său. Dar dacă poate să-mi otrăvească viața înainte de-a ajunge să bată palma, o s-o facă cu cea mai mare plăcere. Ce superbă porcărie chestia asta căreia i se spune destul de romantic spionaj industrial ! Și cum dracu poate ajunge un om să nu mai aibă nimic sfînt ?"

„*Nimic sfînt*". Atunci cînd chelnerul care avea în seama sa vinurile își făcu apariția aducînd sticlele de Meursault, Pierre Mazade își dădu seama că se înșelase : într-adevăr, Camille întinse unul din paharele care se aflau în fața sa și chipul lui căpătă o cu totul altă expresie ; un fel de exaltare lăuntrică puse stăpînire pe el în timp ce răsucea în fața ochilor paharul plin, spre a măsura limpezimea băuturii privind-o în zare. Îl mirosi, îl gustă, se șterse la gură, mai gustă o dată din el, iar apoi îi întoarse chelnerului un surîs de copil fericit :

— E într-adevăr recolta '59. Și a fost foarte bine tras la sticlă. Poți să-l lași. Nu, nu în frapiera cu gheață : aș vrea să nu fie prea rece, dacă nu te superi. Tot harul viței de vie se află în vinul ăsta.

Vorbea încet, alegîndu-și cuvintele, cînd ridicînd paharul, cînd lăsîndu-l înapoi pe masă.

— Pentru o sticlă ca asta aș fi în stare să fac pelerinaj străbătînd pe jos jumătate din Franța.

„Uite, asta-i religia lui ! Un nas prea fin, papile gustative ieșite din comun, și cadavrul reînvie pentru exact atît timp cît îi trebuie unui om să dea peste cap un pahar de Meursault. La urma urmei știu o droaie de oameni care nu se pot lăuda nici măcar cu atît !"

— Camile, dragule, hai să-i dăm drumul !

Celălalt puse paharul pe masă cu o strîmbătură în care se putea citi părerea de rău.

— Ce vrei să-ți spun, Pierre ? Patronul tău n-are destule parale ca să-mi plătească ce am eu aici, în servietă. Fără să mai punem la socoteală cinstea mea de om, iar acum îmi vînd și cinstea, or, asta este o marfă neprețuită. Vezi tu, n-am nici un pic de afecțiune pentru președintele Sangalles. Că este monstruos de egoist, că este un adevărat Tartuffe al patronilor, hrănind în inimă o neîmpăcată ură față de popor dar ținînd sus drapelul tuturor lozincilor democratice, că este neîndurat față de colaboratorii

săi şi foarte milos cu sine însuşi, că de zece ani mă calcă în picioare zi de zi, că am înghiţit toate umilinţele, că i-am îndurat putoarea, că i-am şters scuipaţii, că s-a purtat cu mine aşa cum alţii n-ar îndrăzni să se poarte nici măcar c-un gunoier — mai ales dacă este sindicalist municipal —, de toate astea zău că mă doare-n răscot! *Dar mi-e frică de el.* Este nebun, nebun de legat, nebun cum nu poate fi decît un tiran ajuns la vîrsta lui! Pe la începutul anului, gorila asta bătrînă a venit într-o bună dimineaţă în biroul meu cu mutra lui palidă şi cu ochii lui ficşi, mi-a vîrît sub nas o mînă grosolană ca o ciozvîrtă de bou crudă, după care mi-a spus printre dinţi, dar mie mi se părea că urlă şi aş fi vrut să-mi astup urechile : „Ştiu că mă vinzi! Toată lumea mă vinde! Numai să îndrăzneşti să spui un cuvînt, un cuvinţel şi te fac piftie aici!" Îţi închipui că nici n-am deschis gura. Mă prinsese la perete şi mă ţintuise acolo cu burdihanul lui scos în faţă de nu mai puteam să mişc nici laba. Bestia cîntăreşte cam la o sută douăzeci de chile : cît îl ştii de bătrîn, era în stare să se ţină de cuvînt, auzi, Pierre, m-ar fi strivit ca pe-o ploşniţă! Zilele trecute a convocat toate cadrele administrative şi pe toţi inginerii — îţi dau cuvîntul meu că asta înseamnă o grămadă de lume. Fără să ne spună nici un cuvînt, ne-a urcat în mai multe autocare şi am fost duşi să vizităm bucăţică cu bucăţică principala sa uzină, cea de la Levallois, pe care cei mai mulţi dintre noi o cunoşteau. Apoi ne-a strîns pe toţi într-un hol şi acolo ne-a ţinut discursul vieţii sale : că sînt unii care vor să-i distrugă imperiul şi pe el personal, că se urzeşte un complot cu ajutor străin. Că el, Marcel Sangalles, conducătorul unei firme întemeiate sub Ludovic Philippe, în 1842, ne implora să-i rămînem credincioşi şi să-i apărăm opera care, de fapt, este şi opera noastră, o operă cu totul şi cu totul franceză, prieteni, de-a noastră, s-o apărăm împotriva puterilor capitaliste şi a trusturilor internaţionale! A plîns, îşi strîngea pumnii uriaşi şi urla în holul acela de marmură şi de oţel ai cărui pereţi îi azvîrleau furia dintr-o parte într-alta. Îţi dau cuvîntul meu că era o scenă cu totul ciudată şi că nici unul dintre noi n-a zis nici pis. S-a potolit dintr-o dată ; ne-a întors spatele şi-a şters-o fără să ne spună nici măcar la revedere. Îţi spun eu că-i nebun! Gulbenkian avea la butonieră veş-

nica lui orhidee. În orice anotimp, Sangalles poartă o garoafă roşie. Timp de mai mulţi ani îşi comandă garoafele la Hassi-Messaoud, numai ca să se poată lăuda că blestematele alea de flori aterizează direct din Sahara! Şi asta nu-i totul! De douăzeci şi cinci de ani se tîrîie într-o rablă care a ajuns într-un hal făr de hal, înaltă şi pătrăţoasă ca un bloc, un Rolls negru şi argintiu de pe vremea lui Pazvante — ba cred că şi ăsta a cumpărat-o de ocazie! E cu totul diliu. Bătrînii nu suportă nici alcoolul, nici puterea. De patruzeci de ani Marcel Sangalles n-a cunoscut pe nimeni care să-l contrazică — mai precis de la moartea lui taică-său... A cumpărat de la fiare vechi un contratorpilor pe care vrea să-l monteze în întregime, cu catargele tripode, cu bărcile de salvare şi cu turele cu tot în parcul lui de la Glatigny. Trăieşte la ora asta cu trei femei, o canadiancă de şaizeci de ani, o franţuzoaică de patruzeci, care este fiica unui fost ministru, şi o puştoaică negresă de numai şaişpe ani! E un soi de corcitură între Harpagon şi Sardanapal. Şi tare bătrînul! Are nişte idei în ceea ce priveşte modul de a-şi spori afacerile de-a dreptul geniale. Dar nu vreau să-i meargă pentru că mă înspăimîntă.

Pierre Mazade repetă ca un ecou cu o voce visătoare:

— Te înspăimîntă?

Adăugînd deîndată, neputîndu-şi ţine gura:

— Şi de asta îl vinzi?

Dar celălalt nu păru a se lăsa impresionat de aceste cuvinte:

— Da, Pierre, de asta. Dealtfel e o chestie de timp şi de conjunctură: ieri poate că n-aş fi fost dispus să-l vînd, ca să folosesc cuvintele tale, şi poate că nici mîine. În orice caz sînt cu conştiinţa împăcată din toate punctele de vedere, căci nu-i mai datorez nimic monstrului ăstuia. Absolut nimic. Şi în al doilea rînd, ce vrei, am nevoie de parale...

— De ce?

Cuvintele ţîşniseră iarăşi de pe buzele lui Pierre Mazade fără ca acesta să le poată controla — iar de data asta păşea pe-un teren cam mocirlos. Pierre voia totuşi să pătrundă cît mai adînc în miezul lucrurilor, să le înţeleagă, să ştie. Insistă:

— Iartă-mă dacă sînt indiscret, bătrîne. Dar dacă am ajuns pînă aici aş vrea măcar să-mi explici şi mie...

Palmier-Rives mătură cu mîna toate precauţiile oratorice ale vărului său :

— Vrei să ştii de ce am atîta nevoie de parale ? Mai întîi pentru că vreau să fiu stimat de patronul tău, Fabre-Simmons : oamenii n-au nici o consideraţie pentru ceea ce le vine pe de-a moaca. Apoi mie îmi curg banii printre degete ! E un fapt : îmi place o masă bună, fetele, călătoriile, obiectele de artă, şi se vede treaba că am şi nişte găuri prin buzunare, altfel nu-mi explic cum se duc banii ăştia... Nu există decît trei feluri de oameni în stare să fertilizeze epoca în care trăiesc : artiştii, miliardarii şi risipitorii. Eu risipesc.

„Ia te uită ! se gîndea Pierre Mazade. Am ajuns să stau şi să ascult bazaconiile unui epicurian de teapa ăstuia. Aşa-ţi pierzi tinereţile..."

— Nu-ţi pare rău după nimic, Camille ? Eşti la Sangalles de mai bine de zece ani, dacă nu mă înşel. Şi bătrînul ăsta ţi-a acordat o oarecare încredere, nu ?

Palmier-Rives dădu din cap cu tristeţe. Răspunse apăsîndu-şi minuţa demagogică şi grăsulie pe inima lui mărunţă şi tare ca piatra :

— Încredere ? Nu are încredere în nimeni ! Şi apoi sabotarea lui Marcel Sangalles este o faptă de interes general. El, un singur individ, ar fi în stare să blocheze o întreagă branşă profesională. Încredere ! Îţi ies nişte chestii pe gură... Sangalles îmi încredinţează sarcini mai mult sau mai puţin importante, documente mai mult sau mai puţin din „fondul secret" pentru că nu are încotro. Altminteri, malacul de Marcel se teme pînă şi de umbra lui ! Dar într-o întreprindere de calibrul ăsta vine o clipă în care, cu sau fără voia patronului, tipul însărcinat cu relaţiile externe ajunge să cunoască aproape toate cîte e bine să le ştii. El devine la fel de primejdios pe cît de indispensabil, iar tu ştii asta mai bine ca mine...

— A, nu ! răspunse Pierre Mazade cu sinceritate. Eu personal sînt în relaţii destul de intime cu Fabre-Simmons — şi cu familia lui, dealtfel — dar descopăr în fiecare clipă că-mi ascunde o droaie de chestii. Şi apoi îl răsfaţă pe un bătrîn armean decrepit care se cheamă Joseph Arkumé-

nian şi pe care-l adoră, Dumnezeu ştie de ce — cel mai dezgustător şi mai mustăcios tip din cîţi poţi să-ţi imaginezi. Fabre-Simmons nu este şi n-o să fie niciodată omul care să se dea pe mîna cuiva făcîndu-i confidenţe. Este un personaj care pe zi ce trece mă pune într-o încurcătură tot mai mare. Are o părere foarte proastă despre fiinţa omenească şi o părere foarte înaltă despre propria lui fiinţă.

Pierre tăcu. Chelnerul intra precedat de o aromă de bucate provensale drese cu ierburi rare, şi ciupercile fură servite într-o boare de parfumuri. Urmă o lungă tăcere hărăzită hranelor terestre. Palmier-Rives mînca cu dăruire, talent şi zgomot. Din cînd în cînd mai spunea cîte o vorbă deşucheată căreia Pierre Mazade îi răspundea cum se pricepea. Apoi, după peştele cu mirodenii urmă raţa cu ananas şi în tot acest timp pometii înalţi ai lui Pierre Mazade se rumeneau sub stimulenta căldură a vinurilor şi a sosurilor. O rîndunică trecu chiar pe lîngă fereastră, scîrţîind în albastrul cerului ca un diamant pe o sticlă. Pierre ştia că „după-amiaza era de-acum practic stricată pentru orice fel de treabă serioasă" — dar nu-i părea rău. „În Franţa se gîndea el cu o uşoară strîngere de inimă, lucrurile importante se elaborează în faţa unei mese copioase — iar atunci cînd vom ajunge şi noi la chiflele cu jambon înghiţite cu lapte rece va însemna că totul s-a sfîrşit." După care, în timp ce Palmier-Rives se lăsa în voia contemplărilor gustative, Pierre găsi mai cu cale să se gîndească minuţios şi pătimaş la Françoise Fabre-Simmons...

O oră mai tîrziu, ţinînd în mînă paharul cu calvados vechi, scriitorul cîntărea în sinea lui situaţia : Camille se înfăţişa roşu în obraz, dolofan, bine copt, numai bun să fie prins în plasă :

— Dragă vere, spuse el, cred că ne-am cam pus burţile la cale !

Palmier-Rives aprobă cu un semn. Îşi lăsă apoi capul pe spate stînd cu ochii pe jumătate închişi :

— E perfect ! spuse el.

— Sînt mulţumit că eşti mulţumit, dragul meu Camille. Şi acum ce facem ?

— Acum ne tîrguim.

Camille Palmier-Rives scoase un uşor oftat : îndreptîndu-se din şale, deschise mapa din care scoase două dosare cu coperţi albastre :

— Aici, spuse el oprindu-şi cu greu un căscat, am o copie după planuri. Sînt prevăzute patru implantaţii de uzine pentru clipa în care Sangalles o să reuşească să-şi pună pe picioare grupul său, toate patru în regiunea Parisului ! Bestia a şi ales terenurile. Este vorba de fabricarea într-un ritm foarte ridicat a unor circuite integrate şi a unor ordinatoare de putere medie. În aceste dosare am adunat toate planurile pe care le-am putut fotocopia — rapoarte cu privire la diferitele faze ale proiectului, dări de seamă referitoare la negocierile în curs, previziuni financiare etc. Marcel Sangalles pe tavă de argint, dragă domnule !

Tăcu o clipă. Apoi clipi din ochi :

— Nu crezi că am mai putea cere un rînd de calvados ?

— Fireşte !

Pierre cumpăni argumentele pro şi contra. Prin fereastra deschisă privea apele Senei curgînd leneşe sub dogoarea soarelui, scăldînd arcadele unui pod de piatră alb şi încovoiat ca un bătrîn. „Dă-le dracului de ficat, splină şi pancreas ! Am să-i şterg încă un calvados..."

Dar Palmier-Rives reluase firul discuţiei cîntărindu-şi cu grijă fiecare cuvînt :

— Eu risc, dragul meu. Pe de altă parte, îmi închipui ce profit ai să poţi trage tu din toate astea pe lîngă patronul tău, Fabre-Simmons. Ce mai ! Semnez astăzi condamnarea la moarte a propriului meu patron, deci adio şi-n ce priveşte propria mea situaţie.

— Ei hai, că prea le-mpodobeşti şi tu ! strigă Mazade care începea să se amuze. Oricum, în ziua în care Sangalles l-a sfidat pe Fabre-Simmons şi-a semnat singur pieirea. Marcel Sangalles nu mai este destul de tînăr ca să cîştige genul ăsta de luptă. Are, fără îndoială, un oarecare dram de geniu în afaceri. Dar a dormitat prea mult timp: Fabre-Simmons va opera mai repede decît el.

— Ştii cumva cam ce intenţii are patronul tău ? La urma urmei ce Dumnezeu vrea să facă ?

Camille pusese întrebarea cu atîta neglijenţă încît Pierre fu cît pe ce să răspundă. Dar o scurtă scăpărare în

ochii albaştri ai celuilalt a fost suficientă ca să-l pună în alertă :

— Cît despre asta, dragul meu, chiar că habar n-am ! Patronul a intrat într-o zodie a misterelor : cugetă, elaborează mii de combinaţii, le compară, dă deoparte cîte una dintre ele ca şi cum ar azvîrli o piesă de pe tabla de şah, le adînceşte pe celelalte, o alege pe cea care i se pare trebuincioasă — şi toate astea cu o viteză absolut stupefiantă. Fabre-Simmons este un om de ştiinţă inspirat, un logician cu o imaginaţie de poet. Dar omuleţul ăsta îmbrăcat în negru ştie să-şi pregătească surprizele : îi place să-şi ia adversarii prin surprindere şi să-şi uimească prietenii... În măsura în care mai poate fi vorba de prietenie în cazul lui... Vrei să ştii ce-o să se-ntîmple ? Atacul lui Fabre-Simmons se va declanşa dintr-o dată, într-o bună zi, ca o furtună de vară. În ceea ce mă priveşte, poate că am să reuşesc, după vreo şase luni, să reconstitui ansamblul manevrei. Şi mă cunosc : am să mă-nverşunez numai aşa, de dragul artei !

Pierre nu minţea decît într-o mică măsură. Ştia de cîtăva vreme că Fabre-Simmons pregătea împotriva Ateliterelor şi Şantierelor Sangalles & fiul o ofertă publică de cumpărare. Dar asta nu-l împiedica să turbeze, pentru că patronul îl ţinea deoparte de înalta strategie pe care o desfăşura în umbră.

Palmier-Rives tăcea cu o răbdare de pisică. Pierre Mazade îşi puse paharul pe masă cu un gest scurt şi precis :

— Bine ! Ei şi-acum, bătrîne, ce ne ceri în schimbul binevoitoarelor tale servicii ?

Ochii albaştri ai lui Palmier-Rives păreau mai nevinovaţi decît oricînd :

— Nu-ţi voi da comoara aici de faţă (lovi cu palma peste dosare) decît cu două condiţii : mai întîi am nevoie de-o sumă importantă ; apoi vreau un contract în regulă...

— Cum ? Ai pretenţia să te luăm la noi ?

Palmier-Rives îşi încreţi buzele moi :

— Nu la voi. Prea ar bate la ochi. Dar în grup. Vreau să-mi găsesc adăpost la voi atunci cînd Sangalles o să piardă într-un fel sau altul controlul întreprinderilor sale, întrucît către aşa ceva ţintiţi voi, nu ? înţelegi, fac totuşi parte din statul major al marelui Marcel. După

mine, potopul şi ce-o să se-ntîmple cu ceilalţi colaboratori mă doare-n răscot. Dar nu vreau ca la patruzeci şi doi de ani să mă trezesc pe drumuri după ce-am tăiat pentru voi craca zdravănă pe care stăteam.

Pierre Mazade se gîndise la toate ipotezele — cu excepţia acesteia. Palmier-Rives urma să beneficieze de o indemnizaţie considerabilă iar Pierre, care negocia destul de des afaceri de acest gen, rămăsese uimit de suma pe care i-o încredinţase Fabre-Simmons.

— Ei bine, spuse el vădind o oarecare încurcătură, în ceea ce priveşte suma sîntem de acord. Adică vreau să spun că în principiu sîntem de acord să-ţi acordăm o indemnizaţie importantă. Dar în rest...

— Nu-i contract, nu-s dosare ! spuse calm Palmier-Rives a cărui privire nu mai surîdea. Dar hai să vorbim niţel de indemnizaţia aia cum îi spui tu...

La rîndul lor, ochii cenuşii ai lui Pierre Mazade deveniră foarte duri :

— Pînă acum n-a fost niciodată vorba ca tu să intri în grup.

— Pînă acum, drăguţule, nu mi-ai cerut să fixez eu condiţiile. Eu sînt negustor. Meseria unui negustor e să vîndă. Şi nu încerca să faci pe nebunul cu mine ! Fabre-Simmons sau ne-Fabre-Simmons, eu afişez preţul. Punct şi gata.

Pierre Mazade făcu un efort să se liniştească. „Nu uită nimic, animalul ! Aşadar există purceluşi de-ai lui Epicur şi-n turma inteligenţei !“ Dintr-o străfulgerare îşi imaginâ cum l-ar primi patronul dacă s-ar întoarce pe bulevardul Hoche dînd chix. Nici nu îndrăzni să-şi închipuie cum avea să reacţioneze Fabre-Simmons dacă iniţiativa ar da greş...

— Uite, îi spuse dintr-o dată Palmier-Rives vîrîndu-i sub nas un document, ai aici în dublu exemplar contractul pe care consilierul meu juridic mi l-a pregătit. Îl iei cu tine, Fabre-Simmons îl citeşte şi ne întîlnim tot aici deseară la ora opt să luăm cina. Dacă îmi aduci contractul semnat — şi suma respectivă, în bani gheaţă, se înţelege — îţi dau dosarele. Dacă nu, ne despărţim buni prieteni, după cină, firește... Stai ! Încă un mic amănunt : vreau

să știu cîte parale ați pregătit, întrucît ar fi de neconceput ca această nouă clauză, contractul, să aducă după sine diminuarea sumei. Așa că deschide servieta aia pe care o ții la spate și să numărăm împreună, vrei ?

Pierre se schimbase la față. Pometii îi străluceau ca și cum ar fi fost mistuit de febră :

— Aha ! Va să zică așa vezi tu lucrurile ? Ei bine, domnule, ai să-mi faci plăcerea să-ți iei dosarele și să speli putina pînă cînd nu-mi ies de-a binelea din sărite ! Păstrez contractul. De acord pentru deseară la ora opt, aici. Nici vorbă de cină. Rezolvăm cît mai repede pentru că am întîlnire cu o doamnă în tovărășia căreia mă simt mult, mult mai bine decît cu tine. Dacă după-amiază patronul semnează contractul, am să-ți fac atunci și propunerile noastre definitive cu privire la parale. Servieta o să fie aici. Ai să ai un minut să te hotărăști dacă da sau nu. Șaizeci de secunde, nici una mai mult.

De data asta Palmier-Rives pălise. Cu o mînă grăbită vîrî dosarele albastre în mapa de piele apoi se sculă. Fața lui rotofeie se crispase exprimînd o răutate care depășea cu mult media obișnuită :

— Nu faci bine, Pierre. Nu cred că patronul tău va aprecia acest fel de șantaj și nici roadele pe care ai să le culegi !

Pierre Mazade își recîștigase sîngele rece. Arătă ușa cu degetul :

— Important este numai ceea ce am să cred eu despre toate astea.

*

Françoise Fabre-Simmons aștepta telefonul pe care Pierre Mazade promisese că o să i-l dea. Se afla în budoarul ei decorat cu panouri mari pe care se înnodau și se deznodau chinezării savante, verzi și aurii, în cel mai pur stil al secolului al XVIII-lea. Iar gîndurile ei o purtau numai către Pierre, aducîndu-i aminte ochii lui cenușii, fața slăbănoagă și suprema lui nepăsare. „Mă enervează cu felul lui de a spune : «*Am să-ți telefonez pe la patru și atunci am să știu dacă putem sau nu să ne vedem*». E patru și jumătate și mai stau încă lîngă telefon ca o tîmpită...".

îi plăceau vocea nuanțată a scriitorului, tonul lui catifelat și seva puțin veninoasă a gîndurilor sale. „Atîta lene împreunată cu atîta agerime a minții!"

Soneria telefonului o făcu să tresară. Surîse, întinse spre receptor o mînă avidă, apoi o retrase. Soneria zornăi îndelung, sigură de strania ei putere de convingere. Françoise, al cărei surîs se accentua, se uită la ceas. „Două minute; două minute și jumătate; trei minute." Ochii ei verzi străluceau luminîndu-i fața frumoasă și prelungă. Dar atunci cînd, în sfîrșit, zgomotul se opri, privirea Françoisei deveni visătoare.

*

Pierre Mazade, cu corpul și sufletul îngreuiate de vin, de sosuri și de calvados, părăsi Elysée-Bar foarte prost dispus. Băuse două pahare mari cu apă minerală luînd o pastilă neagră și strălucitoare ca un tăciune; apoi încercase zadarnic s-o găsească pe Françoise la telefon. „N-a fost în stare să aștepte nici măcar o jumătate de oră! Și simt cum mă apucă durerea de cap! Toate astea pentru că Palmier-Rives era un scîrbavnic de gunoi rabelaisian..."

Pe bulevardul Hoche îl aștepta un bilet acoperit cu un scris asemănător fulgerelor: „Sînt în biroul meu și aștept să treci pe la mine de cum te întorci. F.S." Un autograf al stăpînului era lucru rar în întreprindere. „Înseamnă că într-adevăr chestia asta îl macină!" se gîndi Pierre Mazade cu amărăciune. Fabre-Simmons o să ceară o dare de seamă amănunțită care să nu scape nici un detaliu al tratativelor avute cu Palmier-Rives. După-amiaza se anunța foarte aspră — la ceasul și în niște circumstanțe în care un dulce somn ar fi fost singurul lucru într-adevăr împărătesc.

Îmbrăcat în haine negre, așa cum umbla de obicei, cu privirea și părul strălucindu-i întunecat, cu un zîmbet subțire pe buze, Fabre-Simmons îi făcu lui Mazade semn să se așeze, fără măcar să-i fi întins mîna — și atacul fu declanșat deîndată:

— E ora șaisprezece și patruzeci și cinci... Ei?

Pierre era prea morocănos ca să se lase admonestat astfel. Găsindu-și în proasta lui dispoziție tăria necesară, răspunse pe același ton:

— Exact. E într-adevăr ora şaisprezece şi patruzeci şi cinci de minute. Dar în privinţa asta n-am nici o putere.

Privirea industriaşului arunca fulgere :

— Ei ? repetă el cu putere.

— L-am invitat pe vărul Palmier-Rives la prînz la *Dauphin*. Mi-aţi cerut să mă port simandicos cu el. În cazul lui Palmier-Rives asta înseamnă trei sau patru feluri de mîncare şi o întreagă pivniţă. În ceea ce mă priveşte, asta înseamnă nişte înfiorătoare dureri de cap.

Mîna lui Fabre-Simmons îi tăie vorba :

— Ai documentele şi planurile ?

— Nu, domnule.

Plin de o satisfacţie răutăcioasă, Pierre văzu cum tenul mat al patronului se înverzea, pînă cînd Fabre-Simmons rupse tăcerea întrebîndu-l cu o voce şoptită care exprima o nerăbdare atît de încordată încît era cu totul ieşită din comun :

— Dar ce dracu ai făcut acolo ?

— Am stat la masă cu farfaraua de Palmier-Rives care mi-a vîrît sub nas un dosar destul de surprinzător. Cunoaşte practic totul în ceea ce priveşte proiectele lui Marcel Sangalles. Apoi am încercat să-l aştept la cotitură. Nimic de făcut : stătea şi mă aştepta el pe mine. În cele din urmă i-am dat să înţeleagă că există o sumă destul de importantă pe care ştie foarte bine cum o poate obţine. Nu-i ajunge. Vrea să i se acorde nici mai mult nici mai puţin decît o situaţie în grup.

Fabre-Simmons, care se aşezase iarăşi, îşi acordă un timp pentru a digera noutatea. Fără să-i spună nici un cuvînt, Pierre îi întinse cele două exemplare ale contractului lui Palmier-Rives pe care industriaşul le parcurse în grabă. Atunci cînd ridică iarăşi capul — şi încă o dată scriitorul putu să admire rapiditatea cu care Fabre-Simmons citea şi examina — privirea patronului, ca dealtfel toată înfăţişarea lui, avea acea expresie ambiguă a jucătorului de pocher pe care Pierre Mazade o cunoştea atît de bine.

— Cere un salariu de director cu clauza de a i se plăti îndemnizaţii timp de doi ani în caz de dare afară, spuse Fabre-Simmons cu sînge rece. Aş putea să-l plasez într-una din societăţile mele imobiliare şi chiar să-l păstrez

dacă face față cu succes. Firește că n-o să aibă niciodată titlul sau funcția de director. În rest ce ți-a mai spus ?

— Cred că vreți să vă referiți la cît de însemnată se cuvine a fi suma pe care trebuie să i-o înmînăm în bani gheață. Nu i-am spus nimic în privința asta.

— De ce ?

— Pentru că îmi cerea s-o fac.

— Și ?

— Și n-am să mă plec niciodată exigențelor acestui bădăran. Iar apoi, ținînd cont de felul în care puricați toate notele de plată, am crezut că ați vrea să micșorați niței suma ca urmare a faptului că semnațiț contractul. Urmează să ne întîlnim iar, vărul meu și cu mine, astă-seară la ora opt.

Privirea lui Fabre-Simmons deveni minerală :

— Așa încît la ora asta, cînd am de luat hotărîri importante și rapide — avînd de făcut demersuri capitale — nu știu încă pe ce pot conta. De fapt sînt împiedicat în proiectele mele de capriciul unui turnător vulgar și de vanitatea personală a reprezentantului meu...

— Poate c-ar fi bine să vă măsurați cuvintele, spuse Pierre, a cărui privire cenușie înfrunta fără să clipească ochii negri ai patronului. Vanitatea mea personală, după cum spuneți dumneavoastră, ar putea să se facă simțită și în situația de față.

Timp de cîteva clipe în mintea lui Fabre-Simmons destinul lui Pierre se clătină ; intervalul li se păru lung amîndurora.

— Poate că ar fi bine să-ți măsori și tu cuvintele, Pierre, răspunse în cele din urmă industriașul. Vreau să fim bine înțeleși cu privire la un lucru : această negociere nu este ca celelalte. De ce anume ? Pentru că trebuie să acționez cu extremă viteză. Asta întrucît nu-l subestimez pe bătrînul Sangalles. Întrucît un însemnat număr de dughene avînd cîte un departament electronic — și care nu mă au deloc la inimă — ar putea fi ispitite să îmbrățișeze cauza lui. Întrucît Sangalles este sprijinit de un grup bancar important și întrucît este în stare de orice ca să mă calce în picioare. Întrucît nu sînt sigur de primul ministru și nici de cabinetul lui. Întrucît numai documentele lui Palmier-Rives îmi vor îngădui să știu cu exac-

titate de ce răgaz dispun. Şi întrucît dacă, în urma operaţiilor pe care le ştii, devin întrucîtva moştenitorul lui Sangalles, voi avea fără îndoială în aceste documente şi planuri o bază de plecare admirabilă pentru extinderea afacerilor. Nu voi avea decît să preiau controlul unor proiecte bine chibzuite : atunci cînd pot să evit munca inutilă o fac cu dragă inimă. Ştii foarte bine că-n ciuda acelei cîrpănoşenii pe care îţi face plăcere să mi-o azvîrli mereu în ochi — şi pe bună dreptate — cîţiva bănuţi mai mult sau mai puţin în buzunarul unui ticălos n-au absolut nici o importanţă.

Fabre-Simmons sună, dădu ordin să li se aducă nişte whisky şi rînji văzînd cum Pierre Mazade îl refuză cu un tremur de dezgust cerînd în locul alcoolului un pahar de apă minerală. Puse o iscălitură ascuţită pe cele două exemplare ale contractului lui Palmier-Rives, lăsă unul dintre ele să cadă într-un coş metalic iar pe celălalt îl întinse lui Pierre ; apoi îşi compuse cel mai cuceritor zîmbet cu putinţă, acel zîmbet de paiaţă de care scriitorul învăţase să se ferească :

— Bun. Ai să-mi faci plăcerea, dragul meu prieten, să-i înmînezi acest contract pe care l-am semnat minunatului tău văr, împreună cu suma la care convenisem. Iei masa cu el şi-l linguşeşti cum trebuie. Vreau cu orice preţ planurile şi documentele. Şi nu vreau să-mi fac un duşman din băiatul ăsta. Cel puţin deocamdată. Mă găseşti la douăsprezece şi jumătate la mine acasă la Saint-Cloud. Majordomul o să te aştepte. O să lucrăm — ceea ce o să-ţi schimbe întrucîtva ziua gastronomică.

Pierre, care era copleşit de oboseală şi de digestie, îşi adună forţele risipite :

— Şi dacă dobitocul, la care am ţipat cît m-au ţinut puterile, îmi dă plasă sau supralicitează ?

Ochii industriaşului se îngustară :

— Ce înseamnă aia : „la care am ţipat cît m-au ţinut puterile ?“

— Asta înseamnă că a trebuit să mă ţin din toate puterile ca să nu-i umflu un pumn zdravăn peste mutră. Şi, slavă Domnului, ştiţi că nu sînt nici violent şi nici n-am veleităţi sportive ! Dar nu pot suporta obrăznicia. Şi cu atît mai puţin cea a unei ploşniţe cu cap de om.

— Nu suporți... Cînd pe masă se află o asemenea miză ? Nu suporți obrăznicia ? Și adică ce înseamnă obrăznicia ? Da ce-ți închipui tu, că eu n-am înghițit niciodată umilințe la viața mea ? Te rog să fii drăguț și chiar prietenos cu acest Palmier-Rives. La urma urmei sînteți veri ! Cred că n-ar fi trebuit niciodată să intri în afaceri.

Pierre se ridică înclinînd ușor capul către Fabre-Simmons și porni spre ușă :

— Mai este încă timp, domnule, să încredințați această supremă negociere de deseară altcuiva. Un Joseph Arkuménian, de pildă, ar face minuni.

— Taci din gură ! Ți-am încredințat treaba asta ție și ai să mergi pînă la capăt...

Fabre-Simmons, care stătea așezat la biroul lui, schimbă brusc tonul. Deveni confidențial, prietenos, stăruitor :

— Am nevoie de tine, Pierre. Am încredere în tine și știu că tu poți să înhați lozul cel mare... Fie și numai din devotament față de mine...

Pierre, care întredeschisese ușa, se întoarse și zîmbi. În străfundurile sale resimți un sentiment aparte pe care îl încerca uneori atunci cînd se afla în preajma acestui straniu personaj ce-și urma drumul lui ca și cum ar fi fost călăuzit de un fir al Ariadnei și pe care nimic nu-l putea face să se abată din cale : senzația legăturii indestructibile dintre el și omul acesta reușea să-i învingă enervarea. Simțea nevoia să-i dovedească lui Fabre-Simmons că nu se află absolut singur pe sacul lui cu bani, ca Iov pe maldărul de gunoi, și că el, Pierre, este alături de patronul său. În același timp Pierre suferea în mîndria sa de om — mîndria omului frecat de viață care trebuia acum cu orice preț să se împace cu funciara sa amoralitate, cu gustul pentru risc și pentru aventură, cu atracția pentru fructele oprite și pentru ușile închise. Se gîndi că propriul său orgoliu se întîlnea pe undeva cu orgoliul mineral al lui Fabre-Simmons și că un orgoliu neștirbit făcea ca viața să fie foarte anevoioasă. Apoi, după ce își regăsi toată nepăsarea, Pierre spuse :

— Pledați bine, domnule. De acord, mă voi duce. Dar nu răspund de Palmier-Rives, și dacă această scîrnăvie ambulantă își permite fie și cea mai mică obrăznicie sau

mojicie în ceea ce mă privește, nu răspund de mine. Acestea fiind spuse, voi face tot posibilul. Nu din cauza mizei despre care este vorba și care totuși nu s-ar putea spune că mă lasă rece, ci pentru dumneavoastră. Mă dau în vînt după cei care au încredere în mine.

*

Domnișoara Blanchard intră în biroul prezidențial. Georges H. Fabre-Simmons aruncă asupra ei o privire de proprietar absolut; se gîndi vag: „E minunat de urîtă". Apoi dictă punctele esențiale ale corespondenței curente, se opri pentru a cere ordinatorului vorbitor cîteva informații, dădu două telefoane la uzina sa de la Boisléger-Criteil și îl primi pe nepotul unui ambasador în funcție: numitul nepot era un tînăr cu tuleie în bărbie, cu sprîncene albinoase, cu privire nesigură și care cerea o slujbă fără să arate nici o diplomă, așa încît Georges H. îl trimise cu perfidie — scriindu-i o caldă recomandare — la o întreprindere economică mixtă pe-al cărei președinte nu-l putea înghiți. După care consultă diferitele cursuri ale bursei, schimbă informații financiare cu New Yorkul și cu Londra, îi primi pe agenții de schimb care se arătară convinși de iminența unei devalorizări și-și dădu întîlnire cu unul dintre prietenii săi, membru influent al Comisiei de operații a Bursei (C.O.B. în jargonul curent al afacerilor, denumire care îl enerva cumplit). Apoi Françoise îl chemă la telefon spre a-i aminti că în seara aceea conveniseră să meargă împreună la operă. „Îmi aduc perfect aminte, draga mea. Mulțumesc!" răspunse Georges cu o voce seacă închizînd. Manevră interfonul:

— Domnișoară Blanchard, totul e-n regulă în ceea ce privește dejunul meu cu președintele Picard?

— Da, domnule președinte. Poimîine, la Drouant, orele treisprezece.

— Și cu președintele Michet?

— A doua zi la *Petit gourmet*, pe strada Saints-Pères la aceeași oră.

Președinții Picard și Michet conduceau Banca Europei și respectiv Banca Uniunii Pariziene, ambele interesate în oferta publică de cumpărare care se pregătea.

— Ce Dumnezeu mai e și acest *Petit gourmet?* întrebă Fabre-Simmons neliniștit.

— O descoperire a președintelui Michet, domnule președinte. Președintele Michet susține că este o „culme a bucătăriei lyoneze". Sînt propriile sale cuvinte...

— A! Ei bine, cu-atît mai rău! spuse Fabre-Simmons oftînd.

*

Pierre Mazade, care încerca iarăși s-o găsească pe Françoise la telefon, resimțea o voluptate cu totul aparte și care-i sporea dintru început plăcerea, știind că face ceva neîngăduit. Dar majordomul îi răspunse cu o voce neutră că doamna nu se întoarce decît peste un ceas. Pierre închise ochii pentru a da și mai multă pregnanță acestei Françoise închipuite a cărei imagine o avea în minte — fața ei alungită, imperceptibil măcinată de vreme, buzele arcuite și răsuflarea ușoară, părul blond unduit într-o torsadă, după liniile unei noi pieptănături pe care o adoptase de cîteva zile. Și parfumul ei. Îi vedea ochii verzi, expresia lor schimbătoare care trecea de la gravitatea atentă la nu știu ce asprime precisă, ochii ei care nu erau niciodată cu adevărat triști și nici cu adevărat fericiți — și care uneori, în anume clipe, păreau a se aprinde răspîndind o strălucire aurie. „Françoise este una dintre puținele femei care mai știu astăzi să se ofere dintr-o singură privire", se gîndi el. Apoi își dădu dintr-o dată seama că pentru el celelalte femei nu aveau nici o importanță. Nemulțumit de ceea ce descoperise, își întinse trupul lung și slab, apoi ieși din barul încă tăcut și pustiu pe care îl alesese pentru a da telefon — își încleștă mai mult decît ar fi trebuit degetele pe mînerul servietei pline cu bancnotele destinate lui Palmier-Rives — și se îndreptă cu pași hoinari către restaurantul *Dauphin*, luînd-o de-a lungul cheiurilor Senei.

Era o vreme plăcută. Seara cobora asupra acestui sfîrșit de aprilie și fluviul scălda fața trecătorilor cu răsuflarea sa răcoroasă. Iar această plimbare singuratecă nu putea fi plătită cu nici un preț. „În cutele sinuoase ale bătrînelor capitale..." Pierre își aruncă privirea peste parapet, contemplînd valurile încete și calme ca niște gînduri

adînci. Ridicînd servieta avu conştiinţa netă a faptului că trebuie s-o arunce în Sena, spre a dobîndi inepuizabila voluptate de a-şi putea spune şi repeta în toţi acei ani care aveau să mai vină că fusese în stare de-un asemenea gest. Pentru plăcerea fără margini de a-l sfida pe Fabre-Simmons, de a-l înfrunta printr-un gest de o absolută gratuitate — singurul, poate, pe care acest om ar fi incapabil să-l înţeleagă. În fine, pentru a-şi spori sentimentul unei totale libertăţi care îi devenise absolut necesară ca să mai poată respira. Dar apoi îşi lăsă braţul să coboare şi-şi reluă mersul, tîrîndu-şi uşor pe asfalt picioarele îngreuiate. *„N-am făcut-o!“* Urmări din ochi o şalupă rapidă, cu mustăţi de spumă, pe puntea căreia o familie de marinari lua masa de seară. „Cîte gesturi nebuneşti pe care ar fi trebuit să le duc pînă la capăt şi care astfel ar fi fost mai puţin descreierate! Acum am să stau iarăşi faţă în faţă cu netrebnicul acela de Palmier-Rives şi am să mă străduiesc să conduc ostilităţile fără pierderi prea însemnate pentru propria mea demnitate, fără a-mi compromite misiunea, poziţia, ambiţiile, relaţiile, situaţia — şi toate celelalte de-acelaşi fel. Cînd de fapt ar trebui să-i crăp capul cu o sticlă de Meursault. Mîine sau poimîine parcă mă văd ajungînd să mănînc din mîna unor persoane pe care le disprețuiesc. Ca toată lumea. Şi voi păşi astfel către bătrîneţe arborînd pe buze acea mică banderolă de indulgenţă foarte pe placul lumii dar care pe mine mă scîrbeşte. Dacă am şti din ce anume se compune indulgenţa!“

Pierre era dintre acei oameni care visează să-i doboare pe imbecili, să-i strivească pe ticăloşi sub propria lor ticăloşie, ca şi cum le-ar înfunda pe cap o salatieră, să taie urechile de măgar cu foarfeca, să-i bată la fund pe granguri şi pe pontifi. Era de asemenea dintre aceia care rezistă tuturor ispitelor. Îşi dădea seama atunci în mod vag dar usturător că-i va lipsi întotdeauna puţină roşeaţă în sînge, puţină carne în muşchi, puţin soare în pîntec. Şi că un implacabil echilibru între prudenţă şi orgoliu face parte din esenţa firii sale. *„Nu-i nebun cine vrea!“* Din pricina asta suferea, dar însăşi suferinţa lui îl biciuia, îl făcea mai crud şi mai sensibil, îi conferea toată fineţea fragilităţii.

Și am aflat că nimic nu-i mai priincios omului decît să se bucure de roada muncii sale. Asta este partea ce i-a fost dată lui.

ECLEZIASTUL

CAPITOLUL VIII

La *Dauphin*, într-unul din micile separeuri, Pierre Mazade l-a găsit pe Palmier-Rives abătut și mohorît. În fața vărului său se și aflau o serie de sticle bine aliniate și un platou uriaș încărcat cu ritualele aperitive.

— Domnule Mazade, vi-l trimit deîndată pe oberul nostru, spuse chelnerul care avea în seamă băuturile cu o gravitate de parcă ar fi pus la cale o întrevedere capitală între doi mari oameni de stat.

— Nu, mulțumesc. Nu luăm masa. Whiskyul îl plătește domnul Palmier-Rives aici de față... Dragul meu Camille, zău că nu pot să accept invitația ta la masă în seara asta...

Chelnerul dispăruse lăsîndu-i pe „domnii accia" în intimitatea unei bătrîne sticle de White Horse și a micilor sandvișuri care îți făceau cu ochiul. Camille îl privea țintă pe Pierre iar ochii săi albaștri înfipți deasupra obrajilor dolofani exprimau rînd pe rînd indignarea și uluiala :

— Ei bine, asta ai să mi-o plătești tu ! strigă el ca și cum ar fi făcut explozie.

Dar Pierre Mazade nu era nicidecum dispus să discute în contradictoriu. Își îndoi whiskyul cu puțină apă sfîrîitoare, bucățile de gheață clinchetiră în pahar, apoi degustă băutura în tăcere. Cu ochii pe jumătate închiși, pîndea dindărătul genelor fața dezumflată a lui Palmier-

— Așa că asta-i, Camille. (Mică tăcere. Celălalt nici măcar nu mai încerca să-și ascundă nerăbdarea.) Patronul a semnat contractul. Și ți-am adus și paralele.

Puse documentul în fața vărului său. Apoi apucă servieta, o deschise și o scutură deasupra mesei făcînd să curgă din ea bancnotele noi, toate astea cu expresia dezgustată pe care probabil că o are un pescar atunci cînd aruncă în mare o încărcătură de creveți stricați.

— Numără !

În timp ce Palmier-Rives, livid, i se supunea fără a scoate nici un cuvînt, scriitorul înșfăcă cu un gest iute contractul și întinse cealaltă mînă :

— Planurile și documentele, dacă ești drăguț !

Camille se execută. O scurtă examinare îi fu suficientă lui Pierre Mazade pentru a-și da seama că era vorba despre niște fotocopii excelente. Că majoritatea acestor hîrtii purtau semnătura lui Marcel Sangalles însuși ; în fine, că în ansamblu era vorba despre un proiect foarte bine pus la punct și care tindea spre realizarea unei înțelegeri pe de o parte cu toate întreprinderile franceze dotate cu serioase departamente de electronică și rămase deocamdată disponibile — iar pe de alta cu filiala franceză a I.C.B.-ului american, adică cu cea mai puternică fabrică de circuite integrate și de ordinatoare existentă pe fața pămîntului. Fluieră printre dinți : „Ia te uită !“ Cît privește planurile, ele preconizau în modul cel mai clar cu putință constituirea celor patru noi uzine franceze despre care vorbise Palmier-Rives : ateliere și hale de montaj înconjurate de spații vaste, ceea ce însemna enorme posibilități de extindere. Dintr-o aruncătură de ochi Pierre verifică un lucru esențial : terenurile libere nu fuseseră cumpărate încă ci fuseseră operate numai niște opțiuni, iar aceste opțiuni expirau cu toate peste o lună. Mazade strînse la loc planurile și documentele și-și trecu peste frunte o mînă visătoare. Simți cum i se urcă în inimă un val de admirație pentru bătrînul Marcel Sangalles. „Să te reconvertești și să-ți schimbi blana la șaptezeci și doi de ani, să-ți modifici însăși axa afacerilor numai ca să-i faci sînge rău unui alt tip !“ Ura înfăptuia dintr-o dată

ceea ce experiența și rațiunea nu putuseră niciodată înfăptui. „Ea-i stăpîna veșnică a lumii..."

Observînd chipul lui Palmier-Rives care își luase o mutră șmecheră, Pierre înțelese deîndată că bancnotele aliniate dinaintea lui reprezentau cu mult mai mult decît își putuse închipui vărul Camille. „Sînt sigur că patronul ar fi putut economisi pe puțin jumătate din suma asta! Strîmbă din nas la orice bacșiș și la cele mai modeste note de plată — și dintr-o dată risipește o avere ca să-și facă ceea ce mie mi se pare a nu fi nimic altceva decît un capriciu! Un capriciu de potentat care nu catadicsește să se tîrguiască pentru că nu vrea să aștepte."

— Ei, Camille, ești mulțumit?

Palmier-Rives făcu semn că „da". Dar nu îndrăznea să ia bancnotele; întinse o mînă temătoare pentru a primi contractul căruia Pierre nu-i dăduse încă drumul.

— Hai, prinde-l! spuse în cele din urmă scriitorul care mototoli prețiosul contract făcîndu-l cocoloș și azvîrlindu-l către vărul său. Camille îl prinse din zbor, despături documentul, verifică semnătura.

— Și fă ceva cu paralele astea, pentru Dumnezeu!

Bancnotele dispărură deîndată în servieta de piele, în timp ce fața lui Palmier-Rives lua o expresie ciudată în care se amestecau ușurarea, mînia și șiretenia:

— Ascultă, Pierre, doar n-o să ne despărțim așa! Înțeleg că ești întrucîtva supărat pe mine pentru ieșirea mea de adineauri, cînd ne-am sculat de la masă. Acum plecăm de la zero. Dealtfel, aș putea să-ți mai vînd niște ponturi grozave! Auzi, nici nu-ți trece prin cap ce-a putut face Sangalles în după-amiaza asta! Mai că-ți venea să crezi că mirosise ceva. Închipuie-ți că adineauri l-am văzut intrînd în biroul meu cu burta înainte, cu garoafa roșie la butonieră și cu mutra lui lătăreață și palidă. A intrat, m-a privit fix deschizînd gura ca și cum ar fi vrut să-mi comunice un lucru extrem de important. Apoi a plecat fără să scoată un cuvîntel. E un țicnit, dar un țicnit extralucid. Îți dau cuvîntul meu că mă înspăimîntă. Întotdeauna m-a înspăimîntat. De pildă chiar azi — mi-a povestit-o un coleg — a dat afară o dactilografă făcînd-o de două parale de față cu toată lumea sub pretextul că miroase urît. „Faci special, i-a spus el, așa ceva nu se poate admite!"

Sangalles urla, pare-se, ca un drac aghesmuit iar tipesa aproape că a leşinat...

Pierre Mazade asculta cu atenţie, aproape împotriva voii sale. Faptele şi gesturile lui Marcel Sangalles nu-l lăsau niciodată indiferent. Era mai ales curios să cunoască stările sufleteşti prin care trecea acest Palmier-Rives ai cărui ochi albaştri păreau copilăreşti şi încrezători. Pierre simţea cum îl cuprinde o milă fără profunzime dar care totuşi era suficientă ca să-l scoată din fire : *„Trebuie neapărat să mă fac mai rău"*. Încercă apoi să analizeze comportamentul vărului său : „Oare indignarea lui e sinceră ? E oare într-adevăr capabil să dispreţuiască pe altcineva decît pe sine însuşi ?"

*

La Saint-Cloud majordomul Germain nu aştepta decît ca Pierre să apese pe butonul soneriei. Patronul îi spusese : „Douăsprezece şi jumătate exact." Or, Pierre ţinea mult să-l facă să aştepte cel puţin un sfert de oră.

Urmîndu-l pe Germain, scriitorul traversă mai întîi un vestibul împodobit cu vase greceşti de o valoare inestimabilă, apoi cele trei saloane, adevărate muzee vii unde fiecare tapiserie, fiecare tablou, fiecare mobilă, fiecare bibelou avea insolenţa capodoperei şi care îţi încîntau ochii. Pe lîngă aceasta, lumina indirectă, singura care scălda încăperea, dădea anumitor portrete un prestigiu de spectru. În odaia cea mai din fund a parterului se afla biroul de lucru al lui Fabre-Simmons, o cameră ovală aproape cu desăvîrşire goală, tapisată cu piele neagră. Atunci cînd Pierre pătrunse înăuntru, nările îi fură izbite de aroma pămîntului reavăn, asta întrucît imensul perete de sticlă care dădea spre grădină era deschis.

Fabre-Simmons lucra îmbrăcat în vastul său halat de mătase neagră cu căptuşeală stacojie. „E un om al Renaşterii", se gîndi scriitorul, care aproape deîndată ridică din umeri mirat de propria sa naivitate. „Oare în ce măsură omul acesta este sensibil la decorul pe care l-a creat ?"

Fără a se ridica, industriaşul îi făcu lui Pierre un semn cu mîna invitîndu-l să-şi ia un pahar din barul miniatural încărcat cu băuturile cele mai diverse ; apoi continuă să scrie. Pierre se lungi într-un fotoliu de piele albă, scu-

tură paharul în care gheața clincheti și-și lăsă privirea să se piardă printre umbrele grădinii, ascultînd rumoarea Parisului. Dintr-o dată auzi vocea clară și slabă a lui Fabre-Simmons care începuse să vorbească :

— Bună seara, Pierre. Ce veşti îmi aduci ?

Fără să scoată nici un cuvînt, scriitorul se apropie și puse dosarele lui Palmier-Rives pe biroul patronului. Fabre-Simmons le deschise liniștit și în timp ce le studia fața lui rămase impasibilă. Trecură trei sferturi de oră încheiate. Pierre își bea paharul cu înghițituri mici, degustînd tăcerea nopții.

— E bine, Pierre ! spuse în cele din urmă industriașul (a cărui mînă mică și acaparatoare stătea așezată pe planurile uzinelor). Cred că avem totul. Mi se pare că Sangalles a căzut într-o a doua tinerețe... Dat dracului, bătrînul ! Numai că n-o să aibă timp. În ce-l privește pe Palmier-Rives, îl socotesc un ticălos foarte șiret. În fine ! Uite un lucru bine făcut și asta este foarte bine — întrucît, vezi tu, am acum pe cap o droaie de probleme. Creez o nouă societate imobiliară în sud, extind uzina de la Bois-léger-Criteil și încă cu mult mai mult decît prevăzusem. M-am hotărît să exploatez pe scară largă invenția echipelor mele de cercetători cu privire la noua „memorie" cu siliciu. Ca să nu mai pun la socoteală ultimile agitații sindicale și faptul că șeful serviciului de cadre a hotărît să nu mă scutească de nici un detaliu, după cum bine știi. Dar asta nu-i totul. De două luni încoace cumpăr, împreună cu un alt grup care lucrează mînă-n mînă cu mine, încetul cu încetul acțiunile Atelierelor și Șantierelor Sangalles & fiul. Avem un pachet destul de important : oferta publică de cumpărare se prezintă bine. Am s-o declanșez săptămîna viitoare... În legătură cu aceasta, în afara consiliului meu de administrație și a băncilor de care sînt legat, tu ești *singurul* care îmi cunoști proiectele... N-are nici o importanță : în seara asta mi-e gîndul la altceva, ceva mai grav și mai imediat. Știi că se vorbește mult despre o devalorizare a francului. O să se producă sau nu ? Informatorii mei — din politică, administrație și finanțe — afirmă că da. Presa și radioul au anunțat-o. Discursul primului ministru, care a fost transmis alaltăieri, lăsa să se înțeleagă că este inevitabilă. Iar eu persist să afirm că

devalorizarea n-o să aibă loc! De ce anume? Pentru că şeful statului afirma acum două săptămîni în conferinţa sa de presă că nici nu vrea să audă vorbindu-se de aşa ceva. A spus-o în treacăt, dar a spus-o. O să-mi replici, sprijinindu-te pe o sumedenie de argumente, că acest fel de dezmînţire nu înseamnă nimic, ba din contră; iar eu am să răspund că totul depinde de caracterul celui care desminte. Cineva extraordinar de bine plasat mă ţine la curent — eram cît pe ce să spun ceas de ceas — cu evoluţia raporturilor dintre primul ministru şi preşedinte. Am ajuns la concluzia că devalorizarea nu va avea loc întrucît am dovezi că preşedintele face din asta o problemă personală, ceva în genul unei chestii de prestigiu. Tu care te interesezi de sentimentele oamenilor ar trebui să bagi de seamă că pentru un om politic — care prin firea lucrurilor şi prin funcţie s-ar cădea totuşi să dea întîietate eficacităţii — prestigiul e mai presus de orice alte considerente. Uite un lucru care mi se pare teribil de nostim.

Fabre-Simmons făcu o pauză.

— Fii drăguţ, Pierre, adu-mi un pahar de Chivaz cu puţină gheaţă şi multă apă... Mulţumesc. Aşadar, devalorizarea nu va avea loc. Asta-i un lucru pe care nu ţi l-ar putea spune nici un ordinator de pe faţa pămîntului. Asta nu ţi-o pot spune decît eu. Eu singur. Şi cu toate astea chiar astă-seară, ziare care sînt socotite guvernamentale au anunţat că mîine şeful statului va fixa el însuşi cota devalorizării cu ocazia unui discurs televizat. Îţi închipui ce piatră zvîrlită în balta cu broaşte a speculaţiei! Ei bine, rezultatul acestei campanii — dusă ca şi cum ar exista intenţia de a-l pune pe preşedintele republicii în faţa unui fapt împlinit — este acela că de vreo opt zile financiarii noştri se bat care mai de care să scape de franci. Am lăsat să se răspîndească zvonul că m-aş număra printre aceştia. Dar de două săptămîni fac exact contrariul şi cumpăr franci francezi cu carul împotriva mărcii germane şi a francului elveţian, asta după ce mai întîi mi-am asigurat un stoc important de asemenea devize. Cînd o să-mi reconvertesc paralele voi fi cîştigat o sumă frumuşică, înţelegi?

Pierre ridică din sprîncene:

— Cîştigaţi *dacă* devalorizarea nu are loc... Dar presupuneţi că în această seară, în această clipă, primul ministru, sau oricine altcineva reuşeşte să-l convingă pe şeful statului... Ei bine, atunci pierdeţi zdravăn... Ştiu că aveţi un spate solid, dar daţi-mi voie să vă pun o întrebare : vi se întîmplă să mergeţi fără acoperire ?

Fabre-Simmons nu răspunse. Se mulţumi să ridice din umeri. Pierre, care îşi trăgea forţa din întunecimile nopţii, simţea că-şi revine în formă. În cele din urmă vinurile, calvadosul şi raţa se mistuiseră într-un fel sau altul. Îşi mai turnă un whisky foarte slab pentru plăcerea de a asculta cum clincăie în pahar cuburile de gheaţă. Apoi, clătinînd din cap, îi mai spuse patronului, ai cărui ochi strălucitori nu-l slăbeau nici o clipă :

— Sînt perfect de acord cu dumneavoastră. Vă admir nervii. Vorbiţi despre toate astea ca despre o evidenţă — cînd, de fapt, singurul lucru evident este că jucaţi ori-ori. Faceţi speculaţii periculoase — în chiar clipa în care aţi pus totul la cale ca să-l lichidaţi pe bătrînul Sangalles. Şi numai Dumnezeu ştie în ce măsură vă pricepeţi la psihologie ! Dar sînteţi un jucător şi poate că în mediul acesta al afacerilor, unde lumea vă mai socoteşte încă un simplu robot bine pus la punct, eu sînt singurul care am priceput-o. Fără doar şi poate că pînă la urmă o să vă frîngeţi gîtul : în ziua aia am să aflu, fără ca asta să mă bucure cîtuşi de puţin, că am avut dreptate.

Fabre-Simmons continua să-l privească pe Pierre ţintă în ochi. Îşi ridică paharul ca şi cum ar fi vrut să ţină un toast şi zîmbetul lui deveni ambiguu :

— Vezi tu, Pierre. Ai pretenţii de psiholog, e limpede. Dar oamenii şi afacerile nu sînt niciodată aşa de simple cum vrei tu să le defineşti, iar eu sînt cu totul altceva decît un simplu jucător. Într-un anume fel ai totuşi dreptate : pentru mine a încceta să mai joc ar fi totuna cu a înceta de-a mai trăi...

— De ce m-aţi chemat aici în noaptea asta ? întrebă Pierre aprinzîndu-şi o ţigară după o clipă de tăcere.

Fabre-Simmons şovăi, îşi trecu mîna peste frunte :

— Mai întîi ca să stăm de vorbă. Apoi ca să lucrăm. Firește, voiam să am noutăţi cu privire la negocierile tale, deşi eu personal nu aveam nici cea mai mică îndoială că

lucrurile or să iasă așa cum au ieșit. Dar n-am pe nimeni cu cine să stau de vorbă, Pierre, în clipa cînd vreau să fac bilanțul. Or, am uneori nevoie de un interlocutor care să nu fie un profesionist în problemele mele. Știu că există doctorul Mesnil, cel mai vechi prieten al meu. Pe ăsta îl iubesc și-mi face întotdeauna plăcere să-l văd — dar nu să-l ascult : e un amestec între un Hippocrate și un Montaigne asupra căruia lumea noastră contemporană n-are nici o putere. Nu pot să-i spun nimic despre afacerile mele întrucît ar începe să-mi caște în nas. De treizeci de ani mă mustruluiește că-mi irosesc viața zbînțuindu-mă în mijlocul cifrelor în loc să mă îngrijesc de oameni sau să miros flori. Părinții mei au murit : păcat pentru mine, mare păcat ! Copiii mei au împotriva mea tinerețea lor — iar tinereții nu-i pasă de nimic altceva decît de ea însăși, ceea ce o și face invulnerabilă. Cît privește femeile, ele se închid ca niște scoici de îndată ce te pui să vorbești dinaintea lor despre politică sau despre probleme economice, adică de cele două fațete al singurei mari realități a zilelor noastre. N-am înțeles niciodată prea bine femeile, Pierre. Deși îmi sînt necesare. Dealtfel, există o femeie pe care o iubesc iar tu știi foarte bine pe care anume...

Fabre-Simmons, a cărui privire se afunda de cîteva clipe în întunericul grădinii, se întoarse brusc către Pierre Mazade care nu se clinti.

— Da, domnule, știu că vă înșelați soția.

Pierre era cît pe ce să mai adauge : „Care și merită să fie iubită". Găsi însă mai cu cale să treacă sub tăcere această mică frază întrucît ea nu putea fi interpretată decît în două feluri : ori ca o platitudine, ori ca avînd două înțelesuri.

— În ceea ce te privește pe tine, Pierre, lucrurile stau cu totul altfel, spuse Fabre-Simmons, a cărui față mată și prelungă, bine modelată, strălucea sub lumina lămpii ca o statuetă de bronz aurit, cu fruntea sa înaltă, cu nasul puternic și bărbia mică, pătrată. Te pricepi la afaceri, ți-am mai spus-o, le simți și le miroși chiar dacă nu ai tehnica și gustul necesar și apoi e ciudat cît de bine înțelegi lucrurile în ansamblul lor. Ești cinic, leneș, un juiseur răutăcios și poate că ești chiar devotat. Cultura ta nu mi

se pare deloc superficială. Ți-am citit cărțile. N-o știai? Ei bine, dragul meu, ți le-am citit.

Industriașul se sculă în picioare. Înfășurat în halatul său larg cu ape mătăsoase și întunecate, căptușit cu roșu, te ducea cu gîndul la un condotier căruia mustața neagră, părul ca pana corbului și tîmplele argintate îi sporeau caracterul latin. Între sprîncene, ridurile adînci erau semnul unei voințe neîndoielnice și a unei ambiții nemăsurate. Iar trăsăturile lui se accentuau pe măsură ce se lăsa și mai mult cuprins de întuneric.

Fabre-Simmons se duse direct la biblioteca în care volumele, în legături roșii și aurii, făceau o pată de culoare pe pielea neagră a pereților. Vru să ia o carte dar nu putu ajunge pînă la ea nici măcar după ce se înălță pe vîrfuri. Pierre nu se clinti. Cu multă naturalețe, industriașul trase un scaun, se urcă pe el pentru a putea ajunge la carte, apoi coborî cu agilitate. Întorcîndu-și către scriitor privirea strălucitoare, spuse:

— Sînt cam micuț, nu-i așa?

Pierre Mazade se feri să dea vreun răspuns la această întrebare.

— Cartea asta care poartă semnătura ta este o culegere de maxime intitulată: *Acizi și prafuri*. Ai scos două sau trei ediții (sau cel puțin așa afirmi în prefață), îmbogățind-o de fiecare dată cu noi aforisme. Am un exemplar numerotat din ultima tranșă.

Fabre-Simmons răsfoi cărțulia aceea subțire. Citi la întîmplare și cu o voce absolut neutră:

„Aș fi vrut să dau numele meu unui minunat fel de mîncare, apoi unei stații de metrou; apoi, în fine, poate unui trandafir."

„Ambiția mea: să fiu martorul acestor vremi fără a mă însoți cu ele."

„O etichetă politică pentru mine? Nu, domnule, nici o etichetă. Un lucru nu-mi place la etichete, anume că pot să se dezlipească."

„Ce anume vreau eu? Două lucruri despre care nimeni pînă acum n-a dovedit că sînt incompatibile: să mă distrez, să las ceva în urma mea. Astfel încît sînt predispus la ferocitate în privința a două categorii de persoane —

cele care mă plictisesc și cele care încearcă să mă eclipseze."

Fabre-Simmons înălță capul ținînd un deget între paginile cărții :

— Ei bine, Pierre, toate astea nu mă lasă indiferent. Îți plac cuvintele pentru că nu-ți place exactitatea : bogăția lor este minciuna lor. Iar cuvintele ți-o întorc însutit. Aceste aproximații îmi plac. Pentru ca voi ceștilalți, autorii, să fiți mulțumiți, e destul să vedeți cum ia naștere o imagine împroșcînd în jurul ei focul unei mici fraze nevinovate sau o anecdotă bine potrivită. Puțin vă pasă că fiecare cititor umple această imagine cu ceea ce-i trece prin cap, ca și cum ar fi vorba despre un bilanț măsluit. Apreciez la voi, scriitorii, faptul că vă mulțumiți cu puțin.

Industriașul deschise cartea la pagina unde ținea degetul :

— Ai și un capitol intitulat : *Blestem asupra bogăției.* Să vedem puțin despre ce-i vorba.

Niciodată Pierre Mazade nu-și închipuise că patronul i-ar putea citi cărțile, așa că roși în mod violent. Fabre-Simmons îl observă cu un ușor zîmbet pe buze ; apoi își reluă lectura cu glas scăzut :

„Afacerile sînt dușmanii implacabili și firești ai culturii personale și ai căminului familial."

„De ce atîtea cheltuieli ? era întrebat Boni de Castellane care se ruina. Păi pentru plăcerea de a cheltui, domnule ! răspundea acesta. Înainte de a putea îngădui în preajma mea un om bogat trebuie neapărat să-mi dau seama dacă este într-adevăr capabil să se ruineze."

„Un filozof spunea odată că nici măcar cu un miliard de hîrtii de o mie n-ai putea să umpli un coș de gunoi."

„Sărmanii și miliardarii își trec vremea gemînd și, dealtfel, au dreptate să geamă, ba mai mult decît atît, au același motiv s-o facă : întotdeauna noi plătim pentru toate ! spun ei."

„Dacă ar trebui să-mi aleg o deviză, și poate că este cazul, aș spune : a fi e mai presus de a avea."

Fabre-Simmons scuturâ cartea :

— Nu-i rău, Pierre, dar toate astea nu sînt decît niște cuvinte. Așteaptă, am să-ți mai citesc în încheiere alte

două fraze, două fraze mici care nu sînt nici maxime, nici meditații :

„Oh, omul acesta pe care îl cunosc întrucîtva nu trebuie să se teamă de nimic ! Mîinile îi sînt mult prea reci pentru ca banii să se poată topi în palmele lui."

„Bag de seamă încă o dată că la baza celor mai multe dintre averile mari se află o totală lipsă de omenie."

Cartea se închise între degetele industriașului cu un pocnet sec. Cu aceeași voce neutră Fabre-Simmons întrebă :

— Întrucît pretinzi că îți place curajul, ia spune-mi, Pierre : te gîndeai la mine atunci cînd ai scris aceste două ultime fraze ?

Răspunsul scriitorului țîșni fără cea mai mică șovăire :

— Domnule, m-ați făcut să vin aici la o oră cu totul nepotrivită și pînă acum nu-mi părea rău deloc : și pentru mine rarele noastre conversații, sporovăielile noastre cu gloanțe oarbe sînt o reală plăcere. Ceea ce nu înseamnă că vă recunosc vreun drept de a mă insulta. Dacă m-aș fi gîndit la dumneavoastră atunci cînd am scris „aceste două ultime fraze", după cum spuneți, n-aș mai fi rămas nici o clipă în dugheana dumneavoastră... E limpede ?

Înainte de a răspunde, industriașul clătină din cap, apoi spuse fără să ridice vocea :

— Într-o zi, Pierre, ai să sari peste cal. Recunosc că în seara asta ți-am întins o capcană, ca să văd cum ai să reacționezi și pentru că ai ceva care mă calcă pe nervi. Dar asta nu te îndreptățește să-ți îngădui anume libertăți de limbaj. Și întrucît în mod cert îți place curajul, dă-mi voie să-ți repet un lucru pe care mi se pare că ți l-am mai spus — să nu confunzi niciodată curajul cu provocarea. Astea fiind spuse, nu cred că ne-am pierdut timpul de pomană. Zilele astea membrii familiei mele mi-au reproșat rînd pe rînd că nu mai știu să vorbesc ca o ființă omenească și că mă consacru în mod exlusiv muncii mele, că-mi neglijez îndatoririle familiale, mai știu și eu ? Mi-au reproșat și că sînt prea bogat. Firește, dar pe lîngă faptul că ei profită din plin și fără să-și facă probleme de averea mea, habar n-au că bogăția nu mă interesează cîtuși de puțin. Ceea ce mă atrage este puterea. Adineauri, ascultînd Wagner la operă, mă întrebam de ce-mi place tumultul acela.

Cunoşti Walkyria ? Ei bine, opera asta este o expresie a puterii omeneşti. De-o parte stăpînii, de alta ceilalţi. Dar cui vrei să-i spun cu toate chestiile astea ?

Pierre admiră vocea modulată a lui Fabre-Simmons care trecea cu uşurinţă de la critica seacă şi rigidă la confidenţa prietenească. Patronul pusese cartea pe birou — o mobilă uimitoare care aparţinuse ducelui de Choiseul şi care era împodobită cu bronzuri de Caffieri.

— Mai ia-ţi puţin whisky, Pierre. Îţi spuneam că avem de lucru. La urma urmei nu-i decît trei şi jumătate dimineaţa ! În ce mă priveşte, eu nici nu mă mai culc, aşa e mai simplu. Vreau să-ţi dau instrucţiuni foarte precise şi foarte complete pentru mîine, căci va fi o zi foarte încărcată. O să trebuiască să plec pentru cîteva ore la Basel. Mi-am reţinut un avion particular. Tovărăşia oamenilor mă plictiseşte din ce în ce mai mult. Voi fi înapoi pe bulevardul Hoche la ora şase seara, cînd vom ţine imediat consiliul nostru zilnic. În tot cursul acestei blestemate de zile ai să primeşti în locul meu o droaie de lume. Vrei să notezi, dacă eşti drăguţ...

Către ora şase dimineaţa, două mierle fluierau pătimaş în grădină. Primele raze ale soarelui luminau pajiştea, copacii verzi, zarnacadelele galbene şi proaspete ca untul.

Fabre-Simmons îi spuse lui Pierre :

— Cam asta-i tot, dragul meu, deocamdată am isprăvit. Am să fac un duş, şi am să-mi pun nişte haine. Aşteaptă-mă. Vrei să mergem pe jos pînă pe bulevardul Hoche ? O să cumpărăm ziarele. Apoi, în drum, o să luăm o cafea şi nişte ouă cu şuncă în vreo braserie. Mi-e foame, dar nu vreau să-l trezesc pe Germain, care s-a culcat tîrziu aseară.

Se ridică. Vocea lui rămăsese limpede, ochii vii, dar pielea feţei era întinsă pe oase iar ridurile, între sprîncene, la tîmple, de-o parte şi de alta a gurii se adînciseră. „Un bătrîn senior după orgie", se gîndi Pierre Mazade, înzestrat el însuşi cu acea rezistenţă nesfîrşită şi fragilă a artiştilor. Pe pragul uşii, industriaşul se întoarse :

— Uitam să-ţi spun un lucru, Pierre, am cumpărat o insulă în Sporade, o insulă mare, foarte frumoasă şi foarte pustie, cam în faţa insulei Samos. Françoise nu ştie încă.

Dar cum de nu înțelegi că toate cîte ni se întîmplă nu sînt de fiecare dată decît un început ?

Reiner Maria RILKE

CAPITOLUL IX

La ora zece dimineața Françoise Fabre-Simmons ajunse la concluzia că se plictisește. Dar cum voia să fie dreaptă, recunoscu în același timp că nu era din vina cărții de Simone Weil care-i ținea tovărășie. Ba din contră, sătulă de atîtea romane, proza *Caietelor*, vertiginoasă și limpede, îi producea o plăcere deosebită.

„Să faci bilanțul civilizației contemporane sau să examinezi critic această civilizație, ce sens pot avea aceste cuvinte ? Ce alt sens decît acela de a încerca să limpezești cu precizie capcana care a făcut din om sclavul propriilor sale reacții. Să arăți pe unde s-a infiltrat inconștiența în gîndirea și în acțiunea metodică. Evadarea către viața sălbatecă nu este decît o soluție comodă. *Ceea ce se cuvine este să regăsim pactul originar al spiritului cu lumea în înseși condițiile civilizației pe care o trăim.* Dealtfel, este o sarcină care nu poate fi dusă la bun sfîrșit, din cauza scurtimii vieții omenești și a imposibilității colaborării sau a succesiunii. *Dar asta nu este un motiv ca să nu încercăm.* Toți, chiar și cei mai tineri dintre noi, sîntem într-o situație asemănătoare cu cea a lui Socrate așteptîndu-și moartea în închisoare și învățînd în acest timp să cînte din liră."

Françoise închise cartea. Se uită la fotografia de pe copertă, admirînd trăsăturile generoase și largi ale Simonei Weil, claia ei de păr și puloverul pe gît, gura cu buze

atrăgătoare, puțin cam prea groase. Și în suflet i se strecură un sentiment de mîndrie la gîndul că această operă fără concesii sau cochetării, în care fiece cuvînt avea puterea de pătrundere a unei sulițe, era cartea unei femei. „Oare ce bărbat ar putea să fie atît de răspicat, fără ca prin asta să devină uscat, și ce bărbat ar reuși să exprime mai limpede ceea ce are în suflet ?“

Gîndurile Françoisei o luară razna : „Sufletul ei ? Ce-i aia suflet ?“ Optă pentru ideea că sufletul este partea de singurătate dinlăuntrul fiecărei ființe. Apoi căscă și în inima ei își făcu loc o altă imagine, cea a feței slăbănoage și lungi, cînd blîndă, cînd sardonică a lui Pierre Mazade : *„După-amiază pe la trei la el acasă !“* Restul zilei avea să fie lung.

*

Françoise tocmai dădea să iasă din budoarul cu întortocheturile verzi și aurii de pe pereți, cînd fata ei intră în cameră ca o vijelie :

— Salut !

Cecile, încălțată cu niște cizme roșii și înalte, avea o fustă foarte scurtă de piele neagră. Între roșu și negru, pulpele ei subțiri, bronzate, se ofereau din belșug privirii. La urechi îi atîrnau niște anouri roșii ; un colier de coral îi cobora pînă pe burtă ; iar părul foarte negru îi ajungea pînă la mijloc. Trăsăturile ascuțite și ochii întunecoși veneau să-i întregească chipul de adevărată vrăjitoare căreia nu-i lipsea decît măturoiul și care vîra în cofă orice adolescent.

— Încă nu te-ai îmbrăcat, mamă ?

În chip de răspuns, Françoise își încheie cingătoarea berberă de argint masiv care strîngea faldurile halatului marocan.

— Așează-te o clipă, Cécile, să mai stăm de vorbă. În dimineața asta nu te duci la cursuri ?

Fata dădu din cap și, datorită mișcării acesteia, părul îi căzu peste față ca o perdea neagră. În loc să-l dea deoparte cu mîna, suflă încet risipindu-l.

— Cursurile mele ? Să vorbim să n-adormim. Sorbona a ajuns o cloacă. Acum opt zile erau alegeri — alegeri cu căști, cu drugi de fier și cu urlete. Alaltăieri

era greva profesorilor, dar nu-mi mai aduc aminte ce Dumnezeu cereau. Astăzi e greva studenților de la drept, greva noastră, dar iarăși nu știu pentru ce. Cînd am intrat la facultate mă bătea gîndul să-mi trec măcar primii doi ani de drept, ca să pot căpăta o slujbă. Acuma văd bine că anul ăsta s-a și dus dracului. Dacă cel puțin m-ar interesa sindicalismul și politica! Dealtfel, știi, aproape toate fetele pe care le cunosc se țin de politică! Fac pe marile politiciene ca să nu le ia lumea drept niște tîmpite. Dar nu asta le interesează...

— Și ce le interesează?

— Gagiii.

Cécile răspunsese sigură pe ea, ca un om care deține un adevăr important. Françoise nu putu să înghită hapul fără să-i scape un ușor tremur de ploape.

— Nimic altceva?

Cărnoasă și sensuală, gura mare a Cécilei se strîmbă:

— Ba da! Vor să învețe o meserie, să-și aranjeze o viață independentă, să vadă totul, să călătorească, să călătorească peste tot, să-și moaie picioarele în Pacific sau în Marea Galbenă, să mănînce toate tabuurile, să trăiască libere și să facă dragoste de la polul nord la ecuator... Uite, cred că ți-am arătat toată șandramaua.

Un zîmbet trist și cald flutură pe buzele Françoisei:

— Iar tu, Cécile?

— Eu? N-am chef să vorbesc cu tine despre chestiile astea.

La adăpostul perdelei de păr negru, Cécile pîndea reacțiile mamei sale. Apucă poșeta mare din piele de șarpe pe care o lăsase pe masă, scotoci în străfundurile ei cu gesturi precipitate, scoase de acolo o cutiuță și-o întinse Françoisei:

— Vezi bine că noi două nu ne prea înțelegem, îi spuse ea. Ia asta! Am vrut să-ți fac un mic cadou și sper că n-o să ți se pară prea nasol.

Descumpănită, dezorientată, așa cum se întîmpla de fiecare dată cînd se afla față în față cu fata ei, Françoise deschise cutiuța. Înăuntru era o pereche de cercei din sticlă verde, grei și frumoși, iar pe căptușeala de mătase a minusculei cutii luxoase se remarca inscrisă cu litere aurite emblema unei mari case de parfumuri.

— Eşti complet nebună!

Françoise îşi strînse în braţe fata cu multă dragoste. Cécile se împotrivi uşor, apoi se trase înapoi:

— Nu, nu sînt nebună! Sînt rea.

Tăcerea care urmă nu fu tulburată decît de zgomotul brichetei de aur a Cécilei.

— Chiar nu vrei să stai de vorba cu mine? spuse în cele din urmă Françoise. Nu mai ştiu nimic despre tine, Cécile. În orice caz, îţi mulţumesc mult pentru chestiile astea încîntătoare. Uite ce bine-mi vin! Îmi faci mult prea multe cadouri...

Venise în faţa oglinzii să-şi prindă bijuteriile în urechi, iar acum faţa ei părea şi mai prelungă, şi mai enigmatică. Cu un oftat, Cécile suflă fumul ţigării. Se lăsă să cadă într-un fotoliu şi fusta ei de piele se suflecă, lăsînd să i se vadă slipul de mătase neagră. Françoise ridică din sprîncene şi nu se putu împiedica de a spune:

— Cécile, ai grijă!

Fata izbucni în rîs ridicîndu-şi încă şi mai sus fusta de piele:

— Nebunitor de mişto fustiţa mea, nu?

Françoise ridică din umeri. Dar afecţiunea punea străluciri de aur în ochii ei verzi:

— De ce spui că eşti rea?

Cécile îşi dădu părul din ochi cu mîna. Privirea sa neagră şi strălucitoare ca aceea a tatălui ei deveni ciudat de vicleană:

— Pentru că este adevărat. Ai... Tu ai un fel de-a pune întrebările ca pe bandă rulantă. Uite, am să încerc măcar o dată să-ţi răspund... Ştiu ce anume vreau şi ce anume nu vreau. Ceea ce nu vreau este să-ţi semăn... Nu, nu mă întrerupe şi nu-ţi lua aerul ăsta ofensat. Ori vorbim, şi atunci îţi spun lucrurile aşa cum sînt, ori nu vorbim, şi atunci am întins-o. Dealtfel, asta era soluţia pe care o propuneam şi eu... Bun, merg mai departe. Refuz felul vostru de a trăi. Desigur, găsesc că e foarte plăcut să ai parale şi să poţi cheltui cît îţi trăsneşte cu prietenii. A, să nu uit: Cooperul meu lasă ulei: ai să fii aşa gigea să-mi dai Fiatul tău... de acord? Eşti dulce... Da, am nevoie de parale ca toată lumea şi nu mi-ar plăcea

deloc să fiu pe geantă. Dealtfel, cred că pînă la sfîrşitul lunii o să fiu cam pe drojdie. Voiam să-i mai cer cîte ceva lui Roland, dar nici el nu mai are nici un sfanţ, şi nu îndrăzneşte să-i spună lui tata. Pe el mişcarea sindicală şi politica îl mănîncă pînă-n măduva oaselor... Oricum, o să vindem şmecheria aia a lui Rubens pe care buna-mare ne-a lăsat-o la amîndoi — dar tare mi-e teamă că asta n-o să rezolve prea mare lucru... Ca să ne întoarcem la tine, spuneam că n-aş vrea să fiu în pielea ta, cu nici un preţ! Soţia marelui om, roaba-stăpînă, sclava în lanţuri de diamant — iar tata, zău aşa, cu stilul lui de senior arab, nu, mulţumesc! Bagă de seamă, te rog, că n-am nimic cu tata, fie şi numai pentru faptul că fac din el tot ce vreau — iar asta... Dar tu, pentru cine şi pentru ce trăieşti tu? Pentru tata? Dacă da, atunci ai dat-o în bară tare de tot, că tata e din ce în ce mai înghiţit de afacerile lui. Afacerile sînt viaţa lui! Atunci, în ce le priveşte pe femei, din două una: ori te căsătoreşti cu un caid, şi nu eşti pentru tot restul zilelor tale decît un bibelou de lux în casa acestuia. Ori te căsătoreşti c-o nulitate, şi nu-ţi rămîne decît să prăjeşti cartofi, să faci curat, să speli izmene şi să ştergi mucii la copii! Nu, mulţumesc... Eu vreau să mă realizez pe deplin, să mă bucur de mine. Şi de ceilalţi, firește... Cred, aşadar, că mai există şi o a treia soluţie: *să nu te căsătoreşti*. Aş putea să devin un mare avocat, de pildă, avînd bineînţeles grijă să nu mă omor cu munca. Şi să-i rad pe toţi tipii care o să-mi placă — de la fostul ocnaş şi pînă la preşedintele tribunalului! Eu nu sînt ca Roland, nu caut nici adevărul, nici dreptatea, nu reconstruiesc lumea în fiecare dimineaţă, nu-mi bat capul cu revizuiri sfîşietoare, nu mă întreb la fiecare colţ de stradă ce-i cu războiul din Vietnam. Mi se filfîie de Nixon, mi se filfîie de cosmonauţi — şi-mi spun că dacă Nasser ar fi asasinat asta nu înseamnă că o să fie c-un sfinx mai puţin în Valea Regilor... Am un prieten care este anarhist. Mi-a scris nu de mult o scrisoare caraghioasă în care-mi spune că „activismul său politic nu e decît un mod de a fugi de întrebările de ordin metafizic cărora în zadar se străduia să le afle un răspuns". Cam asta-i. Apoi face puţină literatură: „Cînd ultimul manifest a fost distribuit, cînd în

sfîrșit s-au stins flăcările ultimei baricade, atunci tot ce rămîne nu e decît un băiat, sau o fată, oricare dintre ei la fel de singur în fața existenței dificile și la fel de speriat în fața vieții". Sînt sigură că îți spun aproape tot ce era esențial în chestia asta. Domnul își pune întrebări cu privire la ființă și la neant ! Ca Roland și ca buleandra aia decrepită de Sartre... Mă întreb dacă Georges Haș își pune și el asemenea întrebări pe lîngă cele privitoare la prețul ordinatoarelor și la declarațiile de impozit... Georges Haș, dacă vrei să știi, este Georges H. Fabre-Simmons, tatăl nostru multiubit, cel care ne zîmbește atît de galeș.

Cécile vorbise încet, tărăgănînd întrucîtva vocalele, cu o voce muzicală și adîncă, despărțind frazele scurte prin pauze lungi. Françoise, care se așezase s-o asculte, stătea cu bărbia în pumni, mulțumindu-se să arate din cînd în cînd fie o surpriză fugitivă, fie o ușoară tristețe, sau aprobînd. Dar clipa de har trecuse. Ridicîndu-se, cu picioarele depărtate, cu poșeta aruncată pe umăr și cu mîinile în șolduri, Cécile se gîndi că ar fi timpul să tragă concluziile :

— Și asta-i ! Eu n-am să fiu niciodată femeia unui bărbat. Am să devin poate — și numai pentru atîta timp cît o să-mi placă — o femeie care trăiește cu un bărbat. Și dacă n-o să fie un bărbat, o să fie mai mulți. Nu mă bate gîndul să fac copii : ca să nu mă refer decît la mine, cînd stau și mă uit ce mizerie fac eu din viața voastră și înmulțesc asta cu doi, trei sau patru, mă ia pur și simplu cu frig pe șira spinării ! În rest, îmi plac lucrurile bune, toate lucrurile bune, iar cu cel puțin am curajul s-o spun deschis ! Viața ar fi minunată de trăit dacă fiecare și-ar vedea numai de oala lui, după formula autoservirii. Mă descurc foarte bine singură, mulțumesc ! Fă și tu ca tata : ocupă-te de mine cît mai puțin posibil. Așa îmi faci și mie o plăcere.

*

Întorcîndu-se de la Basel, micul „jet" brăzda cerul de prilie, zburînd acum deasupra acestei minunate Ile-de-France.

Așezat confortabil în fotoliul său pivotant, Fabre-Simmons se uita la televizor : pe micul ecran un personaj cu

urechi mari anunța cu gravitate „o ediție specială cu ultimele știri" — și pentru a doua oară industriașul îl ascultă pe președintele republicii proclamînd *urbi et orbi* cu un adevărat zîmbet de căpcăun în colțul buzelor că devalorizarea n-o să aibă loc. Fabre-Simmons închise ochii, verificînd în minte uriașa cifră a beneficiilor pe care această conjunctură i le aducea. Scurta ședere în Elveția îi permisese să pună și mai bine la punct mecanismele sale financiare. Pentru o clipă, uită o anumită neliniște care-l măcina și zgomotul ușor și vătuit al avionului se adăugă bucuriei sale. „Totul este cu putință !" se gîndi el.

*

Françoise simți o strîngere de inimă cînd pătrunse în apartamentul lui Pierre Mazade. Nu-și putu ascunde o ușoară șovăială care pe scriitor îl făcu să surîdă. Dar de îndată ce închise ușa în urma ei, Françoise nu se putu împotrivi ispitei de a inspecta locurile ; fu surprinsă de verdele antic al mochetelor groase, de mobilele ultramoderne, de tapetele viu colorate și de picturile abstracte ; apoi se extazie în fața celor *Trei nuduri* de Foujita. Sorbi cu nesaț parfumul care plutea prin încăpere : mirosul acela de bărbat curat și de tutun englezesc.

— Ești mulțumită de inventar, Françoise ?

Pierre o împinse ușor către divanul din salon — un divan de celibatar și de amator de femei, larg și moale. După ce ea se așeză, în genunchi la piciorele ei, Pierre o privi atent și îndelung, cufundîndu-se în ochii verzi-aurii, străbătu cu privirea contururile gurii aceleia atît de frumoase, cu colțul buzelor puțin răsfrînt. Îi scoase încet cerceii — cadoul de la Cécile. Apropiindu-se încă și mai mult de ea, reținîndu-și respirația, sorbi răsuflarea Françoisei, apoi se aplecă, îi atinse buzele umede pe care le mîngîie mai întîi foarte ușor cu un sărut, pentru ca apoi să-și apese dintr-o dată gura pe gura ei, deschizîndu-i dinții pentru un sărut profund care nu mai voia să se isprăvească și care-i dădea sentimentul că o bea acum în întregime. Ea se dăruia acestei sărutări răsturnîndu-și capul, fără să geamă, trăgîndu-și suflarea numai pentru a

se lăsa din nou pradă lui, închizînd ochi, strîngîndu-l strîns în brațe pe bărbatul acela, oferindu-i cu dărnicie limba, dinții, saliva și buzele cu aceeași tăcere înverșunată.

Cel care s-a rupt primul din îmbrățișare a fost Pierre: voia s-o privească iarăși. Nu se mai sătura uitîndu-se la ea; și iarăși își plimbă buzele pe fața aceasta de femeie, întinerită de sîngele unei emoții care o făcea să tremure. „Deschide ochii, Françoise.“ Ea nu-l ascultă. Din cîteva apăsări scurte el își împinse limba între buzele ei și de data aceasta ea gemu ca de o mare durere. „Deschide ochii!“ Ea nu-l ascultă. „Acum, cînd o să juiseze, se gîndea el, vreau să fie cu ochii deschiși. Vreau să văd ce ochi are atunci cînd juisează“. Pierre avea experiență la femei, dar Françoise nu se asemăna cu nici una dintre celelalte pe care le cunoscuse, așa după cum nici acel minut, acest ceas necuprins în ceasuri nu putea fi asemuit cu alte minute, cu celelalte ceasuri ale vieții sale. „Ceea ce vreau să-mi dea femeia asta este sufletul ei!“ Lăsîndu-se-n brațele lui, ea i se dăruise cu totul și el nu-și dădu seama decît tîrziu, atunci cînd începuse să-i descheie nasturii de la rochie, cînd căuta cu o mînă dibace și blîndă copca sutienului, că ea plînge.

Pierre Mazade rămase înmărmurit; apoi își oferi răgazul de a-i sorbi lacrimile; se lingea pe buze atent la savoarea lor sărată.

— S-a sfîrșit, Pierre.

El stătea în genunchi, în fața ei, fără să înțeleagă. Cu o mînă ea îl îndepărtă, deși îl privea cu aceeași dragoste. Îl împinse încă și mai departe, pînă cînd el ajunse lîngă un scaun de care sprijinindu-se se putu scula în picioare. Fără a-și da măcar osteneala să-și aranjeze ținuta, se sculă și ea așezîndu-și părul a căruf torsadă blond-cenușie îi măturа fața. Surîse, se apropie de Pierre care rămăsese uluit și-i puse un deget pe buze șoptind:

— Ar fi fost atît de bine, Pierre!

— Dar...

O prinse iarăși în brațe. Françoise nu se împotrivi. Apoi îi spuse cu vocea ei tihnită și blîndă pe care nu se mai sătura s-o tot audă:

— Nu, Pierre, s-a sfîrșit.

O cuprinse încă şi mai tare, încît mijlocul ei se frînse şi dintr-o dată el o ridică în braţe. Faţa Françoisei era lipită de a lui. O sărută pe buzele fierbinţi şi strînse. O duse pînă la divan, o aşeză acolo, îşi furişă mîna sub fusta ei şi o mîngîie, caldă şi umedă, fremătîndă. Dar ea îi prinse braţul, iar degetele ei de femeie se dovedeau deosebit de puternice.

— Nu, Pierre.

Apoi făcîndu-se ghem, scăpînd din îmbrăţişarea bărbatului, se ridică cu supleţe, iar trăsăturile feţei i se înăspriră :

— Am spus : „Nu".

Pierre nu răspunse nimic, apropiindu-se de ea fără s-o scape din ochi — şi dintr-o dată îşi afundă gura în scobitura unui umăr care mirosea a iarbă la soare, a flori proaspăt tăiate, a nisip fierbinte. Bărbatul o ţinea strîns iar ea îi întoarse dragostea strîngîndu-l încă o dată în braţe — dar el ştiu în clipa aceea că nu mai este nimic de făcut. *„Am văzut-o pe Judit cu cei treizeci de ani ai ei care au miros de garoafe..."* Frînturi de poeme i se perindau prin faţa ochilor înainte de-a se scămoşa ca o ceaţă. „Françoise are cu mult mai mult de treizeci de ani dar aceeaşi mireasmă, acelaşi corp mlădios, aceeaşi văpaie verde în ochi." Îşi pierduse orice putere asupra lui însuşi cît şi asupra ei — şi era pentru prima oară în viaţă cînd i se întîmpla ceva atît de ciudat. Cunoştea femeile, le cunoştea destul de bine ca să ştie că el era stăpînul. Iar de data asta o femeie pe care o ţinea în braţe îi scăpa în mod irezistibil, deşi şi ea îl dorea într-o asemenea măsură încît o simţea cum tremură încă de poftă. *„Ce fel de femeie eşti tu?"*

Françoise auzise această întrebare pe care Pierre credea totuşi că nu şi-o spusese decît lui însuşi. Ea îşi puse mîna în pieptul bărbatului pentru a-l îndepărta puţin.

— De trei luni mă gîndesc la tine, Pierre !

Pierre simţi o brutală nevoie de a o avea pe femeia aceea — era o senzaţie atît de puternică încît simţea furnicături în tot corpul. Era copleşit de dorinţă. Dar rămase nemişcat, arborînd în faţa Françoisei o faţă impasibilă, o faţă slăbănoagă, cu ochi cenuşii, uşor alungiţi, care nu

mai exprimau nimic, nici măcar presentimentul unei suferințe îndelungi și profunde.

— Iartă-mă, Pierre. Nu puteam să-ți uit fața, corpul pe care n-am să ți-l cunosc niciodată. Și vocea. Mai ales vocea ta, Pierre, care mă făcea să tresar ca o proastă atunci cînd o auzeam — oriunde : acasă, la telefon...

De data asta ea-și aranjă ținuta în fața oglinzii cu mici gesturi precise.

— Oriunde, repetă Françoise cu o voce obosită și tristă, întorcîndu-se către Pierre care nu se clintise. Și n-am fost cîtuși de puțin cochetă cu tine, adică nu m-am jucat. Dealtfel, nici nu știu să mă joc, Pierre. Dar simțeam...

— *Simțeai ?*

— Da, Pierre, s-a sfîrșit. *Simțeam* o irezistibilă atracție față de tine și mă prăbușeam pe zi ce trece tot mai mult. Ai avut răbdare. Prea multă răbdare, și credeam că mă aflu pe un drum fără întoarcere. Nu aveam nici o putere : uite, chiar și eu care mă lăudam că am o voință de bărbat, nu eram pînă la urmă decît o femeie ca toate celelalte, incapabilă să mă opun inimii, corpului meu. O biată femeie ca toate celelalte. Uneori aveam atît de multă nevoie de tine încît... Nu fi supărat pe mine, Pierre, dragule. Cel mai rău e că nu-mi dădeam seama, că nu-mi voi putea niciodată da seama în ce fel anume am nevoie de tine — și cu toate acestea sînt dintre acei oameni care vor întotdeauna să știe. Sper că...

Ea-și lăsă fraza neterminată.

— Speri ce ?

— De ce-mi vorbești pe tonul ăsta, Pierre ?

Veni lîngă ea, apăsînd pe umerii Françoisei niște mîini care îi făceau foarte grei :

— *Pentru că tu ești a mea...* Ce credeai ? Că un bărbat ca mine renunță ? Nu renunț niciodată. Numai că ai reușit cu mine cîeea ce nimeni pe lume n-a reușit niciodată și am lăsat să treacă șansa... clipa... pe care se sprijină totul. *Dar tu ești a mea.* Am să aștept cît o să trebuiască. Nu poți să-ți închipui cît de imensă poate fi răbdarea unui scriitor : a unui om care își trece viața în tovărășia cuvintelor, a cuvintelor care sînt mai alunecătoare chiar

decît femeile... Acum poți să pleci. Nu-ți cer nici o explicație și nici măcar n-am să-ți spun că te iubesc.

O conduse pe Françoise pînă la ușa apartamentului. Ea-i luă mîna pe care o duse dintr-o dată la buze :

— Am să-ți explic totuși, Pierre... Da, ascultă-mă ! Îl iubesc pe Georges, pe soțul meu, dar și pe tine te iubeam într-un anume fel. Poți foarte bine să iubești doi bărbați dintr-o dată. Așa am crezut întotdeauna iar acum sînt sigură de acest lucru ! Și poți să-l înșeli pe cel pe care-l iubești uitînd că ai jurat să-i fii credincioasă. Te trădează inima, fibrele corpului, pielea, e o trădare îngrozitoare ! Dar nu poți înșela un om pe care-l respecți. Cel puțin acum știu că cu una nu pot. Și-l respect enorm pe Georges.

*

La ora șase seara, președintele Fabre-Simmons o ruga pe domnișoara Blanchard să-i invite înăuntru pe membrii comitetului de direcție.

Începu prin a adresa interlocutorilor săi o mică predică în stilul său caracteristic cu privire la nedevalorizare ; merse pînă acolo încît făcu cu o totală rea-credință elogiul președintelui republicii care știuse să reziste vocilor de sirenă ale pesimiștilor. Conchise afirmînd că, oricum ar fi, devalorizarea era inevitabilă într-un interval de șase pînă la opt luni și că de acum încolo trebuia să se țină seama în cel mai înalt grad de această fatalitate. Dar nu suflă nici cel mai mic cuvîntel despre călătoria în Elveția — al cărei program și motive erau dealtfel bine cunoscute pînă în cele mai mici detalii de principalii săi colaboratori.

Bătrînul Joseph Arkuménian reuși să profite de scurta tăcere care se lăsă după aceea. Vocea lui părea a transpira, ca o apă murdară, din mustățile sale țîrîitoare. Tocmai luase masa cu secretarul general al uneia din marile centrale sindicale muncitorești și ținea să facă cunoscut acest lucru. „Arkuménian ăsta este unic în felul lui !“ se gîndi Pierre Mazade în sinea căruia scîrba se lupta cu admirația.

— Timp de vreo două ceasuri liderul meu sindical n-a făcut altceva decît să-mi arate cam cum stau lucru-

rile! spunea Arkuménian. Nu trebuia decît să-l lași să vorbească. Militanții or să încerce în mod cert să instige lumea la grevă sau la simple încetări ale lucrului în cursul următoarelor săptămîni. Sindicatele însă stau cuminți — și asta cu atît mai mult cu cît stînga este acaparată de niște extremiști incontrolabili. Ceea ce-l interesează cel mai mult pe omul meu în cazul izbucnirii unei greve este să păstreze cu orice preț contactul cu organismele patronale. La nevoie, aș putea face parte și eu dintr-o eventuală delegație. În orice caz, cam asta mi-a cerut tipul. Vom juca comedia unor întruniri furtunoase în care ne vom înjura reciproc — iar pe de altă parte vom încerca să ne înțelegem cu vorba bună în spatele publicului.

Fabre-Simmons îi adresă bătrînului mustăcios un surîs menit să-l vrăjească :

— Te felicit pentru relațiile tale, dragul meu Arkuménian. Omul, dacă înțeleg eu bine, este un excelent sindicalist pentru uz familial ?

— Da, domnule președinte, un militant tradiționalist și prudent, un șobolan al Internaționalei Muncitorești, apostol-pașnic care, personal, a atins idealul spre care tinde orice revoluționar de acest fel : a devenit un burghez — un burghez mort de frică numai la gîndul că ar putea izbucni o revoluție care să-i ia cozonăcelul de la gură. Nu vorbește decît despre echilibru bugetar, de balanță comercială și de stabilizarea prețurilor. Credeam că-l aud pe ministrul de finanțe...

— Bine, ține legătura, Arkuménian. Mulțumesc.

Pierre Mazade avea un simț al umorului mult prea dezvoltat ca resentimentele sale să nu se topească acum ca zăpada la soare. „Ticălosul ăsta bătrîn e excelent ! Și unde mai pui că e și fericit. În zilele noastre, ca să te mai poți simți bine în pielea ta, trebuie înainte de toate să te pui de acord cu minciuna universală. Arkuménian e foarte înzestrat în această privință... Dar Fabre-Simmons ? Doar dacă disprețul e pîinea lui cea de toate zilele, pentru că altfel nu văd cum ar putea-o scoate la capăt.“ După acest scurt moment de meditație, Pierre concluse : „În ce mă privește, eu n-o scot la capăt !“ Scriitorul se gîndi apoi

la imensa masă a celor trași pe sfoară pe care o vedea furnicînd pînă la marginile orizontului.

Era evident că Fabre-Simmons nu știa cum să pună capăt mai repede acestei ședințe a comitetului de conducere. Directorul comercial Frémignac, al cărui spirit de pătrundere se afla într-un stadiu cu totul și cu totul elementar, nu înțelese acest lucru. Stimulat de dorința de a-și îndrepta recentul eșec, nu aștepta decît o ocazie ca să ia cuvîntul : ceea ce și făcu într-un mod cu totul imprudent, mai ales că nici măcar nu adoptă tonul cumsecade și confidențial al lui Arkuménian. Descrise destul de îndelung o serie de inițiative și de demersuri care aveau drept scop să atragă o mare întreprindere de lucrări publice către uzinele Fabre-Simmons.

— Da, și ? întrebă sec Fabre-Simmons.

— Și atunci, domnule președinte, urmînd sfatul meu, ei își vor echipa firma centrală și filialele cu ordinatoarele noastre mici din noua generație. În mod logic, putem spera că mai devreme sau mai tîrziu și restul departamentelor vor adopta o atitudine identică...

— Mulțumesc, domnule Frémignac. Sper că nu e vorba iarăși de un exces de optimism.

Un fulger se aprinse în ochii directorului comercial — „un fulger de ură", se gîndi Pierre Mazade. Cu figura lui energică dominată de fălcile mari, cu gura cinică, cu elocvența lui de comis-voiajor, Frémignac i se păru a fi desăvîrșita caricatură a omului de afaceri modern. „Fabre-Simmons e pe punctul de a-și face un dușman de moarte."

— Nimic altceva ? întrebă președintele pe același ton sec. Să trecem la punctul esențial al ordinei noastre de zi : noua memorie descoperită și pusă la punct de domnii Vergier, Ménard și colaboratorii. Cred că este vorba despre...

Dar Abel Morin, șeful serviciului de cadre, își și ridicase mîna lui grăsuță.

— Ce mai este ? întrebă Fabre-Simmons cu o voce iritată.

— Domnule președinte, cred că este cazul să vă raportez fără întîrziere care este starea de spirit ce dom-

neşte la uzina Boisléger ca, dealtfel, şi în celelalte stabilimente ale grupului. Mesele cu sindicalişti sînt, fireşte, foarte frumoase ! Eu, în schimb, răspund de toţi tinerii ăştia care fierb ca apa într-o cratiţă. Aşa nu se mai poate! Cred că numai despre personalul lui Parkins se mai poate spune că merge bine. Ceilalţi însă ! Peste 25% din cadrele noastre au fost contaminate — şi e cel mai blînd cuvînt din cîte s-ar putea folosi — iar cît priveşte militantul despre care se vorbea cu atîta drăgălăşenie adineauri, ei bine, vă pot asigura că îşi dă toată osteneala !

Arkuménian, care simţea că acest discurs îl viza în mod direct, îşi luase moaca lui de bătrîn druid ofensat. Abel Morin îşi agită braţele scurte iar privirea lui de om aspru şi grăsuţ se aprinse. Constatînd că Fabre-Simmons devenise foarte atent, continuă pe acelaşi ton :

— Cel mai mult îmi dau de furcă muncitorii tineri ! Din ce în ce mai des îi văd amestecîndu-se în timpul orelor de masă sau la sfîrşitul zilei de lucru cu studenţii care mişună prin preajma uzinei. Iar cînd spun studenţi sînt politicos : cel mai adesea este vorba despre grupuri de anarhişti profesionişti, mai mult sau mai puţin înscrişi la facultate, unde nu mai pun piciorul decît ca să urle pe la mitinguri ! Nu e prima dată cînd vă semnalez aceste lucruri. Numărul acestora sporeşte de la o săptămînă la alta şi aceştia nu vin să ceară sfaturi de la babacii sindicali.

— Ce consideri că ar trebui făcut, domnule Morin ? întrebă Fabre-Simmons cu vocea lui tăioasă.

— Pentru început am dat afară patru oameni ! Patru muncitori tineri care împărţeau manifeste revoluţionare...

— I-ai dat afară *fără să mă anunţi ?* E ca şi cum le-ai fi dat celorlalţi arme !

Abel Morin îşi scoase ochelarii cu rame de metal, îi şterse pe îndelete, şi-i aşeză la loc pe nas, îşi încrucişă mîinile pe pîntecul rotofei şi spuse :

— Domnule preşedinte, chiar aici, în această încăpere, ne-aţi dat instrucţiuni atît mie cît şi colegilor mei să zvîrlim afară pe orcine săvîrşeşte acte subversive, ca de pildă sabotaje, împărţiri de manifeste etc. În ceea ce mă priveşte, n-am luat în glumă vorbele dumneavoastră...

— De acord, domnule Morin, de acord, ai dreptate! Îmi asum întreaga responsabilitate a ceea ce ai făcut. Dar adă-ți aminte de vorbele lui Talleyrand : *Să nu fim prea zeloși.*

*

Întorcîndu-se la Saint-Cloud în mașina sa neagră condusă de către domolul și pașnicul Léopold, Fabre-Simmons desfăcea ziarele unul cîte unul. Nu-l interesau decît comentariile apărute în presă cu privire la nedevalorizare : cutare fițuică de tendință guvernamentală, prost informată, care cu numai o zi înainte preconiza „devalorizarea necesară", lăuda acum „tenacitatea șefului statului care a avut curajul să se opună pînă la capăt acestei măsuri". Cutare alta, care critica ieri în editorialul său însuși principiul acestei operații, ataca astăzi „guvernul nevolnic care dădea înapoi dinaintea inevitabilului..."

— Sîntem un popor lipsit de greutate! murmură Fabre-Simmons.

*

Georges H. Fabre-Simmons pătrunse în apartamentul său, îl salută cu un gest din cap pe majordom, urcă cu un pas vioi în camera sa și dintr-o dată simți cum îl cuprinde o oboseală grea ca o cască de plumb.

Ușa camerei rămăsese întredeschisă. Intrînd, Georges băgă de seamă că Françoise, care își făcuse un obicei din a-i întui prezența, de data asta nici măcar nu-l auzise. Stătea în fața oglinzii, îmbrăcată cu o tunică indiană verde-albăstruie care o acoperea pînă-n pămînt, visătoare, cu privirea pierdută, cu mîna inertă sprijinită pe marginea unei mobile, ca o pasăre moartă. Georges o vedea din profil.

— Françoise!

Françoise tresări ; întoarse către el o privire care i se păru puțin buimăcită — apoi surîse, se ridică în picioare și porni către el cu pași siguri și ușori :

— Pari obosit, dragul meu...

Fabre-Simmons nu răspunse nimic. Cuprinse cu un braț mijlocul suplu al soției sale pe care o strînse pînă ce

începu s-o doară. Iar atunci cînd în sfîrșit îi dădu drumul, îi apucă cu amîndouă mîinile capul și o privi mult timp atent, drept în ochi. Ea nu reacționă în nici un fel; nu se feri cîtuși de puțin; privirea ei exprima o oboseală care se asemăna cu disperarea.

— Ei, ce lucruri minunate ai făcut azi?

— Nimic, răspunse ea întorcînd capul. Nimic, ca de obicei.

Fabre-Simmons simți o strîngere de inimă. El, care era și fusese întotdeauna gelos, știu că neliniștea ce-o resimțea de-o bucată de vreme începea acum să prindă viață înlăuntrul lui; că n-o să-și mai desfacă ghearele; că va continua să acționeze în el și-n afara lui, nevindecabilă ca un cancer — intangibilă, invulnerabilă în fața propriei sale voințe. Acest sentiment îi era cunoscut și-l încercase în repetate rînduri, de fiecare dată cînd Françoise se arătase cochetă cu vreun bărbat: pentru că avea un fel al ei anume, tulburător, de a-și oferi privirea celor care-i plăceau; sau, uneori, pur și simplu celor care o doreau.

Dintr-o dată, Georges avu în fața ochilor figura lui Pierre Mazade. Alungă această vedenie. „Oare de ce este în stare Françoise? Am văzut-o zîmbind unor anume bărbați într-un mod atît de total, de parcă li s-ar fi dat. De ce este oare în stare o femeie cinstită? Ce sentimente, ce idei, ce temeri, ce morală, ce dragoste poate sta-n calea unei femei care dorește? Și acest fel de autojustificare ce curge prin toate femeile ca un izvor? Și plictiseala de care Françoise se plînge neîncetat, corpul acesta care așteaptă, corpul acesta flămînd, corpul acesta deschis...“

Françoise, care nu era geloasă, ura gelozia soțului său. Nu-și dădea cîtuși de puțin seama de chinurile pe care putea să le îndure Georges, chinul rafinat al gelozici care clădește edificii gigantice din cele mai fragile materiale — care strînge în tăcere toate elementele trebuincioase pentru construcția unui iad solitar, pentru a strica o viață, pentru a nimici anotimpurile unui om și pentru a-i sugruma orice bucurie. „Cei și cele care nu sînt geloși nici nu pot să-și închipuie...“ se gîndi Fabre-Simmons, în timp ce neliniștea surdă se cuibărea în el ca o fiară în

umbra pădurii. „Am să-mi alung frica. Dar o să se întoarcă. *Nu mai sînt sigur de nimic.*“ Cu o stranie luciditate, Georges avu presentimentul unei lungi suferințe care negreșit avea să vină. „Iarăși am să mă chinui, se gîndi el. Iar Françoise, vinovată sau nu, n-o să poată face nimic pentru mine.“ Dar cum el era Georges Fabre-Simmons, se revoltă dintr-o dată : „*Oare într-adevăr orice femeie poate face ca viața oricărui bărbat să devină cu totul și cu totul neînsemnată ?*“

Natura mea este focul.

Caterina da SIENNA

CAPITOLUL X

Fabre-Simmons modificase pentru a doua oară în ultimile zile ora sacrosanctă a comitetului de direcție.

Profitînd de această dimineață liberă, el digeră mai în voie ziarele care aveau rubrică economico-financiară, îl primi pe Patrick Steinberg, cel mai bun dintre agenții lui de schimb — apoi pe Guy Médiano, marele patron al agenției Publimondial ; și apoi reuși să vorbească la telefon cu cîțiva dintre informatorii săi. Ora unsprezece și jumătate. În fine, domnișoara Blanchard îi pofti pe șefii de servicii și pe directorii de departamente în biroul președintelui, care intenționa să dea acestei întruniri tardive un anumit caracter solemn. Dimineața de mai își dădea ifose la soare, iar într-un platan verde de pe bulevardul Hoche, chiar sub fereastra deschisă, un porumbel bătea din aripi gungurindu-și necazurile de dragoste. Căldura sporea odată cu zgomotele Parisului.

— Domnilor, spuse Fabre-Simmons, în dimineața asta a fost lansată oferta noastră publică de cumpărare a acțiunilor Sangalles, O.P.C.-ul nostru, ca să vorbesc în limbaj cronicăresc. În principiu, proiectul acestei operații, care a figurat pe ordinea de zi a ultimei ședințe a consiliului nostru de administrație, a fost aprobat în unanimitate de mai multă vreme. Așadar am urmat calea firească : după ce am obținut acordul unui grup bancar de prim credit, a urmat o scrisoare a băncilor noastre că-

tre camera sindicală a agenților de schimb, apoi blocajul la bursă a titlurilor Sangalles și, în sfîrșit, cererea noastră a fost transmisă ministerului de finanțe. Cotarea lui Sangalles se reia în dimineața asta în același timp în care în Buletinul Oficial apar condițiile ofertei noastre publice de cumpărare. Din pricina acestui blestemat de blocaj, surpriza lui Marcel Sangalles și a statului său major nu este atît de completă pe cît ar fi putut să fie. Cu atît mai rău! În orice caz, nu s-ar putea spune că nu i-am luat repede.

În fața lui, masa care îi slujea de birou era, ca de obicei, complet goală.

— În seara asta vom vedea cum reacționează ziarele — iar mîine dimineață începe bombardamentul publicitar. Este prevăzută o conferință de presă. De această operație depinde însăși viitorul firmei noastre. Nu i-am pus la curent cu toate acestea decît pe domnii Pierre Mazade și Jean Deraisnier, aici de față — adică pe șeful departamentului de relații externe și pe directorul nostru financiar. Să nu credeți, dragii mei prieteni, că a fost vorba de o lucrătură în ascuns sau de o lipsă de încredere din partea mea în ce vă privește...

Fabre-Simmons își învălui interlocutorii în zîmbetul său plin de căldură căruia nimeni nu-i putea rezista. O strălucire de orgoliu învăpăiase ochii albaștri și reci ai tînărului Deraisnier care, cu o mînă îngrijită, își netezea ondulațiile părului blond. Pastings junior și bunul Vergier, pe care problemele financiare îi plictiseau de moarte, urmăreau atît unul cît și celălalt zbenguielile porumbeilor îndrăgostiți — sau se pierdeau în contemplarea portretelor de Gainsborough. Fabre-Simmons nu putu să nu-și dea seama că ceilalți membri ai comitetului de direcție se posomoriseră, vădit jigniți că ei nu fuseseră socotiți demni să li se aducă la cunoștință proiectele patronului: mutra energică și vulgară a directorului comercial Frémignac pălise; iar mustața bătrînului Arkuménian era în bernă.

Pierre Mazade se distra de minune — păstrîndu-și însă o atitudine cît se poate de demnă: „Fabre-Simmons, se gîndea el, joacă toate cărțile farmecului personal și ale

seducției. A spus : «Oferta noastră de cumpărare». Știu eu însă pe unii care n-or să înghită așa ușor umilința de-a nu fi aflat decît atît de tîrziu de lansarea mai sus-numitului O.P.C. ! În orice caz, dacă aș fi în locul patronului, l-aș supraveghea pe Frémignac : omulețul ăsta n-așteaptă nimic altceva decît prima ocazie ca să trădeze..."

— Încrederea mea în dumneavoastră este fără rezerve ! spunea Fabre-Simmons apăsînd pe fiecare cuvînt. Dar fiecare dintre dumneavoastră știe că un secret, pentru a-și păstra maximum de mister, trebuie să fie cunoscut de un număr minim de oameni... Oricare dintre noi poate să nu-și țină gura... Vă mărturisesc că de la o vreme încoace eu însumi am fost atent la tot ce-mi ieșea din gură, tocmai ca nu cumva să-mi scape ceva cu privire la acest proiect... Pe scurt, zarurile au fost aruncate. Celor dintre dumneavoastră care nu sînt prea frecați cu asemenea probleme foarte particulare, îmi permit să le dau cîteva mici indicații : despre ce anume este vorba ? În ceea ce ne privește este vorba de a lua în mîini controlul unei afaceri imense și atît de vechi încît însăși rostul ei social a ajuns să aibă un gust cam rînced : Atelierele și Șantierele Sangalles & fiul. Cum putem reuși ? Instituind o ofertă publică de cumpărare care vizează aproximativ două milioane de acțiuni Sangalles — adică ceva mai puțin de o treime din capitalul în cauză — la prețul de 150 de franci noi acțiunea. Două remarci : prima este că prețul stabilit ar putea să vi se pară ridicat dacă ne raportăm la cotele înregistrate la bursă în aceste ultime luni ; dar porcul nu se-ngrașă cu apă chioară. Cea de-a doua este că un procent de 30% cum ni s-a cerut în cele din urmă poate părea foarte oneros. Asta cu atît mai mult cu cît ne-am asigurat înaintea lansării O.P.C.-ului nostru 14% din acțiunile Sangalles. Cine ne impune condiții atît de aspre ? Ei bine, domnilor, acesta este secretul Administrației. Sărmanul cetățean nu-și închipuie nici pe departe cîte poate face și desface statul, „monstru rece", într-o economie așa-zis liberă ! În orice caz, nu-i poate împiedica pe cei mai buni să cîștige ! Oferta se deschide astăzi, 10 mai. Ea se va închide pe 10 iunie seara. De acum și pînă atunci trebuie ca purtătorii să fi vîndut — iar noi să fi

cumpărat — cele două milioane de acțiuni despre care vorbeam a 150 de franci fiecare, ceea ce înseamnă 300 de milioane de franci noi sau 30 de miliarde de franci vechi. Titlurile Sangalles au crescut în ultimile trei săptămîni — anumite cumpărări făcînd creșterea inevitabilă, în ciuda precauțiunilor care s-au luat ; înaintea blocajului se ajunsese la 138. Oricum ar fi, avem de pe acum în mînă numerarul indispensabil operației, ceea ce ne scutește de a recurge la împrumuturi bancare : cîteva speculații fericite și prudente și fondurile financiare stocate de către noi corespunzînd unei cifre de afaceri de cîteva luni s-au dovedit suficiente. Încă o dată, ceea ce trebuie făcut acum este să determinăm pe purtătorii acțiunilor Sangalles să-și vîndă titlurile. Așadar trebuie să ne gîndim — firește că ne-am și gîndit — la cele trei mijloace posibile de presiune asupra publicului : discreditarea actualei direcții a lui Sangalles, a bătrînului Marcel și a întregii șleahte, afirmînd sus și tare că dacă lucrurile continuă să meargă așa cum mergeau pînă acum, în curînd acționarii lui Sangalles & fiul n-or să mai rămînă decît cu mîinile goale ca să-și smulgă părul din cap ; să facem elogiul propriei noastre afaceri sub aspectul său național și multinațional, înfățișîndu-ne deschis publicului cu bilanțurile, graficile și beneficiile noastre ; și să arătăm ce va deveni Compania noastră dacă o să-l înghițim pe malac ! Dar să nu vă faceți iluzii : Marcel Sangalles are o încăpățînare, o imaginație și o răutate remarcabile, este și el, ca și mine, susținut de niște bănci importante — și știu că *el* este gata să facă ceea ce *eu* n-aș face niciodată : este gata să-și vîndă sufletul americanilor pentru a obține orice fel de ajutor indirect. Sita legislației noastre franceze nu este încă suficient de deasă pentru a împiedica o mie și unu de matrapazlîcuri. Pe deasupra, ca și noi, Sangalles este și el în stare să organizeze o campanie de presă ! Domnule Mazade, vă pun la dispoziția lui Guy Médiano căruia i-am încredințat lansarea publicitară a O.P.C.-ului nostru. Pînă la noi ordine, timpul dumneavoastră îi va fi consacrat în întregime ; vi s-a rezervat un birou la Publimondial unde veți petrece o bună parte din zilele care urmează. Domnule Deraisnier, vom avea de lucru împreună. Vă aștept

aici la orele 14. Mînînc aici. Domnilor, vă mulțumesc. La lucru.

În această clipă, șeful serviciului de cadre, Abel Morin, la fel de neclintit din ale lui pe cît de rotofei, socoti că este cazul să intervină :

— Aș vrea...

Fabre-Simmons întrebă foarte sec, aproape nepoliticos:

— A, nu ! Ce mai e ?

Capul încărunțit și dolofan al lui Abel Morin se plecă:

— Domnule președinte, îmi pare foarte rău că sînt iarăși purtătorul unor vești proaste și că trebuie să vă plictisesc cu fleacurile mele sociale. Mai ales acum cînd se pornește o luptă atît de spectaculoasă ! Dar știu că dacă nu profit de această ocazie îmi va fi foarte greu să ajung pînă la dumneavoastră, iar de data asta lucrurile au ajuns mult prea departe ca să nu fiți deîndată informat. V-am mai semnalat anumite dezordini. Începînd de ieri, personalul de la Boisléger-Criteil și în special tinerii manifestă o efervescență cu totul și cu totul ieșită din comun, stare de lucruri despre care pot să afirm în deplină cunoștință de cauză că deocamdată nu afectează cu nimic situația din celelalte uzine și ateliere ale noastre care se află în jurul Parisului. Nu e cazul să ne temem de o încetare a lucrului și nici de o grevă mai mult sau mai puțin perlată. Astăzi este vorba de niște posibile sabotaje — ceea ce este cu mult mai rău. Dealtminteri, dați-mi voie să vă prezint un modest specimen dintr-o literatură de care pînă acum eram scutiți.

Abel Morin își potrivi ochelarii și apoi despături un manifest imprimat cu litere negre pe o foaie de hîrtie albă. Anumite cuvinte erau însă scrise cu un roșu aprins care îți sărea în ochi. El dădu citire documentului :

„TOVARĂȘI ! Trustul Fabre-Simmons este de origine americană. Dealtfel, Simmons este numele unui magnat al industriei americane, bunicul actualului vostru patron. Știm că majoritatea capitalurilor acestui trust sînt americane. Știm că multimiliardarul vostru președinte Fabre-Simmons este în slujba imperialiștilor americani. Știm că aparatele de înaltă precizie fabricate aici cu sudoarea frunții voastre și mulțumită înaltei voastre com-

petențe tehnice se duc să echipeze industria de război americană. Știm că astfel rodul muncii voastre slujește exterminării popoarelor din Asia de sud est, popoare în curs de dezvoltare și care luptă pentru libertate. Știm că uzinele Fabre-Simmons vor furniza instalații pentru viitoarele rachete spațiale fabricate în Statele-Unite și care vor fi purtătoare de armament atomic.

Sus TOVARĂȘI ! Nu vă mai lăsați înșelați de aparențe, refuzați să lucrați pentru statul major al Statelor-Unite ! *Sabotați în mod sistematic și prin toate mijloacele fabricarea de ordinatoare, de aparate de înaltă precizie și de circuite integrate.* În felul acesta acționați spre binele întregii omeniri. În felul acesta apărați cauza PĂCII !"

Fabre-Simmons dădu semne de nerăbdare. În mod vădit el era cu gîndul într-altă parte — iar această elocvență revoluționară îl lăsa cu totul rece. Abel Morin împături cu grijă documentul. Cu mîinile încrucișate pe burtă, acesta părea mai degrabă un cîrciumar care tocmai îți înfățișase un meniu alcătuit după gustul și plăcerea sa :

— Domnule președinte, evident că manifestul nu este semnat. Dar este foarte bine tipărit — în mii de exemplare, pare-se ! Nu este o simplă farsă, vă asigur ! Băieții care mă țin la curent cu aceste chestii mi-au semnalat că după orele de program întîlnirile dintre tinerii noștri și așa-numiții studenți din stabilimentul de la Boisléger sînt din ce în ce mai frecvente. Nu aveți decît să citiți ziarele : Franța devine țara incendiatorilor și a atentatorilor cu bombe ! Toate ard, toate trosnesc, toate sar în aer. Iată de ce susțin că această chemare la sabotaj trebuie luată foarte în serios. Modul în care este redactat acest manifest vi se pare fără îndoială idiot din pricina minciunilor sfruntate și a unei rele-credințe de cea mai joasă speță ; vă pot da însă asigurări că acestea sînt savant dozate, fiind exact ceea ce trebuie ca să aprindă astăzi imaginația tinerilor în numărul cărora trebuie să-i socotim de asemenea pe tehnicieni și pe proiectanți. Iar cînd zic „aprinde" nici măcar nu folosesc o figură de stil : incendiul este astăzi la modă și nu întîmplător manifestul despre care este vorba aici are ca antet un cocoș roșu !

Morin își atinsese țelul; reușise să atragă cel puțin pentru o clipă atenția lui Fabre-Simmons către cele pe care le spunea:

— Bine, domnule Morin. Îți mulțumesc. În ceea ce mă privește, eu personal nu reușesc să mă alarmez în fața acestor amenințări. De treizeci de ani citesc manifeste revoluționare — și tot de treizeci de ani primesc scrisori anonime. Cu toate acestea, este vorba despre o problemă pe care faceți foarte bine că o subliniați deși...

Telefonul sună, iar zgomotul lui păru extrem de necuviincios. Fabre-Simmons apucă receptorul ca și cum ar fi strîns de gît un dușman de moarte:

— Domnișoară Blanchard, dacă nu mai sînteți în stare nici măcar să mă scutiți de telefoane atunci cînd vreau să nu fiu deranjat... Cum? Dă-mi-o... Tu, Françoise?

Pierre Mazade nu se putu împiedica să nu aibă o tresărire. În chiar acea clipă privirea lui Fabre-Simmons se încrucișă cu a sa.

— Dar bine, draga mea, nu pot totuși să fiu la dispoziția tuturora! Trebuie să mai și lucrez din cînd în cînd, înțelegi? Mai ales astăzi... Nu, voi mînca aici, pe bulevardul Hoche — dealtfel nici deseară nu e sigur că am să pot veni acasă! Aveam de gînd să-ți telefonez ceva mai tîrziu... Ce spui tu acolo?... Ah, numai asta mai lipsea!... Crezi într-adevăr că e chiar atît de urgent?... Bine, vin!

Puse receptorul înapoi în furcă cu brutalitate. Fața îi era palidă de furie iar vocea țîșnind printre dinții încleștați devenise aproape un murmur:

— Domnule Mazade, mi se pare că Goethe a spus: *Un tată a șase copii este un om pierdut?*

— Exact, răspunse scriitorul, fără a lăsa să i se citească pe față uimirea care îl cuprinsese.

— Ei bine, Goethe era un optimist! Trebuia să spună pur și simplu: *Un tată este un om pierdut.* Mă întorc să iau masa la Saint-Cloud și încă nu știu ce mă așteaptă acasă. Domnilor, vă mulțumesc. Domnule Deraisnier, întîlnirea noastră de la orele 14 se amînă. Dar vă rog să rămîneți în după-amiaza asta la dispoziția mea. Domnule Morin, încercați să-mi aranjați pentru deseară sau pentru mîine o întîlnire cu reprezentanții personalului de la Bois-

léger-Criteil şi cu delegaţii sindicali. În privinţa orei, consultaţi-vă cu domnişoara Blanchard. Directorul financiar, directorul tehnic şi dumneavoastră înşivă veţi lua parte la această întrevedere.

— Şi dacă delegaţii mă întreabă care este obiectul acestei şedinţe puţin cam... precipitate ?

— Este vorba, după cum v-aţi dat foarte bine seama, de o simplă întîlnire informativă — iar pentru ca această informare să nu fie în sens unic, le voi spune cîteva cuvinte despre O.P.C.-ul nostru. La rîndul lor ei vor trebui să-mi dea cîteva răspunsuri cu privire la faimosul dumneavoastră manifest !. A propo, domnule Morin, vreţi să-mi daţi mie prăpădita aia de fiţuică... Mulţumesc ! Puteţi să-mi spuneţi cu exactitate de unde provine cocoşul roşu care-i serveşte drept emblemă ? Ei bine, era semnul de aderare al revoluţionarilor ruşi din 1917, atunci cînd au dat foc Petrogradului !

Membrii comitetului de direcţie părăsiră încăperea. Cînd Pierre Mazade dădea să iasă şi el, Fabre-Simmons îl opri pentru o clipă :

— Vrei să-mi acorzi cîteva minute astă-seară, dragul meu ? Blestematul ăsta de telefon pe care l-am primit îmi dă peste cap tot programul — şi o să avem de lucru.

Ochii cenuşii ai lui Pierre Mazade se închiseră pe jumătate :

— Dumneavoastră nu dormiţi niciodată ?

— Cît mai puţin cu putinţă.

— Eu în schimb dorm cît mai mult şi cît mai des cu putinţă, spuse Pierre cu o voce rece. Şi cea mai mare parte din timp nu dorm singur.

— Hai, Pierre, nu vrei să-mi dai o mînă de ajutor ? întrebă Fabre-Simmons clătinînd din cap. N-am avut încă timp să le pun pe toate la cale, dar vreau ca după-amiază să discutăm despre acest O.P.C. Trebuie să fii liber ! Am să-ţi telefonez către seară la Publimondial.

— Zău, astă-seară o să-mi fie foarte greu...

— Nu te silesc, dragul meu, dar am nevoie de tine.

Pierre şovăi şi, în cele din urmă, ridică din umeri :

— Bine ! Am să văd cum pot face ca să vă stau la dispoziţie de deseară pînă mîine dimineaţă ! Şi sînt perfect

de acord, domnule : n-aţi silit niciodată vreun colaborator să facă ceea ce vreţi dumneavoastră. Dar nici nu i-aţi oferit vreo altă alternativă.

*

Françoise îl aştepta pe Georges în camera sa pentru a-i evita pe servitorii omniprezenţi. După telefonul pe care îl primise şi după ce citise ziarele de dimineaţă, simţise nevoia urgentă, absolută, ca soţul ei să fie alături de ea. Îi telefona destul de rar la biroul lui de pe bulevardul Hoche, întrucît el detesta să fie deranjat. De data asta însă îl sunase fără nici o clipă de ezitare, vorbindu-i cu o voce poruncitoare, înlăturînd dinainte orice posibilitate de împotrivire, orice posibilitate de eschivare :

— Georges, trebuie să vii acasă... Te aşteptăm cu masa... ba da, Georges, trebuie să vii ! S-a întîmplat ceva foarte grav. E neplăcut că trebuie să-ţi spun asta la telefon, dar sînt aproape sigură că Roland a fost arestat... Da, *arestat* de poliţie, ce mai !... Vino, te rog !... Ascultă-mă bine : singura problemă e să ştiu dacă familia te mai interesează cîtuşi de puţin... Ah, îţi mulţumesc, Georges.

Iar acum stătea şi-l aştepta cu răbdarea aceea specific feminină. „E furios ! se gîndea ea. Şi ştiu că acum o să fie şi mai şi ! Cînd o să citească ziarele, şi restul..."

Ţinea în mîini un caiet cu coperţile roz, mînjite de urma unor degete slinoase, un caiet pe care-l descoperise la closet şi al cărui conţinut pusese vîrf stării de descumpănire în care se afla.

„Firește, mă simt capabilă să-mi iau toată răspunderea ! Dar de data asta greutatea n-o să cadă numai asupra mea... Georges m-a lăsat să mă descurc singură într-o sumedenie de situaţii dificile — de pildă în ceea ce priveşte facultatea pe care aveau s-o urmeze copiii. Tocmai pleca în Statele-Unite şi mi-a dat în fugă cîteva indicaţii mai degrabă vagi : literele, ştiinţele economice, sociologia — erau pentru el nişte focare de învăţămînt marxist ; nici unul dintre cei doi copii ai noştri nu părea a avea vreo înclinaţie către ştiinţe ; iar dreptul ar fi putut cel puţin să le dea o situaţie... Sărmanul Georges ! Şi-ar fi dorit atît de mult ca amîndoi copiii să lucreze alături de

el : Roland ca moştenitor al afacerii iar Cécile la relaţiile cu publicul ! Ar fi fost acum colaboratoarea lui Pierre..."

Un sentiment de gelozie puerilă dar foarte usturătoare muşcă inima Françoisei : „Cécile zi de zi, de dimineaţă pînă seara împreună cu Pierre la birou ?" Alungă cu brutalitate imaginile care o năpădeau. Fu apoi cuprinsă de o ciudată melancolie visînd la cele ce i se întîmplaseră ei, aducîndu-şi aminte cît de fericită se simţise în braţele lui Pierre şi cum se oprise înainte ca lucrurile să ajungă la capăt, gîndindu-se la tainica ruşine care niciodată nu avea să se mai şteargă şi pe care niciodată nu avea să o regrete, la mîndria pe care o resimţea ştiind că de acum înainte era dincolo de orice atingere, la remuşcările ei, la eliberarea, la regretele, la orgoliul ei, la o mie de sentimente irizate care se amestecau şi care o mîngîiau — la bucuria de a fi atît de puternică, la voluptatea intimă de a fi atît de slabă. „Bietul Georges", murmură ea cu un zîmbet ambiguu. În clipa aceea simţi cum îl doreşte fizic pe Georges, pe soţul său, simţi cum punea stăpînire pe ea o fierbinţeală pe care era fericită că o regăseşte.

Scuturâ apoi capul cu o mişcare încîntătoare ce se pierdu. „Mă-ntreb ce-o să spună cînd va afla că am cumpărat magazinul acela şi că vreau să..." Rise uşor, pentru ea singură, repetînd cu jumătate de voce : „Bietul Georges !"

•

Fabre-Simmons se aplecă uşor către Françoise şi o sărută grăbit pe frunte :

— Ei, ce-i ? întrebă el cu vocea lui şoptită şi limpede.

— Uite : citeam liniştită în pat cînd a sunat telefonul. Era Hortense Lormoy. Mi-a citit un articol în care era vorba despre nişte noi tulburări universitare şi care menţiona că a fost arestat fiul unui mare industriaş. Ziarul e pe masă aşa că ai să-ţi poţi da seama tu însuţi ! Din cîte a putut să afle, Hortense n-are aproape nici o îndoială că este vorba despre Roland. Şi, firesc, Lormoy ar putea să ne ajute : nu numai pentru că este deputat, dar şi pentru că este văr şi foarte bun prieten cu un ministru deosebit de influent...

— Știu! Hortense nu ți-a indicat sursa faimoaselor sale „informații"?

— Nu... Dar tocmai primise un telefon de la bărbatu-său cu privire la asta; se pare că el este cel care crede că Roland a fost arestat. N-a dat detalii — Philippe Lormoy este un tip serios.

— Exact. La urma urmei înțeleg de ce ești atît de înnebunită, draga mea...

— Hortense mi-a spus că Philippe n-o să vină la masă, dar că ai putea să-l găsești după-amiază la el la birou.

În circumstanțe grave ca acestea, Fabre-Simmons nu-și pierdea niciodată sîngele rece, făcînd dovada unui calm care contrasta cu vioiciunea lui obișnuită. Luă liniștit ziarul pe care i-l întindea soția sa: pe pagina întîi se afla o fotografie mare înfățișînd circa o sută de tineri — cei mai mulți dintre ei purtînd căști de motociclist — azvîrlindu-se asupra unui cordon de polițiști cu căști foarte asemănătoare.

Era un talmeș-balmeș de fețe schimonosite ca într-o chermeză flamandă și deasupra capetelor se ridicau ghioage, bare de fier și bastoane de cauciuc. Fotografia purta în loc de titlu: *„Iată Marea Înfruntare: Ciocnirea dintre poliție și studenții Facultății de drept de la Boisléger. Mai mulți răniți. Poliția a făcut uz de bombe lacrimogene. Informații amănunțite pe ultima pagină."*

Fabre Simons întoarse ziarul:

„Boisléger — Facultatea de drept — Urmarea știrilor.

După cum se știe, examenul parțial de drept civil al anului doi a fost amînat în mai multe rînduri din cauza unor elemente anarhice care provoacă tulburări la Universitatea de la Boisléger-Criteil. Într-adevăr, chiar ieri același examen a trebuit să fie amînat încă o dată din cauza grupurilor de stîngiști care, cu căști în cap și înarmați, au blocat accesul în localurile Universității. La cererea decanului Facultății de drept, poliția a intervenit cu căști și scuturi..."

Urma o lungă descriere a „Marii Înfruntări" ca și a ciocnirilor și a bătăilor care cuprinseseră aproape toate localurile și toate terenurile cetății universitare. „Numeroși studenți ne-au declarat că s-au săturat de aceste interminabile boicoturi!" — „Decanul Facultății de li-

tere, care a fost împroşcat cu un jet de ulei provenind dintr-un uriaş pistol pneumatic, a depus o plîngere" —. „Purtătorul de cuvînt al guvernului declară deschis că asemenea incidente sînt regretabile". — „Se crede că printre manifestanţi — pe care poliţia n-a reuşit să-i potolească decît cu ajutorul gazelor lacrimogene — ar fi zece răniţi, şi şapte în rîndurile poliţiei, dintre care trei grav." — „Localurile Facultăţii de drept sînt în parte distruse." — „În rîndul contestatarilor au fost făcute paisprezece arestări. Printre cei reţinuţi se află un fiu de colonel, un tînăr marchiz autentic şi fiul unui binecunoscut industriaş..."

O altă fotografie arăta o fată în bluză albă şi cu pantaloni de cow-boy care sfida din priviri o falangă de poliţişti morocănoşi. În fund şi în dreapta cîteva automobile răsturnate ardeau cu o generozitate feroce. Urma un comentariu :

„Alungaţi de la Facultatea de drept, tinerii manifestanţi s-au năpustit în afara zidurilor către un parking situat la jumătatea drumului dintre cetatea universitară şi uzinele marelui industriaş Fabre-Simmons. Cu o iuţeală şi o dexteritate surprinzătoare, în mod vădit rezultatul unor antrenamente îndelungi, ei au răsturnat un număr de douăsprezece maşini care se găseau acolo, dînd foc acestor vehicule care au fost deîndată cuprinse de flăcări şi dedîndu-se apoi la un deşănţat dans de scalp desfăşurat în jurul acestui imens foc de tabără. Poliţia a ajuns prea tîrziu ca să mai poată opri focul."

Françoise aşteptă ca soţul ei să termine de citit.

— Ei, ce spui ? întrebă ea cu o voce aproape timidă, care nu-i era deloc firească.

Fabre-Simmons făcu din ziar un cocoloş expiatoriu pe care-l aruncă cu furie la picioarele lui :

— Ce spun ! Vezi bine că au împiedicat pentru a treia sau a patra oară ţinerea examenului de drept, l-au împroşcat cu ulei pe decan, i-au lovit pe poliţişti, au spart geamurile şi au murdărit pereţii. Au ars maşini. Vreo cincisprezece dintre ei au fost arestaţi ca nişte mocofani — şi printre ei „fiul unui binecunoscut industriaş". La naiba ! E de neconceput ca Roland să facă pe revoluţiona-

rul de tarabă ! Dar dacă pe deasupra s-a prostit într-un asemenea hal încît să se mai lase şi arestat...

Françoise nu sufla nici un cuvînt. Îşi privea soţul ca şi cum ar fi vrut să spulbere furia care-l cuprindea :

— Ce-ai de gînd să faci ?

Fabre-Simmons se gîndi cîteva clipe :

— Nouăzeci la sută că acel „fiu al unui binecunoscut industriaş" este într-adevăr Roland. În acest caz nu există decît două soluţii : ori las lucrurile să-şi urmeze cursul firesc, ca să-i dau o lecţie de care să-şi aducă aminte, ori intervin imediat pe lîngă Lormoy... Tu ce crezi ?

Françoise se ridică :

— În orice caz nu poţi interveni la ora asta. E prea devreme ca să-l poţi găsi pe Philippe Lormoy. Dacă vrei, am să-l rog pe Germain să ne servească masa aici. În timpul ăsta, cum ştiu că altminteri eşti teribil de ocupat, aş vrea să citeşti ceva...

Fabre-Simmons se uită la ceas : „Unu şi patruzeci de minute, îşi spuse el. La urma urmei tot trebuie să iau masa undeva. Chiar dacă nu mi-e foame".

— De acord, Françoise. Du-te şi comandă dejunul iar între timp arată-mi ce spuneai că vrei să citesc...

Soţia sa îi întinse un caiet subţire cu coperţi roz şi cam slinoase pe care îl luă de pe masă :

— E al lui Roland. L-am găsit la W.C. Mă întorc imediat... Georges, încearcă însă să nu-ţi ieşi din sărite

— De acord, repetă el oftînd.

Deschise caietul, îşi plimbă ochii pe prima pagină şi recunoscu într-adevăr scrisul fiului său. Cu un nou şi adînc oftat, se puse să citească documentul cu atenţie :

„Noi sîntem ruşinea şi oprobriul civilizaţiei noastre ! Altădată ţara arăta către tineretul ei şi spunea : *Iată mîndria noastră* — şi asta mai ales atunci cînd tineretul era în uniformă. Or, noi care pretindem că ne îmbrăcăm după cum ne place, că ne pieptănăm aşa cum ne place, că răcnim şi cîntăm ceea ce vrem, că ne alegem profesorii şi fetele pe care le vrem — şi că refuzăm în bloc catehismul perseverenţei, credinţa faţă de vreun partid, jurămîntul de boy-scout şi salutul faţă de drapel — noi sîntem, repetăm, ruşinea şi oprobriul civilizaţiei noas-

tre. Societatea vrea să consume totul în afară de noi. Irecuperabili, asociali, necomestibili.

În ciuda acestui fapt, babacii noştri, care au între patruzeci şi şaizeci de ani (şi care se mai cred tineri pentru că hainele lor sînt bine croite dar care sînt cam «în balon» din toate punctele de vedere) îşi înmulţesc anchetele cu privire la noi, tinerii. *Sînteţi partizanul serios al unei reforme? Vă place să faceţi dragoste? Sînteţi anarhist? Vă plac peştii? Îl citiţi pe Marcuse? Mai faceţi pipi în pat?*

În repetate rînduri ni s-a tăiat orice poftă de viaţă cînd am văzut cum sînt în general folosite declaraţiile noastre. Aşa încît nu mai avem nici cel mai mic chef să răspundem la asemenea chestionare. Dar întrucît sîntem constrînşi, am început să strigăm pentru că ştim că de o bucată de vreme încoace nu mai există nici un alt chip de a te face auzit. Avem în jurul nostru un cerc de mame anxioase, de taţi pandaxioşi şi de psihologi la pîndă. Asta este de-acum înainte poziţia noastră: o poziţie *centrală*. Băgaţi-vă bine asta în cap, oameni buni! Nu uitaţi totuşi că vorbim despre noi înşine, cu noi înşine şi pentru noi înşine. Vouă, bătrînii noştri adulţi, v-ar trebui acum un traducător ca să ne mai puteţi înţelege, şi ne bucură faptul că vorbele noastre zboară astăzi pe deasupra capetelor voastre.

Nu ne mai cunoaşteţi, dacă cumva ne-aţi cunoscut vreodată. Şi cu cît sînteţi mai aproape de noi, cu atît ne cunoaşteţi mai puţin. *Cine va putea spune în ce constă cu adevărat stîngăcia unui adult?* Nu vă mai rămîn, de fapt, decît trei soluţii. Ori faceţi pe tipul lipsit de prejudecăţi, pe prietenul puţin cam ţicnit care deşi a ajuns la cincizeci de ani îi înţelege pe tinerii ţicniţi — asta ne întristează: nimic mai penibil decît efortul unui actor prost care se străduie să joace rolul unui copil, în ciuda părului său cărunt. Ori ne ignoraţi, afişînd cînd şi cînd mila celor care au conştiinţa curată şi care digeră bine. Ori, în fine, vă declinaţi orice competenţă şi afirmaţi despre noi cu o înverşunare mai mult sau mai puţin neroadă, după cum sînteţi mai mult sau mai puţin încăpăţînaţi, că nu sîntem nimic altceva decît nişte rebuturi."

Fabre-Simmons ridică privirea, întrucît Françoise tocmai intra în cameră. O privi gînditor :

— De ce dracu ai ținut să citesc toate astea ?

— Pentru că le-a scris fiul tău, Georges.

Clătină din cap și-și continuă lectura cu glas scăzut, pentru ca Françoise să-l poată auzi :

„Închipuiți-vă, dragii mei adulți, că o parte dintre noi au avut răgazul să vă privească pe îndelete și să vadă cum trăiți. Sînteți infinit de negativi : sînteți împotriva statului, a funcționarilor și a instituțiilor, sînteți împotriva civilizațiilor amorțite și a revoluționarilor care ar vrea să le trezească, împotriva americanilor, împotriva rușilor, împotriva rutinei și împotriva reformelor, împotriva «stîngii» abuzive care vrea să-i acapareze și pe fiii voștri, dar și împotriva bătrînilor profesori năuci care-i lasă să facă absolut tot ce vor, sînteți anti-poeți, anti-craidoni, anti-hippie, anti-drog și recurgeți din plin la serviciile pilulei, pe care ați descoperit-o însă cam tîrziu.

Dar să ne întoarcem la problema noastră : de ce ne-ați adus pe lume ? Vedem foarte bine că vă stînjenim cu libertățile noastre, cu lăcomia noastră, cu revoltele și ghitarele noastre ! Ce vreți ? Viitorul pe care ni-l oferiți are pentru noi farmecul cimitirelor de mahala. O știți foarte bine. Dealtfel e și singurul lucru pe care îl pricepeți în ceea ce ne privește. Și cum voi revărsați asupra lumii contemporane tone de sarcasm, ar trebui să ne îngăduiți și nouă să azvîrlim în ea cu roșii și cu ouă stricate : da, vă stingherim ! Cu cît vă uitați mai mult la noi, cu atît vă pare mai rău că ne-ați adus pe lume.

Hotărîți-vă într-un fel sau altul ! E însă o evidență de necontestat că noi sîntem unul din eșecurile voastre. Ați ratat crearea unei lumi noi în care plăcerile voastre ne-au semănat ca pe niște mici pietricele. Nu ne-ați învățat să înțelegem lumea aceasta, nu ne-ați pregătit mîinile ca să putem apuca această lume. Dar, la urma urmei, chiar și voi înșivă sînteți care pregătiți pentru așa ceva ?

Simțim nevoia să admirăm, asta deși pudoarea noastră — nici nu vă treceа prin cap că am putea avea și așa ceva — nu ne îngăduie să v-o spunem. Și-atunci ? Să vă admirăm pe voi, părinții noștri ? O vrem din tot sufletul, dar nu se poate. Căci n-ați făcut nimic ! Nu v-ați apărat

nici măcar propria voastră «civilizație» la care țineți atît de mult. Ați lăsat imperiile și principiile să se prăbușească cu un imens zgomot de fiare vechi. Nu v-ați făurit arme — dealtfel și noi a trebuit să ni le facem singuri — și n-ați fost în stare să salvați tradițiile, nici să schimbați mentalitățile. Ah ! știm că unii dintre voi sînt, cu toate acestea, niște tipi solizi, tari, uneori niște adevărați creatori : dar asta *în pofida propriei lor generații — și* o să vedeți că în cele din urmă mediocrii o să-i mănînce fripți ! Lumea voastră, societatea voastră, spuneți-i cum vreți, este a dracului de bine înzestrată cu tot ce-i trebuie ca să strivească orice personalitate, ca să reteze orice cap care se ridică, oricît de rar s-ar întîmpla asta, ca să strivească în germene dinamismul și geniul ! Cei mai buni dintre voi se zbat în adîncul unei capcane izbindu-se cu capul de pereții juridici și sociali. Da, așa am scris, *«cei mai buni dintre voi»* — întrucît niște reflexe stupide fac ca un fel de afecțiune filială să nu se stingă niciodată cu totul și cu totul. Am un tată care se cheamă Georges II. Fabre-Simmons, căruia i se mai spune și Georges Haș. Ei bine, nu-l iubesc pe Georges Haș. Dar omulețul ăsta de cincizeci și șase de ani care îmi este tată mă fascinează ! Face parale așa cum o găină face ouă. Aș putea să-l imit dacă aș vrea, numai că uite : P.D.G.[1]-ul înseamnă fundul capcanei, înseamnă dulcea căldură a societății de consum — iar eu nu vreau să mor înăbușit ca el !»

Fabre-Simmons ridică privirea către Françoise și o întrebă scrîșnind din dinți :

— Françoise, vrei într-adevăr să citesc pînă la capăt bazaconia asta ?

— Da...

Cineva bătu la ușă : era Germain urmat de un alt valet, care aduceau mîncarea. Puseră totul pe o masă, apoi dispărură cu discreție.

— Cu atît mai rău pentru friptură ! îi spuse Françoise lui Georges. O să se cam răcească. Dacă n-ai nimic împotrivă, aș prefera să termini mai întîi de citit carnetul

[1] Président-Directeur-Général.

ăsta ca să putem după aceea sta de vorbă despre cele scrise acolo. Continuă, te rog.

Georges Fabre-Simmons închise o clipă ochii căutînd puțină liniște lăuntrică înainte de a relua lectura întreruptă :

„Dragii mei adulți, aproape că am terminat ! Încă o mică mărturisire : ieri am fost ispitit *să-mi dau foc*, să-mi dau și eu foc ca un bonz vietnamez. Trebuie să vă spun că-mi găsisem un loc minunat — unde anume ? asta-i treaba mea — și că turnasem pe mine o cantitate suficientă de benzină. Am aruncat un chibrit, două chibrite, trei chibrite, zece chibrite. Țineam cutia în mînă și întîrziam clipa în care aveam să frec bucățica aceea de lemn cu gămălie de fosfor, făcînd-o să ia foc, pentru ca apoi să mă cuprindă flăcările ca pe-un mic punct. Jur pe viața mea — ăsta este singurul jurămînt autentic — că nu mi-a fost frică în clipa aceea. Dacă, în cele din urmă, aș fi consimțit să fac gestul acela care mi se părea atît de ușor de săvîrșit, nu mi-aș fi dat viața nici pentru Asia de sud-est, nici pentru Africa neagră, nici pentru toate masacrele care n-au încetat niciodată, care nu încetează și care nu vor înceta. Aș fi murit pentru simplul fapt de a nu fi găsit scopul și sensul vieții mele. Mort înainte de a fi căutat cu adevărat. Mort pentru delictul de nerăbdare. Așa încît am azvîrlit chibriturile și odată cu ele și ideea de a mă distruge ; am ieșit. Dacă tipii care vor să se sinucidă, în loc să se dopeze, și-ar oferi un scurt răgaz de gîndire, nu am avea prea multe sinucideri ! Dar, mi-e rușine s-o spun, tremuram ca o boarfă bătrînă în fața lui Jack Spintecătorul."

Fabre-Simmons citise ultimele cuvinte cu o voce mecanică. Françoise se sperie de expresia întipărită pe fața lui Georges, care devenise livid. Întoarse ochii către ea :

— Va să zică, uite, spuse el încet, copiii noștri pot să se omoare într-o bună zi așa, fără să ne lasă nici cea mai mică șansă ?

Izbi violent cu palma în masă :

— Da ce Dumnezeu le-am făcut, la urma urmei ? Azi Roland ! De ce nu și Cécile mîine sau poimîine ? Astăzi puțină literatură — într-o altă zi de ce nu o sinucidere

în toată regula ? Dar ce se întîmplă aici, Doamne Dumnezeule ?

Françoise își puse mîna ei ușoară pe brațul lui :

— Citește mai departe, dacă ești drăguț.

Georges clătină din cap ca pentru a alunga niște gînduri rele ; apoi își reluă pentru ultima dată lectura :

„Știți oare, dragii mei adulți, ce mi se întîmplă acum ? Mi se întîmplă ceva foarte ciudat : datorită faptului că nu am aprins un chibrit, întrevăd acum ceea ce am căutat în zadar din clipa în care am ajuns la vîrsta căutărilor. Eu nu cer nici iertarea oii rătăcite, nici dreptate pentru albi, nici milă pentru negri, nici nimic altceva din ceea ce aduce mai mult sau mai puțin cu acest mișmaș de bunătate universală în care foarte rarii oameni însuflețiți de o dragoste adevărată ajung pînă la urmă să se scîrnăvească. Eu nu sînt una dintre aceste ființe iubitoare și nu-mi plac cuvintele care sînt numai niște cuvinte. O viață fără scop înseamnă o viață goală, și sporovăielile celorlalți nu fac decît să-i adîncească neîncetat vidul. Pentru mine vidul este disperarea — iar disperarea este moartea. Căci dacă și de data asta dau bară, atunci nu-mi rămîne decît să mă întorc cît mai iute la chibriturile mele...

Am vorbit destul despre mine. Vrem să schimbăm ceva precis în mecanismele sociale și în atitudinea spirituală. Vreau să spun că vrem să contribuim la schimbarea acestui ceva ; să transformăm această inerție în care ne aflăm vîrîți cu toții, această civilizație de negustori ghiftuiți și de cumpărători aplatizați într-o veritabilă centrală de energie umană. Trebuie instaurat un dinamism perpetuu și modificate în vederea acestui scop sistemele juridice, economice și sociale care sînt uluitor de scîlciate ! Este vorba de a înlocui era ordinatoarelor printr-o eră a creatorilor. Este vorba de a domestici mașina și de a da drumul la hățuri. Știm bine că ansamblul este o problemă de politică și știm că singura reformă demnă de a fi impusă trebuie să meargă în acest sens...

Avem de partea noastră puritatea, îndrăzneala, forța — *iar acum avem de partea noastră și numărul.* O știm și mai știm încă un lucru, anume că, mînuite de către noi, mitralierele vor deveni inteligente ! Pentru prima oară în istoria omenirii o revoluție va fi făcută nu de o clasă îm-

potriva alteia, nu de către un partid împotriva altuia, nici de un regim împotriva altuia, ci numai de către tineretul ridicat împotriva adulţilor şi a bătrînilor!

Ce fel va fi societatea pe care o vom clădi noi — şi prin ce mijloace o vom clădi? Încă nu ştim. La lucru! Dar să ştiţi că nici un obstacol n-o să ne poată sta în cale. Să ştiţi că n-o să ne oprească nici un tabu, că la nevoie vom şti să ne dovedim cruzi, că vom şti chiar să ne arătăm răbdători. Acestea fiind spuse, vă dau dracului pe toţi, întrucît poate că în curînd voi poseda lucrul cel mai preţios din cîte există în lumea aceasta: *un scop!*"

Fabre-Simmons închise caietul roz şi îl aşeză pe o masă.

— Ei, ce spui? întrebă Françoise aplecată către el.

— Ei bine, e de-a dreptul înspăimîntător, spuse Georges. Este înspăimîntător cîtă împenie, cît idealism şi cîtă ferocitate toate la un loc şi în doze egale! Cît entuziasm şi cîtă disperare şi mai ştiu eu ce încă. Puştii ăştia trăiesc oare într-adevăr într-o asemenea continuă tensiune?

— Numai Roland este atît de încordat. Ceilalţi nu! Cécile deloc...

Fabre-Simmons clipi şi-şi trecu mîna peste frunte ca un om care se trezeşte din somn:

— Cécile? Te-asigur că e la fel de încordată ca şi el... Ştiu, ţi-a vorbit de lăcomia ei, de pofta ei de-a se bucura de viaţă şi de tutti frutti. Şi mie mi-a îndrugat toate bazaconiile astea! Ce dovedeşte asta? Nu-ţi cunoşti fata, Françoise. Spune orice-i vine pe limbă ca să nu trebuiască să spună ceea ce gîndeşte într-adevăr. Dar şi ea e la fel de încordată, gata să plesnească.

— Poate... Şi-acum? Ce-o să facem pentru Roland?

Françoise, care îşi recîştiga în galop simţul practic, întinse mîna şi luă caietul roz:

— Mai întîi am să pun hîrţoagele astea la loc. Vreau să spun în chiar locul unde le-a lăsat...

— Cum, în clipa în care fiu-tău se află, după cîte se pare, în puşcărie, tu mai ţii încă să-i menajezi micile susceptibilităţi? Nu, Françoise, zău că eşti de pe altă lume!

Se ridică, se apropie de măsuţa pe care mîncarea — acum rece — îi aştepta:

— În orice caz să ne așezăm la masă, dacă ești așa drăguță! Mulțumesc... În ce-l privește pe Roland, dacă e la închisoare, am să-i telefonez lui Lormoy. Iar dacă sursa prietenei tale Hortense se dovedește prost informată — ceea ce nici măcar nu îndrăznesc să sper — o s-o aflăm foarte repede. Mi se pare că întotdeauna pe la ora asta Roland dă o raită pe-acasă să înbuce cîte ceva și să se mai odihnească. Ei, da! Ce vă-nchipuiți voi? că eu nu văd niciodată nimic? că habar n-am ce se-ntîmplă în jurul meu? uite că n-aveți dreptate. În orice caz, în cel mult o oră voi aranja totul într-un fel sau altul — și întrucît m-ai smuls de la treburile mele într-o zi cînd puneam la cale lucruri de o importanță cum nu mi s-a mai întîmplat să am altele în viață, ai să fii așa de bună să-mi respecți hotărîrea, oricare ar fi ea.

Georges se lupta molatec cu o felie călduță de friptură cu spanac căutînd ajutor într-o sticlă cu Médoc vechi.

— Pînă atunci, întrucît nu avem nimic mai bun de făcut, am să-ți spun eam ce cred eu despre caietul lui Roland! Să fim drepți: partea negativă a predicii sale se ține vag în picioare. Ceea ce nu merge deloc este partea pozitivă: atunci cînd încearcă să definească scopul pe care pretinde a-l fi descoperit! Aici mi-e de-a dreptul milă de puștiul ăsta nenorocit... Închipuie-ți și tu ce-ar însemna această cruciadă: revoluția tinerilor împotriva bătrînilor! Asta cînd toată lumea este înrolată, cînd etichetele sînt gata, cînd foile matricole sînt ținute la zi, cînd destinele sînt dinainte prevăzute și visele standardizate. Pînă la urmă tovarășii lui o să-i rîdă în nas!

Françoise împinse farfuria pe care o avea în față și repetă cu o voce visătoare:

— Revoluția tinerilor împotriva bătrînilor? Nu-mi mai aduc aminte exact ce spune el acolo cu privire la dinamism, la creatori și la mișcarea perpetuă — dar mie mi se pare, Georges, că e aici mult mai mult fond decît în oricare program politic actual...

Fabre-Simmons, care ciugulea o căpșună, reteză c-un gest sfîrșitul frazei:

— Dumnezeule! problema nu-i să știi dacă tu găsești sau nu o fărîmă de logică în această bucată de bravură! Am pierdut destul timp din cauza acestui mic Răstoarnă-

Tot ! Singura problemă care rămîne este următoarea : ce va mai născoci atunci cînd va descoperi că „ţelul“ lui îi face pe toţi să rîdă ? Este un observator destul de bun, destul de obiectiv ca să-şi dea seama de asta foarte repede. Ce-o să se-ntîmple atunci ? Faimoasa reîntoarcere la chibrituri, cu care ne tot ameninţă ? Roland nu este un veleitar şi data viitoare s-ar putea să meargă pînă la capăt...

Françoise păli. Dar Georges îi atrase atenţia printr-un nou gest al mîinii :

— Nu uita că deocamdată se-nvîrte probabil într-o celulă minusculă unde este interogat de către o echipă de poliţişti foarte rafinaţi. Poate că asta o să-i mai vîre minţile în cap !

Liniştit, Fabre-Simmons luă unul din ziarele care zăceau prin odaie, căutînd să găsească rubrica privitoare la dezordinile studenţeşti. Privirea îi căzu de-a dreptul pe declaraţiile foc de hazlii ale decanului de la litere care vorbea ziariştilor de o „banalizare sectorială“, de „voinţă conflictuală“ şi de probleme care trebuiau privite în „globalitatea“ lor. Georges se gîndi că şi aici, în această societate la pîndă, ca în orice alt loc de pe faţa pămîntului unde acoperişurile stau să se prăbuşească peste oameni, ies la iveală cele două faţete ale dramei umane : grotescul şi tragicul. Şi îşi aduse aminte de bătrînul Sangalles. „Acestei drame îi lipseşte o a treia dimensiune, o a treia faţetă. Dar nu ştiu care anume.“

În clipa aceea Françoise întoarse capul către uşă şi murmură :

— Uite-l pe Roland. S-a întors.

Fabre-Simmons nu auzise nimic. Şi cu toate astea ştia din experienţă că Françoise nu se înşela.

— Vrei să-l chemi pe Germain ? spuse el.

Apoi se duse şi se aşeză într-un fotoliu — majestuos, cu spatele aproape drept. Cînd majordomul intră, îi porunci să se ducă „să-l roage pe domnul Roland să vină deîndată aici“. Trecură cinci minute încheiate pînă cînd băiatul îşi făcu apariţia fără să ciocănească la uşă, dînd buzna ca o vijelie : el niciodată nu intra, ci năvălea.

— De unde vii ? îl întrebă cu simplitate Fabre-Simmons.

Să alungăm orice slăbiciune din viața noastră

MAO TZEDUN

CAPITOLUL XI

Roland era în niște pantaloni negri, strîmți, care se mulau pe corp și într-un tricou tot negru cu guler pe gît. Într-o mînă ținea o pereche de mănuși negre. Claia lui de păr întunecat se revărsa în bucle bogate acoperindu-i aproape în întregime fața, împreunîndu-se cu favoriții și cu barba tuciurie. Bucățile de piele pînă la care mai reușea să ajungă lumina erau de pe acum pîrlite de soarele cald al Parisului.

— De unde vii ? repetă Fabre-Simmons pe același ton calm și rece.

— De la facultate, firește ! Ia uită-te la ei ! De unde vreți să vin ?

— Și ce-ai făcut astă-noapte ?

Băiatul își strîmbă gura într-un fel de rînjet ca de căpcăun care-l făcu să semene cu o caricatură :

— Astă-noapte, domnule, am fost cu o doamnă. Și firește că sînteți mult prea bine crescut ca să...

— Minți !

Un nou hohot de rîs.

— Firește că mint ! Astă-noapte, uite, am să vă spun : am imprimat manifeste, am început broșura Agit-Prop. Unul din camarazii noștri este tipograf, profesionist.

— Și cu ce te îndeletniceai ieri după-amiază, dacă ești bun ?

Roland își privi tatăl gînditor :

— A, păi ieri după-amiază eram al dracului de ocupați.

— Va să zică nu te-ai lăsat arestat ?

— Eu ? Glumiți !

Băiatul oftă ; se duse și se așeză într-un fotoliu cu fața întoarsă către maică-sa :

— Vă făceați griji din pricina mea ?

Françoise, care de cînd intrase fiul ei nu scosese nici o vorbă, dădu aprobativ din cap.

— Spune-mi, Roland, întrebă Fabre-Simmons cu aceeași voce potolită și răspicată, ziarele de azi menționează că „fiul unui bine cunoscut industriaș" figurează pe lista manifestanților reținuți...

— A, da ! I s-au făcut onorurile unui mic comunicat ? Nici măcar n-am deschis porcăriile astea de ziare în dimineața asta. De-abia am avut timp să trag un pui de somn... Omul vostru e fiul Oțelăriilor Mendel-Rieder, un tipulache mai degrabă balonist. Care uite cum stă chestia : n-are nimic în burtă. Pînă și Napoleon întreba întotdeauna înainte de a numi pe cîte cineva în vreo funcție mai importantă : „Ia spuneți-mi, ăsta are ceva în burtă ?" Eu, de pildă, am ceva în burtă.

— Cu facultatea cum mai stai ? Mai înveți cîte ceva din cînd în cînd ? Ai examene peste o lună, dacă nu mă înșel.

Fabre-Simmons vorbea calm, ca un om cu desăvîrșire obiectiv care conduce cu meticulozitate o anchetă. Roland se uită la el de parcă ar fi spus cine știe ce mare năzdrăvănie :

— Dacă învăț ? Adică dacă îmi mai arunc ochii pe grămada aia de hîrțoage prăfuite, pe miile de pagini caraghioase în fond și în formă pe care nu le poți citi fără să nu te umfle rîsul ? Pe terfeloagele mucegăite pe care le tîrîm după noi încă de pe vremea romanilor — iar pe cele mai recente de la Napoleon citire ? Azi cînd nu mai găsești pe nimeni în afară de noi care să le ia în serios și care să se slujească de ele fie măcar ca să se șteargă la fund ? Cu facultatea ? Nu, zău că ești cu totul pe dinafară...

Pe jumătate liric, pe jumătate ironic, băiatul clătina din cap uitîndu-se la taică-său, ale cărui urechi se înfier-

bîntau. Dar vocea lui Fabre-Simmons rămase la fel de calmă și de neutră :

— Evident, pentru tine faptul că tradițiile noastre juridice își au obîrșia în dreptul roman și în geniul unui om ca Napoleon este un lucru depășit. Înțeleg foarte bine. Așadar, prins de euforia care succede întotdeauna marilor înfăptuiri, nu te sfiești astăzi să-ți dai jos masca...

— Ao-leu ! încurci borcanele... Nu noi ne lăudăm cu loviturile pe care le-am dat în ziua aia de pomină care-a fost ieri ! Asta o spun fițuicile voastre de adulți. Pentru noi povestea de ieri nu era decît o operație de rutină.

— De rutină spui ? repetă Fabre-Simmons cu o voce visătoare. Și mașinile cărora le-ați dat foc tot rutină erau ?

Roland sări în picioare cu o agilitate de pisică. Veni în fața tatălui său. Ochii de un verde sălbatec dădeau figurii sale păroase un aspect tineresc și carnivor :

— Uite, știi ce ? n-ar trebui să mă scoți din răbdări ! Trebuie să trec un examen sau ce Dumnezeu vrei de la mine ? N-am dormit prea mult și în ceea ce privește întrebările tale, paharul e plin ochi, înțelegi ? A, firește, ai să-mi spui iarăși că sînt minor iar eu am să-ți răspund ca și ultima dată cînd te-ai dat la mine : „Asta n-o să mai țină mult !“ Și încă o să fie ceva mai adevărat decît ultima dată cînd ți-am spus-o... Voi, ăștia, aveți mereu impresia că stați de vorbă cu niște pisoiași de hîrtie ! Dac-ați ști ce reprezintă Organizația noastră...

Tăcu. Impasibil, Georges Fabre-Simmons spuse cu simplitate :

— Te ascult... De ce te-ai oprit cînd mergeai pe-un drum atît de bun ? Ți-e frică ?

— Mie, frică ? De ce să-mi fie frică ?

— Nu știu, Roland. Te ascult.

— Da, da, avem o Organizație și eu sînt patronul. Fără alegeri. Așa ! Și-i duc tare. N-ai nici cea mai mică idee despre ce anume reprezentăm noi...

— Nu, dragul meu, n-am nici cea mai mică idee.

— Da... Ei bine, uite-așa, numai poc nind din degete, pot să pun pe picioare cel puțin cinci sute de tipi ! Cinci sute de oameni cu o cască și un drug de fier pe cap de pipangiu. Și pe lîngă asta încă douăzeci și cinci sau treizeci de gagii pentru chestiile mai speciale.

— Dar mașinile cărora le-ați dat foc ?

— Ei, asta-i acum ! O manevră de antrenament. Nici nu merită să vorbim despre asta.

— Tu ai...

— Dacă eu am comandat acest exercițiu ? Firește că eu, cine dracu vrei să fie ?

— De unde vrei să știu eu ? Un altul de pildă... Și pentru reuniunile voastre aveți un sediu ?

— Mișto ! Statul major se adună cel puțin o dată pe săptămînă într-un...

Băiatul se opri brusc și clătină din cap :

— Erai cît pe ce să mă duci, tată.

Dar, imperturbabil, Fabre-Simmons scoase o hîrtie din buzunar :

— Dar manifestul ăsta îl cunoști ? Manifestul ăsta cu un cocoș roșu ?

Roland puse mîna pe manifestul imprimat cu negru și roșu pe hîrtia aceea excelentă, avînd în cap pasărea stacojie care reprezenta emblema focului :

— Firește că îl cunosc ! E penultimul pe care l-am scos...

O ușoară încurcătură îl făcu să se bîlbîie în timp ce-i înapoia tatălui său documentul.

— Și tu ești cel care a descoperit că am un bunic american ? Și că-mi vînd sufletul Statelor Unite ?

— Da, tată, eu !

Roland lovi cu mănușile negre în palma deschisă și se aplecă în față :

— Ce, nu te prinzi ? O bună propagandă trebuie judecată numai după efectele pe care le produce. Asta n-o spun eu primul !

— Nu-i singurul adevăr pe care îl iei de la alții.

— De acord... dar fiecare dintre cuvintele astea este repetat în cor de către sute de milioane de oameni. Așa că asta-i ! Propaganda noastră nu urmărește decît eficacitatea. Or, trebuie să recunoști și tu că un bunic american pare mai suspect decît o bunică americană ! Și de asta sorții au căzut pe bunică-tău.

Fabre-Simmons nici nu clipi. Spuse pe tonul unui om de afaceri care vrea să strîngă cît mai multe informații :

— Şi Organizaţia voastră, cum îi spui tu, dispune de anumite fonduri, nu-i aşa ?

— Fireşte ! E nevoie de parale pentru parşivii ăştia de tipografi care nu fac nimic pe gratis... Paralele însă le dau eu !

Roland îşi muşcă buzele : era limpede că ar fi dat oricît să nu-i fi scăpat această frază. Fabre-Simmons îl pîndea cu nişte ochi care deveneau sarcastici :

— Perfect ! Va să zică tu dai paralele... Dar caietul ăsta îl recunoşti, Roland ?

De data asta băiatul îşi pierdu cu desăvîrşire stăpînirea de sine ; păli, în ciuda bronzului care îi colora faţa. Dintr-o săritură înşfăcă caietul roz şi slinos pe care i-l întindea tatăl său :

— Asta-i culmea ! Cine ţi-a dat voie...

— Taci ! Cînd vrei ca un document să rămînă secret nu începi prin a-l uita la closet ! Nu eşti decît un puşti ! Şi-apoi cum de-ţi poate trece prin cap că trebuie să cer voie cuiva ca să fac ceea ce vreau în casa mea ?

Dintr-o dată vocea lui Fabre-Simmons făcuse explozie dobîndind rezonanţe răsunătoare care nu-i erau obişnuite. Apoi, reciştigîndu-şi la fel de brusc sîngele rece, industriaşul adăugă pe cel mai neutru ton cu putinţă, ridicîndu-se la rîndul său :

— Deci pe deasupra mai voiai şi să te sinucizi ?

Băiatul clipi din ochi :

— Aţi... citit totul ?

— Da ce-ţi închipui ? Uite c-am avut curajul să-ţi citim ciorna pînă la capăt. Dealtfel să nu-ţi închipui nici o clipă că stările sufleteşti ale copilului nostru ne pot lăsa indiferenţi, pe maică-ta şi pe mine...

— Ah, în ce-o priveşte pe mama sînt liniştit... dar tu !

Şi de astă dată replica ţîşnise de pe buzele lui Roland fără voia lui.

— Dar eu ce ? răspunse Fabre-Simmons cu o voce din ce în ce mai plină de amărăciune. Fireşte, tu îţi închipui că nici măcar nu încerc să înţeleg anumite revolte... sau anume disperări ale tinereţii ? Că eu n-am fost niciodată tînăr, nu-i aşa ? Şi că sînt cu desăvîrşire lipsit de memorie, ăsta-i un lucru ştiut de toată lumea ! Eu am devenit fabrica de bani, maşina automată de împărţit parale, un

robot fără suflet și fără inimă ! Și asta, nu e numai părerea ta : din momentul în care începem să cîștigăm parale, toți cei din jurul nostru își închipuie că nu sîntem buni la nimic altceva — așa spun îndeosebi cei care se plîng pe toate drumurile că ei nu cîștigă. Dar așa cum sînt eu, cocoțat în vîrful turnului meu cu bani, am să-ți spun totuși două lucruri, Roland : *primo* că, slavă Domnului, poți fi tînăr fără să te porți ca un criminal sau ca un nebun furios ; *secundo*, că oricum și-n orice chip ai întoarce lucrurile și oricît ai fi de sucit la minte, nu se poate să nu-ți dai seama că sinuciderea este cea mai cumplită lașitate cu putință !

Roland, căruia nu-i scăpa nici o fărîmitură din indignarea tatălui său, adeptase o atitudine ciudată : îl asculta fără să sufle nici un cuvînt, cu capul puțin aplecat într-o parte, ca și cum Fabre-Simmons ar fi vorbit prea încet. În ochii lui verzi, pe jumătate umbriți de genele lungi, moștenite de la maică-sa, se aprinsese un licăr de atenție — poate o simplă emoție trecătoare. Nu răspundea nimic, mulțumindu-se să clatine din cap...

Fabre-Simmons nu-l slăbea din ochi. O clipă fu ispitit să-l ierte : să facă pace cu acest copil, arătînd față de el o înțelegere și o stimă la care acesta firește că nu se aștepta ; să uite totul. Dar i se păru că datoria lui era *alta*. Cinstit cu sine însuși, respinse deîndată ideea unei soluții atît de facile ca aceea de a ierta — asta fără a fi absolut sigur că iertarea era într-adevăr în cea ce-l privește pe el, Fabre-Simmons, una din soluțiile cele mai ușoare. Schimbîndu-și dintr-o dată expresia și tonul, o luă altminteri :

— Hai, Roland, acum să vorbim serios ! Din clipa asta avem cel puțin avantajul că știm limpede cum stau lucrurile. Împins de irezistibila ta dorință de-a provoca, ai mărturisit adineauri că tu alcătuiești și tipărești pe banii tăi manifestele în care sînt insultat și amenințat cu sabotajul. Tot tu ești cel care conduci acțiunile de devastare a facultății de drept, unde înveți pe socoteala contribuabililor. Cît privește aprinderea mașinilor, n-ai nici o grijă, despre asta o să vorbim mai încolo ! Dar cum n-ai mai avea nici o stimă pentru mine dacă mi-aș finanța propria pierzanie, din ziua asta nu mai primești de

la mine nici un ban... Da, da : nici un bănuț... Adică nu ! Voi continua să-ți plătesc cursurile șapirografiate și cărțile de drept ca și autobuzul dus-întors de la Saint-Cloud la Boisléger... Poate că hotărîrea mea ți se va părea cam aspră, dar ce vrei ? *„să alungăm orice slăbiciune din viața noastră"*, asta tot bătrînul Mao a spus-o !

Fără a mai aștepta răspunsul fiului său, sărutîndu-și în trecere soția pe colțul buzelor, Georges Fabre-Simmons părăsi încăperea și coborî la parter. Pe scară se încrucișă cu Germain, majordomul, pe care îl rugă să-l însoțească în grădină.

— Germain, fii drăguț și vezi dacă domnul Roland și-a lăsat mașina în stradă. Și ad-o, te rog, aici, nu prea aproape de terasa de la intrare, ia-o pe aleea laterală.

Era o vreme blîndă și răcoroasă iar în grădină pajiștile tunse ca niște canișI, straturile cu begonii și castanii înfloriți alcătuiau un peisaj de o mare seninătate. Paul, grădinarul, săpa în ritmul unei lumi vechi, ridicîndu-și din cînd în cînd fața ca lignitul pentru a urmări cu privirea zborul vreunei păsări. „Grădinarul meu e un om ciudat și care îmi seamănă, își spunea Fabre-Simmons : e fascinat de munca lui și nu îngăduie nimănui să se apropie de el sau să-l cunoască, nu suportă să primească porunci".

Scoțînd un șir de pîrîituri ca și cum ar fi demarat dînd foc unui smoc de petarde, Triumph-ul lui Roland, a cărui caroserie verde-măslinie strălucea în bătaia soarelui deopotrivă cu celelalte piese nichelate, pătrunse în grădină scîrțîind pe nisipul aleilor.

— Germain, ești așa de bun să te duci să cauți în garaj două-trei bidoane cu benzină, cele mai mari pe care ai să le găsești, și să le aduci aici, te rog.

— Sînt două canistre de cîte douăzeci de litri, domnule președinte.

— Adă-le încoace.

Paul își înfipse sapa în pămîntul afînat și binemirositor, își sterse mîinile de șorț, își suflă nasul și se apropie de mașina strălucitoare ca și cum ar fi primit niște tainice înștiințări. Nu schiță nici un gest pentru a-l ajuta pe Germain să care canistrele...

— Mulțumesc, Germain, spuse Fabre-Simmons cînd totul fusese adus la îndeplinire. Acum varsă-le pe mașină și *în mașină*... Ce mai aștepți ?

Germain, care era un personaj stilat, își plecă ușor capul încărunțit cu părul ușor ondulat tuns scurt :

— Dacă domnul președinte este așa de bun să repete ceea ce mi-a spus...

— Da, da, Germain. Ai să verși un bidon pe caroserie iar pe celălalt înăuntrul mașinii. După care ai să-i dai foc, dacă ești așa de bun... Domnul Roland împreună cu prietenii dumisale au dat foc la douăsprezece mașini care nu erau ale lor... Nu văd de ce n-aș da și eu foc unei mașini pe care am plătit-o cu banii mei ! Nu e normal ca aceia care se amuză să fie mereu aceiași...

— Dar mașina asta este aproape nouă ! Și fără îndoială că domnul Roland...

— Domnul Roland va asista la o demonstrație prin reducție la absurd. Și-n ce mă privește, am să mă distrez și eu puțin ! Am făcut o mulțime de lucruri în viața mea, Germain, o mulțime de lucruri ! Dar e pentru prima dată cînd dau foc unei mașini... Uite, am o brichetă cu care am să-i dau eu însumi foc !

Cu multiple bolboroseli și gîlgîieli, răspîndind un miros puternic care i se păru lui Fabre-Simmons a fi la fel de plăcut ca acela al unui parfum scump, benzina a fost vărsată pe vehicolul verde-măsliniu *intra-muros, extra muros*. În ceea ce-l privește pe Paul, grădinarul, a cărui față părea un tufiș vag modelat pentru a aduce cu un chip de om și din mijlocul căruia țîșnea uriaș un nas de pirat, el se bucura de pe acum la gîndul unui foc de tabără atît de hazliu. Lui Paul îi plăceau lucrurile neobișnuite, care dealtfel i se potriveau de minune. Îi plăcea de asemenea să stea să se uite cum lucrează ceilalți. Din cînd în cînd arunca cîte o privire amuzată către Fabre-Simmons. Era vădit că mirosul de benzină îl încinta. „Ei bine, se gîndi industriașul, dacă mi-aș fi pus în gînd să-l las cu gura căscată pe Paul aș fi dat chix !"

— Gata, domnule președinte. Cred că e suficient de departe de casă ca să nu fie nici un pericol. Dar cum n-am golit rezervorul de benzină s-ar putea să facă explozie...

— Tot ce se poate ! răspunse Fabre-Simmons plin de speranţă.

Scoase din buzunar o brichetă cu fitil, antică şi pocită, pe care o primise cadou de la muncitorii din prima lui uzină şi de care nu se despărţea niciodată, deşi nu fuma. Rupînd o pagină din agendă, făcu o mică torţă ; o aprinse şi o aruncă fără nici o şovăire către automobilul verde-măsliniu. Rezultatul fu imediat şi consolant : dintr-o dată Triumph-ul deveni un tufiş de flăcări, un rug de vrăjitoare. Sfîrîiturile, trosniturile lemnului şi ale vopselei, zgomotul bucăţilor de caroserie care cădeau topindu-li-se încheieturile, alcătuiau o muzică vastă, orchestrînd dansul flăcărilor care se ridicau aproximativ cam cu doi metri deasupra acoperişului foarte jos al maşinii. Pernele de piele pocneau şuierînd. Iar toate astea, se gîndea Fabre-Simmons, dau un foarte vesel spectacol de sunet şi lumină. Industriaşul se plimba jur împrejurul maşinii ca să nu-i scape nici o frîntură din reprezentaţie ; sărea în mod ciudat de pe un picior pe celălalt şi pe faţa lui dogorită de căldura incendiului se putea citi o satisfacţie fără margini. Chipul nobil şi osos al lui Germain era pe cît de crispat pe atît de uluit. Grădinarul se învîrtea şi el în jurul Triumph-ului dar în sens invers faţă de Fabre-Simmons, astfel încît cei doi se întîlneau din cînd în cînd, schimbînd cîte un zîmbet scurt, îmbujoraţi de văpaie şi de o mare bucurie.

Dintr-o dată, Roland apăru la balconul etajului doi şi-şi aplecă peste balustradă capul lui păros ; trăsăturile i se încordară exprimînd năuceală, iar Fabre-Simmons îi întoarse un zîmbet de comanş biruitor. Aproape în aceeaşi clipă băiatul urlă :

— Cum, da ce faceţi ? Sînteţi ţicniţi de-a binelea ?

Dispăru şi reapăru deîndată jos, bătînd toate recordurile de coborîre a scărilor. Se năpusti ca un nebun către robinetul cu apă din garaj, umplu o găleată pe care o găsi pe acolo şi aruncă cu disperare apa asupra maşinii în flăcări — ceea ce îl făcu pe Fabre-Simmons să clatine din cap cu înţelegere şi cu oarecare milă.

Abandonînd o luptă imposibilă, Roland se înfipse în faţa lui Georges H. tremurînd de furie :

— Eşti complet diliu ! Ce vrea să-nsemne asta ?

— Tu te distrezi dînd foc mașinilor. Și eu. Fiecare la rîndul lui.

— Dar e-a mea, fir-ar a dracului să fie! Nu vezi că asta-i mașina mea, că ai dat foc mașinii mele?

Atunci Fabre-Simmons se apropie de fiul său mai-mai să-l atingă, își ridică privirea și-i strigă privindu-l țintă în ochi:

— Mașina ta? Tu n-ai nici o mașină! Tu dai foc unor mașini care nu sînt ale tale! Eu am plătit cu banii mei pîrțîitoarea asta de Triumph! Cu munca mea! Ei, acum m-ai înțeles?

Băiatul, care era cu un cap mai înalt decît taică-său și a cărui față tremura de furie, făcu un gest ca și cum ar fi vrut să-l lovească. Brațul însă îi căzu moale la loc. Se întoarse către mașina lui încununată cu flăcările care o mistuiau de vie pe îndelete — în timp ce mirosul de vopsea arsă alunga toate celelalte mirosuri de pe fața pămîntului. Apoi plecă în fugă, urcă cele cîteva trepte de la intrare și dispăru în casă. Fabre-Simmons notă faptul că Françoise nu intervenise în nici un fel...

— Domnul președinte mai are nevoie de mine? întrebă Germain, în mod vădit foarte necăjit.

— Nu, poți să-ți vezi de treabă. Mulțumesc.

— Am să vin ceva mai tîrziu cu ceilalți valeți... să curățăm grădina... de... de resturile...

— Nu, Germain, ai să lași porcăria asta aici! N-am încheiat încă toate socotelile, și rămășițele mașinii îmi mai pot fi de folos.

Majordomul înclină din cap și se îndepărtă, țeapăn ca a statuie ambulantă a dojanei. Triumph-ul continua să ardă scăldat într-o aromă amară și pătrunzătoare. De-abia atunci făcu explozie rezervorul de benzină, împrăștiind în jur cîteva schije aprinse — dealtfel o explozie suficient de cuminte, de o pudoare întru totul britanică. Iar mașina începu să ardă și mai minunat, spre bucuria miliardarului și a grădinarului. Fabre-Simmons se apropie de Paul, a cărui față exprima o ciudată curiozitate filozofică; îi puse mîna pe umăr:

— N-aș fi crezut niciodată că sînt atîtea lucruri care pot să ardă într-o mașina, spuse el cu o voce impresionantă. Ieri tinerii au dat foc la vreo douăsprezece...

Grădinarul mai clătină odată din cap înainte de a se îndepărta către sapa şi begoniile lui :

— Tinerii înseamnă dezordine. Dar trebuie să recunoaştem că le tună uneori nişte idei !

•

Léopold conducea Bentley-ul cu o încetineală plină de maiestate. Fabre-Simmons, care se întorcea la biroul său de pe bulevardul Hoche, se simţea minunat, aproape ridicol de fericit : incendiul Triumph-ului îi dăduse o bună dispoziţie pentru tot restul zilei.

„De mult voiam eu să rezolv acest mic litigiu cu Roland ! Dar voiam s-o iau mai domol. Ştiu la ce-l poate duce mintea acum : să fugă de-acasă, folosindu-se de creditul meu pentru a continua să-şi finanţeze operaţiile de sabotaj pe care le înfăptuieşte în numele drepturilor sacrosante ale tineretului revoluţionar. Cred totuşi că e prea inteligent ca să aleagă această soluţie : pentru că dacă şterge putina, pun poliţia să-l caute fără nici cea mai mică şovăire — cred că-şi dă foarte bine seama care vor fi reacţiile mele. Iar dacă împrumută bani în numele meu, n-am să şovăi să dau publicităţii toate declaraţiile necesare. *Nu mi-a fost niciodată cîtuşi de puţin frică de scandal.*“

O frînă prea bruscă îl smulse din meditaţiile sale :

— Léopold, ai să ne omori ! strigă Fabre-Simmons aplecîndu-se către bătrînul şofer care nici măcar nu catadicsi să răspundă.

Bentley-ul, înalt ca un dric, trecu pe lîngă un chioşc de ziare ale căror titluri mari îţi săreau în ochi de la o poştă : *„Statele Unite escaladează intervenţia în Asia de sud-est“.*

Fabre-Simmons înregistră această informaţie în modul cel mai mecanic cu putinţă şi o preschimbă aproape deîndată într-o posibilă speculaţie : „Trebuie verificat. Dacă este exact, Wall Street-ul va coborî“. Apoi industriaşul găsi cu cale să se gîndească la familia sa. „Françoise devine nervoasă. Acum cîtva timp lua o simplă ameţeală drept comă ! Astăzi îmi cere să vin acasă, să las baltă toate treburile — şi ce treburi ! — fără să fie măcar sigură că Roland se lăsase pus la zdup ! Ce s-a întîmplat cu

minunatul ei echilibru? Da, se neliniştește foarte tare atunci cînd e vorba de fiul său, iar eu am mare încredere în intuiţiile ei... Şi ce mai bătaie de cap ne dă şi băiatul ăsta!"

Fabre-Simmons îl revăzu în gînd pe diavolul acela de douăzeci de ani tenebros şi cu ochii verzi, cu barbă şi cotleţi tuciurii ca şi buclele dese care i se revărsau pe ceafă şi care le dădeau gata pe fete. Îşi spuse că toată claia asta de păr îi slujea lui Roland drept emblemă intelectuală, politică, religioasă şi socială. „Păros sau nepăros, bărbos sau nebărbos o să trebuiască să-şi termine dreptul, pentru că n-o să fie niciodată în stare să facă alte studii mai înalte! Dacă o să-l lase repetent, o să se găsească totdeauna în uzinele mele un loc de muncitor necalificat pentru el! Şi drăcia asta n-o să mai meargă ca pînă acum!"

Gîndurile lui Fabre-Simmons o luară razna: „Ştiam de mult că el şi soră-sa îmi spun între ei Georges Haş!" Descoperi că porcela asta îl exaspera ridicol de mult. Îşi aduse aminte o frază din textul lui Roland: *„Nu-l iubesc pe Georges Haş. Dar acest omuleţ de cincizeci şi şase de ani care îmi este tată mă fascinează: face parale aşa cum o găină face ouă!"* Apoi o altă amabilitate la adresa lui: *„P.D.G.-ul înseamnă fundul capcanei, înseamnă dulcea căldură a societăţii de consum — iar eu nu vreau să mor înăbuşit ca el!"* În acest răstimp însă, se gîndea Fabre-Simmons, Roland trăia, mînca şi dormea într-un fel de palat, apreciind foarte mult faptul că aproape mai peste tot dădea de mobile semnate, de tablourile unor artişti de mare renume şi de fabuloase obiecte de artă — găsind, după cît se pare, cît se poate de firesc faptul că mica lui familie era slujită de un majordom, doi valeţi, o cameristă, o bucătăreasă, un şofeur şi un grădinar; fără a se preocupa prea mult să rezolve în ce-l priveşte aceste contradicţii. Asta cu atît mai mult cu cît cheltuia ca bani de buzunar pentru „Organizaţia" lui şi pentru el personal nişte sume lunare care l-ar fi făcut fericit pe oricare dintre muncitorii cu înaltă calificare de la Boisléger. „Îi dădeam mult prea mulţi bani! Françoise are dreptate:

sîntem răspunzători ! Mă deranjează ea atunci cînd e cazul şi cînd nu e — dar limpezeşte lucrurile, punîndu-mi în faţă această dilemă foarte precisă : ori mă ocup de familia mea, ori... *Ori ce* ?“ Avu curajul să privească lucrurile în faţă : *„Şi de data asta m-am deranjat pentru că simţeam o ameninţare în vocea Françoisei.“*

Bentley-ul se opri în faţa imobilului de pe bulevardul Hoche aşa cum un transatlantic acostează la chei. Fabre-Simmons pusese piciorul jos înainte ca bietul Léopold să fi apucat măcar să coboare din maşină :

— Mulţumesc, Léopold ! N-o să mai am nevoie de dumneata. Am mult de lucru aici. Eşti liber.

Pe biroul lui Fabre-Simmons se strîngeau vraf hîrtii în formă de telegrame pe care domnişoara Blanchard nota tot ce i se părea a fi mai important : telefoanele primite, vizitele, demersurile colaboratorilor. Un alt vraf îl reprezenta corespondenţa zilnică. În fine, un al treilea era cel al presei de seară absolut complete, în care ziare domnişoara Blanchard avusese grijă să sublinieze cu creionul roşu tot ceea ce era în legătură cu oferta publică de cumpărare.

— Publimondialul n-a telefonat ?

— Ba da, domnule preşedinte. De patru ori.

— Şi domnul Mazade ?

— De cinci ori, domnule preşedinte : voia cu orice preţ să vă caute la Saint-Cloud. L-am convins să n-o facă.

— Foarte bine, Sophie. Te felicit !

Sub claia ei de păr roşu, secretara roşi în mod violent. Pur şi simplu luase foc. Fabre-Simmons îşi lăsă privirea să poposească o clipă asupra ei aşa cum pui o mînă rece pe fruntea înfierbîntată a unui bolnav. „Ce nas, ce ten ! Şi gura asta fără buze care seamănă cu o incizie ! Nu mai trebuie să-i spun Sophie. Mă iubeşte de crapă. E înspăimîntător.“

— Vă mulţumesc, domnişoară Blanchard.

Fabre-Simmons nu suporta ca masa sa de lucru să stea încărcată sub tot felul de hîrţoage. Privirea îi căzu mai întîi pe un plic mare cu timbre greceşti care purta dubla menţiune : „Personal — Urgent“. Îl deschise şi întîrzie cîteva clipe în faţa schiţelor şi a planurilor unei vaste vile de marmură albă, o clădire suplă către care ducea un

peristil de coloane dorice și împrejmuită cu o grădină unde visau statui antice. „Sînt o serie de chestiuni asupra cărora va trebui să mai reflectez. Dar chiar și așa e-un prim și excelent punct de plecare! Industriașul scoase dintr-un sertar al vastului său clasor fotografiile în culori ale unei insule minunate și foarte pustii, scăldată în lumina zeilor. „Așadar asta-i insula mea! Și Françoise care nu știe încă nimic..."

Își puse la loc comorile și se apucă de treabă. Citi într-un timp record corespondența, adnotă anume scrisori, rugînd pe cutare sau pe cutare dintre colaboratorii săi să răspundă; studie scurtul raport al agentului său de schimb, Patrick Steinberg; reținu faptul că reprezentanții personalului de la Boisléger-Criteil vor fi în biroul său în chiar aceeași seară la orele 19; apoi luă cunoștință de diferitele mesaje telefonice selecționate de către domnișoara Blanchard — și din nou își însemnă indicațiile cu scrisul său mic și asemănător fulgerelor. În cele din urmă putu să devoreze în voie ziarele de seară. Oferta publică de cumpărare pe care o declanșase se afla la loc de cinste, anunțată cu titluri mari:

„Înfruntarea dintre doi giganți ai industriei franceze!"

Georges Fabre-Simmons împotriva lui Marcel Sangalles!"

„Tînărul vrea să-l înghită pe bătrîn!"

„Cînd miliardarii se iau unul pe altul de beregată..."

În general comentariile erau obiective. Fără a cunoaște dedesubturile, reporterii specializați înțeleseseră totuși destul de exact care era miza. Dădeau cîteva cifre aproximativ juste cu privire la importanța comparată a întreprinderilor americane și a afacerilor franceze în sectoarele de vîrf. Opuneau cu răutate vechimea Atelierelor și Șantierelor Sangalles & fiul dinamismului tineresc al Companiei franceze de Electronică și Informatică. Ceea ce-i punea pe jăratec nu era numai simpla înfruntare Sangalles-Fabre-Simmons, pentru că ei simțeau din instinct că *„un vînt de tinerețe va împrăștia, mulțumită unei operații de acest gen, praful gros care acoperă industria noastră națională"*. Fabre-Simmons începea să se distreze de minune: „Eu sînt vîntul de tinerețe, zău așa!" Mirosul Triumph-ului ars îi mai stăruia în nări — și, în

ciuda gravității acelui ceas, avea o bună dispoziție aproape nebunească. Veni și se uită în marea oglindă modernă care decora unul din pereții biroului ; își privi capul puțin lăsat pe-un umăr : „Halal cap mai are vîntul ăsta de tinerețe !“ șopti el.

Apoi îl ceru la telefon pe Guy Médiano, patronul agenției Publimondial.

— Guy ? Aici Fabre-Simmons. Echipa ta merge bine ?... Ai citit ziarele ?... În ceea ce mă privește este O.K. Mi s-a spus că m-ai căutat în mai multe rînduri dar eu mă jucam la mine acasă de-a părinții contestatari... Da... Da, am văzut-o și pe asta : la închidere Sangalles se ridicase pînă la 142. Eu personal n-am încă nici o informație în acest sens dar am să chem Banca Europei și Uniunea Prizianâ care poate c-au aflat cîte ceva : la rîndul tău încearcă și tu să afli cine cumpără. Raportul lui Steinberg este destul de laconic, dar am să-l întîlnesc personal astă-seară... Da, cred că e mai bine așa... Nu, aș vrea ca întîlnirea să aibă loc la Pierre Mazade... E cu tine ? Dă-mi-l și mie te rog... Pierre ? Dacă n-ai nimic împotrivă ne întîlnim cu toții, toată echipa, la tine pe la unsprezece seara... Mulțumesc, Pierre ! Îi convoc pe Deraisnier, pe Vergier, pe Arkuménian, pe Pastings și tot restul... Imaginația este la ordinea zilei ! Spune-i lui Guy Médiano să-și aducă și el consilierii de șoc — pentru că o să cam trebuiască să dăm din coate ! Ai văzut ce-i cu Bursa ?... Pe diseară, Pierre.

*

Orele 19. Domnișoara Blanchard, întru totul resemnată să muncească zi și noapte în această perioadă agitată pe care o trăia patronul său, îi introduse pe reprezentanții personalului de la Boisléger-Criteil : titulari și supleanți în formație completă, proaspăt rași și aproape toți îmbrăcați în haine de duminică. Delegații a trei centrale sindicale găsiseră mijlocul de a-i însoți. Inevitabilul expert-contabil al personalului era și el prezent, ferchezuit, purtîndu-și țanțoș mustăcioara de june prim. În fine, asigurările sociale — adică o persoană ajunsă în preajma a vreo patruzeci de primăveri, ai cărei ochi spălăciți, albaștri, luminau o față sensuală și bucălată — completau

figurația. Cu totul erau vreo douăzeci de persoane. Fabre-Simmons știa că din toți aceștia nu contau decît vreo doi-trei oameni cu caractere puternice : Lormeil, un vechi muncitor pe jumătate hahaleră, pe jumătate binevoitor, care avea un adevărat har de-a simți ce și cît i se putea cere patronului — apoi Calamart, un fel de intelectual decăzut, înzestrat cu o foarte slabă calificare tehnică, prost îmbrăcat, cu niște ochi frumoși din care se revărsau fanatismul și ura. Ceilalți — cu excepția unui „cadru" inteligent și agresiv — nu se arătau cîtuși de puțin ostili și nici măcar curioși față de Fabre-Simmons. Ascultau flegmatici, din cînd în cînd, dialogul patronat-salariați plecînd tot așa cum veniseră. În cadrul ședințelor de acest fel, Fabre-Simmons juca o carte aproape infailibilă : exploata cu îndemînare animozitățile firești ale muncitorilor și salariaților față de delegații din afară și față de organizatorii sindicali. Inflexibil de pizmaș în ceea ce privește autoritatea sa, Fabre-Simmons simțea cu toate acestea o plăcere profundă în a-și ține personalul la curent cu afacerile sale — cu viața acestora, cu pulsul lor. Îi plăcea să le dezvăluie proiectele și sensul strădaniilor pe care le depunea. Reuniunile Comitetului Central al întreprinderii durau adeseori mai multe ceasuri — și în această privință Fabre-Simmons mergea cu mult mai departe de cerințele legale. Dealtfel, disprețuia legile.

Jean Deraisnier, șeful serviciului de cadre, Abel Morin și directorul tehnic al uzinelor Boisléger-Criteil stăteau așezați în dreapta sa, strînși într-un fel de turmă neliniștită. Nu prea erau la largul lor, temîndu-se de „logosurile" pe care patronul obișnuia să le adreseze „reprezentanților poporului". Căci i se întîmpla și lui Fabre-Simmons să facă pe demagogul, să promită puțin cam prea mult, să dea drumul unor chestiuni care nu puteau fi duse la bun sfîrșit — iar apoi să se spele pe mîini cu o feroce nevinovăție, aruncîndu-le subalternilor săi cu ocazia vreunui proxim comitet de direcție un simplu : *„Descurcați-vă !"*

Fabre-Simmons făcu o expunere de o claritate orbitoare cu privire la oferta publică de cumpărare pe care o declanșase împotriva lui Sangalles. Stîrni cu abilitate rîsul delegaților atunci cînd îl descrise pe Marcel Sangalles,

vorbindu-le de absolutismul acestuia și de gestiunea sa perimată. Le flutură prin fața ochilor posibilitatea unei sporiri a posturilor dacă O.P.C.-ul avea să reușească. Ceru muncitorilor și funcționarilor să-l țină la curent cu reacția oamenilor și a opiniei publice față de oferta lui de cumpărare, aducîndu-i la cunoștință toate informațiile privitoare la acest subiect pe care le-ar putea culege de la cei din jurul lor. Îi flată, îi răsfăță, îi mîngîie, netezi așa cum trebuie blana acestui animal sănătos și viguros care este poporul. În fine, promise că în cazul unei victorii va proceda la o nouă distribuire de acțiuni gratuite personalului :

— Vîslim pe o aceeași corabie și dumneavoastră simțiți asta foarte bine ! Puțin îmi pasă de ceea ce se întîmplă la vecin. Dacă dumneavoastră vîsliți împreună cu mine pînă la linia de sosire, împart premiul cu dumneavoastră. Și vă declar că dacă această afacere reușește, veți primi cu mult mai mult decît în oricare altă parte ! Puteți s-o spuneți tovarășilor voștri din partea mea : nici nu vă dați seama ce sînt în stare să fac pentru dumneavoastră... Întrebări ?

Erau și întrebări. Lormeil, bătrînul și înțeleptul muncitor, vru să capete cîteva precizări :

— Nu prea ne dăm seama de ce sînteți în stare să faceți pentru noi, domnule președinte. Și ca să ne dăm mai bine seama ar fi destul ca dumneavoastră să spuneți pur și simplu lucrurilor pe nume... Ce ne promiteți concret în cazul în care îl înghițiți pe Sangalles și compania ?

Abel Morin și Jean Deraisnier se uitară unul la altul plini de îngrijorare. Dar Fabre-Simmons nu-și pierdu cumpătul numai pentru atîta lucru. Descrise cu precizie distribuția titlurilor suplimentare și a sistemelor de prime pentru concediu la care se gîndise. Vorbea ca despre niște certitudini ; apoi emise ipoteza unor prime care s-ar acorda la finele anului sub forma unui al treisprezecelea sau chiar al paisprezecelea salariu. Deraisnier se înverzi ; Morin închise îndurerat ochii ; iar bătrînul Lormeil, care-și muia creionul în gură ca un școlar, lua notițe într-un carnețel. Calamart mîzgălea și el ceva cu un surîs ironic pe buze.

Atunci luă cuvîntul delegatul unei centrale sindicale de extremă stîngă. Teoretic, el ar fi trebuit să se mulțumească a asista la această întîlnire ca simplu observator, fără drept la cuvînt. Dar îi plăcea să bată cîmpii și Fabre-Simmons se ferea să-i taie avîntul. Și de astă dată omul sindicatului stigmatiză „nedreptatea care domnește în lumea neocapitalistă". Deplînse soarta femeilor lehuze, a bătrînilor și a boinavilor. Reaminti că s-au aruncat recolte întregi pe drumurile Cavaillonului și coșuri de sardele proaspete în bazinele porturilor din Bretania : „Toate astea pentru că nu se dau ajutoare celor de jos !" Ridicînd nivelul dezbaterilor, constată victoria patronatului. Semnală faptul că numai cu „cheltuielile de reprezentare ale patronului și ale statului său major s-ar putea clădi în fiecare an cîte un spital !" Apoi critică — într-un mod mai nuanțat, mai abil — O.P.C.-ul lui Fabre-Simmons, afirmînd că „trustul privat al electronicii va deveni astfel cu mult mai puternic" și că era „o poartă deschisă pentru neotirania miliardarilor !"

Ajungînd în mod dialectic la capătul celor ce-avea de spus, tăcu. Fabre-Simmons zîmbi :

— De fapt, îl întrebă industriașul pe sindicalist, ce anume v-ar face plăcere ? Cred că nu greșesc dacă afirm că ceea ce vreți dumneavoastră este ca firma mea să dea faliment sau să ajungă a depinde în modul cel mai strict de birocrați și de tehnocrați. Mergînd pînă la capăt : ce preferați dumneavoastră ? Ca personalul meu să șomeze ? Să primească salariul stabilit fără prime și fără distribuiri de acțiuni ? Sau poate vreți să se ducă să muncească în sectorul mineritului și al căilor ferate — care, după cum bine se știe, sînt de mare viitor ?

Cîțiva inși izbucniră discret în rîs : iar Fabre-Simmons conchise, privind de astă dată către bătrînul Lormeil :

— Personalul de la Boisléger-Criteil este angajat într-o aventură alături de mine *la bine* — dar nu și la rău, întrucît dacă așa ceva s-ar întîmpla, ponoasele nu le trag decît eu... Nici o altă întrebare ?

Nu mai erau alte întrebări. Nimic nu-l împiedica acum pe Fabre-Simmons să treacă la partea a doua a programului :

— Voi aborda acum niște probleme cu mult mai puțin plăcute — pentru dumneavoastră, dar mai ales pentru mine !

Tonul se schimbase ; ochii întunecați ai patronului se încărcaseră de mînie :

— La Boisléger-Criteil se distribuie manifeste ! Manifeste ca acesta (scoase și le arătă manifestul cu cocoșul roșu) care sînt niște provocări directe la sabotaj. Domnul Morin mi-a dat porcăria asta chiar azi-dimineață și nu e nevoie să vă spun eu ce gîndește el despre asta ! Mi s-au dat asigurări că mai multe mii de exemplare de-aceeași teapă circulă nestingherit prin uzina mea. *Prin uzina dumneavoastră !* Ce așteptați ca să puneți mîna pe cei vinovați și să faceți dreptate dumneavoastră înșivă ? Oare aveți chef să vedeți cum sînt sabotate mașinile la care lucrați ? Știți cîte parale costă, știți cît e de ușor să deteriorezi un tambur sau o bandă magnetică, să faci inutilizabil un ordinator, să arunci în aer un pupitru sau o mașină de calcul ! Și-atunci ?

Reprezentanții poporului se uitau unii la alții fără să scoată un cuvînt.

— Am și identificat, spuse Fabre-Simmons cu o voce gravă, pe autorii acestui manifest. Dacă vreți să știți, minunea asta a ouat-o o organizație de studenți netunși ! Am eu grijă de ei. Dar nu vreau ca vreo fițuică de acest fel să mai circule prin atelierele noastre, e clar ? Și atrageți-le atenția tovarășilor voștri muncitori, funcționari și alte cadre : îi las pe ei să vegheze. Contez întru totul pe cinstea lor profesională. Sabotajul este o crimă. Nu poate exista nici un fel de solidaritate cu crima. Și-apoi, la urma urmei, mașinile voastre sînt mult prea frumoase !

Doar acolo se arată iarna și cinstea cîtă-mi este cuvenită...

Jean COCTEAU

CAPITOLUL XII

Fabre-Simmons cină acasă în tovărășia soției sale. Nici unul, nici celălalt nu prea aveau chef de vorbă.

— Copiii nu și-au făcut încă apariția, Françoise ?

— Nu. Nu știu dacă Roland o să se-ntoarcă. Cécile mi-a telefonat că ia masa în oraș..

— Cu cine ?

— Nu știu.

„Sigur că da, se gîndi Georges. Nu știe. Nu știm. Fără doar și poate că pînă la urmă casa asta nu-i decît un hotel..."

Tăcută, Françoise mînca fără poftă din vîrful dinților.

„Un hotel cu o hotelieră, se gîndea mai departe Fabre-Simmons, dar fără hotelier ! De douăzeci de ani sînt absent de-acasă ! Cum să-i fac să înțeleagă că nu pot să le dau mai mult ? Cîți sîntem pe lumea asta — în Franța de pildă — noi cei care facem ca într-adevăr lucrurile să meargă înainte ? Cîți sînt scriitorii care îmbogățesc literatura cu un nou fel de a scrie sau cu un nou tip de emoție ? Cîți sînt juriștii care săvîrșesc ceva ce se poate într-adevăr numi creație ? Și cîți oameni politici ? Chiar printre savanți și cercetători cîți sînt cei care s-au avîntat pe căi noi, ocolind drumurile bătute ? Or, știu că aici, în Europa, eu sînt acela care vede lucrurile în mare și care îndrăznește să pășească mai departe decît toți ceilalți din același domeniu cu mine. A administra, a păstra sau a

conduce e un vax. Nu contează decît explorarea. Există pe de-o parte imensa masă a oamenilor care se mișcă mai mult sau mai puțin ordonat și exact înlăuntrul tiparelor sociale. Există apoi agitatorii care atîția în străfundurile acestei mulțimi instinctul refuzului și al geniului revoluționar. Și există, pe de altă parte, cei care obligă omenirea să facă trei pași înainte de fiecare dată cînd a făcut doi pași înapoi! Știu că sînt unul dintre aceștia. Și afirm că nu-i deloc o treabă ușoară. Dar cum ar putea s-o intereseze toate astea pe Françoise? Cum ar putea toate astea să-i intereseze pe copiii mei? Ei mă judecă cu aceeași severitate — dar exact cu aceeași — cu care m-ar judeca dacă aș fi un taxator de tramvai."

— Nu mînînci nimic, Françoise?

— Nu, nu mi-e foame.

— Ești neliniștită din cauza lui Roland?

— Da...

— Ești supărată pe mine?

— De ce-aș fi?

— Pentru toate pe care i le-am spus mai devreme și pentru că m-am distrat dîndu-i foc la mașină.

— Nu... Nu, Georges! Nu-i vorba despre asta. Dacă aș fi supărată ar fi pentru că luni de zile, ani de zile nu vrei să scoți nici un cuvînt și apoi dintr-o dată... dintr-o dată îți aduci aminte cu brutalitate că ești tată...

— Și că am o soție, nu-i așa?

— N-am spus asta, Georges... Oh, pe mine nu mă uiți! Nu destul...

— „Nu destul"? repetă încet Fabre-Simmons.

Françoise se mulțumi să-l privească. Fabre-Simmons continuă să-și ia masa în tăcere. Avea din nou senzația tulbure că nu-și mai recunoaște soția. Dintr-o dată ea se hotărî să-i răspundă:

— Vezi tu, Georges, mi se întîmplă uneori să-i invidiez pe copii pentru faptul că sînt atît de liberi, că fac ceea ce le trăsnește... Eu mă simt legată, ferecată... Ți-am mai spus-o, dar e ca și cum nu m-ai fi auzit. Oh! teoretic firește că pot să fac ce vreau. Practic însă nu știu cum Dumnezeu faci dar nu pot să ridic nici măcar degetul cel mic fără să-mi fi dat tu voie. Tu hotărăști unde să mergem în vacanță și cînd anume să mergem. De fiecare dată

cînd călătoriile tale de afaceri amenință să fie ceva mai lungi, merg cu tine chiar dacă atunci n-am nici cel mai mic chef să plec de-acasă — chiar dacă ar fi preferabil pentru copii să rămîn aici... Și apoi supravegherea asta insidioasă pe care o exerciți în ceea ce mă privește, toate micile tale întrebări care par a nu avea nici o țintă... Firește că tu ai nevoie de mine, ești gelos, ești surmenat, ești patronul... Dar cel puțin privește lucrurile în față și spune-mi dacă te-ai gîndit vreodată la libertatea mea personală !

Georges se întrebă din ce pricină problema libertății personale a Françoisei intervenise dintr-o dată în această discuție ciudată și fragmentară. Apoi nu reușea să se dumirească de ce Françoise se plîngea atîta. „Face tot ce vrea, are cîți bani vrea, conduce casa după bunul ei plac, vede oamenii pe care vrea să-i vadă. Dealtfel, uită că ultima dată a refuzat să vină cu mine în Statele Unite, spunîndu-mi cu drăgălășenia ei obișnuită : «Nu-ți trece prin cap că mai am *și* niște copii ? !» Soțiile noastre ne cer să le asigurăm securitatea familiei și libertatea lor personală iar pe deasupra mai pretind și să le fim credincioși, totdeauna gata la porunca lor ! Îmi închipui ce mutră ar face Françoise dacă într-o bună zi n-aș mai avea destule parale să mențin viața asta pe picior mare pe care îi place să o ducă..."

Era copleșit de amărăciune — o amărăciune cu atît mai vie cu cît în tainițele sufletului său Fabre-Simmons era conștient de faptul că este victima unei duble nedreptăți, decurgînd dintr-o dublă eroare. „Françoise nu mă înțelege. Ceea ce mă îndeamnă să cred că nici eu n-o înțeleg pe ea. Și asta merge mînă-n mînă — sau cel puțin așa presupun — cu o dragoste mare și împărtășită." I se părea că este vorba despre ceva foarte important : armonia vieții conjugale mai era și astăzi una din ambițiile vieții sale — și nu una dintre cele mai neînsemnate. Dar știa că el ca bărbat, calitatea sa de om, erau necunoscute și că aveau să rămînă întotdeauna neștiute. Își dădea seama cît e de stîngaci. Și suferea din pricina acestei infirmități a dialogului soț-soție, fără a consimți să o accepte nici măcar pentru o clipă.

— Françoise, ce-ţi lipseşte ţie ca să ai sentimentul... că eşti liberă, aşa cum spui ?

— Dacă n-o simţi tu însuţi, nu văd la ce mi-ar sluji să-ţi răspund.

— Ei bine, nu se poate spune că nu încurajezi bunăvoinţa... Ce-ai vrea să-ţi spun ? Uite : *fă de acum înainte tot ce-ţi trăsneşte prin cap.* Nu admit ca tu să te simţi aici ca într-o puşcărie ! Singurul lucru pe care ţi-l cer este să respecţi hotărîrea mea în ce-l priveşte pe Roland. Cu alte cuvinte : să nu-i strecori într-ascuns nişte mici subsidii materne. Joc acum pe plan profesional o carte foarte mare şi n-aş vrea să mai am şi grija asta pe cap...

— Fii liniştit ! Aş fi preferat să-ţi manifeşti mai devreme şi mai adesea autoritatea ta de tată... De zeci de ori ţi-am spus că eşti mult prea larg cu copiii ! Dar cum nu te ocupai niciodată de ei, mi-am închipuit că pentru tine a le da atîţia bani era un fel de a-ţi compensa lipsa de grijă...

Cina era pe sfîrşite. Georges Fabre-Simmons care avusese o zi cumplit de plină — şi care se pregătea să mai lucreze o bună parte din noapte — se feri de a-i da vreun răspuns Françoisei.

„Are un fel de a-mi azvîrli în nas «paralele alea» ! Ştiu prea bine că e într-un hal fără de hal din cauza lui Roland, pentru care îi este frică, şi că-n asemenea situaţii spune ce-i trece prin cap. Dar mai e ceva. Sînt tîmpit ca orice bărbat, nu-ncape îndoială, şi cu toate astea, sînt sigur că există ceva în viaţa Françoisei — sau în gîndurile ei. Acest «ceva» de care, în fond, mi-a fost frică toată viaţa."

— Bietul meu Georges, spuse dintr-o dată Françoise, nu eşti prea vorbăreţ ! La ce te gîndeşti ? La munca ta ? Sînt sigură că iar o să stai să lucrezi toată noaptea !

Fabre-Simmons rămase tăcut. Cu un gest nervos, Françoise aruncă şervetul pe masă :

— Firesţe că munca e-o chestie grozavă, dar mai sînt şi altele pe lume, nu crezi ?

Se ridicase dintr-o dată şi în colţul buzelor îi mijea un început de zîmbet sarcastic : se uita la el cu o privire de om străin pe care Fabre-Simmons nu i-o cunoştea. El se gîndi : „Uite cum răutatea poate schimba o femeie

frumoasă făcînd-o aproape urîtă". Şi se mulţumi să păstreze iarăşi tăcere.

*

Încet-incet, ochii verzi ai Françoisei se umpleau de o dragoste caldă. Ca multe alte femei, nici ea nu se scuza aproape niciodată în mod direct: atunci cînd nu avea motive să fie foarte mîndră de ea, Françoise devenea tandră — iar acesta era un limbaj pe care Georges Fabre-Simmons îl pricepea de minune. În seara aceea însă depăşise stadiul în care se putea mulţumi cu simpla tandreţe a Françoisei. Se lăsă cu pasivitate sărutat; apoi, fără să scoată nici un cuvînt, se îndreptă către biroul lui, traversînd saloanele unde vegheau opere de artă pe care nici măcar nu le văzu.

În cabinetul său de lucru fereastra dinspre grădină rămăsese deschisă. Fu iarăşi întîmpinat de mirosul frunzelor şi al pămîntului — şi deopotrivă de acel vast murmur al Parisului nocturn, acel zumzet a milioane de albine negre răspîndite în spaţiu. Georges ieşi pe terasă şi cu un gest maşinal apăsă pe un buton: peisajul se lumină dintr-o dată. Imediat, în apropierea treptelor de la intrare, rămăşiţele carbonizate ale Triumph-ului îşi etalară impudic scheletul înnegrit. Verdele peluzelor şi al copacilor dobîndea în bătaia luminii artificiale o fineţe de paravan chinezesc. S-ar fi zis că verdele însuşi îşi dezalcătuia sufletul. Aerul era cald şi plăcut. În fundul grădinii, o fîntînă deasupra căreia se înălţa o Venus galo-romană îşi arunca jeturile de apă: mica zeiţă pe care ziua aproape că nu o băgai în seamă ieşea acum, noaptea, la iveală în lumina proiectoarelor, suspendată în întuneric ca pe o covertă.

Fabre-Simmons stinse lumina din grădină şi se întoarse în birou. Avea darul de a se putea destinde complet în numai cîteva scurte clipe de repaus mintal pe care şi le îngăduia. Simţea înlăuntrul lui cum neliniştea cu privire la Françoise îl chinuie, surdă ca un junghi care nu te lasă în pace decît ca peste cîteva clipe să te săgeteze iarăşi. Se hotărî s-o înăbuşe cu toată energia pentru a-şi păstra forţele intacte, ştiind că noaptea adîncă şi grea de miresme era deosebit de prielnică muncii sale.

„Steinberg afirmă că un al treilea *holding* [1] cumpără acțiunile Sangalles pe socoteala lui. Ceea ce nu fusese prevăzut în program. O să încerce să facă tot ce este necesar pentru ca prețul acțiunilor să nu urce prea mult. Este un băiat exact, îndrăzneț și prudent. Îi dau mînă liberă. Sau aproape. Aș fi curios să știu ce-a mai născocit. Publimondialul ca să lanseze O.P.C.-ul nostru în public. Sînt gata să-i dublez bugetul dacă o să fie nevoie. Dar n-am să le-o spun chiar acum : am încredere în Guy Médiano, firește, dar nu trebuie să-l momești pe dracu. În ce-l privește pe Pierre, pariez că și-a contramandat trei sau patru întîlniri galante programate pentru serile următoare. O să-i dau de furcă scriitorului nostru ! De opt zile lucrează cu program întreg. Și pînă la închiderea O.P.C.-ului o să trebuiască să lucreze și noaptea. Vreau să fie *foarte ocupat*. Mă întreb ce-o să iasă din combinația Mazade-Médiano : amatorul și profesionistul... La urma urmei s-ar putea ca Pierre să nu fie la înălțime !“

Pe biroul ducelui de Choiseul îl așteptau două studii importante și presa economică a săptămînii împreună cu cîteva reviste tehnice aduse din bulevardul Hoche. Fabre-Simmons se uită la ceas și calculă că mai avea două ore bune de lucru înainte de a porni către locuința lui Mazade. „Probabil că Pierre s-a cam înfuriat aflînd că l-am convocat astă-seară la mica noastră reuniune și pe Joseph Arkuménian pe care, așadar, va avea plăcerea să-l primească în apartamentele sale !“ Imaginîndu-și mutra lui Pierre, Fabre-Simmons își frecă mîinile. Se simțea iarăși în posesia tuturor forțelor sale și nu exista pentru el vreun mai mare izvor de bucurie decît acest sentiment de plenitudine a puterii de muncă. „N-am cunoscut niciodată limite în ceea ce privește capacitatea mea de a lucra“, se gîndi el — fără nici un orgoliu, într-o stare de spirit de alt ordin, stare de spirit pe care i-o dădea conștiința forței sale ajunsă în deplinătatea ei.

O oră mai tîrziu răsfoise revistele și presa economică, făcuse adnotările necesare pe scrisori, indicînd ce răspunsuri trebuia să li se dea și se apucă de studii. Primul dintre aceste două texte i se datora lui Vergier, directorul

[1] Plasament în acțiuni de bursă.

sectorului de cercetare, şi expunea într-un stil îngrozitor, care purta amprenta genialităţii ciudate a acestuia, noua direcţie pe care el voia să o dea lucrărilor unui grup de cercetători : şi anume, „miniaturizarea“ unor aparate de măsură cu utilizare în aeronautică şi în domeniul navelor spaţiale. De-a curmezişul coperţii, Fabre-Simmons scrisese următoarele cuvinte : „Văzut. Consultaţi-vă cu Lemasne şi cu Ménard ; propuneţi date eşalonate pentru punerea la punct a prototipurilor. Rugaţi-l de pe acum pe Frémignac să studieze posibile pieţe de desfacere pentru fiecare aparat în parte.“ Cel de-al doilea raport purta semnătura preşedintelui unei societăţi de cibernetică de la Nisa în întregime controlată de Fabre-Simmons. Două livrări fuseseră refuzate una după alta „sub pretextul că ele nu răspund exigenţelor din anexa contractului iniţial“. Nefericitul preşedinte, care mai avusese şi-n alte rînduri asemenea necazuri, furniza o serie de argumente cerînd să se deschidă un proces clienţilor săi. Georges Fabre-Simmons notă cu scrisul lui fulgurant : „Nici un proces ! Dacă clientul se plînge *vina este a noastră*. De dat săptămîna viitoare o fugă pînă la Nisa pentru a-l zbura pe prăpăditul ăsta !“

În grădină se auzi un zgomot uşor şi se aprinse o luminiţă care se stinse apoi deîndată. Instinctiv, Georges se încordă cu toate simţurile la pîndă — din întuneric apăru însă Cécile :

— Salut, tată !

— Salut, răspunse grav Fabre-Simmons.

Cécile se opri pe terasă, pindindu-şi tatăl din pragul nopţii.

— Ei hai, intră !

Cécile avea pantaloni colanţi, violet, şi pe deasupra o bluză galbenă cu desene geometrice, încinsă cu o curea lată şi neagră. „Pentru ea probabil că asta înseamnă culmea eleganţei !“ se gîndi Georges. Privea la fiinţa aceasta plăpîndă, cu pieptul de băiat, la fata asta cu părul lung în care sălăşluia o viaţă intensă şi cu disperare orientată spre lume. Surîzînd, îi puse prima întrebare care-i trecu prin minte :

— De unde vii ?

— După cum bine vezi, din grădină. Noroc că aveam cu mine o lanternă : poți să-ți rupi gîtul în scheletul ăla de mașină ! Ce Dumnezeu mai e și asta ?

— Nu te-ai văzut cu frate-tău astăzi ?

— Nu... Știi, zilele astea de-abia dacă am avut timp să ne zărim din cînd în cînd ! Cred că e al dracului de ocupat !

— Al dracului, repetă Fabre-Simmons cu o voce gravă... Dar înainte de a fi în grădină, unde ai fost ?

— Te interesează ?

— După cum bine vezi.

Cécile se uită atent la taică-său asupra căruia cădea lumina filtrată a lămpilor din odaie :

— Tu, tată, parcă n-arăți prea bine ! Ce-i cu tine ?

— Nu mi-ai răspuns la întrebare.

— Am să-ți răspund după ce ai să-mi răspunzi și tu !

— Ei bine, m-am cam omorît cu lucrul în ultimul timp, asta-i.

— Te-ai cam omorît cu lucrul ?

Rîse, trase un fotoliu în fața biroului la care stătea tatăl ei și se lăsă să cadă în el :

— Mă crezi tîmpită sau ce Dumnezeu ? Operația secolului, O.P.C.-ul și „tînărul care vrea să-l înghită pe bătrîn", și bursa și tot mișmașul. Crezi că nu știu să citesc un ziar ?

— Bun... Acum eu ți-am răspuns. Răspunde-mi și tu.

— Nu mi-ai răspuns. Ai făcut doar primii pași pe calea mărturisirilor. Arăți îngrozitor și eu una nu țin de loc să te văd crăpînd de-atîta muncă !

— De ce ?

Fabre-Simmons aruncase aceste cuvinte cu o voce neutră.

— De ce ? Nu știu ! Pui niște întrebări...

— Spune-mi de ce te preocupă atît de mult sărmana mea sănătate, și asta așa, dintr-o dată...

Ea își suflă din fața ochilor perdeaua neagră a părului — și îi zîmbi într-un chip ciudat :

— Dacă te iubesc, asta nu te privește pe tine !

Uluit, Fabre-Simmons mai întîi nu răspunse nimic ; lăsă să se așternă o tăcere care cobora din noapte, încărcată cu acel imens murmur depărtat.

— Știi, draga mea Cécile, Goethe a spus și el ceva asemănător. Dar el i-o spunea unei femei.

— Goethe ?

Ea pronunță acest nume care încerca în frageda ei memorie de studentă să ajungă la linia de plutire, ca și cum ar fi fost vorba despre o fantomă fără vîrstă și fără chip.

— Ei, da Goethe ! Înțeleg... pentru tine asta nu-nseamnă mare lucru. Nu sînt decît un om de știință care am îmbătrînit tot trăgînd în ham, dublat de-un coropcar, cum ar spune fratele tău, un „supercoropcar". Dar pentru mine Goethe, acest grec german, acest împărat al singurătății, e totuși un prieten și din cînd în cînd mă reîntîlnesc cu el în amintire... Voi cei de azi știți totul dinainte — și n-o să știți niciodată nimic.

Cécile nu se clinti. Îi zîmbea mai departe tatălui ei.

— Tăticuțule, spui și tu ce-ți vine pe limbă !

Îi făcu din ochi, șmecherește, cu tandrețe :

— Iar eu îți spun că *n-ai dreptul să te spetești muncind așa cum o faci !*

— Zău ? întrebă Fabre-Simmons în a cărui voce se putea citi mirarea.

— Da, da. Ar *trebui* să te menajezi puțin. Pentru noi...

— Nu te văd prea des, draga mea.

Ea îl privea c-o atenție care-i schimba înfățișarea și expresia feței cam unghiulare :

— Nici eu, tată.

Cécile ridică mîna pentru a-i face semn să tacă :

— Și aș mai putea să te întreb : „Din vina cui ?" Dar n-am s-o fac... întrucît nu cred că la drept vorbind e vina ta și nici a noastră... Vreau să spun a lui Roland și a mea. Lasă-mă totuși să spun și eu cîteva cuvinte ! Am vrea amîndoi să stăm mai mult cu tine... Da, da ! Roland poate n-ar spune-o așa cum o spun eu...

De data asta el o întrerupse cu un rînjet sarcastic, amar :

— A, nu, Cécile, e sigur că *n-ar spune-o așa cum o spui tu !* Dacă ți-aș repeta ceea ce-mi spune mie Roland ar trebui să fii foarte optimistă ca să crezi că asemenea vorbe sînt expresia dragostei filiale... În fine, tocmai acum cînd stăm și noi odată de vorbă, hai să nu ne-apucăm să

vorbim despre un subiect care pentru mine este, să spunem, foarte penibil.

— Ce ţi-a făcut ?

Fabre-Simmons îşi dădu seama că discuţia avea să se prelungească. Îi mai rămînea o jumătate de oră bună înainte de a se duce la Pierre Mazade. „Aş fi avut timp să citesc încă o dată şi mai temeinic dosarul lui Vergier. Era un lucru important. *Era...*"

— Ascultă-mă bine, draga mea fetiţă : ai cumva idee despre activitatea clandestină a scumpului tău frăţior ?

— Fireşte !

Cécile tocmai îşi aprindea o ţigară şi-l privea mirată.

— Ţi-a spus ce face, ce-i coace mintea, ce pregăteşte ? Ţi-a vorbit de „Organizaţia" lui ?

Ea repetă mai nevinovată ca oricînd :

— Fireşte !

— Ai citit manifestele care-i instigă pe propriii mei muncitori să-mi saboteze ordinatoarele ?

— Da, cred că da. Ştii, eu şi politica...

— Politica ! Şi tu pretinzi...

Fabre-Simmons, sugrumat de evidenţă, nu putu să-şi termine fraze :

„Îşi bate joc de mine !"

— Ce pretind, bietul meu tătic ? Că Roland te iubeşte ? Evident, nu-ţi împărtăşeşte părerile. *Ce importanţă poate să aibă asta ?* Doar n-o să-i ceri acum să aibă la douăzeci de ani un suflet de P.D.G.-ist ?

— Eu nu-i cer nimic, Cécile.

Fabre-Simmons vorbea acum cu o voce şoptită, printre dinţii încleştaţi.

— Nu, chiar că nu-i cer nimic ! Îl rog numai să aştepte să devină major şi de-abia pe urmă să se apuce să încalce legea. Să cîştige el bani înainte de a-i cheltui pe-ai mei, pentru tipărirea unor manifeste revoluţionare care se distribuie în *uzinele mele.* Să-şi dobîndească mai întîi prin muncă o independenţă pe toate planurile şi după aceea să facă pe omul liber. Iar apoi, cînd va fi împlinit douăzeci şi unu de ani — „cînd va împlini", limba are uneori nişte naivităţi ! — am să-l rog să se ducă să-şi fluture prăpădita lui de torţă revoluţionară într-altă parte decît în fabricile mele... Pricepi ?

Fata păru sincer mîhnită :

— Asta-i toată drama ? Roland se joacă cu pocnitori iar tu o iei în tragic... Dealtfel, şi el dramatizează lucrurile... În ceea ce priveşte resturile acelea carbonizate din grădină nu-i nevoie să-ţi mai dai nici o osteneală : am şi eu ochi în cap şi ştiu foarte bine că e Triumph-ul lui Roland. Şi cum el singur nu i-ar fi dat niciodată foc, atunci firește că asta-i opera ta. Nu mi-l închipui deloc pe Germain în chip de incendiator ! Poate că ştii că Roland încă nu s-a întors ? Adineauri cînd am ajuns acasă am dat ca de obicei o raită prin camera lui : e-o harababură nemaipomenită, toate boarfele sînt azvîrlite pe jos, ca şi cum domnul ar fi avut o criză de nervi... Spune, nu ţi se pare că ai împins lucrurile puţin cam prea departe ? Ai fi putut să ţipi la el, să-i tai orice venituri timp de-o lună, mai ştiu şi eu ? Dar maşina lui, maşina lui cea dragă pe care o iubea mai mult decît pe orice pipiţă, se poate ?

Fabre-Simmons înclină capul : *„În faţa unei anume doze de inconştienţă nu-ţi rămîne decît să-ţi ţii gura !“* Cu toate astea, nici măcar nu încruntă din sprîncene, hotărît să se stăpînească. Nici o trăsătură de pe faţa lui nu se clinti — simţi însă cum o venă începe să-i zvîcnească pe frunte.

— Dacă eu aş fi singurul care „dramatizează“ după cum spui tu, poate că am mai putea sta de vorbă. Dar Roland cu manifestele lui îmi contaminează o parte din cadre şi din muncitori. Şi asta încă nu e totul ! Ieri a dat foc la vreo douăsprezece maşini. El spune că ăsta-i „un bun exerciţiu de rutină“...

În ochii negri ai fetei se aprinse o scînteie de admiraţie :

— Douăsprezece maşini dintr-o dată ? Asta totuşi e ceva ! şopti ea.

Apoi îşi privi tatăl drept în ochi :

— Iar tu, aşa, ca să nu te laşi mai prejos, te pui şi dai foc maşinii lui Roland !

Dintr-o săritură se sculă din fotoliu şi se aşeză impetuos pe genunchii tatălui ei, azvîrlindu-i în nas fumul ţigării şi acoperindu-l cu sărutări :

— Şi asta-i ceva, Georges Haş, şi asta-i ceva !

Fabre-Simmons primea cu pasivitate mîngîierile fetei sale şi răsuflarea ei dulce care avea un uşor iz de coca-cola ; resimţea o senzaţie extrem de plăcută şi odihnitoare — în timp ce în străfundurile lui raţiunea bărbătească se revolta : „Aşadar între Cécile şi mine nu mai există decît sentimente ? Nici o legătură intelectuală, nimic din ceea ce întipăreşte profesorul în cugetul elevului său ? Cu toate acestea, am arătat adeseori, de faţă cu ea, la masă — şi chiar şi-n alte ocazii — care sînt ideile mele, pe ce se întemeiază acţiunile mele, care este linia mea de conduită în viaţă. *Oare toate astea n-au lăsat nici o urmă ?*"

Cécile stătea ghemuită la pieptul lui ca o umbră, caldă ca o femeie, cu picioarele subţiri şi lungi îndoite sub ea, cu bărbia sprijinită pe umărul tatălui. El nu se clintea. Neputînd rezista prea mult în această poziţie remarcabil de incomodă, dintr-o smuncitură, Cécile sări în picioare drept în faţa lui Fabre-Simmons, zburlindu-i părul cu mîna.

— Să nu mai vorbim despre Roland ! spuse Fabre-Simmons. Şi lasă-mi părul în pace ! Am să-ţi pun o întrebare care te priveşte : Cécile, oare într-adevăr nu-ţi pasă de nimic ?

Ea îşi luă o înfăţişare descumpănită, lăsîndu-şi pe-un umăr capul brunet :

— De ce mă-ntrebi asta ?

— Pentru că şi eu te iubesc, Cécile.

Ea suflă în perdeaua de păr :

— O ştiam.

Vocea ei era acum gravă :

— Da, tată, ştiam că mă iubeşti. Şi aveam nevoie de asta. Asta mă face fericită. Dar nu cred că-l iubeşti pe Roland... Taci ! trebuie să mai pronunţăm uneori numele lui Roland dacă vrei să mai putem sta de vorbă din cînd în cînd... Nu-l iubeşti pe Roland ! Ori dacă da, atunci înseamnă că dragostea asta e al dracului de adînc îngropată în tine... Oare-ţi închipui că Roland n-are nevoie să fie iubit ? Ştii tu cum trăieşte ? Ştii că e atît de înnebunit după Revoluţia lui încît nu mai face nimic altceva, că nu se mai culcă cu nimeni — şi cu toate astea nu s-ar putea spune că duce lipsă de gagici ! Ştii că stă uneori

cîte o noapte întreagă moşmondind în tipografia aia a lui, că nu se mai distrează... Uite, acum cîteva zile, Sophie şi Laure — două pipițe cam pramatii, de acord, dar bine făcute — i-au reproşat că le-a lăsat baltă. Voiau să-l agațe, aşa, în fața mea, amîndouă, şi am crezut că o să le scuipe-n ochi! Dar de asta puțin le-ar fi păsat: ar mai fi suportat ele şi altele numai să pună mîna pe el... În cele din urmă, Laure i-a strigat în față: „Să nu ne spui nouă că eşti impotent pentru că am avut amîndouă ocazia să ne convingem de contrariu! Adevărul e că nu mai eşti tînăr!" Şi nici nu-ți trece prin bilă ce le-a răspuns Roland: „Ba nu, prăpăditelor, sînt tînăr. *Tinerețea nu-i vîrsta plăcerilor.*"

Cécile, puțin cam istovită de-a fi vorbit atît de mult şi atît de iute, tăcu. Fabre-Simmons ar fi vrut să se uite la ceas dar renunță. „Dacă am întîrziat, asta e! Să înceapă fără mine." Avu dintr-o dată viziunea ciudatei îmbinări dintre afacerile pe care le conducea şi o tragicomedie familială care i se înfățişa în forme multiple şi brutale. Îi trecu prin minte o comparație: într-o străfulgerare îşi reprezentă complexitatea infinită a micromodulelor fabricate în atelierele sale însumînd într-un spațiu de mărimea unei unghii mai multe sute de rezistențe şi de tranzistori. „Cîte asemenea elemente pot să fie în materia cenuşie a lui Roland?" se gîndi el, dezvoltînd în gînd imaginile neobişnuite care-l năpădiseră. „Şi cîte circuite monolitice ar trebui reunite ca să reconstituie căpşorul nebun al Cécilei?" Observîndu-şi fata, băgă de seamă că, după toate aparențele, ea aştepta cu neliniște ca el să-i dea un răspuns.

— Roland are şi el o dată dreptate, draga mea. Într-adevăr, tinerețea nu este vîrsta plăcerilor. Ştii, îmi aduc foarte bine aminte de propria mea tinerețe. Îmi aduc aminte că era un fel de epocă sălbatecă în care pentru mine nu existau decît două lucruri: să învăț şi să-mi fac un drum în viață. Aveam treizeci şi unu de ani cînd am dat pentru prima oară ochii cu maică-ta. Peste patru săptămîni mă căsătoream cu ea — avînd sentimentul că viața, această viață cumplit de zgîrcită, îmi datorează multe şi c-am s-o fac să-mi dea tot ce poate da.

Rămase o clipă visător, întors către noapte şi către mireşmele grădinii :

— Cécile, îţi repet întrebarea : *într-adevăr nu-ţi pasă de nimic ?*

Îşi dădu seama că, de fapt, el cunoscuse felul de-a iubi al acestei fete, o dragoste ciudată şi de care nu apucase decît arareori să se bucure. Îi ghicea neliniştea de fată plăpîndă, încordată ca un arc, atentă să nu-i scape nici una din plăcerile care treceau suficient de aproape cît să le poată prinde din zbor cu mîna ei slabă. Îi plăcea farmecul ei, zîmbetul ei straniu şi alunecător care-i întredeschidea buzele descoperind nişte dinţi puţin cam prea depărtaţi unul de altul, îi plăcea această neîncetată pendulare între o experienţă precoce şi o incurabilă naivitate. „Unde o să ajungă în viaţă cu gura ei mare şi cu ochii ei negri — şi ce naiba aş putea face pentru ea ?“

În acele clipe, Cécile, care nu voia să răspundă, se mulţumea să-şi dea o oarecare aparenţă de stăpînire de sine cu ajutorul unei ţigări şi a unei brichete. Fabre-Simmons aştepta, cu privirea ageră, cu urechea la pîndă :

— Hai, tată, doar n-o să ne apucăm acum să analizăm stările mele sufleteşti...

— Nu-i vorba despre asta, fetiţa mea ! Ci de-a ne cunoaşte reciproc. Două fiinţe care se iubesc ar trebui ca-n fiecare zi să facă iarăşi cunoştinţă una cu cealaltă. Ştii cît sînt de ocupat. Cu toate astea, cred în ceea ce se cheamă clipele de adevăr.

— Eu nu... Nu-ţi dai seama că nu-mi place deloc să vorbesc despre mine ? Aş prefera mai degrabă să-mi vorbeşti tu despre tine !

— Am s-o fac, ai cuvîntul meu de onoare. Într-o altă zi. Nu în seara asta. Hai, Cécile, răspunde-mi !

Ea oftă :

— Uite, tată, ia ia-ţi tu agenda. Şi să ne fixăm o întîlnire... Invită-mă undeva în oraş într-una din serile săptămînii viitoare şi să chefuim !

Fabre-Simmons oftă şi el ; apoi îi fixă o dată pe care ea şi-o notă cu conştiinciozitate.

— Iar acum, tată, ascultă-mă bine. N-o să ţină prea mult : nu pot spune că nu-mi pasă chiar de toate lucrurile... Îmi place să fac dragoste... Ai vrut o mărturisire,

nu ? Atunci ai curajul şi ascultă-mă pînă la capăt ! N-am să-ţi dau numele prietenilor mei şi n-am să-ţi spun nimic de orgiile pe care le facem împreună... Tot ce pot să-ţi spun e că asta îmi ia ceva timp ! Îmi pregătesc examenele. Dreptul mă plictiseşte şi pe mine la fel de mult ca şi pe Roland numai că, uite, eu vreau să am o slujbă. Odată aranjată, am să am eu grijă de rest ! Şi ştiu c-am s-o scot la capăt. Ajung întotdeauna acolo unde vreau... Acestea fiind spuse, aş mai putea să adaug că nu-mi place să muncesc, da deloc ! Îmi place independenţa. Şi zău că nu sînt îndrăgostită decît de un singur lucru pe lumea asta : de libertate. Dar nu de cea a celorlalţi : de libertatea mea. Puţin îmi pasă de toţi ceilalţi ! Nu vă suport decît pe voi : pe mama, pe tine şi pe Roland — dar băgaţi de seamă : vreau să fiu lăsată în pace !... Altfel o şterg de-acasă în doi timpi şi trei mişcări...

— Şi tu ?

— Da... şi n-ai decît să mă ameninţi pînă ce n-ai să mai poţi cu poliţia ta! Într-o zi i-ai spus lui Roland că nu ţi-e frică de scandal... Nici mie!

Urmă o clipă de tăcere.

— Îmi pare rău, fetiţa mea, că n-ai nişte principii morale mai de Doamne-ajută, spuse cu gravitate Fabre-Simmons.

Cécile îi zîmbi cu un surîs puţin cam ambiguu:

— Principii morale ? Ce vrea să zică asta ? Nişte principii care s-ar întemeia pe ce ?

Fabre-Simmons, care suferea într-ascuns pentru că fusese atins în punctul său cel mai vulnerabil, şovăi cîteva clipe înainte de a răspunde :

— Principii care s-ar întemeia pe conştiinţa fiecărei fiinţe omeneşti, pe datoriile pe care fiecare dintre noi le avem faţă de semenii noştri prin simplul fapt că trăim în mijlocul societăţii — care s-ar întemeia pe sentimentul demnităţii personale... Toate astea sînt necesare. Uite, o prostituată de pildă : dacă societatea consimte, cel puţin tacit, ca ea să se vîndă, atunci înseamnă că ea are dreptul să-şi vîndă farmecele. Cu toate astea, rămîne o prostituată, adică o femeie care exercită cea mai dezonorantă profesie

de pe lume. De ce ? Pentru că ea maimuțărește dragostea. Cred că mai ești în stare să pricepi toate astea, nu ?

Cécile nu se putu împiedica să nu roșească :

— Nu accept decît în parte toate cîte mi le-ai spus, tată. Nu recunosc *nici o datorie* față de ceea ce tu numești societate. Nu cunosc decît datorii față de mine însămi. Și cred că demnitatea mea personală, ca să folosesc propriile tale cuvinte, n-a suferit niciodată de pe urma experiențelor mele amoroase. Cînd rad un tip, asta înseamnă că l-am ales ! În rest, am hotărît să fac ceea ce vreau fără nici un alt „principiu moral" decît acela de a-mi păstra voința liberă. Și am să-ți mai spun un lucru : din zece fete pe care le întîlnesc pe stradă pe nouă le disprețuiesc, și nu pentru că fac dragoste, ci pentru că se tîrîie la picioarele băieților... Nu poți să-ți închipui ce telefoane primește Roland ! Fete care ar fi în stare să facă orice — și Roland le calcă în picioare. Niște ștoarfe...

— În numele cărui principiu moral îți permiți să le judeci, Cécile ?

Ea nu șovăi nici o clipă :

— Cred că femeia este cel puțin egală cu bărbatul.

— Zău ?

— Da ! spuse Cécile întărindu-și vorbele printr-o scuturătură din cap care îi revărsă peste față șuvițele lungi și negre ale părului. Știi, tată, eu n-o să mă căsătoresc niciodată. Bărbații dau întîietate femeilor cînd e vorba să intre undeva sau cînd e vorba să le deschidă portiera mașinii, dar pe cărțile voastre de vizită stă scris Domnul și Doamna Fabre-Simmons. Mai întîi „Domnul"... De ce ? Pentru cel mai neînsemnat demers ai nevoie de o autorizație sau de o procură din partea soțului. Nu știu ce articol din Codul Penal condamnă la pedeapsa cu închisoarea pe femeia dovedită adulteră — iar soțul nu este pasibil decît de o amendă, și asta numai dacă își ține concubina la domiciliul conjugal !... Vrei să-mi explici de ce ? Nu voi suporta niciodată aceste perpetue umilințe. Și apoi, uită-te ce viață are mama...

Cécile se opri dintr-o dată.

— Ce viață are mama ? întrebă cu o voce blîndă Fabre-Simmons.

Fata îl privea cu capul aplecat înainte :

— Da, tată, dar despre asta n-ar trebui să vorbim ! Noi ar trebui să ne vedem, să ne alintăm niţel, ar fi arhisuficient ! Dar tu ne obligi pe toţi să spunem tot ce gîndim...

— Ce voiai să spui despre viaţa pe care o duce maică-ta ?

Cu un gest copilăresc, ea lovi plină de furie cu vîrful piciorului în podea :

— Vrei să ştii ? Ai vrea ca noi toţi cei din jurul tău să dăm cărţile pe faţă ? Nimic ascuns, nimic al nostru, nimic sfînt ? În ceea ce mă priveşte, eu n-am nimic împotrivă. Pudoarea mea nu-i decît dragostea sau respectul pe care le nutresc faţă de ceilalţi ! Aş putea să trăiesc goală puşcă, înţelegi ? Există atîtea feluri de-a te dezbrăca în pielea goală ! În ceea ce te priveşte, cred că ai înclina mai degrabă către psihanaliză, sau către nişte mărturisiri făcute în particular, nu-i aşa ? La urma urmei e mult prea stupid, dar dacă aşa vrei tu, ai dreptul la ele ! Da, viaţa mamei e legată de a ta într-un fel... într-un fel pe care tu însuţi ar trebui să-l consideri nepotrivit ! Sub pretextul că tu eşti un mare caid în afacerile tale, acasă te porţi ca un mic satrap. Ţi s-a întîmplat vreodată să-ţi schimbi vreun proiect din cauza mamei, ca să-i faci ei plăcere ? Pot să-ţi răspund eu : nu, *niciodată*.

O tăcere. În tonul ei se desluşea o mînie crescîndă.

— O iubeşti mult pe maică-ta, nu-i aşa ? întrebă în cele din urmă Georges Fabre-Simmons.

Cécile păru că se scutură. Strălucirea ochilor ei negri se îmblînzi. Spuse cu simplitate :

— Nu ştiu. Pe tine te iubesc. Dar nu înţeleg ca ea să te suporte aşa de douăzeci şi cinci de ani.

— Ei bine, în ceea ce priveşte clipa de adevăr cred că am avut-o cu vîrf şi îndesat ! şopti Fabre-Simmons.

Se uită la ceas : „Am şi întîrziat o jumătate de oră bună !" se gîndi el cu o indiferenţă care îl miră pînă şi pe el. „Acum acest dialog de-a surda trebuie dus pînă la capăt. E cel mai anevoios lucru din cîte mi-a fost dat să trag pe lumea asta."

— Cécile, în momentul de față toată lumea îmi reproșează cîte ceva. În legătură cu toate. Și-n legătură cu orice. Nu-mi mai aduc aminte cine a spus că în vremurile noastre un tată de familie este cel mai mare aventurier. Știu foarte bine și pe pielea mea cît de adevărate sînt aceste cuvinte — căci nu sînt nici o brută și nici un automat, așa cum lăsați impresia că mă considerați voi pe mine... Da ! știu ce-mi iese pe gură, draga mea : prietenul nostru, doctorul Mesnil mi-a spus pe șleau zilele trecute că tot fabricînd atîtea ordinatoare, prin forța lucrurilor am ajuns să le semăn ! Adevărul este că pentru cea mai mare parte a oamenilor cineva care muncește pe ruptelea devine un paria : cum în jurul nostru nu se află decît niște leneși înveterați, firește că oamenii ca mine strică piața ! Îți dai tu seama, Cécile, de ce rezerve de lene trebuie să dispună cineva pentru a rămîne toată viața un funcționar la S.N.C.F. [1] ? Eu unul muncesc. Dacă m-ai întreba ce epitaf aș vrea să mi se pună pe mormînt, ți-aș răspunde : „Aici zace Georges H. Fabre-Simmons căruia îi plăcea să muncească". Și ca să ne întorcem la oile noastre, cred că cel puțin familia mea ar trebui să respecte în mine acest lucru. Și mai cred că pînă la urmă voi nu respectați nimic.

Cécile deveni gînditoare, ceea ce dădea feței sale un aer mai blînd :

— Ne vîri pe toți în aceeași oală, pe mama, pe Roland și pe mine ?

— Da.

— Pari trist. Nu-mi place să te văd așa.

— Zău ?

— Eu nu respect mare lucru, dar mai sînt încă în stare să respect. Roland nici nu mai știe ce vrea să zică aia cuvîntul „respect", dar în parte asta este și vina ta...

— Vezi !

— Da, vina ta, pentru că degeaba te zbați, munca te înăbușă... E caraghios : cînd, de pildă, stai aici cu noi la masă s-ar zice că te uiți la noi, că-ți asculți oarecum copiii, răspunzi politicos soției iar uneori chiar povestești niște chestii grozave și care ne interesează... *Dar tu nu ești cu*

[1] Société Nationale des Chemins de fer Français.

noi ! Tu eşti într-altă parte. Am crescut, ne-am maturizat în prezenţa unui Domn care era întotdeauna absent.

— Spune mai departe, draga mea.

— N-am deloc chef să te necăjesc ! Ştiu c-ai vrut să-mi dau drumul la gură. Dar la ce bun ? N-am nici o îndoială că în clipa asta singura ta reacţie este să-ţi pregăteşti apărarea. Poate că n-ai să catadicseşti să ne expui şi nouă pledoaria ta : de multă vreme tu eşti singurul tău judecător. Dar după ce voi fi plecat, cum totuşi, pînă la urmă, tu eşti Georges Haş, îţi vei petrece un mic sfert de oră justificîndu-te în faţa oglinzii... Ce-ţi spuneam ? Da, pentru mine tata egal absenţă. Aveam mereu impresia că nu ne dai decît nişte resturi. Şi-ţi jur că e cu mult mai greu să respecţi un absent. În ce-o priveşte pe mama...

Faţa lui Fabre-Simmons devenise rigidă, impasibilă, şi Cécile nu mai putea citi pe chipul tatălui său efectul loviturilor pe care i le dădea. Făcu o pauză înainte de a continua cu vocea ei întrucîtva muzicală, puţin şoptită şi care lungea uneori vocalele :

— În ce-o priveşte pe mama, ştiu că te respectă. Mult. Ar trebui să faci ceva de-adreptul greţos ca ea să nu te mai respecte — or, sînt sigură că n-ai să faci niciodată aşa ceva — cu toate că nu sîntem prea de acord cu privire la ceea ce este şi ceea ce nu este greţos. Mama te iubeşte şi te ghiceşte. Dar spun că dacă mama este nefericită, cel vinovat eşti numai tu. Iar eu afirm sus şi tare că ea nu este fericită.

De' cîteva clipe Fabre-Simmons nu mai avea chef să răspundă. „Indiferent de cum începe dialogul, se ajunge întotdeauna la acelaşi final : un rechizitoriu împotriva mea. N-am chef să mă apăr. Cécile a spus nişte lucruri adevărate şi adînci care ar putea părea surprinzătoare în gura unui om atît de tînăr, a făcut un efort, dar efortul ei şi-a pierdut puterea de şoc diluîndu-se în prea multe cuvinte. *Words, words*[1] ! Şi contrar celor pe care le pretindea ea, am altceva mai bun de făcut pe lume decît să mă justfic în faţa propriilor mei ochi. Ce vor ei la urma urmei ? Să fiu pretutindeni în acelaşi timp ? Să am zece suflete, zece capete şi douăzeci de braţe ? Stau de vorbă

[1] Cuvinte, cuvinte (engl.).

cu Cécile de aproape două ore în timp ce vreo cincisprezece oameni — oameni al căror timp e foarte prețios — mă așteaptă. Pe undeva trebuie să-și dea seama de asta, pentru că e foarte șireată. Și înțeleg că lucrul i se pare firesc, ea neavînd niciodată aproape nimic de făcut.

— S-a terminat, tată, nu-i așa ? Te-ai săturat.

Cécile nu pusese o întrebare : constata pur și simplu un fapt. Fabre-Simmons făcu încă un mare efort promițîndu-și că avea să fie ultimul :

— Da, Cécile, draga mea. M-am săturat. Încerc să vă ascult cît mai obiectiv cu putință pe toți la rînd : pe Roland, pe tine, pe maică-ta. După părerea ta eu sînt vinovat față de voi toți din toate punctele de vedere. S-ar spune că vă descărcați, acum, dintr-o dată împotriva mea ! N-ați găsit momentul cel mai potrivit : în ultima vreme mi-am lăsat treburile mele pe planul al doilea și am dat întîietate problemelor familiale. Ceea ce am făcut și astă-seară, deși se pare că tu nu-ți dai seama. Mă azvîrl în cea mai pasionantă luptă a carierei mele, iar maică-ta mă deranjează pentru orice fleac — asta din cauza inepțiilor lui Roland. Ce-ai vrea să-ți spun eu ? Orice aș face, am sentimentul că voi m-ați etichetat odată pentru totdeauna. Sînt un fel de acuzat permanent în propia mea casă, unde ar trebui să-mi găsesc odihna și respectul care mi se cuvin. Sper că totuși nu vă trece prin cap că am să mă apuc să șomez pentru a avea timpul necesar să vă examinez vouă stările sufleteşti la microscop.

Georges simțea că între fata lui și el — între Roland și el, între Françoise și el — se căsca un hău din ce în ce mai mare. Simțea că fiecare din cuvintele sale adîncește și mai mult prăpastia care-l despărțea de ei. Se gîndea că ființa omenească nu are uși și nici ferestre. Apoi dintr-o dată în mintea lui miji cu brutalitate o întrebare : „Toate aceste eforturi, toată această muncă neînțeleasă de către ai mei și care se întoarce împotriva mea, averea și grămezile de aur, acest imperiu din ce în ce mai întins, din ce în ce mai amenințat, toate astea, toate astea pentru ce ?“ Răspunsul pe care și-l dădea lui însuși în momentele de criză ; *Toate astea pentru mine* — i se păru dintr-o dată ridicol. Alungă aceste întrebări periculoase și sterpe dar

ştia că ele se vor întoarce. Îi trecu prin cap o formulă a lui Pierre Mâzade care îl izbise în mod cu totul deosebit: *„Acest materialism al cărui singur scop este infinita dezvoltare a propriilor sale mijloace...“*

Cécile se apropie de el, îi încolăci braţele în jurul gîtului şi-l sărută drăgăstos pe ochi :

— Noapte bună, tată... Oh, ştiu la ce te gîndeşti : că noi nu sîntem în stare să te înţelegem ! Şi noi la rîndul nostru credem că tu nu ne înţelegi pe noi. În ceea ce mă priveşte, nu-ţi cer nimic altceva decît să mă laşi de capul meu — şi să mă iubeşti un pic, dacă eşti în stare.

Oare nu simțim și noi răsuflarea neantului scăldindu-ne fețele ?

NIETZSCHE

CAPITOLUL XIII

Fabre-Simmons luă un taxi și ajunse la Pierre Mazade cu mai bine de o oră întîrziere.

Nu mai fusese niciodată pînă atunci în apartamentul scriitorului. Dintr-o aruncătură de ochi își dădu seama că Pierre trăia în lux — prea mare lux, se gîndi el. Buchete de trandafiri și de hortensii albastre, înflorite, se odihneau în vaze uriașe de cristal minunat lucrate. În salon găsi vreo cincisprezece persoane care ciuguleau sandvișuri și sorbeau diferite băuturi într-o atmosferă de mare veselie. Își ceru scuze și dădu mîna cu mai multe persoane. Prietenul său Médiano, directorul agenției Publimondial — un tip cam pe la patruzeci de ani, elegant, cu privirea celui obișnuit să dea porunci, cu o mustață cuceritoare și care, judecat după înfățișare și atitudini, părea un adevărat haiduc — îl dojeni prietenește :

— Zi așa, dragul meu Georges, umbli creanga la ora asta ?

— Da Guy, numai că umblam creanga la mine acasă și în tovărășia unei fete încîntătoare de vreo optsprezece ani...

— Ah !

— Care nu este alta decît fiică-mea, pe care o cheamă Cécile, care are probleme — și care refuză să mă lase să crăp muncind.

Foarte „om de lume" și foarte „gazdă", Pierre Mazade își conduse patronul către un bar unde se aliniau sticle purtînd cele mai strălucite mărci de whisky, alături de o frapieră mare de argint plină cu gheață, din care răzbătea gîtul unei sticle de șampanie. Tăvile cu sandvișuri lucrate migălos stăteau pe măsuțe joase de lac.

„Firește, se gîndea Fabre-Simmons, Pierre caută să mă scoată din răbdări ! Bestia e mult prea șireată ca să nu știe că nu trebuie niciodată să-ți primești patronul cu prea mult fast. Mai știe că bîndu-i Bollinger-ul și apa minerală sau că mîncindu-i sandvișurile, care probabil că l-au costat o avere, nu mă voi putea împiedica să evaluez nota de plată pe care o să mi-o prezinte !"

— Pentru început puțină șampanie ! spuse el pe tonul cel mai firesc cu putință

— Poftim, răspunse Pierre care se apleacă șoptindu-i confidențial la ureche : Domnule, am vești de la bursă cu privire la cumpărarea acțiunilor Sangalles... Médiano a venit cu un sfert de ceas mai devreme întrucît prefera să nu vorbească de față cu toată lumea. Un grup bancar și siderurgic este absolut hotărît să cumpere masiv, pentru a ajunge să arbitreze înfruntarea Sangalles—Fabre-Simmons. În centrul acestui grup, compania Mendel-Rieder...

Fabre-Simmons rămase netulburat. Veni și se așeză printre colaboratorii săi, în timp ce Guy Médiano lua cuvîntul. Tînărul director al Publimondialului își expuse planul său în ceea ce privește lansarea ofertei publice de cumpărare ; se exprima după tipicul avocaților, mînuind „noi"-ul cu onctuozitate, identificîndu-se astfel cu clientul său :

— Mai întîi vom prinde publicul în plasă ca pe un banc de peștișori. Un dat de bază : acțiunile Sangalles sînt foarte împrăștiate în public. Strategia pe care am și început s-o punem în aplicare nu-și propune să-l convingă pe acționarul Sangalles, pe micul acționar care în linii generale e nerod și plin de sine, de necesitatea vînzării. Ceea ce ne propunem noi este să punem mîna pe ceva cu mult mai important. Aduceți-vă aminte : cînd Berliet a vrut să-și vîndă camioanele, s-a adresat oare beneficiarilor prin intermediul sindicatelor ? Cîtuși de

puțin : a lansat o campanie adresată publicului larg, pentru a crea un fenomen de contaminare. Ținînd cont de această experiență, planul nostru, în actuala și prima sa versiune, constă în a iniția un dialog : să ascultăm înainte de a ne spune cuvîntul, să ne informăm și de-abia apoi să acționăm. Înainte de a atinge ținta, care e ansamblul purtătorilor de acțiuni, *vom ataca opinia publică*. Da, vom trezi, vom peria, vom provoca această forță care se cheamă opinia publică — și care de fapt nu este o forță, pentru că este la cheremul nostru... Ce vrea să însemne asta ? Ei bine, asta vrea să însemne mai întîi că-l vom pune pe președintele Fabre-Simmons, aici prezent, față în față cu o haită de reprezentanți ai publicului (acționari ai lui Sangalles sau nu) și că vom înregistra rezultatele pentru a le da apoi publicității... Da, Georges, știu că detești publicitatea, dar trebuie să plătești cu propria ta persoană ! Mîine dimineață, niște tipi de-ai mei, niște studenți foarte serioși, pe care-i cunosc și pe care-i plătesc, împreună cu cîteva studente cu părul curgîndu-le în lațe pe umeri, și alții la care fac apel din cînd în cînd *pentru că asta îi distrează*, o întreagă lume pestriță care mișună prin împrejurimile băncilor și ale bursei se va duce să pună trecătorilor întrebări de genul : *„Știți ce-i un O.P.C. ?“* — *„Ce credeți despre întreprinderile Sangalles ?“* — *„Dar despre Societatea franceză de Electronică și Informatică ?“* — *„Și despre bătrînul Marcel Sangalles ?“* — *„Dar despre dinamicul președinte Fabre-Simmons ?“* — *„Posedați actiuni Sangalles ?“* — *„Nu ? Dar dacă ați avea ați accepta O.P.C.-ul ?“* Fiecare persoană interpelată va fi invitată, tot prin viu grai, la o masă rotundă — și-i vom momi cu speranța, pe care o vom lăsa să plutească în aer, că acolo vor putea sta de vorbă cu însuși marele Fabre-Simmons, „acel patron tînăr care vrea să-l înghită pe bătrîn“. Bilanțul acestei acțiuni va fi acela că în scurt timp vom avea rezultatele unui fel de prim sondaj și deci o primă imagine asupra modului în care este primit O.P.C.-ul de către marele public — vom consacra acestui mic joc trei zile la rînd. Cea de-a patra va fi rezervată mesei rotunde. *Ziua dumitale*, Georges, întrucît vei fi de față ! Ai să auzi fără îndoială verzi și uscate. Tu lasă-i pe țopîrlanii pe care o să-i strîngem

în jurul tău să spună tot ce le trece prin cap. După care le vei răspunde! Am aflat că Sangalles a recurs la serviciile agenției Kopac, o bișniță foarte serioasă, după cum bine știi, a cărei campanie împotriva noastră va începe mai întîi și mai întîi cu argumentul că Fabre-Simmons este omul americanilor. Ai să auzi chestia asta de-atîtea ori c-or să ți se strepezească dinții. Rezumatul și rezultatele acestei mese rotunde pe care ai s-o ai le vom prezenta pe cîte o pagină mare în toate cotidianele din Paris și din provincie. Și o să procedăm după același tipic în mai multe rînduri. Între timp ne vom extinde sondajele în principalele orașe ale țării — dacă spun asta, înseamnă că am posibilitatea s-o fac — și vom cunoaște în fiecare zi rezultatele campaniei noastre. O să fie nevoie să vă puneți la treabă ordinatoarele, dragii mei prieteni! Vă mai semnalez în treacăt că am cîțiva amici foarte bine plasați și bine retribuiți în tipografiile mai multor ziare mari și prin ei voi putea citi șpalturile adversarilor noștri înainte de a se da bunul de tipar pentru articolele noastre. E o simplă problemă de organizare...

Guy Médiano își plecă cu modestie frumosul său cap de mușchetar și-și vîrî nasul într-o cupă cu șampanie. Se stîrni o oarecare rumoare. Colaboratorii Companiei franceze și cei ai Publimondialului îl priveau pe Fabre-Simmons ale cărui trăsături erau neclintite și al cărui răspuns era o tăcere de piatră. Guy Médiano conchise cu căldură :

— Ceva mai tîrziu vom proceda la o „invitație la uzină", operație publicitară care s-a mai încercat la noi în niște circumstanțe similare, dînd cele mai strălucite rezultate, apoi va urma inevitabila conferință de presă — ceea ce înseamnă că vom umple iarăși cîteva pagini în mai toate ziarele. Georges, bugetul pe care îl prevăzuseși inițial cred că o să se dovedească insuficient.

Fabre-Simmons își contemplă cu o privire gînditoare cupa goală ducîndu-se apoi să și-o umple cu șampanie. Se adînci în alegerea unor sandvișuri spunîndu-și înfuriat : „Dacă tot le plătesc, cel puțin să le mînînc!"

Îl blestema în sinea lui pe acest Médiano, vorbăreț și șiret, care vorbea despre bugetul O.P.C.-ului de față cu toată lumea, țintuindu-l la zid. „Face pe tartorul. Dar am

de gînd să purec noul lui buget punct cu punct, împreună cu Jean Deraisnier !"

Vesel, aproape glumeț, ca o gazdă bună care nu vrea să lase conversația să treneze, luă atunci cuvîntul Pierre Mazade :

— Dacă v-am înțeles bine, domnule Mediano, dumneavoastră preferați să mizați pe opinia publică și nu pe specialiști, pe informație și nu pe publicitate ? Sînt perfect de acord. Admițînd că aveți dreptate — și la urma urmei dumneavoastră sînteți expertul — de ce să nu mergem pînă la capăt pe acest drum ? Adineauri spuneați că ni se va reproșa mai ales faptul că ne-am lăsat americanizați. În loc să ne revoltăm împotriva acestei afirmații, ar trebui să ne-o asumăm parțial. Fabre-Simmons un om al americanilor ? Firește că nu ! În această ofertă publică de cumpărare, societatea care atacă este Compania franceză de Electronică și Informatică și noi afirmăm că ea este într-adevăr o întreprindere cu totul și cu totul franceză, sprijinindu-se pe capital francez, permițînd Franței întîrziate să nu mai fie ridicolă față de marile industrii de vîrf ale străinătății. Dar e Fabre-Simmons *un elev* al maeștrilor americani ? Firește că da ! În timp ce Sangalles & fiul ar trebui să se cheme Sangalles & bunicul, noi reprezentăm tinerețea și progresul european. Dovezi ? Vom înfățișa în mod deschis publicului afacerea noastră, îi vom pune în față cifrele așa cum nu se procedează decît în Statele Unite. Și îl vom invita pe Marcel Sangalles să facă la fel dacă îi dă mîna. Ceea ce vom propune așadar dragului și scumpului nostru public va fi următorul lucru : rugați-l pe Marcel Sangalles să vă informeze *primo :* ce dividende a împărțin el în ultimii trei ani de zile ; *secundo :* ce procent consacră activității de cercetare ; *tertio :* ce a realizat pînă acum pentru a-și asigura în mod continuu un personal de înaltă calificare ; *quarto :* care a fost evoluția cifrei sale de afaceri în ultimii zece ani, indicîndu-ni-se totodată și procentajul exporturilor. Sangalles n-o să poată niciodată răspunde cinstit la aceste întrebări. Iar în ultima săptămînă a O.P.C.-ului vom reveni asupra acestei probleme : *Iată cifrele noastre. Unde sînt cele ale adversarilor noștri ?*

Médiano era sportiv. Nici măcar nu prinși reacțiile lui Fabre-Simmons. Recunoscuse dintr-o dată, cu nasul lui extrem de exersat, ideea bună, o *idee de forță* care putea fi exploatată în fața unui public francez conștient că el este, din toate punctele de vedere, cel mai prost informat din lume :

— Bravo, Mazade ! spuse el. Nu ne cunoaștem de prea multă vreme dar în ziua în care patronul tău te pune pe liber te iau la mine !

Rîse în hohote de gluma pe care o făcuse. Fabre-Simmons însă nici măcar nu zîmbi.

— Foarte serios, adăugă Médiano, adopt fără rezerve ideea lui Pierre... Îmi dai voie să-ți spun Pierre ? Spune-mi și tu mie Guy... Dar trebuie să așteptăm ca Sangalles să ne atace pe tema americană. În chiar aceeași zi îi servesc plăcinta noastră.

În ciuda acestor intervenții. atmosfera rămînea destul de încordată. Și toată lumea începuse să se uite fățiș la Fabre-Simmons — despre care se știa cît îi place să strice cheful celorlalți. Industriașul ronțăi fără nici o poftă un ultim sandviș numai pentru plăcerea de a-i ține pe ceilalți în șah și pentru a-și pregăti mai bine lovitura de teatru :

— Da, spuse el în cele din urmă. Ați lucrat, ați gîndit, ați hotărît. Eu nu sînt expert în materie de publicitate — și cu atît mai puțin în materie de informatică. Ca să duc mărturisirile pînă la capăt, am să vă spun că am mers cît de departe mi-a fost cu putință în arta de a mă informa pe mine, niciodată însă nu m-a preocupat informarea altora. Acestea fiind zise, planul vostru mi se pare bun. Există însă un obstacol serios în calea realizării lui : nu mă văd punîndu-mă la nivelul pensionarului, al tînărului tehnician și al gospodinei care au fiecare cîte două trei acțiuni Sangalles în buzunar. Or, toate proiectele voastre au în centru acest aspect alarmant, foarte alarmant pentru că el nu constă în nimic altceva decît în a mă arunca pe mine în cușca francezilor de condiție medie, a micii burghezii posesoare de acțiuni. N-am nici cea mai mică idee despre această specie de oameni.

Pierre Mazade schimbă un zîmbet cu Pastings junior. Jean Deraisnier își luase un aer tacticos care i se potrivea

de minune. Vergier se îndopa cu sandvișuri și avea un barbișon de maioneză. Joseph Arkuménian, cu o înfățișare distrată și misterioasă, își muia din plin mustața într-un al patrulea whisky. Ceilalți se cam plictiseau. În ceea ce-l privește pe Guy Médiano, care ducea jocul, iute și feroce, insistă jovial și apăsînd fiecare cuvînt pe care-l spunea :

— Mii de regrete, dragul meu Georges ! Trebuie să treci și prin asta ! Dacă în următoarele cîteva zile nu ești văzut înfruntînd această faună pe care eu o iubesc la nebunie — asta pentru că o fac să spună și să gîndească ceea ce vreau eu să spună și să gîndească — planul meu è în aer... Ei, ce zici, sîntem de acord ?

— De acord, știi foarte bine, spuse cu simplitate Fabre-Simmons.

— Și-n ceea ce privește sugestia lui Pierre de a exploata în fața opiniei publice aspectul „american" al modului tău de lucru ?

— Este O.K., firește ! Și fiindcă tot sîntem la asta...

Fabre-Simmons, operînd una din acele bruște schimbări în care era maestru, începu să rîdă și ridică cupa de șampanie pe care Pierre tocmai i-o umplu se :

— Ei bine ! Beau în sănătatea lui Guy Médiano, stăpîn absolut al opiniei publice ! Totodată mii de mulțumiri lui Pierre Mazade care într-adevăr ne-a răsfățat. Îl felicit de-a fi știut să agraveze, mulțumită imaginației sale literare, chinurile la care mă condamnase mai înainte Guy Médiano... Iar acum aș vrea ca fiecare dintre cei de față să-mi spună părerea sa cu privire la afacerea în curs și cu privire la campania proiectată.

Rînd pe rînd colaboratorii lui Médiano iar apoi cei ai lui Fabre-Simmons își expuseră sugestiile. „Această adunătură de creiere e mult superioară mediei obișnuite !" se gîndea Fabre-Simmons. Îndeosebi Pastings junior și Vergier se întrecură pe ei înșiși : imaginaseră, speculînd ideea „uzinei deschise pentru marele public", un spectacol mirobolant : „*What a show !*" [1] spunea Pastings jubilînd. Era vorba de o serie de demonstrații pentru public : proiecții mărite și în culori ale micromodulelor cu ilumi-

[1] Ce spectacol ! (engl.).

nare intermitentă; instalarea unei serii de aparate terminale permiţînd unui număr de circa cincizeci de persoane să pună simultan întrebări ordinatoarelor de pe bulevardul Hoche; punerea în stare de funcţionare a mai multor unităţi de răspuns vocal; scheme explicînd funcţionarea maşinilor în *time sharing* [1]; calculatoare de mare viteză desfăşurînd cearşafuri de cifre în faţa unei turme de capete pătrate şi de ţaţe care vor rămîne cu toţii ţuţ.

Guy Médiano lua notiţe, insista asupra ideilor care i se păreau a fi „mustoase" — iar planul său de acţiune se desăvîrşea astfel văzînd cu ochii de la cele mai mici rotiţe şi pînă în perspectiva de ansamblu, ca o maşină nouă pe bancul de montaj. Domnea o atmosferă călduroasă de echipă şi de emulaţie sportivă. Numai Arkuménian nu-şi făcuse încă auzită vocea:

— Hai, Joseph, spuse în cele din urmă Fabre-Simmons, tu ce crezi despre toate astea?

Bătrînul scutură din capul său de gal decăzut:

— Eu? Eu unul nu te văd deloc pe tine stînd la taclale cu publicul, ia-o cum vrei!

Guy Médiano se strîmbă. Pierre Mazade îşi stăpîni cu greu hohotul de rîs care îl apucase iar Fabre-Simmons puse mîna pe umărul venerabilului său complice:

— Ai întru totul dreptate, dragul meu! Am să fiu execrabil. Dar alte timpuri, alte moravuri. Din clipa în care un preşedinte de la General Motors poate fi văzut cu mînecile suflecate jucînd base-ball cu veteranii personalului său...

— Nici o legătură între una şi alta! spuse Arkuménian în a cărui mustaţă perle de şampanie străluceau ca boabele de rouă pe o iederă bătrînă şi umedă. În mijlocul muncitorilor tăi eşti la tine-acasă! Sau hai mai bine să spunem că-n asemenea situaţii faci faţă, deşi nu întotdeauna la fel de strălucit, firește. Dar ce-ai să le poţi tu spune mitocanilor de ambe sexe agăţaţi de echipele domnului Médiano? Iată un lucru pe care dacă aş fi în locul tău aş încerca să-l pun la punct acum pe loc — fără să aştept să mă trezesc pus la zid!

Guy Médiano era prin esenţă un jucător *fair play:*

[1] În timpul stabilit (engl.).

— Domnul Arkuménian are dreptate! spuse el. Şi e pentru a doua oară în această seară cînd nişte amatori dau lecţii foarte juste unor profesionişti... Georges, vrei să pregătim o ciornă — cu care după aceea ai să faci ce-ai să vrei, firește?

— Nu, mulţumesc, spuse Fabre-Simmons cu vocea lui limpede. Nici nu poate fi vorba de aşa ceva! Arkuménian are dreptate, evident. Dar dacă socotiţi că prezenţa mea este necesară în aceste circumstanţe, lăsaţi-mă să mă descurc singur în faţa publicului cu propriile mele mijloace, ca un om mare!

Zece minute mai tîrziu industriaşul rămăsese singur cu Pierre Mazade care îl pusese în faţa celor „trei nuduri" de Foujita.

„Ţin mult la băiatul ăsta, se gîndea Fabre-Simmons. În particular nu prea am încredere în el: acestui fel de oameni poţi să le încredinţezi carnetul tău de cecuri semnat în alb dar în nici un caz fata sau soţia! Cred că şi el caută ceva pe lumea asta. Şi vreau ca într-o zi să-mi spună şi mie ce anume caută. Poate dragostea? Îmi închipui că viaţa unui celibatar trebuie să fie îngrozitoare, chiar — şi mai ales — dacă se ţine de chefuri. Va trebui să-mi găsesc în cele din urmă timp să aflu şi ce anume caut eu, eu care am găsit dragostea de douăzeci şi cinci de ani şi care totuşi mai caut încă. *Ţelul,* spunea Roland. Progresul informaticii europene, poate ăsta să fie un ţel în viaţă? Să te bucuri de puterea ta, să pui la muncă mii şi mii de oameni? Să te răzbuni pe un Marcel Sangalles? Şi să îmbătrîneşti, să mori, ăsta-i un ţel?"

Pierre Mazade fuma respectînd clipele de meditaţie ale patronului. Şi lui îi plăceau orele nopţii cînd totul în jur este numai tăcere, cînd căldura lunii mai veghează ca o lampă, cînd gîndirea dobîndeşte o aleasă valoare desfăşurîndu-se într-o lume căzută pradă somnului. Şi apoi era bucuros că-l avea iarăşi în faţă pe Fabre-Simmons. „E bine!" se gîndea el urmărind cu privirea linia sinuoasă şi albăstruie a fumului care se ridica din ţigară.

— Spune-mi, Pierre, tu crezi că toate astea au pînă la urmă vreun sens?

— Care toate astea?

— Strădaniile noastre, eforturile noastre, iubirile noastre, viețile noastre...

Pierre șovăi. Pentru femeile cărora le place să sporovăiască în pat, avea gata pregătit un întreg arsenal de răspunsuri la asemenea întrebări. „Multe femei, suspinînd după cîte o dragoste care se dovedise înșelătoare, evocau eternul *La ce bun?* Căutînd semnificația tuturor lucrurilor, ele nu întîlnesc de fiecare dată decît nimicul. Le este frică și nu cer altceva decît să li se dea o oarecare liniște înaintea neantului pe care îl reprezintă următorul orgasm. Oricum, cu ce le îndrug, o mai duc și ele într-un fel sau altul pînă dimineața. Dar nu poți să-ți minți un prieten — și mai ales pe un Fabre-Simmons, care pune aceeași întrebare ca și femeile acelea, la aceeași oră, într-o ambianță întunecoasă și senină. Adevărul? Adevărul este că n-am găsit niciodată nici cel mai mic sens nici măcar celui mai neînsemnat lucru..."

— N-am găsit niciodată nici cel mai mic sens nici măcar celui mai neînsemnat lucru, domnule.

Fabre-Simmons digeră această mărturisire în tăcere timp de cîteva minute. Apoi Pierre își luă inima în dinți:

— Dar dumneavoastră?

— Nu știu. Ascultă-mă, Pierre: pe măsură ce îmbătrînesc am din ce în ce mai mult senzația că toate lucrurile astea despre care tot vorbim înseamnă ceva. Dar ce anume?

O nouă tăcere.

— Vezi tu, Pierre, am sentimentul că întreaga viață a unui om și-ar putea găsi o justificare chiar dacă ea s-ar consuma numai și numai în căutarea unui țel, adică în căutarea unui sens al vieții. Oameni demni de oarecare stimă s-au înverșunat pe acest drum, știi asta mai bine decît mine. Cam într-acolo ar trebui să caut și eu.

— Oh, în ce mă privește, răspunse scriitorul cu o voce dulce-amăruie, eu unul nu caut! Mi-e frică, mi-e mult prea frică să nu descopăr cumva acolo lucrul de care fug de-atîta timp, de care fug din clipa în care am ajuns la vîrsta cînd poți fugi. Întrevăd asceze, vieți viitoare, prosternări, sacrificii... Da, da! Toate astea mă înspăimîntă! Și deocamdată mă mulțumesc cu idealul lui Goethe: mă bucur și învăț.

Pierre Mazade schiță un zîmbet ciudat care rămase neisprăvit în timp ce mai adăugă :

— Și totodată sufăr. Dar asta nu era trecut în program.

Se ridică, scotoci în sertarul unei mobile și scoase o foaie de hîrtie :

— Mi-am notat aici cîteva rînduri pe care vreau să vi le citesc. Răsfoiesc ziarele, așa că știu de neplăcerile pe care vi le pricinuiește fiul dumneavoastră și sînt în stare să vă înțeleg, să vă compătimesc. S-ar părea că schimb subiectul : de fapt nu fac decît să trec de la suferința mea la a dumneavoastră și nu voiam să vă las să plecați fără să vă fi împărtășit mica mea descoperire. Ascultați :

„Atunci cînd părinții își iau obișnuința de a-și lăsa copiii să facă ce vor, atunci cînd copiii nu mai țin seamă de vorbele părinților lor, cînd învățătorii tremură în fața elevilor și preferă să-i lingușească, atunci cînd, în cele din urmă, tinerii ajung să disprețuiască legile pentru că nu mai recunosc nici o autoritate, a nimănui și a nimic, atunci înseamnă că sub ochii voștri începe să-și înalțe capul în deplină tinerețe și în toată frumusețea sa tirania.“

Pierre Mazade îndoi la loc hîrtia pe care și-o vîrî în buzunar :

— Știți cine a scris asta ?

— Nu, spuse Fabre-Simmons. Dar am să aflu acum !

— Platon.

Industriașul se ridică în picioare.

— Pierre, mulțumită ție întrunirea noastră de astă-seară a fost într-adevăr foarte reușită. Șampanie, whisky și sandvișuri excelente, o gazdă minunată, o ambianță eficace și bizar de exuberantă... Am apreciat totul... Dar pariez că nici nu-ți trece prin cap ce-am să fac plecînd de la tine ?

Scriitorul zîmbi :

— Vă veți întoarce acasă, veți face o plimbare prin grădină apoi vă veți instala la biroul dumneavoastră și vă veți pregăti de pe acum pentru „supliciul zilei a patra“, cum spune Médiano. Sînteți intimidat numai la gîndul că veți avea de înfruntat o sută de oameni cumsecade cărora nu le cunoașteți reacțiile și pe care nu știți cum să-i luați. Adineauri erați furios și nu făceați nici un

efort ca s-o ascundeți. Acum asta vă distrează și vă lăsați prins de joc. Ceea ce, dealtfel, nu înseamnă că n-o să vă iasă numărul cînd o să ajungeți pe scenă! Alți patroni înaintea dumneavoastră au trecut cu succes prin această încercare, numai că se cer anumite calități...

— Ceea ce un altul a putut face, pot să fac și eu, spuse Fabre-Simmons.

Adăugînd cu un zîmbet subțire care îi sluji drept încheiere :

Reciproca nu este valabilă.

*

Fabre-Simmons opri un taxi și-i dădu adresa din Saint-Cloud : șoferul era un personaj vorbăreț și corpolent care sporovăia întruna cu o cățelușă mică, fără origine precisă, făcută covrig lîngă el pe scaunul din față. „Ia uite la curcanii ăia doi, Lili. Vacile!"

— Da, domnule, o cheamă Lili, și-și merită numele, zău că da, pentru că eu am spus-o întotdeauna : care mai mult suflet decît un om... Ce zici Lili? Fără ea, al naibii ce m-aș plictisi, scuzați-mă, domnule, știți, mi-am pierdut soția acum patru ani și cele două fete, am avut, am, domnule, două fete, s-au căsătorit, așa că prin forța lucrurilor acuma sînt cam singur, nu-i așa, Lili? — Ei, mama mă-sii! Băga-mi-aș picioarele! Scuzați domnule, iertați-mă...care nu dai prioritate nici măcar la două noaptea! Atunci cînd dracu mai dă ăstă prioritate, ia zi, Lili!

Georges Fabre-Simmons era ca Lili : un excelent interlocutor care nu răspundea nimic așa că filmul verbal se desfășura spre marea satisfacție a grăsanului. „Dar ce-o să se-ntîmple cînd o să moară Lili?" se gîndi vag Fabre-Simmons, în timp ce taxiul se apropia de Saint-Cloud. Apele Seinei curgeau domol oglindind luna și purtînd-o la vale încet și sinuos ca într-un tablou de ev mediu.

Georges deschise cu mare precauție ușa casei, se descălță ca un școlar care-o făcuse de oaie, urcă scara în vîrful picioarelor și pătrunse în buduarul soției sale prin ușa de pe coridor. Odaia era pavată cu dale de marmură albă, printre care se întindeau ramurile unei mari stele de cornalină roșie. Georges își îngădui să mai admire o dată timp de cîteva clipe această încăpere tainică și femi-

nină. „Micul templu al Françoisei", şopti el. În cameră plutea un parfum cu care îşi umplu nările. Se apropie de măsuţa de toaletă pe care se aliniau nenumărate instrumente şi flaconaşe inutile care fac parte în mod esenţial din recuzita femeiască. Căuta caseta cu bijuterii a Françoisei, pe care în cele din urmă o descoperi pe un scaun, acoperită pe jumătate cu un prosop : îi păcea foarte mult această cutie de marochin verde, aurită la colţuri, cu trei etaje de sertare căptuşite cu piele de căprioară. Acolo odihneau o parte din bijuteriile Françoisei, care avea consternanta manie de a nu o încuia niciodată.

Fabre-Simmons scoase din buzunar o cutiuţă roşie şi aurie pe care o deschise cu o plăcere aprigă ; scoase de acolo un inel de platină pe care era montată o perlă neagră — o perlă enormă şi întunecată a cărei claritate ireproşabilă răsfrîngea limpede lumina, o perlă care părea a fi luat naştere într-un vis urît pentru a înflori atingînd frumuseţea supremă. „Bijuteria asta este erotică", se gîndi Fabre-Simmons, enervat că nu ştie cu exactitate ce anume înţelege prin asta.

Atunci atenţia îi fu atrasă de un colţ de hîrtie ieşind din sertăraşul cel mai de sus. O scoase şi văzu că era vorba despre o scrisoare ale cărei prime cuvinte le citi cu înfrigurare : „Françoise, draga mea" — iar apoi semnătura : „Pierre".

Avu un şoc profund. Se privi din instinct în oglindă, întrucît simţea că în străfundurile sale o rotiţă a vieţii se sfărîmase. Imaginea pe care o întrevăzu în timp ce privirea i se tulbura din ce în ce mai mult fu cea a unui alt om, un om cu faţa de gheaţă. Pronunţă două silabe, distinct : *„Eu sînt !"* Nevoia vehementă de a citi această scrisoare îl chinuia pînă la durere. Dar etica sa personală se opunea în modul cel mai absolut acestui fapt. Dominîndu-se, muşcîndu-şi buzele, puse scrisoarea în buzunar. După care aşeză pe caseta cu bijuterii, foarte la vedere, cutiuţa în care veghea mica lampă neagră a perlei.

Ceva mai tîrziu, Georges se pregătea să se furişeze încet în patul mare în care Françoise dormea. Era cald şi în cameră plutea somnul. Françoise azvîrlise de pe ea o parte din cuverturi ; corpul ei se odihnea cu o impuducitate care părea dinainte calculată. Pentru a nu-şi trezi

soția, Georges nu mai aprinsese lampa cu lumină înăbușită de pe noptieră. Pe pernă îl aștepta o scrisoare — și timp de o clipă inima lui încetă să mai bată. O citi, conturînd tăcut fiecare cuvînt din vîrful buzelor :

„Dragul meu drag,

Mîine te invit la cină. Și te previn : nu se admite nici o scuză. O să mergem într-unul din acele mici restaurante unde patronul gătește chiar el și vine să dea mîna cu clienții ținînd în mîna cealaltă tichia albă de bucător. După asta am să te duc să vezi ceva despre care n-ai nici cea mai mică idee și care o să te mire foarte mult. N-o să ne întoarcem înainte de miezul nopții. Astă-seară îmi era dor de tine, dragostea mea ! Mîine întîlnirea noastră este programată pentru ora opt seara și să nu mă faci să te aștept pentru că te iubesc.

F."

Simți deîndată că această scrisoare îl anestezia pentru un timp împotriva intolerabilei dureri pe care cealaltă o deșteptase în el. Françoise oftă adînc întorcîndu-se pe o parte și pe alta ca un val pe o plajă. Între sprîncene îi strălucea o picătură de sudoare. Georges o privi gînditor mult timp. În cele din urmă se lungi și el alături de ea, își împleti picioarele cu ale ei, o strînse în brațe, acoperi corpul care i se oferea cu sărutări din ce în ce mai pătimașe — pînă la pîntec, apoi pînă la tufa de păr care ascundea esența a tot ce există pe lumea asta. În cele din urmă o acoperi cu corpul său sub a cărui greutate ea tresări. El respiră răsuflarea ușoară a femeii care se trezește, a cărei trezire era un zîmbet încărcat de dorință, de dragoste și de minciună. Sărută un umăr cald și sărat pînă ce Françoise începu să geamă. Apoi întinse brațul, stinse lumina și se cufundă cu trup și suflet în acest miros de femeie, în timp ce noaptea îi acoperea ca o plapumă.

Oricine ai fi tu : o, maestre, axiomă, religie sau prinț al oamenilor...

Maurice BARRES

CAPITOLUL XIV

Trezindu-se, Françoise constată cu plăcere că-i mai era încă somn. În cameră pătrundea o lumină discretă iar tăcerea se răsfăța printre umbre ; Françoise făcu un efort și, ridicîndu-se o clipă, se uită la ceas pentru ca apoi să se lase iarăși cu trup și suflet în mrejele fermecate ale patului. Încă un răstimp se mai jucă cu valul cald al somnului lăsîndu-se acoperită de apele lui care apoi se retrăgeau deșteptînd-o ; se gîndea că asta era una din bucuriile cele mai desăvîrșite ale vieții.

Françoise ținea la micile ei plăceri ; avea în ea o oarecare indolență care nu era lene și la care nu înțelegea să renunțe. Slujită cum nu se poate mai bine și satisfăcută ca femeie, Françoise găsea în jurul ei bucurii pe care le varia cu rafinament. Și cum nu era ingrată, o anume parte din ea — partea cea mai puțin înaltă și cea mai puțin pură — recunoștea că „la urma urmei viața este minunată !“ Cealaltă parte a Françoisei zgîria cu ghearele și se învîrtea furioasă în această cușcă somptuoasă și aurită.

Se gîndea la Georges și-i părea rău că trezindu-se nu-l găsise alături de ea, că nu se putea strînge lîngă acest corp în același timp viguros și ușor. Avea nevoie de el, de extraordinara virilitate care emana din el, de felul în care făceau dragoste unul cu celălalt și care era rodul unei lungi înțelegeri, precisă și tandră, care o copleșea pînă în clipa acelui naufragiu al ființei sale cînd se simțea cu

totul smulsă și purtată de forțe străine, cînd se simțea într-adevăr posedată. „Dacă ar fi mai puțin exigent, mai puțin dur, mai puțin imperios, mai puțin *el* în clipele acelea, aș fi mai puțin nebună și bucuria mea n-ar mai fi atît de completă!“ Strîngîndu-l în brațe atunci cînd corpul lui se contopea cu al ei, cînd el se lăsa în voia brațelor ei, Françoise își prelungea plăcerea pe care o întîmpina întotdeauna cu neistovită dorință, datorită acelei tainice atingeri a trupurilor care se găseau unul pe celălalt, așa cum arcușul găsește vioara, așa cum gura unui orb găsește apa: cunoșteau atunci marea armonie pe care amatorii de legături rapide n-au cunoscut-o niciodată și pe care nici n-o vor cunoaște vreodată. „Armonia. Armoniile. Despre armonia fizică se vorbește în aceiași termeni ca și despre o armonie muzicală. Într-adevăr: ce muzică ciudată alcătuiesc corpurile recunoscîndu-se și împreunîndu-se, pînă ce ating suprema durere a plăcerii. De ce mai e nevoie să ne închipuim că avem suflete?“

Oftînd fericită, Françoise se ridică, își îndesă perna la spate, o sună pe cameristă și-și opri privirea visătoare pe peretele din față, asupra singurei replici autentice a *Omului cu casca*, semnată Rembrandt Van Ryn. Se uita cu o emoție pe care nu și-o putea explica la acel om bătrîn, trist și crud, ascuns în umbră, la fața lui de soldat brăzdată de crețuri sub casca al cărei aur te ducea cu gîndul la ecourile unor fanfare stranii și ale unor depărtate bătălii.

„Ora nouă! Sculatul la nouă este, fără doar și poate, unul din farmecele vieții mele. Cu sau fără magazin, am să mă scol și de-acum înainte tot la nouă. Să mi se aducă la pat un mic dejun copios. Să mă uit la omul cu casca gîndindu-mă că e oarecum plăcut să stau pe jumătate dezbrăcată în fața lui. Să mai citesc cîte puțin, să mai visez, să chibzuiesc la ale mele în această cameră pe care o iubesc și care e împodobită toată cu mobile vrednice de a sta în cele mai minunate muzee ale lumii...“

Încercă să-și aducă aminte o istorioară cu o moștenire și cu un negustor de vechituri; apoi renunță, pe deplin hotărîtă să-și regăsească acest vis seara la culcare; se întoarse la monologul tăcut și solitar de mai nainte:

„De fapt, în fiecare dimineață îmi închipui în același timp ce gust trebuie să aibă adevărata fericire și pe de altă parte ce curvă ar fi ieșit din mine dacă m-aș fi lăsat în voia instinctelor mele de curvă. La urma urmei, cine mă împiedică să fiu ceea ce vreau să fiu? Să alunec pe acea pantă care îți oferă o atît de voluptuoasă senzație a căderii atunci cînd i te lași cu totul în voie, nepăsătoare și uluită...“

Imaginea lui Pierre Mazade îi trecu prin minte și apoi dispăru, fără ca ea s-o mai poată realcătui.

„Săracul Pierre!“

Françoise izbucni în rîs. „Asta sună ca pentru un mort! Săracul Pierre... Cunoaște foarte bine femeile, e rafinat și profund, e încîntător, e slab. Și uite: cu toate astea, pentru mine, în curînd el...“

Visa cîntărind în minte fiecare cuvînt:

„Pentru mine în curînd el nu va mai fi decît un fel de fantomă, o fantomă a cărei gură avea totuși un gust ciudat... Dar încă de pe acum nu mai pot să reconstitui din el decît expresia puțin obosită a ochilor bridați și sărutul lui pe care n-am să-l uit... În rest, nimic! Acest fel de dispariție e destul de surprinzătoare. La urma urmei poate că sînt într-adevăr o soție cinstită.“

Camerista intră aducînd micul dejun pe o tavă imensă unde feliile de pîine prăjită unse cu unt, ceașca de cacao aburindă și extraordinara colecție de mici borcănașe de porțelan de Saxa cu dulceață alcătuiau o armonie demnă de toată stima.

— Mulțumesc, Pauline.

Camerista era o pariziană mică și cu încheiturile fine. Ochii ei ceacîri, unul castaniu iar celălalt verde, erau de-a dreptul fermecători prin neobișnuitul lor. Dintr-o dată, Françoise avu o idee năstrușnică:

— Ia spune-mi, Pauline, ți-ar plăcea să te ocupi de croitorie, de podoabe femeiești, de modă, în fine: de chestii de-astea?

Camerista întoarse capul, lăsîndu-și puțin pe un umăr fața triunghiulară de pisicuță nemîncată:

— Mie, doamnă?

— Da... Ia întoarce-te... Încă puțin! Mulțumesc... Ai o siluetă de manechin, zău că da! Ascultă, Pauline, tre-

buie să mai stăm noi de vorbă despre asta. Te-am felicitat mai de mult pentru talentele tale de croitoreasă... De data asta ar fi vorba, firește, despre ceva mai complicat. Am cumpărat un magazin, dar sst! încă nu i-am spus nimic lui domnul. Am rămas în aer cu una din croitorese pentru că cea cu care vorbisem m-a lăsat baltă în ultima clipă, dar nu mă gîndisem la tine, pentru că ești aici și pentru că sînt foarte mulțumită de serviciile tale. Știi, ambiția mea e să fiu mai degrabă stilistă decît croitoreasă... Am să-ți explic toate astea! Și nu vreau să iau decît fete foarte frumoase, cu siluete minunate.

Privirea Paulinei se aprinsese :

— Doamna s-a gîndit într-adevăr la mine? Nu e o... o glumă?

— Nu, zău că nu! Hai, Pauline, du-te... Și după ce mînînc vino să stăm nițeluș de vorbă.

Fata îi mulțumi cu o ușoară aplecare a capului dovedind încă o dată că e o adevărată întruchipare a grației și apoi plecă — iar stăpîna ei nu pierdu ocazia de a mai admira odată strania îmbinare dintre ochiul verde și cel căprui.

Françoise devoră micul dejun lăsînd tava și ceașca absolut goale. „Uf! Ei bine, cred, că mă cam îngraș...“ Stătea destul de bine cu sănătatea ca să nu aibă nici o altă pricină de îngrijorare decît aceea de a nu-și „strica silueta“. Înzestrată cu un mare echilibru organic, deși altminteri destul de sensibilă, înfruntase întotdeauna diferitele boli cu o desăvîrșită seninătate. Cu cîțiva ani înainte i se întîmplase să aibă niște dureri în regiunea mamară; i se părea că simte alunecîndu-i sub degete „un fel de bilă suspectă“ la baza sînului, iar doctorul Mesnil prescrise un șir de examene medicale deosebit de serioase. Dar așteptînd ca în vreun sinistru și misterios cotlon al cine știe cărui laborator de biologie să i se hotărască într-un fel sau altul soarta, Françoise nu simțise nici o neliniște; n-a renunțat la nici o linguriță de dulceață și nu și-a pierdut cîtuși de puțin somnul — asta în timp ce soțul ei, în cele cîteva zile de așteptare, îi sîcîia fără încetare pe doctori. Iar atunci cînd s-a dat un verdict de neurmărire medicală, Françoise s-a bucurat mai întîi pentru el și de-abia după aceea pentru sine. „Nu am de-

cît trei părți vulnerabile, se gîndea ea : Georges și cei doi copii." De fiecare dată cînd i se confirma această evidență, se simțea cuprinsă de o bucurie în același timp foarte puternică și foarte adîncă.

Gîndurile Françoisei continuau să rătăcească nepăsătoare sub privirea bătrînului cavaler cu casca de aur. Dintr-o dată imaginea fiului ei îi veni în minte și rămase înfiptă acolo. Nu mai avea nici un motiv de neliniște imediată în ce-l privește ; faptul că Roland nu petrecuse noaptea acasă era o reacție care i se părea foarte firească. „La urma urmei nu și-a văzut niciodată pînă acum tatăl în ipostază de incendiator !"

Zîmbi. „Mă întreb ce Dumnezeu crede acum Roland despre taică-său : îl consideră fie un tip mare, fie cu desăvîrșire nebun !"

Se sculă din pat, își scoase cămașa de noapte și se plimbă goală prin cameră așa cum îi plăcea să facă. Dezordinea patului o încînta. Fredonînd *A la claire fontaine* cu o voce puțin cam falsă, se tot foia prin odaie aranjînd lucrușoare mărunte care nu aveau deloc nevoie să fie aranjate. „Magazinul... magazinul meu... Și Georges căruia nici nu-i trece prin cap ! Deseară îi plătesc o cină de superlux și vreau să fiu eu cea care invită. După aceea o să urmeze vizita la «Le Griffon». De-abia în ultima clipă am să-i spun că, de fapt, «Le Griffon» sînt eu..."

Trecu prin fața omului cu casca, ducîndu-se să se așeze în fața mesei de toaletă. Stînd picior peste picior se uită cu un ochi critic în oglindă. „Puțină celulită pe ici pe colo. Sînii mai fac încă față cu succes ! Georges spune mereu : «Sînii tăi ca de fetiță». Are un fel al lui de a-i mîngîia, de a-i săruta — ca și cum de fiecare dată ar fi pentru ultima oară..."

Simplul fapt de-a fi goală îi producea o bucurie senzuală pe care încerca s-o prelungească la infinit. Dar atunci cînd trecu în baie, primul lucru pe care îi căzură ochii fu cutiuța roș-aurie de pe caseta cu bijuterii ; și două emoții contrare se ciocniră înlăuntrul ei ca un val de reflux : căci cutiuța conținea fără doar și poate unul din cadourile somptuoase, misterioase și emoționante cu care Georges o uimea din cînd în cînd — iar caseta de

marochin verde îi aducea în același timp aminte de o anume scrisoare pe care a pusese acolo puțin cam în grabă și cu nesocotință. Cu toate astea, nici o teamă n-o putu împiedica pe Françoise să deschidă cutiuța în fundul căreia enorma perlă neagră, întrucîtva diabolică, strălucea în așternutul ei de satin alb.

„E nebun!"

Dar înainte de a se lăsa năpădită de bucuria păgînă pe care o simțea urcînd în ea, Françoise căută cu înfrigurare în casetă scrisoarea lui Pierre Mazade; negăsind-o, se enervă, răsturnă bijuteriile de-a valma pe o măsuță și răscoli în grămadă mușcîndu-și buzele — apoi dintr-o dată își dădu seama de întreaga gravitate a acestei dispariții.

— A găsit-o, a citit-o! Știe tot. Ba mai mult decît atît: Dumnezeu știe ce poate să-și închipuie...

Căzu pe un scaun cu tîmplele fierbinți, străduindu-se să-și păstreze sîngele rece. „Ia gîndește-te! Va să zică ai lăsat scrisoarea lui Pierre să zacă toată ziua pe măsuța de toaletă. Ieri-seară ai mai citit-o o dată. E ciudat și destul de minunat ca la patruzeci și doi de ani să mai trezești asemenea sentimente unui tip ca Pierre, care poate să aibă toate puștoaicele pe care le vrea... Așa, ai hotărît să arzi scrisoarea, dar bricheta rămăsese jos și aici nu aveai chibrituri. Mereu lenea asta în lucrurile mici!"

Se gîndea intens, cu bărbia sprijinită în pumni.

— Și uite! Îmi era somn, am vîrît scrisoarea în caseta de bijuterii așa, cum a dat Dumnezeu... Și a trebuit ca aseară — exact aseară, nici o zi mai devreme sau mai tîrziu — lui Georges să-i vină idee să-mi dăruiască perla aia, ceea ce i-a dat ocazia să scotocească prin caseta mea, lucru pe care nu-l face absolut niciodată. Ceasul rău, o fatalitate îngrozitoare și ciudată...

Nu se putu împiedica de a deschide iarăși cutia și luînd inelul cu perla neagră, și-l trecu pe deget admirîndu-l în oglinda pe care o avea în față. „O adevărată minune!"

Apoi se străduí metodic să reconstituie din memorie scrisoarea, enunțînd cu efort, în șoaptă, fiecare cuvînt pe care și-l aducea aminte:

„Françoise, draga mea,

Te simt mereu lîngă mine și gustul buzelor tale, mirosul corpului tău iarăși nu-mi dau pace. Să nu-ți închipui nici o clipă că am renunțat la tine ! Te vreau și știu că și tu dorești să fii a mea. Tremurai de poftă. Țin la această scrisoare pentru că este o imprudență și ți-o ofer ca atare. Începînd de mîine, am să fac astfel încît să-ți pot telefona în fiecare zi, și în fiecare zi am să-ți repet cu aceași dragoste și cu aceeași patimă nebună că te îmbrățișez, te sărut și te aștept.

Pierre."

Stătu în cumpănă cîteva clipe. Nu ! A scris : „că te sărut, te îmbrățișez și te aștept". Dealtfel, așa e și mai frumos... Săracul Pierre ! Dacă aș fi în locul lui Georges, aș sfîrși prin a trage o concluzie care se impune de la sine : a cochetat dar nu s-a lăsat. Însă nu sînt în locul lui Georges ! El e atît de gelos, atît de posesiv, atît de exclusiv. Poate să spună, să facă, să hotărască Dumnezeu știe ce ! Poate să mă și alunge de acasă. Sau să mă omoare."

Françoise era mult prea obiectivă — mai ales atunci cînd era vorba despre ea sau despre soțul ei — ca să se mintă. Nu putea spera nicicum că într-un fel sau altul va reuși să iasă basma curată. Drama se produsese ; și dacă nu va izbucni deîndată, ziua avea să fie foarte lungă pentru ea. „Mă întreb cît timp o s-o țină așa ca să mă chinuiască în tăcere." Se străduí să aprofundeze această întrebare ; dar nici un răspuns nu-i trecu prin cap. „Ce-o să se-ntîmple deseară ?" Françoise încercă să-și închipuie scena — o scenă perfect posibilă, îngrozitoare — apoi altele de același fel. Degeaba. „Am să înnebunesc !"

Se îmbrăcă, și își aranjă cu grijă părul. Apoi, după o scurtă șovăire, își puse pe deget inelul cu perla neagră.

*

Fabre-Simmons coborî din micul „jet" particular pe care îl solicitase ca să „dea o fugă" pînă la Nisa cu scopul precis de a-l executa pe domnul Pellegrino, nefericitul președinte al societății sale cibernetice. Era o vreme frumoasă și Georges, care venea din nord, resimți violent chemarea soarelui. Se îndreptă spre sediul întreprinderii

care se afla chiar în centrul orașului ; lumina aspră, palmierii, aloeșii, ciorchinele de flori violete, culorile calde și savuroase ale caselor îi izbeau privirea ; nu putea să nu se gîndească la ploaia normandă, la norii Parisului, la fumul uzinelor. De la un capăt la celălalt al orizontului, cerul era de un albastru sălbatic și duios — iar soarele lăsa să atîrne deasupra mării o plasă uriașă. Dintr-o dată, Georges se întrebă dacă nu cumva își irosește viața.

Cîteva clipe mai tîrziu se afla într-un birou cît se poate de confortabil și stătea față în față cu un individ descumpănit care de la bun început se azvîrlise cu capul înainte într-o pledoarie fără nici o șansă.

— Continuați, domnule Pellegrino, spuse Fabre-Simmons cu o voce glacială, după ce celălalt terminase.

— Dar... Domnule președinte... cred... cred că am spus în linii mari tot ce aveam de spus.

— N-ați spus nimic în măsură să-mi deștepte interesul, domnule Pellegrino. Am avut tot răgazul necesar să studiez piesele pe care vi le-am cerut și pe care ați avut bunăvoința a mi le trimite. Ele constituie o probă zdrobitoare împotriva dumneavoastră, în ciuda celor nouă pagini prin care ați considerat necesar să vă autojustificați. Așadar, pentru a doua oară o comandă importantă este refuzată din cauză că nu corespunde cu proiectul contractat. Și nici măcar nu vă faceți *mea culpa*, ci încercați să aruncați responsabilitatea în spinarea clienților noștri. Asta nu-mi place. Cu toate acestea, vă spusesem și vă repetasem : atunci cînd un client se plînge, dreptatea este întotdeauna de partea lui. Nu mai faceți parte din Societatea Cibernetică din Nisa la destinele căreia ați vegheat atît de rău timp de doi ani, fapt care m-a costat destul de scump. Succesorul dumneavoastră vine aici mîine dimineață. Contez pe dumneavoastră ca să-i ușurați la maximum instalarea și ca să-l puneți la curent cu toate cele necesare. Detaliile situației dumneavoastră personale le veți discuta în următoarele opt zile cu serviciile mele competente de la Paris, din bulevardul Hoche. Veți avea tot ceea ce vă este asigurat prin lege și prin contractul încheiat între noi, nici mai mult nici mai puțin. Mai adaug că dacă îmi veți contesta hotărîrea, vă stau la dispoziție putîndu-vă acuza oricînd de incompetență profesională, fapt

pe care îl pot dovedi cu probe. Iată cartea de vizită a consilierului juridic de la *holding*-ul meu din Paris. Domnule Pellegrino, nu-mi mai rămîne decît să vă mulțumesc pentru primirea pe care mi-ați făcut-o.

Fabre-Simmons nu-și slăbea victima din ochi. În timp ce asculta verdictul, fața lui Pellegrino se descompuse puțin cîte puțin. În cele din urmă nu mai rămase nimic din personajul firește neliniștit dar vesel și rotofei pe care Fabre-Simmons îl găsise intrînd. Pellegrino se dezumflase cu totul, în ochi îi mijeau lacrimi iar chipul lui se schimonosise într-un asemenea hal, luînd totodată o nuanță cenușie, încît fața îi părea lucrată dintr-un fel de cauciuc vechi și muced. Cu un fel de uluire disperată, el repeta :

— Nu... Așa ceva nu se poate ! Eu să fiu dat afară așa, ca... ca un ucenic, ca un neisprăvit... la vîrsta mea, cu trecutul meu... Așa ceva nu se poate... nu se poate...

Privind ochii strălucitori și fața impasibilă a călăului său, Pellegrino făcu o jalnică încercare de a-și exprima demnitatea ultragiată :

— Vă previn că lucrurile nu pot rămîne așa, o să mai vorbim noi !

Apoi, în fața tăcerii cu care îl înfrunta Fabre-Simmons, el se prăbuși din nou :

— Sînt prea bătrîn ca... să mai găsesc altceva... Am greutăți familiale... Dați-mi o șansă, totuși ! Vă promit că...

Fabre-Simmons se ridică, înclină capul schițînd un salut scurt, se îndreptă spre ușă, iar cînd ajunse în prag se mai întoarse o clipă :

— Ați spus foarte bine, domnule Pellegrino : sînteți prea bătrîn.

*

Uzina de la Boisléger-Criteil era un bloc imens, înconjurat de vaste spații verzi în apropierea unui rîu, și Fabre-Simmons păstrase cu zgîrcenie cîțiva arbori seculari scăpați ca prin minune de tîmpenia crasă a municipalității. Alcătuită dintr-un singur corp, uzina — în ciuda celor trei etaje — era de o lungime elegantă care se înscria în peisaj fără să-l strice. Tufe mari de hortensii și hățișuri de trandafiri mărgineau strania și tăcuta așezare în care lucrau mai multe mii de oameni, proiectați fără în-

cetare către viitor. Chiar la intrare, în fața marii porți centrale, o fîntînă arteziană azvîrlea zi și noapte jeturi de apă ; fusese proiectată după niște schițe ale lui Auguste Rodin, pe care Fabre-Simmons le achiziționase în mod cu totul întîmplător la o licitație.

Interiorul imensei uzine era un ecou al înfățișării sale exterioare : Fabre-Simmons își amenajase aici un adevărat apartament împodobit cu covoare vechi, cu obiecte de artă, cu tablouri impresioniste ; și nu exista un atelier, o hală de montaj, un centru de încercări, un birou de proiectare, un studio sau un amfiteatru de reciclare a tehnicienilor care să nu fie ornate cu aceeași sobrietate modernă și inventivă — oferind acel soi de insolite detalii care încîntă și stimulează...

„O sută cincizeci de ani de feroce imbecilitate patronală, obișnuia să spună Fabre-Simmons, n-au fost suficienți ! Te întrebi ce ar trebui să le spui patronilor moderni pentru a-i face să înțeleagă că o uzină, un atelier, o clădire industrială nu trebuie niciodată să fie urîte, sau triste, sau respingătoare. Mai sîntem încă în faza unor locuri de muncă pe care numai privindu-le muncitorului i se ridică părul măciucă în cap !“ Și adăuga cu o înverșunată convingere : „Astăzi, în această a doua jumătate a secolului al XX-lea, un atelier de montaj în industria de automobile mai este încă un iad în care domnește un zgomot demențial. În siderurgie, de pildă, nu cunosc nici un singur complex industrial care să nu fie de-a dreptul sinistru. O fabrică de ciment este un adevărat coșmar. Emanațiile de gaze, putorile și izul de stătut ale unei rafinării de petrol par a fi rezultatul unei gîndiri și a unor eforturi sadice. Și oare nu se pot născoci alte mijloace de evacuare decît acele hornuri delirante improșcînd fum pe care le vezi ridicîndu-se de mai bine de o sută de ani în mijlocul oricărui peisaj din zonele industriale ale orașelor ? Dealtfel, eu care cunosc bine Statele Unite, pot să vă asigur că în privința asta americanii n-au înțeles mai bine decît noi cum stau lucrurile ! Cum mai poate astăzi îndrăzni cineva să pună milioane de bărbați și femei să lucreze în niște decoruri mortuare și într-o atmosferă viciată ? Aici lipsa de imaginație merge mînă în mînă cu lipsa de omenie. Te ia cu

frig pe șira spinării." Întorcînd pe-o față și pe alta aceste noțiuni amare, Fabre-Simmons ajungea pînă la urmă să vorbească despre „micul gol din piept care de un secol și jumătate face parte din morfologia patronală, acel mic spațiu vid în locul inimii".

Abel Morin, șeful serviciului de cadre, îi împărtășea întru totul părerile. Morin n-avea o cultură aprofundată și nici scrupule estetice — dar îi iubea cu înverșunare pe muncitorii care îi erau dați în seamă. Vigilența lui trebuia, în virtutea funcției sale, să se extindă asupra ansamblului afacerilor franceze pe care le conducea Fabre-Simmons, și orice avansare ceva mai importantă trecea prin mîinile sale. Era dur, nemilos față de cine nu muncea ; neînduplecat față de cei care iscau tulburări ; atent la meritele și talentele care îi erau semnalate. Își respecta patronul fără a se teme de el ; la rîndul lui era și el respectat, fiind autorul a numeroase inițiative rodnice. Personalul — și în special cel de la Boisléger-Criteil — nutrea față de el sentimente foarte diferite ; Morin, mic și pîntecos, apatic, încăpățînat ca un funcționar de provincie, nu inspira încredere : nu încerca cîtuși de puțin să-și cîștige popularitate și, dealtfel, nici nu se putea vorbi de așa ceva în cazul său : părea cel mai inofensiv și mai obișnuit dintre oameni pînă ce schimbai o privire cu el : în spatele ochelarilor cu ramă de metal, ochii lui Abel Morin erau ascuțiți, rotunzi și ficși ca cei ai unui vultur.

Or, de-o bucată de vreme Morin se afla pus la o cumplită încercare. Ménard, directorul tehnic, îi semnalase — cu ocazia ultimului comitet de dimineață — defecțiuni ciudate în funcționarea mai multor aparate de înaltă precizie ca și în funcționarea a trei ordinatoare din noua generație : și unele și celelalte aflate în faza de încercare și control. Pastings, Ménard și Vergier, împreună cu cele mai bune echipe subordonate lor, se aplecaseră deîndată asupra mașinilor bolnave, supunîndu-le unor intervenții chirurgicale, iar Morin — care își făcea un titlu de glorie din a nu pricepe o boabă din problemele tehnice — aștepta verdictul lor măsurînd cu pași tăcuți vasta hală de montaj de la Boisléger-Criteil. Atunci cînd colegii săi își

făcură apariția, lui Abel Morin i-a fost destul să le vadă chipurile consternate ca să înțeleagă :

— Sabotaj, nu ?

— Da, spuse Vergier, căruia furia îi schimonosea trăsăturile joviale. În ceea ce privește noile osciloscoape, lucrătura e eficace dar sare în ochi. În cazul ordinatoarelor, e foarte simplu : nici mai mult nici mai puțin — circuitele au fost montate aiurea.

— Bine ! spuse Morin, căruia îi plăcea să-și precupețească vorbele. Și mulțumesc ! Voi face ceea ce e necesar.

Hotărî să nu se întoarcă pe bulevardul Hoche, convocînd deîndată în biroul său de la Boisléger — cu toată discreția posibilă — un maistru, doi tehnicieni superiori și cîțiva muncitori cu înaltă calificare. Știa că se poate bizui pe ei, așa că le distribui fără întîrziere rolurile ; mai știa că în ochii acestor oameni care își iubeau meseria sabotajul era o adevărată crimă.

*

Localurile lui Guy Médiano la Publimondial erau riguros „funcționale". Între clasoarele metalice și biroul de oțel inoxidabil cu care fără doar și poate că nu era cîtuși de puțin obișnuit, Pierre Mazade se simțea nefericit, deprimat. Regreta amar luxul tihnit de pe bulevardul Hoche, unde de ani de zile își elabora meticulos demersurile și strategiile concrete. Acolo avea senzația atît de plăcută lui că face parte din statul major, că orientările de perspectivă sînt întrucîtva și opera lui, avea senzația că i se cere neîncetat părerea, că nu se ia nici o hotărîre importantă fără avizul său. Și Pierre suferea acum pînă la exasperare, obligat dintr-o dată să se scalde în alte ape, dus de vîrtejele frenetice ale vieții publicitare ; ura îmbulzeala și zgomotul de stup ale Publimondialului. De la bun început știuse să pună lucrurile la punct cu Guy Médiano : „Dragul meu Guy, îi spusese el, pentru că îmi dai voie să-ți spun pe nume, nu-i așa ? nu-mi cere să fac lucruri de care nu sînt în stare. Eu nu sînt omul căruia să-i poți spune : *Mîzgălește-mi cutare notiță de presă sau cutare pagină de publicitate în două ceasuri, ca s-o avem pentru ediția de seară !* Pentru că așa ceva e peste puterile mele."

Iar Médiano, om foarte cu capul pe umeri, o luase de bună.

„Ce dracu caut eu în şandramaua asta îngrozitoare? se întreba Pierre. Pierd timpul! Patronul m-a vîrît într-o chestie cu care chiar că n-am nici în clin, nici în mînecă..."

Pentru că din chiar prima zi a lansării O.P.C.-ului, echipa lui Guy Médiano fusese cuprinsă de o febră pe cît de eficace pe atît de nebunească. Raporturile veneau unele după altele, telexurile nu mai conteneau, informaţiile pe care le culegeau grupurile de informatori ale lui Médiano, atît în Paris cît şi în provincie, curgeau gîrlă — încît sondajele de opinie începeau să se contureze transformîndu-se în curbe care prindeau viaţă şi porneau să palpite pe coli întinse de hîrtie milimetrică, deasupra cărora aplecîndu-se el însuşi, Médiano, împreună cu toată suita lui, analiza evoluţia bătăliei ca un general aplecat deasupra hărţilor. Mulţumită unor muncitori tipografi complici şi a două secretare, toţi unşi după cuviinţă — mulţumită îndeosebi vărului Palmier-Rives care îşi dublase zelul şi trădările — Guy Médiano lua toate măsurile pentru a-l ţine pe Fabre-Simmons la curent cu planurile statului major advers. Nu-i păsa cîtuşi de puţin de proasta dispoziţie a lui Pierre, străduindu-se doar să folosească la momentul potrivit intuiţiile pertinente ale acestuia şi spiritul său critic.

Către ora şase seara, unul din colaboratorii lui Médiano veni să-i aducă lui Pierre Mazade un teanc de ziare. Pe paginile de publicitate, stilurile lui Sangalles şi ale lui Fabre Simmons — ale agenţiei Kopak şi ale Publimondialului — se înfruntau. Sangalles, care înainte de orice voia să lase publicului impresia că gestiunea sa e pe cît de modernă pe atît de tînără, solicita atenţia cititorilor cu titluri enorme, cu afirmaţii brutale dar cu nişte texte cam sărace...

În aceleaşi ziare, cu titluri mai modeste, însă mai dense ca text şi cu indicaţii mult mai precise, articolele Companiei lui Fabre-Simmons îl atacau pe Sangalles, „afacerea lui prăfuită", „firma lui de tip vechi unde mai domnea încă secretul vătuit al consiliilor de administraţie". Ele puneau în valoare faptul că, din contră, Georges

H. Fabre-Simmons era însuşi tipul patronului dinamic şi modern pentru care acţionarul e „prietenul căruia nu trebuie să-i ascunzi nimic".

Urmau o serie de precizări cifrice, dispuse cu multă abilitate pentru a uşura lectura. Iar „comunicatul" se termina sforăitor :

„Spuneţi da Ofertei de cumpărare. Veţi permite astfel Companiei moderne condusă de Fabre-Simmons să facă un nou şi gigantic pas, formînd, mulţumită acestei fuziuni de o amploare fără precedent. un nou ansamblu în stare să ţină piept concurenţei americane, germane şi japoneze.

Spuneţi da O.P.C.-ului !

Vindeţi acţiunile Sangalles cît mai este încă timp !

— Ei bine, toate astea sînt foarte interesante — văzute din afară, firește ! spuse Pierre Mazade cu glas scăzut în singurătatea biroului său. Médiano e un mic geniu care se ţine de cuvînt, jucînd tare pe informaţie împotriva publicităţii. Dar încăierarea nu-i decît la început ! Eu nu vreau să mă bag, orice ar zice minunatul meu prieten Fabre-Simmons. Fiecare cu talentele şi cu harurile lui. De ieri, sala telexurilor a devenit un adevărat spital de nebuni ! Iar Guy Médiano se simte acolo ca la el acasă : cu cît primeşte mai multe ştiri, cu cît vede aliniindu-se în faţa lui mai multe cifre, cu atît e mai mulţumit. Mă felicit că am refuzat dintru început orice participare la această demenţă generală. Mă-ntreb dacă Médiano o să se plîngă patronului că nu arăt nici o bunăvoinţă ? N-are decît, slavă Domnului ! Îmi voi sfîrşi viaţa la vreo sihăstrie unde corbii casei îmi vor aduce de-ale gurii, unde n-o să vină nimeni să-mi spună ce trebuie să fac, unde n-o să ştiu nici măcar cît costă pîinea şi cu atît mai puţin adresa secţiei financiare — la douăzeci de mii de leghe de cea mai apropiată pancartă publicitară !

Pierre scoase din buzunar carnetul de care nu se despărţea niciodată ; şovăi, se ridică în picioare, străbătu în lung şi-n lat încăperea, se aşeză iarăşi la birou şi-n cele din urmă începu să scrie :

„Singurul lucru important este Françoise. Nu sînt obligat să mă supun acestei lumi de nebuni şi nici nu pot să accept la infinit să-mi scape exact esenţialul. Dacă

Françoise m-ar iubi, aș putea să fac totul, să îndrăznesc totul, să sper totul. Ea a preferat însă să fugă de mine, să se oprească numai acolo unde știe că n-o mai pot atinge și să se joace ucigîndu-mi visele. Sînt singur. Așadar la ce pot sluji o sumă de experiențe amoroase cum sînt acelea pe care le-am trăit, dacă rămîi atît de vulnerabil la suferințele dragostei ? Și cît de dezamăgit de sine trebuie să fie acela care ar vrea să trăiască precum șopîrla lui Flaubert, încălzindu-se tot lungul anului la soarele frumosului ! Dealtfel, mărturisesc că această disperare pe care o port în suflet și din care pînă acum n-am scos nimic de preț mă cam stînjenește. Nu putem să ne găsim nicăieri un sălaș statornic — nici măcar în tristețe."

Telefonul sună ca o provocare — și în urechea scriitorului răsună vocea caldă a lui Guy Médiano :

— Pierre ? Guy la telefon ! Totul e-n regulă ? Aici e demența de pe lume ! O să fie pe puțin o sută de persoane de tot soiul la masa rotundă a lui Fabre-Simmons ! Pe unii nici nu-i mai primim. Cu răspunsurile înregistrate de echipele mele aș putea să fac un volum. În mare, lucrurile nu sînt încă prea grozave pentru că francezii și-au pierdut simțul aventurii și pentru că nu știu ce imbecil a spus : nu da vrabia din mînă pe cicara din par. Schimbăm noi și asta, n-avea grijă ! Mi-am fixat termen o săptămînă ca să conving speța asta mizerabilă a micilor proprietari de acțiuni să-și vîndă titlurile Sangalles ca și cum i-ar frige la palme ! Vino în sala telexurilor : îți dau cuvîntul meu că merită osteneala. E înnebunitor ! E minunat ! Am să te rog să revezi deseară textul prin care anunțăm masa rotundă. O să facem asta ceva mai tîrziu, după cină. O să fie o bombă, dragul meu, o bombă ! Ei, vii la telexuri ?

— Nu, spuse Pierre Mazade închizînd brutal telefonul.

Se uită la ceas :

„La ora asta, pe bulevardul Hoche, pe o asemnea zăpușeală, puteai cel puțin să-ți ceri berea sau whiskyul !"

Lui Pierre nu-i prea ardea de trîndăveală — dar știa că-n ce-l privește, atunci cînd se declanșa o criză morală, nu mai avea decît o singură scăpare : să-și lase condeiul

să zgîrîie hîrtia. La care se mai adăuga senzația agreabilă și copilărească a infracțiunii comise de fiecare dată cînd scria în timpul orelor de birou. Așa că apucă iarăși stiloul cu starea de spirit a unui braconier :

„Schimbăm noi și asta, o să fie o bombă, e înnebunitor! Și Médiano ăsta care nu-și mai încape în piele de bucurie...

Dar dacă pe zi ce trece ritmurile se accelerează tot mai mult, dacă am ajuns pînă acolo încît vrem să schimbăm secolul în fiecare an, dacă însăși arta muzicală a devenit ritm și zgomot, dacă hora publică se dezlănțuie atît de aprig încît pe zi ce trece oamenii se-mbolnăvesc și mai tare de nervi, dacă astăzi nu mai avem răgazul să deosebim falsul de adevăr, negrul de alb și urîtul de frumos, atunci cred că e negreșit timpul să aruncăm ancora, să facem o pauză, să ne aciuăm departe de curent și departe de zgomote — prosternîndu-ne în fața vreunui copac neclintit sau căutînd un Dumnezeu al tăcerii."

Pierre Mazade lăsă stiloul din mînă cu un oftat. Visa, se lăsa dus de gînduri, crîncen de hotărît să disprețuiască agitațiile la care era martor, descreierarea și O.P.C.-urile.

Dintr-o dată atenția îi fu atrasă de către un colț de ziar care ieșea din coșul cu hîrtii. Un titlu care îi scăpase la prima (și foarte superficala) lui lectură îi sări în ochi: „SURPRIZĂ LA BURSA DE AZI !" Pierre ridică mai sus pomenitul ziar și imediat simți cum se deșteaptă în el instinctele ciinelui de vînătoare : *„Acțiunile Sangalles & fiul continuă să crească în mod spectaculos. La ora închiderii ele ajunseseră la 145. Observatorii remarcă un enorm curent de schimb al acestui titlu. Așa că se naște întrebarea : cine este acest misterios cumpărător ? Anume specialiști cred că este vorba despre unul din cele mai puternice complexe siderurgice. Cotarea acțiunilor Sangalles va ajunge — sau chiar va depăși — prețul oferit pentru O.P.C. ?"*

Pierre fluieră admirativ : „Știam că grupul Mendel-Rieder dispune de mijloace serioase. Dar chiar în halul ăsta !" Apoi un fulger îi trecu prin minte : „Unde am citit eu foarte de curînd ceva despre Mendel-Rieder ?" Se lovi peste frunte și o chemă pe secretara care îi era provizoriu pusă la dispoziție ; băgă de seamă că avea niște

ochi devoratori și pulpele nervoase ; în fine, o rugă să-i procure de urgență toate cotidianele din ultimele trei zile...

Îndatoritoare, secretara nu-l făcu să aștepte. Pierre cercetă cu înfrigurare teancul de ziare, găsi ceea ce căuta, se gîndi cîteva clipe, dădu mai multe telefoane și-n cele din urmă îl sună pe însuși Fabre-Simmons la biroul acestuia de pe bulevardul Hoche. Auzi în receptor vocea clară a patronului său :

— Vă ascult.

— Ați văzut cursurile la bursă, domnule ?... Da, sînt întru totul de acord cu dumneavoastră... Nu, nu vă deranjez ca să vă citesc presa și știu că și dumneavoastră știți să citiți ! Dar am ceva care ar putea să vă intereseze. O idee... Nu, nu pot s-o spun la telefon... Firește că pot să trec chiar acum dacă doriți : Guy Médiano n-are încă nevoie de mine și aici îmi pierd timpul de pomană ! Dealtfel, dacă m-aș fi băgat și eu în idioțeniile astea publicitare, dacă m-aș fi lăsat prins de nebunia care bîntuie acum la Publimondial, n-aș fi... Bine, domnule !

O jumătate de oră mai tîrziu Pierre regăsea cu mare bucurie clădirea de pe bulevardul Hoche și biroul patronului :

— Ei, spuse Fabre-Simmons întinzîndu-i vag mîna, fără a-și da osteneala să se ridice.

Lui Pierre nu putu să-i scape această răceală rău disimulată.

— Ei, răspunse el închizîndu-și pe jumătate ochii lui bridați, O.P.C.-ul dumneavoastră este în doliu. Acțiunile Sangalles urcă mult prea mult ! Médiano mai face încă pe optimistul dar eu nu...

Fabre-Simmons îl întrerupse cu un gest energic :

— Mi-ai spus că ai o idee, dacă nu mă înșel ?

— Da, domnule. Faimosul „mare cumpărător", o știți mai bine decît mine, este grupul Mendel-Rieder. Cred că am putea pune capăt acestor manevre. Vreți să aruncați o privire pe această tăietură de ziar ?

Calm, Fabre-Simmons luă bucata de ziar pe care i-o întindea Pierre. Trei tineri „huligani" prinși la mijloc între niște polițiști care-i struneau după toate regulile artei, încercau să ia o atitudine provocatoare, aruncînd foc

din priviri și scoțind fum pe nări. Un text fără nici un echivoc îi prezenta cititorilor : „Cei trei tineri huligani în vîrstă de aproximativ douăzeci de ani care au dat foc mai multor automobile într-un parking iar apoi au devastat un magazin de marochinărie furînd cîteva din cele mai frumoase piese au fost arestați la capătul unei adevărate hăituieli, nu înainte de a fi apucat să rănească un polițist. În mijloc Michaël Mendel-Rieder, fiul unic al celebrului magnat al siderurgiei. Tinerii, care se află acum sub stare de arest, sînt pasibili de pedepse foarte aspre".

În picioare în fața patronului, Pierre îl pîndea pe sub pleoapele pe jumătate coborîte :

— Dacă ați cunoaște pe cineva foarte sus plasat, domnule...

— Da, cunosc. Bravo, Pierre ! Se poate face. Ascultă-mă : prietenul meu, deputatul Lormoy este „per tu" cu ministrul de care avem nevoie. Pe de altă parte, aș mai putea să-ți dau numele unor redactori-șefi de la mai multe publicații importante care ar fi foarte fericiți să tragă tare pe această chestie. Bătrînul Mendel-Rieder, șmecherul ăsta de covălar, autocrat și paternalist, nu-i prea iubit de ziariștii profesioniști — asta pentru simplul motiv că-i trimite cu regularitate la plimbare. Dealtfel, nimeni nu-l iubește. Îți dai seama ce profit putem trage noi din asta... Pierre, dragule, ești pe față ! Nu te miști de-aici.

Fabre-Simmons îl sună pe Philippe Lormoy ; avu norocul să dea chiar peste deputat :

— Philippe, aș vrea să trec imediat pe la tine cu un prieten... Nu, nu mai este vorba despre Roland, cu toate că măgarul a-ntins-o ieri de-acasă și pînă la ora asta nu și-a făcut apariția. ...Ah. Françoise i-a și spus Hortensei ! Aș vrea să calculez odată timpul pe care soțiile noastre și-l petrec la telefon : cred însă că pînă la urmă ordinatoarele ar sări în aer... Mulțumesc, Philippe ! Atunci într-o clipă sîntem la tine.

Fabre-Simmons se întoarse către Pierre : .

— Luăm un taxi și dăm o fugă pînă la Lormoy. Cînd sînt grăbit nu merg niciodată cu Bentley-ul. Bunul meu Léopold conduce mașina asta ca pe-o împărătească, ca pe-o

împărătească reumatică. Dacă ar putea i-ar pune și un covor sub roți.

La Lormoy conversația a fost scurtă. Georges Fabre-Simmons expuse răbdător deputatului, care nu se pricepea cîtuși de puțin la problemele financiare, ce primejdie reprezenta pentru oferta sa publică de cumpărare acapararea unui număr însemnat de acțiuni Sangalles de către o terță putere. Apoi întrebă fără nici cea mai mică precauție oratorică :

— Philippe, îți este omenește posibil ca mulțumită înaltei relații pe care o știm să-mi garantezi punerea în libertate a scîrbei ăleia mici de Michaël Mendel-Rieder la simpla ta intervenție ?

Lormoy, ai cărui ochi șireți clipeau pudic în mijlocul feței pocite și lungi, rămase pe gînduri. *„Poate,* își spuse Pierre Mazade. Vrea numai să cîntărească lucrurile cît mai exact cu putință."

— Hai să ne gîndim împreună la treaba asta ! spuse Fabre-Simmons cu o pașnică politețe. Mai am încă două sau trei demersuri importante de făcut astă-seară, și de-altfel aș putea să te caut mîine sau poimîine la telefon. Fie și numai ca să te anunț în cazul în care voi fi reușit să mă descurc fără să te mai plictisesc pe tine cu micile mele probleme. Cu toate că aș vrea să-ți vorbesc într-una din zilele astea despre o nouă societate imobiliară căreia tocmai mă străduiesc să-i alcătuiesc un consiliu...

Pierre admira această comedie. „Bărbia lui Lormoy seamănă cu o coajă de pîine uscată. Are un cap de încornorat, dar trebuie să fie un excelent jucător de poker."

— Ia te uită ! răspunse cu dezinvoltură Philippe Lormoy. Încă o societate imobiliară ? Dacă aș putea să-ți fiu de vreun folos în problema asta... În ceea ce-l privește pe micul tău Mendel-Rieder, dacă stau și mă gîndesc bine, e-n regulă. Nu voiam să-ți dau un răspuns pripit. Știi că nu blufez niciodată.

— Știu.

— Ei bine, dragul meu Georges, e pe verde ! M-am și gîndit cum atac problema. Așa încît poți — fără să-mi dai numele, firește — să promiți în mod solemn babacului Mendel-Rieder punerea în libertate a prăpăditei sale de

odrasle. Nu vreau să știu mai mult, întrucît am toată încrederea în tine. Eu îmi dau cuvîntul că promisiunea ta va fi ținută.

Pentru Cécile nu fusese nici o greutate să dea peste fratele-său : l-a găsit în localul întunecos al unei mici tipografii care mirosea plăcut a cerneluri și a hîrtie, unde lucra în blue-jean și cu cămașa descheiată pînă la buric. Era cald ca-ntr-o etuvă. Văzîndu-și sora, Roland avu mai întîi un gest de surpriză dar apoi un zîmbet îi lumină fața bărboasă :

— Ce cauți tu aici, păpușo ?

— Vreau să stau de vorbă cu tine.

Roland își șterse nădușeala de pe frunte și degetele murdare lăsară mai multe dîre negre.

— Ascultă, Cécile, ți-am dat adresa pentru că era vorba de tine. Dar n-aș vrea pentru nimic în lume ca acest cotet să fie descoperit ! Asta-i un fel de tipografie clandestină deși, după cum poți să vezi și tu, afurisit de artizanală. Tipograful care ne ajută e-un șmecher haios da' cam sărit de pe fix. Lucrează cu noi în orele libere. Nu știu cînd dracu mănîncă, cînd doarme. Șmecheriile pe care le vezi pe pereți el le-a făcut...

Cămăruța era plină de materiale tipografice și de suluri de hîrtie. Unul din pereți era ocupat cu o serie de stelaje doldora de manifeste și alte diferite imprimate. Ceilalți trei pereți, patinați cu un jeg indescriptibil, erau împodobiți cu panouri pe care se puteau citi tot soiul de lozinci :

„Trebuie neîncetat să privim critic realitatea și s-o reconstruim."

„Autoritatea este un subiect care poate fi discutat ca oricare altul."

„Trebuie să distrugem în om tot ceea ce nu este el însuși, începînd cu Dumnezeu, cu onoarea și cu patria."

„Vrem ca datorită nouă lumea să nu mai aibă conștiința curată."

„Fiecare individ este purtător al întregii puteri revoluționare."

„Avem cu mult mai mult de distrus decît de construit."

Cécile, căreia îi flutura un zîmbet pe buze, citea aceste axiome decisive scrise foarte îndemînatic cu cerneală roșie pe carton alb.

— Face să-l cunoști pe prietenul nostru tipograful, Cécile. Aiurit la culme dar simpatic cum nici nu-ți dă prin bilă ! Un gagiu de vreo cincizeci de ani, zbîrcit ca o smochină și cu niște ochi cu totul și cu totul demențiali. El mă învață meserie. Probleme de paginație, știi, încep să mă cam prind !

Cécile încruntă din sprîncene și arătă către pereți :

— Roland, sper totuși că nu iei în serios toate bazaconiile astea, zău ?!

— Care toate astea ? A, lozincile. Aiurea, păpușo ! Pentru mine toate astea sînt vax albina. Țin mult la babaca Joffre Mazenier — da, închipuie-ți că prenumele bătrînului meu tipograf e într-adevăr Joffre ! — dar e cu totul sărit de pe linie, și, dealtfel, sînt sigur că nu pricepe nici jumătate din chestiile astea pe care le-a copiat așa de frumos ! Trebuie să pice acum și băieții : vrem să-i mai ștergem niște manifeste. Știi, noi încercăm să pregătim revoluția în profunzime — așa că prin forța lucrurilor trebuie să ne slujim de ce avem la îndemînă. Din punctul ăsta de vedere cred că am să fiu un tip foarte în genul lui tăică-meu : îi pun pe gagii la un șmotru de nu-și văd capul !

Cécile își scoase batista, o umezi cu salivă și se apucă să șteargă automat fața fratelui ei brăzdată de dungi negre. El o lăsă în pace, absorbit de gîndurile lui. Apoi dintr-o dată se trase înapoi :

— Ia spune, ești sigură că n-ai fost urmărită ?

Mirată, fata îi aruncă o privire întrebătoare :

— Urmărită ? De cine ?

Roland zîmbi amar :

— N-ar fi trebuit să-ți dau adresa tipografiei ! Ascultă-mă bine, Cécile : tata a făcut ieri un mișto de mine pe care n-am să i-l iert niciodată. Cînd am văzut cum a dat foc mașinii m-am hotărît definitiv. Înainte de a pleca am lăsat o scrisoare pe biroul bătrînului, în care îmi anunț părinții că n-am să mai pun niciodată piciorul în casa lor.

Georges Haş e în stare să mă caute cu poliţia. Spune-i din partea mea că n-ar face bine. Spune-i numai atît.

— Unde ai să dormi, Roland ? Doar trebuie să dormi undeva, nu ?

— La nişte prieteni. Am mulţi prieteni.

Ea îi trecu tandru mîna prin părul negru.

— Nu vrei să-mi spui ?

— Nu.

— Ai nevoie de bani ?

— A, nu !

— Bietul de tine ! Cît o să poţi ţine aşa... Ce ai să te faci cînd ai să fii complet pe geantă ?

Roland îşi mîngîie barba neagră şi deasă. Apoi privirea lui verde se aprinse :

— N-am să fiu niciodată pe geantă. În orice caz nu mai pe geantă decît au fost Lenin sau Mao. Nici nu-ţi închipui tu cîţi oameni binevoitori poţi să găseşti din clipa în care o vorba să arunci în aer toată şandramaua !

Ea se apropie de Roland şi-şi lăsă fruntea pe pieptul lui şoptind :

— Cînd te întorci acasă ?

El o îndepărtă fără brutalitate :

— Niciodată.

Şi pentru că îl cunoştea aşa cum se cunoştea pe ea însăşi, Cécilei i se făcu frică. Apucîndu-l de marginile cămăşii descheiate, îl scutură cu putere :

— Nu poţi face una ca asta, Roland ! Nu-mi poţi face mie una ca asta, şi nici mamei ! Nu poţi să i-o faci nici lui Georges Haş... Auzi ce-ţi spun, puşlama ce eşti ?

Ochii i se umpluseră de lacrimi ; el îi răspunse privind cu dragoste faţa mică şi osoasă a surorii sale, părul ei lung şi negru, gura mare şi disperată :

— Am s-o fac Cécile. Am să aranjez ca s-o pot vedea pe mama, într-ascuns, firește — şi să te pot vedea şi pe tine cît mai des ! Dar nu vreau să-l mai văd pe Georges Haş. Niciodată.

*

Pe la orele şase seara, Guy Médiano a primit la Publimondial un telefon de la preşedintele Marcel Sangalles.

— Domnule, spuse cu vocea lui puternică și puțin răgușită Marcel Sangalles, înainte de orice aș vrea să-mi dați cuvîntul dumneavoastră de onoare că acest demers pe care îl fac pe lîngă dumneavoastră nu va ajunge la urechile nimănui fără îngăduința mea.

Médiano șovăi o clipă apoi spuse cu tonul cel mai răspicat cu putință :

— Aveți cuvîntul meu de onoare, domnule președinte.

— Subliniez : la urechile nimănui. Presupun, de pildă, că nu aveți nici o obligație față de Fabre-Simmons în sensul...

— Sînt un om liber, domnule Sangalles. Iar atunci cînd îmi dau cuvîntul de onoare nu este nevoie s-o fac de două ori.

— Firește... Aveți perfectă dreptate...

Vocea aspră și răgușită se îmblînzea :

— Dar n-aș vrea să vă irosesc timpul, domnule Médiano... Pot să vă întîlnesc acum imediat ?

Guy începea să simtă o gîdilătură plăcută în partea lui cea mai vulnerabilă — curiozitatea. Se prefăcu că ezită :

— Numai că... Stați o clipă, domnule președinte... Nu întrerupeți...

Consultîndu-și agenda, intrigat ca o țață, Médiano socoti că ar putea lăsa baltă o întîlnire — și că oricum făcea de-o mie de ori să se întîlnească cu Sangalles :

— De acord, domnule președinte. Dar atunci imediat !

— Este exact ceea ce vă ceream și eu. Vă stau la dispoziție, spuse Sangalles.

— Unde ați vrea să...

— Firește că nu la dumneavoastră. Și nici la mine. Și nici într-un loc prea la vedere... Știu un local ferit și elegant unde se poate bea cel mai bun Porto din Paris împreună cu o sumedenie de mici chestii plăcute stomacului...

Médiano își notă adresa. Un sfert de oră mai tîrziu stătea față în față cu monumentalul Sangalles, croit ca un bloc de carne. Bătrînul magnat era într-un costum gri foarte deschis și foarte bine tăiat, cu cămașă de mătase albă și cu o cravată de cașmir. Chelia îi lucea în lumina discretă a lămpilor. Avea la butonieră veșnica lui garoafă roșie, uriaș înflorită ca o inimă care a făcut explozie.

— Domnule Médiano, am să intru direct în subiect. Fabre-Simmons — şi n-am să comit indelicateţea să vă spun ce gîndesc eu despre omul acesta — n-o să reuşească niciodată să mă înghită... Şi pentru că veni vorba, rămînem înţeleşi pe cuvînt de onoare că dacă discuţia noastră nu ajunge la rezultatele scontate n-o să transpire niciodată nimic ? Şi eu la rîndul meu vă promit în mod solemn acelaşi lucru... Mulţumesc ! Vă spuneam că O.P.C-ul acestui pungaş... în fine, al preşedintelui Fabre-Simmons este în aer. Şi am să vă explic de ce anume : pentru că m-am înţeles cu grupul Mendel-Rieder să cumpere masiv acţiunile mele făcîndu-le să crească în mod spectaculos, astfel încît pomenitul O.P.C. n-o să mai intereseze pe nimeni. Fără îndoială că astfel Mendel-Rieder va ajunge să controleze afacerea mea — dar rămîn preşedinte şi m-am înconjurat încă de pe acum de toate garanţiile posibile şi imaginabile. Or, vedeţi dumneavoastră, asta e ceea ce mă preocupă. Sînt bătrîn, eu am dat acestei afaceri amploarea pe care o are astăzi, am trăit pentru ea şi n-aş putea suporta să fiu pus pe liber !

Faţa lătăreaţă şi lividă a lui Sangalles era lac de sudoare. Îşi muie buzele în paharul de porto şi apoi plescăi din limbă :

— Nu v-am minţit, dragă domnule : ăsta este singurul loc din Paris unde se găseşte o adevărată recoltă Burgmeister.

Guy Médiano era de aceeaşi părere. Îl învăluia pe omul acela uriaş într-o privire caldă :

— Ceea ce nu înţeleg eu prea bine, dragă domnule preşedinte, este motivul pentru care Mendel-Rieder v-a dat aceste garanţii cînd, de fapt, nimic nu-l împiedica să cumpere liber la bursă acţiunile Sangalles, ceea ce nu presupunea în nici un fel consimţămîntul dumneavoastră...

Sangalles izbucni în rîs :

— Asta, dragă domnule, este într-un fel secretul meu ! Pe scurt, cu sau fără O.P.C., grupul Fabre-Simmons deţine cam cincisprezece la sută din acţiunile Sangalles, dacă sînt bine informat. Titlurile sînt împrăştiate — asta o ştiu şi eu foarte bine — dar cu toate acestea avem, grupul meu şi cu mine, un pachet destul de important. Mendel-Rieder mizează pe eşecul O.P.C.-ului. Şi dacă la

rîndul lui cumpără şi el cu carul acţiuni Sangalles — o face pentru că am putut să-i dovedesc, cu documentele şi planurile pe masă că, sub conducerea mea, în scurt timp afacerea va lua o extindere enormă. Cu toate acestea, nu poate nici el cumpăra dincolo de anumite limite. Puteţi presupune că l-am pus pe Mendel-Rieder în faţa unui tîrg limpede : ori îmi acordaţi garanţiile personale pe care le cer, ori mă împac cu Fabre-Simmons şi păstrez în colaborare cu el controlul afacerii. Este un fapt de notorietate publică ura pătimaşă şi feroce pe care Mendel-Rieder o nutreşte faţă de Fabre-Simmons — ştiţi, o ură din cele bine tăbăcite, o ură care dă într-adevăr farmec vieţii... Încă un strop de porto ?

Guy Médiano simţea că nu se va sătura niciodată de acel venerabil Burgmeister :

— Şi de ce domnul preşedinte îmi povesteşte mie toate astea ?

— Ajungem şi la asta ! spuse Sangalles cu un oftat uriaş, ştergîndu-şi fruntea de năduşeală. Mai întîi m-am informat cu privire la dumneavoastră — şi ştiu că sînteţi om de cuvînt. Aşa încît nu risc nimic dezvăluindu-vă anumite lucruri. Apoi nici mie nu-mi place tătuca Mendel-Rieder. Sînt nişte oameni gomoşi, cu fumuri, importanţi, cu mintea rîncedă şi care n-au nimic în pantaloni, da, domnule, asta-i ! În genul lui şi-n ciuda apucăturilor sale de mare şef de trib, mărturisesc că-mi place cu mult mai mult paiaţa asta de Fabre-Simmons ! E şi el un luptător ca şi mine şi are chestiile alea !

O nouă pauză ; încă o înghiţitură de porto. Guy Médiano, extrem de bine dispus, mai ceru un pahar din acea licoare a zeilor.

— Domnule Médiano, nu glumesc ! Dacă Fabre-Simmons vrea să se asocieze cu mine, dacă acceptă să-mi dea aceleaşi garanţii personale pe care mi le-a dat şi Mendel-Rieder, ei bine : atunci trec de partea lui... Încă două cuvinte : nu sînt omul care să aibă obiceiul de-a o întoarce cînd pe-o parte, cînd pe alta şi nici omul care să-şi trădeze aliaţii, a, nu, deloc ! Dar lucrurile trebuiesc luate aşa cum sînt : am de ales între Mendel-Rieder şi Fabre-Simmons, asta e, dragă domnule ! Şi dacă îl aleg pe Fabre-Simmons

asta dovedește din plin că nu sînt cîtuși de puțin ranchiunos...

Médiano privea la fața lividă și strălucitoare a lui Sangalles, la eleganța strigătoare a acestui bătrîn fercheș și mătăhălos, citindu-i neliniștea în fixitatea ochilor mici și albaștri. „Mare actor ! se gîndea el. Dar are dreptate, pușlamaua ! El e cel care duce jocul, la distanță egală de cele două puteri care l-au atacat ! Țin mult la Fabre-Simmons și cu toate astea sper să am plăcerea de a-i servi chestia asta încă fierbinte. Situația e bogată, cum ar spune Prévert..." Sangalles așează paharul pe masă și din acel moment renunță la rolul jucătorului vioi și jovial :

— Domnule Médiano, deschideți-vă urechile : oricum ați întoarce chestia, cifrele sînt de partea mea. La șaptezeci și doi de ani din cauza pungașului ăstuia de Fabre-Simmons mă aflu constrîns și silit să împart conducerea șandrafnalei mele cu unul din adversarii mei. Nu trăiesc, n-am trăit niciodată decît pentru Atelierele și Șantierele Sangalles & fiul. Cred că v-am spus-o, dar sînt la o vîrstă cînd fatalmente te cam repeți. Asta e vîrsta la care îți ești dator puțină consecvență. Așadar, veți transmite propunerea mea de principiu celui mai inteligent și mai puternic dintre cei doi rechini : lui Fabre-Simmons în persoană, pentru care lucrați în clipa de față. Dacă acceptă, întrucît nu poate fi vorba de sistarea O.P.C.-ului, vom lăsa ca acesta să-și urmeze cursul — dar într-o altă direcție. Fără a avea aerul, de acord cu Fabre-Simmons și cu mine, îl veți face să eșueze. Pentru un virtuos ca dumneavoastră asta trebuie să fie simplu ca bună ziua ! Ce ziceți ? Médiano împotriva Publimondialului — pasionant nu ? Sărmanul public va fi tras pe sfoară, ceea ce n-o să-l schimbe nici în bine, nici în rău. Și ca să nu ne pierdem timpul, iată fotocopia acordurilor mele personale cu Mendel-Rieder pentru cazul în care ar ajunge să ia controlul afacerii mele cu sprijinul meu. Aceste acorduri rămîn automat neavenite dacă Mendel rămîne minoritar în afacerea mea. Așadar nimic nu mă împiedică să semnez altele analoage ca fond și ca formă în favoarea lui Fabre-Simmons. Din partea mea două condiții *sine qua non : primo*, vreau o întîlnire cu Fabre-Simmons — și *secundo*, vreau ca această întîlnire să aibă

loc mîine. Am să vă telefonez eu însumi la Publimondial mîine dimineață la orele zece... Ah, încă ceva. Dacă totul merge așa cum vreau eu, asta nu înseamnă că dumneavoastră trebuie să pierdeți ceva la această afacere — în cazul în care, de pildă, bugetul O.P.C.-ului ar fi considerabil diminuat. Îmi veți face așadar o notă cu pierderile pe care le veți înregistra. Eu vă voi rambursa personal dublul acestei evaluări, la oricît s-ar ridica suma în cauză. Aceasta va fi, dacă n-aveți nimic împotrivă, unul din micile noastre secrete.

Médiano își răsuci mustața de mușchetar și ochii lui calzi prinseră să strălucească :

— Vă mulțumesc, domnule președinte. Oferta dumneavoastră este corectă. O voi transmite președintelui Fabre-Simmons în același timp cu docmuentele și vă mulțumesc pentru încrederea pe care mi-ați acordat-o... Dar între noi fie vorba — și vă dau cuvîntul meu de onoare că dinspre partea mea voi face tot ce-mi va sta în putință ca să-l conving — mi-e teamă că Georges... adică, vreau să spun Fabre-Simmons nu se va grăbi să accepte. Nu-i place să i se forțeze mîna. Mai crede încă în O.P.C-ul lui, în ciuda cumpărărilor masive de la bursă și a urcării titlurilor. În fine, și mai ales, domnule președinte, Fabre-Simmons nu vă are la inimă.

Burta lui Sangalles se apăsă puternic pe muchia mesei :

— Ei și ? Nu-i cer să mă sărute pe gură, nu ? Sînt chiar gata să-i spun că regret ieșirea pe care am avut-o cu ocazia primei noastre întrevederi... Ei ? Acest micuț Fabre-Simmons este un realist, un realist din oțel cromat. Dumneavoastră sînteți tînăr, domnule Médiano ! Credeți-mă : aici nu-i vorba decît de cifre.

Guy Médiano, cu ochii pe jumătate închiși, lăsa să coboare în el ultima înghițitură de porto :

— Sînt tînăr, domnule președinte, dar sînt totuși cincisprezece ani împliniți de cînd trăiesc în această junglă a afacerilor... Am crezut, într-adevăr, multă vreme că afacerile sînt înainte de orice o problemă de cifre. Astăzi știu însă că ele nu depind decît de oameni.

Dacă cel care îți strînge mîna e un om pe care-l iubești, ce-ți pasă că ți-o strînge tare și că te doare ?

Simone WEIL

CAPITOLUL XV

La orele 19 și 45 de minute, domnișoara Blanchard, care stătea de pază ca un dog cu părul roșcat, îl văzu venind pe Guy Médiano :

— Draga mea, patronul mă așteaptă. E o problemă foarte importantă...

— Știu, domnule Médiano. Dar președintele vă roagă să-l scuzați : are în seara asta la ora opt o întîlnire pe care nu poate s-o amîne. Așadar vă roagă, dacă se poate, să-i spuneți în mașină despre ce este vorba.

Fabre-Simmons își făcu apariția în ușa biroului său — avea pe cap veșnica lui pălărie neagră, mănuși negre, iar la gît un fular de mătase albă pe care îl purta atît iarna cît și vara.

— Bună seara, domnișoară, pe mîine... Hai, Guy ! Coborîm scara pe jos. Te cam îngrași...

Lăfăindu-se pe pernele din spate ale Bentley-ului, Guy Médiano se pregătea să cunoască una din cele mai agreabile clipe din cîte îi oferise activitatea lui profesională :

— Tocmai m-am despărțit de Marcel Sangalles, spuse el cu o voce neutră.

Impasibil, Fabre-Simmons întoarse către el fața lui precisă cu ochi strălucitori și cu buze sarcastice :

— Zău ? Și ?

— Cum și ? Ascultă. Georges, degeaba faci tu pe tipul pe care nimic nu-l miră, chestia asta nu poate să te lase rece !

— Ai dreptate.

Médiano oftă :

— Atunci pur și simplu regret că uluirea ta nu e ceva mai... ceva mai spectaculoasă ! În fine... Sangalles te visează ca pe o logodnică. Nu-l prea înghite pe Mendel-Rieder. El...

Lui Médiano i-a fost suficient un sfert de oră ca să expună noul aspect al problemei ; puse în mîinile experte ale lui Fabre-Simmons documentele lui Sangalles. Apoi își aprinse ceremonios o havană pentru simpla plăcere de a împuți nițeluș Bentley-ul. Fabre-Simmons tuși, alungînd fumul cu mîna :

— Îl voi primi pe Sangalles mîine dimineață la ora unsprezece. În biroul meu. Iar acum, Guy, te las. Iartă-mă că nu pot să te conduc. Mă așteaptă soția mea — am și întîrziat cîteva minute...

Médiano scrută fața închisă, bine conturată, impenetrabilă, a lui Fabre-Simmons, care nu mai scoase nici un cuvînt. Enervat, Guy își înghiți întrebările care-i veneau pe buze. „Ce pungaș ! Știe foarte bine că mă perpelesc de curiozitate ca un drac în cristelniță dar nu scoate o vorbă. Am spus întotdeauna că Georges e un sadic..."

Médiano coborî din mașina aceea corpolentă în adîncul căreia Fabre-Simmons părea un obiect pierdut ; se îndepărtă cu pași mari foarte nemulțumit. Bentley-ul, trecînd pe lîngă marginea trotuarului îl ajunse din urmă, iar Fabre-Simmons, coborînd geamul și agitîndu-și mîna îmbrăcată în mănușa neagră îi strigă :

— Auzi Guy ! Nu care cumva să uiți să-i spui lui Pierre Mazade că îl aștept și pe el mîine dimineață la unsprezece în biroul meu. Am nevoie de un martor.

*

Îndreptîndu-se spre Saint-Cloud, Fabre-Simmons pipăia în fundul buzunarului scrisoarea lui Pierre către Françoise. „Françoise, drga mea" — „Pierre".

De o sută de ori Georges rezistase dorinței turbate de a citi această scrisoare. Rezistase ispitei de a o distruge. Nici o clipă nu scăpase de această apăsare chinuitoare. Dar printr-un uluitor efort de dedublare, își condusese treburile cîte se iviseră în această zi frenetică ca și cum ar fi condus un car de luptă la care ar fi fost înhămați doisprezece cai. Iar acum se apropia ora — ora de la care aștepta foarte multe.

*

Într-adevăr, Fabre-Simmons întîrziase cîteva minute. Așezată liniștită în hol, Françoise răsfoia o revistă de modă. El îi zîmbi cu dragoste, o sărută și apoi o îndepărtă ușor ca să o poată privi în voie. Își pusese o rochie ciudată și foarte lungă, din imprimeu de bumbac, multicoloră dar predominînd violetul. Cerceii — două anouri grele de aur — sporeau caracterul exotic al ținutei sale. La gît avea un colier tot de aur. Pe degete un singur inel : perla neagră.

Ea o vîrî sub nasul soțului ei :

— Georges, ești nebun !

Apoi adăugă cu o voce ușor reținută :

— E mult prea frumoasă ! N-ai să știi niciodată ce bucurie mi-ai făcut !

Îl sărută la rîndul ei, accentuînd apăsarea buzelor. Atunci cînd se desprinseră unul de celălalt, Georges zîmbi fără să scoată nici un cuvînt.

— Ei, spuse ea după cîteva clipe (în timp ce el o privea mai departe zîmbind tăcut) nu te duci să te schimbi ?

Cîteva clipe mai tîrziu, îmbrăcat într-un smoking alb, Fabre-Simmons cobora scările uitîndu-se întrebător către soția sa :

— Françoise, tu conduci festivitățile.

Cu ochii ațintiți asupra perlei negre, ea repetă cu o voce visătoare :

— E prea frumoasă, *zău* că e prea frumoasă...

Apoi îl duse spre grădină unde mica ei mașină verde și pătrată îi aștepta lîngă ultimele trepte. Rămășițele Triumph-ului dispăruseră în sfîrșit.

Credincioasă programului stabilit, Françoise, îi servi soțului său drept șofer și drept călăuză. Așezați în sfîrșit

la o masă în fundul uneia din acele pivniţe răcoroase, transformate în restaurant, cu a căror colecţie Parisul se poate mîndri, ea comandă o cină de mare rafinament. La lumina pîlpîitoare şi veselă a lumînărilor, homarul cu mirodenii şi prepeliţa cu struguri alcătuiau o armonie care trezea toate simţurile, îmbinîndu-le şi apoi desfăcîndu-le spre delectarea fiecăruia în parte, încît totul te ducea cu gîndul la acei mici maeştri olandezi care se străduiau să exprime gustul prin culoare. Un Chambolle-Musigny uşor frapat închise ceremonia, lăsînd în cerul gurii binecunoscuta lui aromă proaspătă de fruct înstelat. Françoise şi Georges se arătară demni unul de altul : bine dispuşi, aruncîndu-şi vorbe care de care mai aiurea şi mai nebuneşti, se dovedeau întru totul la înălţimea micii lor sărbători. Georges se uita la perla neagră care strălucea pe mîna Françoisei ca o rodie sălbatică pe o creangă, închipuindu-şi cum va strivi acest fruct mustos şi otrăvitor. De două sau de trei ori duse mîna la buzunarul smokingului, pentru a pipăi scrisoarea lui Pierre.

Ca desert aveau o gamă întreagă de şerbeturi. Georges a fost primul care s-a hotărît să vorbească despre Roland :

— Revoluţionarul nostru naţional tot n-a venit acasă ?

— Nu, răspunse Françoise.

Îşi suci degetul încît perla să strălucească, răsfrîngînd lumina, apoi zîmbi ca vrăjită :

— Vezi tu, Georges, eu una am hotărît să nu-mi mai fac griji din pricina lui Roland. Fără îndoială că e supărat pe mine. Dacă vrei să ştii părerea mea, cred că fuga lui de-acasă o să se prelungească.

Fabre-Simmons clătină din cap :

— I-am spus-o totuşi odată pentru totdeauna : dacă nu se întoarce în patruzeci şi opt de ore...

— Anunţi poliţia ! Ca să ţi-l aducă acasă de bună voie sau cu forţa... De data asta însă, Georges, dă-mi voie să-ţi spun că ar fi cu totul şi cu totul stupid.

Urmă o clipă de tăcere.

— Exact, spuse Fabre-Simmons.

Aplecîndu-se către el, Françoise îi spuse :

— Nu-i așa că ești de aceași părere cu mine, Georges? N-ai să te apuci...

Fabre-Simmons gusta încet din șerbetul de lămîie. Ridică privirea și zîmbi. Fața lui mată și vocea luară o expresie ciudată :

— Ascultă-mă, Françoise, sînt totuși un om care știe să ia lucrurile așa cum sînt. Firește, am spus în mai multe rînduri că dacă Roland ar comite imprudența s-o șteargă de-acasă am să-l aduc înapoi cu poliția — asta din două motive foarte serioase, și anume, pentru că îmi place ordinea și pentru că nu mă tem de scandal. Iar mie nu-mi place să-mi calc hotărîrile odată luate, tu știi foarte bine asta. Dar în ce-l privește pe Roland cred că am găsit ceva cu mult mai bun. Știu unde se ascunde, unde se află sediul faimoasei sale Organizații și cel al tipografiei clandestine. Știu chiar adresele a vreo zece-doisprezece dintre micii lui tovarăși...

Ochii Françoisei străluceau :

— Și nu mi-ai spus nimic !

El o privi. Zîmbetul său căpătă o nuanță sarcastică :

— Nu. De ce ?

— Cum asta de ce ? Păi pentru că sînt mama lui ! Nu crezi, Georges, că avem destule...

Se opri dintr-o dată, coborî privirea și-și luă aerul cel mai firesc cu putință pentru a-și termina cu demnitate fraza :

— ...că avem destule necazuri și griji cu copiii noștri ca să nu mai fie nevoie să ne jucăm și noi de-a v-ați ascunselea... Dar, de fapt, Georges, de unde știi toate astea despre Roland ?

În paharul lui Fabre-Simmons mai rămăseseră vreo două înghițituri de Chambolle-Musigny ca o rouă roșie. El le sorbi.

— Françoise, draga mea, eu sînt un afacerist, o specie de oameni execrabilă, neatentă la cei din jurul lor și robotizată, care nu mai nutrește nici un sentiment omenesc. Habar n-am că acum se petrece o mică dramă între cei doi valeți ai noștri care sînt amîndoi îndrăgostiți de camerista ta. N-am băgat de seamă nici că de cîteva zile încoace un fel de roșcovan uscățiv, împopoțonat cu un

instrument avînd vagi asemănări cu lira galică o aduce acasă pe Cécile pe la două-trei noaptea într-un Lamborghini care sforăie ca un titirez olandez și care costă douăzeci de mii de dolari... De ce să știu eu toate astea? Ca măsură de prevedere pentru evenimente pe care le simțeam apropiindu-se, am pus acum vreo șase luni un detectiv particular să-l urmărească așa, din cînd în cînd, pe Roland. Înainte de a da foc Triumph-ului i-am dat de veste omului meu care l-a luat iarăși în colimator. Și i-am cerut s-o fileze și pe Cécile, pentru că voiam să știu dacă cunoaște tipografia clandestină a fratelui ei. O cunoaște! Și astăzi a stat acolo mai bine de un ceas. Îți dau cuvîntul meu că toate astea sînt o nimica toată, tinerii sînt atît de proști! Uitam să-ți spun că între timp la uzina mea de la Boisléger-Criteil mai multe aparate de precizie și trei ordinatoare au fost masacrate în așa fel încît șeful serviciului de cadre, Abel Morin, și băieții lui au alertat brigăzile de supraveghere care au și pus mîna pe o mică echipă de sabotori. Ei bine, nu cred că Roland e direct amestecat în acțiunea propriuzisă, dar închipuiește-ți că asupra a doi dintre puștamalele alea s-au găsit diferite mafeste concepute, imprimate și distribuite de către mai sus-pomenitul Roland pentru a incita lumea la sabotaj. Ce părere ai? Curînd, tot materialul și hîrtia tipografiei sale clandestine vor fi luate pe sus din ordinul meu de către un comando discret, și poliția n-o să aibă habar de nimic! Iar cînd Roland o să se vadă dintr-o dată și fără bani și fără muniții pentru propagandă — fără ca măcar să știe cine i-a dat lovitura — ei bine, ce vrei, o să se-ntoarcă iute înapoi la cuib!

Françoise îl asculta cu gura căscată pe omul acesta care era soțul ei și care ducea „jocuri" atît de diferite cu aceeași înfiorătoare ușurință, cu acea ubicuitate, cu acea artă a disimulării care părea a-i procura plăceri foarte neliniștitoare. „Georges, se gîndi ea descumpănită, e ca un iceberg: pe trei sferturi ascuns sub apă..."

Își lăsă capul pe un umăr cu acea gravitate care îi plăcea atît de mult lui Fabre-Simmons:

— Aproape că mă înspăimînți, Georges...

El dădu din cap în semn că da, ca şi cum lucrul i s-ar fi părut cel mai firesc din lume.

— ...Dar dacă sistemul tău poliţienesc este atît de bine pus la punct, în schimb psihologia ta a rămas foarte în urmă!

Se făcuse tîrziu. Rămăseseră singuri în fundul acelei întunecoase grote a gastronomiei. Scoţîndu-şi din cap tichia albă pe care flăcările tremurătoare ale lumînărilor desenau miniaturi şovăitoare, patronul veni să le spună:

— Ştiţi, porumbeilor, nici să nu vă gîndiţi să plecaţi! Sper că vă simţiţi bine aici. Eu mai am încă o droaie de treburi. Şi, oricum, nu mă culc pînă nu citesc un pasaj din Biblie. Aşa că simţiţi-vă ca acasă! Astăzi a fost o zi cumplit de caldă, am să vă aduc nişte răcoritoare cu foarte puţin alcool, un amestec după o reţetă de-a mea, n-am nici o îndoială c-o să vă placă la nebunie.

Dispăru, artist poleit de lumina săracă, pe deplin fericit în arta lui. Citeva clipe mai tîrziu îşi ţinea promisiunea.

— Georges, e foarte bine aici şi putem sta de vorbă în voie, nu?

— E minunat, draga mea, spuse Fabre-Simmons adulmecînd paharul rece ca gheaţa.

— Îţi spuneam că în materie de psihologie... Zău, dragul meu, crezi într-adevăr că Roland „se va întoarce iute înapoi la cuib"?

El ridică din sprîncene:

— Firește, ce altceva ai vrea să facă?

Pe buzele Françoisei flutură un zîmbet ciudat şi tandru:

— Eu nu *vreau* nimic. Roland e cel care vrea ceva. Firește, nu-i decît un puşti, un biet puşti care „nu ţine", cum ar spune Cécile. Pînă la urmă tot o să se-ntoarcă. Dar înainte de a se da bătut sînt sigură că va încerca să lupte.

— Cu ce? întrebă fără milă Fabre-Simmons.

— Nu ştiu, Georges. O să ne facă să suferim... Ai să vezi: un copil pe care-l iubeşti e întotdeauna foarte bine înarmat.

Fața ovală a Françoisei, gura ei sinuoasă, tristețea întrucîtva misterioasă pe care o răspîndea în jur ca pe-un parfum, neliniștea pe care Georges o ghicea aciuată înlăuntrul ei, felul în care dădeau tîrcoale unei scrisori despre care încă nici unul dintre ei nu îndrăznea să vorbească, voința de care făcea dovadă această femeie înfățișîndu-se lucidă și senină fără a lăsa să se vadă nimic din adevăratele sale frămîntări lăuntrice, această seară stricată, pierdută și cu toate astea de neînlocuit, toate îl fermecau și-l captivau pe Fabre-Simmons. Ar fi vrut s-o strîngă în brațe pe Françoise, să o culce pe pernele răcoroase ale canapelei fără a strica orînduirea acestei fețe minunate, adăpostită de lumina pîlpîitoare a lumînărilor, și nici torsada de păr blond care în bătaia luminii părea că prinde viață ca un izvor. Exista în el o parte de întuneric care se bucura prelungind ceea ce numea cu plăcere „un simplu joc". Își admira adversarul cu trup și suflet. „E bine călită. Ca o sabie de pe vremuri." Și pentru că gelozia lui era vigilentă, se gîndi deîndată : „Ce uluitoare actriță ! Știe că am găsit scrisoarea lui Pierre ; și cu toate astea își controlează pînă și cel mai mic detaliu al atitudinii. Trebuie să-i fie foarte ușor să-mi ascundă anumite lucruri ! Oare de cît timp mă înșală ? De cîte ori m-a înșelat ? Oare cine le învață pe femei să mintă astfel din cap pînă-n picioare ?"

Tăcea. Françoise își aprinse o țigară de la cea pe care tocmai o isprăvise. „Am reușit totuși s-o fierb nițel cu tăcerea mea, așteptînd să deschidă ea vorba. Adineauri, cînd a vrut să-și apindă țigara, i-a tremurat mîna. E bine să ai destul timp la îndemînă atunci cînd ai hotărît să pedepsești pe cineva."

Françoise continua să viseze fumînd, observîndu-și din cînd în cînd soțul, zîmbindu-i. În cele din urmă căpătă convingerea că Françoise n-avea să abordeze niciodată subiectul incendiar. „Iar era să uit că numai bărbații au nevoie de explicații. Oh ! N-am nici o îndoială că a și început să se liniștească, felicitîndu-se în sinea ei că într-un fel sau altul nu mi-a dat posibilitatea să deschid vorba despre această scrisoare. Parcă o aud cum se gîndește : *Bietul Georges ! Renunță. O să arunce scrisoarea fără*

să-mi spună nimic. Apoi încetul cu încetul o să uite. O s-o uităm. Sînt anumite lucruri pe care e întotdeauna preferabil să le treci sub tăcere..."

— Ei bine, Françoise, dacă am schimba cîteva vorbe cu privire la scrisoarea lui Pierre Mazade ?

Françoise primi lovitura în plin. Pleoapele prinseră să-i tremure ; păli ; dar reuşi să înfrunte privirea soţului său :

— Georges...

Vocea ei devenise o şoaptă :

— Mă-ntrebam cît timp ai să... Apoi mi-am spus că pînă la urmă n-ai să-mi mai spui nimic...

— Scrisoarea lui Pierre Mazade se află la mine în buzunar, Françoise. De-aseară nu m-a mai părăsit nici o clipă.

Françoise ridică ochii care i se umpluseră de lacrimi. Îşi stinse ţigara strivind-o în scrumieră, nemaifiind în stare să-şi stăpînească tremurul mîinilor :

— Ai găsit-o aseară în buduarul meu, Georges, nu-i aşa ?

— Da... Ah, ştii, n-aveam cîtuşi de puţin intenţia să-ţi scotocesc prin lucruri. Voiam pur şi simplu să-ţi pregătesc mica surpriză cu perla. În timp ce tu căutai să mă înşeli, eu căutam pentru tine o perlă neagră. Fiecare cu ce caută.

Vorbea cu o voce limpede, fixînd-o cu ochi strălucitori şi care nu clipeau.

— Nu te-am înşelat, Georges !

A fost un strigăt. În adîncimile pivniţei aceleia, strigătul trebuie să fi ajuns pînă la urechile patronului, scoţîndu-l dintr-ale lui, aşa că faţa neliniştită i se ivi pentru o clipă, dispărînd apoi fulgerător la un sem al lui Fabre-Simmons.

Vocea Françoisei era atît de energică, afirmaţia atît de intensă, încît în chiar aceeaşi clipă Georges simţi o uşurare pe care însă n-o lăsă să i se citească pe faţă. Aşteptă cu răbdare explicaţiile soţiei sale.

Ea-şi trase sufletul :

— Ascultă-mă, Georges. Îţi promit că n-am să mă repet orice s-ar întîmpla. Nu ştiu unde vrei să ajungi,

Eu vreau pur și simplu să știi că Pierre nu mai există... că... că a fost șters.

— Te ascult.

— De mai multe luni îmi făcea puțin curte. O atenție ieșită din comun cînd mă vedea acasă... aluzii subtile... mă flata ! Pierre e unul din bărbații care știu cum trebuie să vorbești cu o femeie... Vezi, nu-ți ascund nimic : îmi plăcea. Dar de aici... Georges, au fost totuși foarte mulți bărbați care mi-au făcut curte. Și pentru o femeie, chiar dacă n-are nici o intenție rea, e foarte plăcut să știe că place... După aceea mi-a telefonat. Fără nici un motiv... așa... Era foarte abil. La început mă suna o dată sau de două ori pe săptămînă — apoi ceva mai des — apoi în fiecare zi : cu vocea lui nepăsătoare îmi spunea ce mai e nou... Cam în felul gazetei lui Cyrano... În fine, îți dai seama...

Fabre-Simmons, impasibil, răspunse cu vocea lui șoptită și necruțătoare :

— Nu, nu-mi dau seama.

Françoise păru a nu-l fi auzit. Continuă pe același ton încrezător și sincer :

— În cele din urmă într-o zi, marțea trecută, am acceptat să mă duc la el acasă... M-a... Eu... Ne-am sărutat... După aceea nu știu ce s-a petrecut cu mine — dar am înțeles că el nu mai contează, că această aventură avortată nu avea nici o importanță și că în viața mea nu există decît tu...

— Zău ?

Între ei se așternu tăcerea. Fabre-Simmons ceru încă un pahar din preparatul patronului. Ținîndu-și tichia în mînă, acesta tîșni din adîncimile nocturne și dispăru ca să reapară apoi aducînd de data asta o cană mare de sticlă cu pereții aburiți de răceala băuturii.

Georges o privea pe Françoise, a cărei față minunată se schimonosise : acum plîngea lăsîndu-și lacrimile să-i curgă nestingherite pe obraji.

— Așadar v-ați sărutat ? întrebă Fabre-Simmons pe un ton de afabilă curiozitate...

— Da, Georges.

El îi privea gura, îi asculta răsuflarea uşoară ; aplecat către ea îi sorbea parfumul. Buzele Françoisei erau întredeschise cerîndu-i parcă să le sărute. Cu o voce liniştită, sprijinindu-se de spătarul banchetei, el îi spuse :

— Uitam să-ţi spun : n-am citit scrisoarea.

La început Françoise nu-i răspunse. Voia să cumpănească fiecare cuvînt pentru a-i prevedea toate consecinţele posibile — ştia că acum totul trebuie spus, că nimic nu trebuie să rămînă în umbră. Ştergîndu-şi lacrimile, ea întrebă cu o voce nesigură :

— De ce n-ai citit-o ?

— Pentru că nu citesc niciodată scrisorile care îţi sînt adresate ţie.

De data asta ea fu cea care exclamă :

— Zău ?

Adăugînd deîndată cu o agresivitate neaşteptată :

— Aş putea să ştiu atunci de ce ai luat-o ca un hoţ ? Şi de ce scrisoarea asta nu te-a mai părăsit de ieri încoace ? Eu una nu sînt mîndră de mine, Georges. Încă o dată : mi-e ruşine şi-ţi cer iertare ! Dar să te joci aşa de-a şoarecele şi pisica...

Impasibil, el scoase o hîrtie din buzunar :

— Am păstrat scrisoarea ca să ţi-o dau înapoi chiar eu. Uite-o. Cînd am găsit-o aseară în caseta ta cu bijuterii mi-a fost imposibil să nu văd : „Françoise, draga mea". Scrisul era atît de vădit masculin încît, îţi mărturisesc, nu m-am putut împiedica să nu privesc şi semnătura. Îţi cer scuze pentru această indiscreţie. Oricum, nu voi şti niciodată adevărul...

În tonul lui nu era nici o urmă de ironie. Vocea lui Georges redevenise rece, aproape impersonală. Françoise puse scrisoarea pe faţa de masă. Se aplecă înainte şi ochii ei scoteau scîntei, plini de furie :

— Vreau să citeşti scrisoarea asta, m-auzi ! Pentru că dacă n-ai s-o citeşti ştiu ce poate să-ţi treacă prin cap cu o imaginaţie ca a ta ! De cînd te ştiu n-ai fost calm decît la suprafaţă — iar faimoasa ta stăpînire de sine nu e decît o şmecherie, nelipsită în numărul tău de prestidigitaţie. Ai să-ţi faci viaţa un iad, viaţa ta, viaţa noastră

a amîndurora. Cred că în tine există ceva care te face să-ți placă să suferi și să-i faci și pe ceilalți să sufere...

El șovăi, apoi luă hîrtia pe care o citi pînă la capăt fără a lăsa să i se citească pe chip nici amărăciunea, nici dezgustul. În străfundurile ființei sale se strînsese o baltă de apă neagră și stătută pe care știa că o va regăsi acolo mai devreme sau mai tîrziu. Cît privește textul lui Pierre, era o absolută confirmare a celor pe care i le spusese Françoise. Îl reciti amintindu-și cuvînt cu cuvînt afirmațiile soției sale — iar apoi aprinse scrisoarea la flacăra unei lumînări. Nu mai exista nici o falie, nici o fisură. Cancerul îndoielii era pentru totdeauna înlăturat. Dar în cotloanele cele mai tainice ale ființei sale stăruia neliniștea. Se gîndea la întunecatele prelungiri ale dramei...

Ridicînd privirea, îi surîse cu dragoste :

— Ai văzut, s-a sfîrșit ! Totul a ars. N-o să mai vorbim niciodată despre asta.

*

Era aproape unu noaptea cînd s-au despărțit de patron și de pivnița restaurant a acestuia.

— Françoise, spuse Fabre-Simmons, sînt mai departe invitatul tău, nu ? Unde mergem acum ?

Ea-l conduse pe o stradă foarte elegantă, deși cam bătrînească, din al șaptelea arondisment — oprindu-se în fața unui magazin cu ușa închisă, deasupra căreia strălucea o firmă luminoasă : „LE GRIFFON".

— Aici !

Cu un zîmbet misterios, ea scoase din buzunar o cheie, descuie ușa de la intrare, o deschise, pipăi o clipă peretele căutînd comutatorul — și dintr-o dată se făcu lumină. Georges Fabre-Simmons, care venea din urmă, nu putu să-și oprească o exclamație : „Ia te uită !"

Intrară într-o încăpere vastă, cu pereții de un alb violent, pe jos cu mochetă cenușiu-închis, unde la lumina globurilor portocalii și albastre se vedeau strălucind unduitor veșminte dintre cele mai diverse. Françoise închise ușa și-l conduse încet pe Georges către o imensă canapea de piele neagră. Fabre-Simmons își și regăsise impasi-

bilitatea lui de om pe care nimic nu poate să-l mire. Examina locurile cu un ochi inchizitorial și perspicace.

— Ei bine, Françoise, lansezi o nouă prăvălie de modă?

Ea zîmbi:

— Nu, domnule. Aici sînteți într-un laborator al vestimentației feminine. Pentru moment, așa ceva se cheamă o prăvălie „stil". Noi nu pretindem nici să creem, și nici să urmăm moda zilei. Noi o mirosim, o căutăm, o născocim cu doi sau trei ani mai devreme și o impunem marilor croitori. Noi sîntem profeții acestei meserii! Dealtfel, aici nu există nimic care să aibă vreo legătură cu concepțiile clasice... Uite, de pildă, decorul nu-i ceva în sine — nu contează decît obiectele expuse. Pun pariu cu tine că în prăvălia asta nu poți să-ți oprești privirea asupra a nimic altceva decît a creațiilor mele. Nu există mobile, nu există bibiluri...

— Nici nu văd la ce Dumnezeu ai avea nevoie de așa ceva!... Dar ce vor să-nsemne toate astea? Te-ai făcut o „stilistă" profesionistă așa, pe nepusă masă, fără să ai habar de meseria asta, fără să cunoști piața, fără clientelă? Și mai întîi, cui îi aparține acest... local?

— Mie, spuse cu modestie Françoise.

Georges se ridică. Cu mîinile la spate, se apucă să facă o inspecție amănunțită. Pereții ofereau o încîntătoare bogăție de ținute feminine dintre cele mai originale, adică dintre cele mai ciudate. Veste brodate, jiletci împodobite cu cîte un enorm galon, rochii de interior ușoare ca umbra unei pene, glugi în culori vii, pantaloni de damă din țesături cu ape astrale, lunare, cape de catifea cusute cu oglinjoare care sclipeau, pelerine lungi și bogate din lamé auriu, bolerouri albastre în care se aprindeau bucăți de sticlă sau de mica, etamine transparente; apoi niște vestoane brodate cu gri și auriu, ornate cu fireturi de culoarea sîngelui — caftane solemne cusute cu fir de argint pe fond violet — sariuri impalpabile —, tunici cu motive marocane presărate cu pompoane roșii și cu țechini de argint...

Fabre-Simmons manifesta o senină ignoranță față de „micul zeu al toaletelor" cum spunea el. Dar știa să recunoască, pe stradă de pildă, atunci cînd era cazul, un lucru de preț — iar aici totul i se părea a fi de cea mai înaltă

calitate. Calculase instinctiv suprafața încăperii, evaluase locul ținînd cont de poziția magazinului în ambianța Parisului.

— Totuși, Françoise, n-ai să pretinzi că ești *proprietarul* acestui magazin ?

— Ba da, Georges. Toate astea sînt ale mele. Mai mult decît atît : în spatele acestei încăperi mai am două ateliere pe care am să ți le arăt îndată. Suprafața primului etaj e exact cît cea a parterului ; în total am cumpărat două sute de metri pătrați. Nu-i rău pentru început, nu ?

— Pentru început ? repetă Fabre-Simmons. Adică mai ai și alte proiecte ?

— La etajul doi, spuse Françoise, care nu mai încerca să-și ascundă entuziasmul, e proprietară o bătrînică foarte simpatică ; n-are moștenitori și voia să-și lase toate bunurile pentru o operă de binefacere. Mijlocind niște despăgubiri rezonabile în profitul acestei binefaceri, am obținut de la ea toate semnăturile pe care notarul meu le socotea necesare, așa încît la moartea ei și etajul doi îmi revine tot mie... Ei, ce zici ?

Fabre-Simmons răspunse gînditor :

— Spun că ești prea tare pentru mine.

Ea izbucni în rîs.

— Tot ce vezi aici — socotind și țesăturile, podoabele, centurile, colecția de broderii pe care o am în depozit — totul a fost plătit peșin pînă la ultimul bănuț !

Georges oftă și se lăsă să cadă în adîncimile divanului de piele :

— Dar cum dracu ai făcut ? Vreau să spun de unde ai avut tu atîtea parale...

— Oh, asta-i foarte simplu : ai fost întotdeauna foarte darnic cu mine, Georges. La început cheltuiam toți banii pe care mi-i dădeai ca o adevărată nebună ! Dar de mai bine de zece ani fac economii. La asta adăugîndu-se niște plasamente bune pe care m-ai sfătuit să le fac la moartea tatii...

Fabre-Simmons clătină din cap puțin înduioșat. Simți cum i se urcă în inimă un val cald aducîndu-și aminte de socrul său :

— Tatăl tău, Françoise, era mai curînd curățat !

— Nu-i adevărat, se împotrivi ea cu înfrigurare. Poți fi colonel în retragere fără ca asta să însemne în mod necesar că ești un cerșetor...

— Am pentru memoria tatălui tău colonelul un foarte mare respect, spuse cu gravitate Fabre-Simmons, un fel de veneraţie chiar. Cu toate astea ştiu ce v-a lăsat, ţie şi fraţilor tăi, şi cît v-a lăsat fiecăruia n-ar prea fi ajuns...

— Păi e ceea ce încerc eu să-ţi explic ! spuse Françoise cu un dram de enervare în glas. Moştenirea de la tata, cu ce-am mai pus şi eu deoparte mulţumită ţie, plasamentele rentabile pe care le-am făcut... La urma urmei, dacă nu mă socoţi în stare să realizez şi eu, pe socoteala mea, o afacere frumoasă, n-ai decît...

De data asta Fabre-Simmons izbucni într-un hohot de rîs sincer. Apoi ridică un deget întrebător :

— Bine ! Numai că toate astea nu-mi explică mie cum ai putut deveni „stilistă" printr-o simplă atingere de baghetă magică !

— Georges, sînt ani de zile de cînd lucrez în direcţia asta...

El dădu din cap :

— Bine, fie !... Astăzi oricine poate deschide orice fel de magazin... Eu n-am nimic împotrivă ! Viitorul ne va arăta dacă tu... Dar pentru că veni vorba, cînd se deschide magazinul tău ?

Ea coborî capul pentru a-şi ascunde strălucirea biruitoare care i s-ar fi putut citi în ochi :

— Magazinul meu se deschide mîine. Şi peste vreo zece zile, după un scurt rodaj, facem inaugurarea oficială: un cocteil cu toată lumea bună a Parisului.

Pe buzele lui Fabre-Simmons se înghesuiau o sumedenie de întrebări :

— Cum ? Ţi-ai şi angajat personalul ? Şi ai obţinut autorizaţiile oficiale ? Semnătura mea, de pildă ?

Fabre-Simmons îşi luase iarăşi aerul său sarcastic, aşteptînd sigur pe sine răspunsul. Françoise îi puse cu delicateţe mîna pe braţ :

— Sigur că da, dragul meu, mi-am angajat oamenii de care aveam nevoie. Ţi-am spus ; proiectul ăsta mă munceşte de ani de zile... Dar n-aş vrea să fii supărat pe mine !

De cînd am descoperit că-n ceea ce privește viața ta profesională îmi ascunzi o sumedenie de lucruri, că ții să păstrezi numai pentru tine o droaie de secrete, mi-am spus : ei bine, uite, o să am și eu secretul meu... De ce nu ? Știi, n-am nevoie de prea multă lume aici. O ajutoare, trei sau patru croitorese, cîteva vînzătoare, o secretară, o contabilă. Dar cer o calificare profesională cît mai bună și nu vreau decît fete foarte frumoase. Așa că n-a fost deloc ușor să le găsesc.

Françoise îi pîndea reacțiile ; Georges își regăsise expresia atentă și politicoasă în care ea simțea cum plutește ironia ; ușor enervată, își continuă totuși explicațiile :

— În ceea ce privește formalitățile, cum noi doi, tu și cu mine, sîntem în regim de separație a bunurilor, n-am avut nevoie de semnătura ta, dragostea mea ! Mi-am aranjat mica mea afacere ca un om mare : m-am înscris pe rol la biroul financiar ca liber profesionistă și gata...

— Biroul financiar, spui ? întrebă Fabre-Simmons.

— Poftim ?

— Ei bine, nu se spune biroul financiar. Se spune...

— Ce importanță are asta ? răspunse iute Françoise ridicînd din umeri. Esențialul este că lucrurile au fost duse la bun sfîrșit. Ca și chestia cu impozitul...

Georges oftă :

„Povestea cu impozitul și registrul de plăți. În fine ! Toate astea n-or să le împiedice pe femei să fie singurii noștri adevărați P.D.G.-iști peste o sută de ani ! Dacă merg tot așa..."

— Deci, draga mea, ai reușit să-mi ascunzi cu desăvîrșire principalele tale activități de nu știu cît timp încoace ? Bravo ! Recunosc cu dragă inimă că noi, bărbații, sîntem niște copii... Dar întrucît nu mai avem nimic de ascuns, explică-mi te rog și mie de unde provin toate lucrurile... în fine, chestiile astea care atîrnă pe pereți, nu prea știu cum să le numesc !

Încîntată, Françoise se ridică dintr-un salt, arătîndu-i comorile răspîndite prin încăpere :

— Rochiile astea lungi pe care le vezi aici sînt indiene! Astea sînt caftane din Maroc, vechi și autentice. Hainele brodate și fără nasturi de dincolo, deschise în față și cu

mîneci scurte, vin din Turkestan. Asta e un bolerou turcesc... Africa de Nord, Orientul Mijlociu, Extremul Orient. Femeile ceva mai îndrăznețe, singurele care ne interesează, au să mai poarte ceva în genul ăsta încă un an sau doi... După asta, în ce mă privește, am să mizez tare pe America de sud! O să trebuiască să dau o raită pe-acolo pe la sfîrșitul anului... Între timp am putea lansa o modă intermediară „țigănească", în genul țigăncilor, de la Sevilla sau de la Cordova, cu fuste lungi, cu țesături înflorate de bumbac, buricul gol și inele mari mai peste tot...

Georges Fabre-Simmons n-o mai asculta. La pîndă ca un cîine de vînătoare, contempla niște papuci incrustați cu pietre și brodați cu baibafir, grei ca niște mitre de mitropolit:

— Spune-mi Françoise, cu cît ai de gînd să vinzi niște chestii ca astea?

*

Se întoarseră la Saint-Cloud înspre dimineață. Zorile nu amenințau încă cerul — dar noaptea dădea semne de neliniște.

Fabre-Simmons o sărută cu dragoste pe Françoise.

— Du-te și te culcă, draga mea! Eu mai am de lucru...

— Încă? La ora asta?

Ea îi trecu mîna peste frunte:

— Ai să te omori....

— A, nu-ți face griji! îi răspunse Fabre-Simmons cu un mic gest de nepăsare. Dealtfel, n-am decît de revăzut două sau trei hîrtii.

Ea oftă — și după ce o mai strînse încă o dată în brațe, Fabre-Simmons se duse în biroul său. Peretele de sticlă rămăsese larg deschis, lăsînd să pătrundă în odaie mirosul de noapte al grădinii. Pe biroul lui Choiseul trona un plic: Domnului Georges H. Fabre-Simmons, Loco. Era scrisul lui Roland.

— Loco... Ia te uită ce protocolar s-a făcut! șopti Fabre-Simmons. După ce luă cunoștință de foarte scurtul răvaș, fără să stea pe gînduri nici o clipă ieși din birou și urcînd scara în fugă se îndreptă către dormitor; cu răsu-

flarea ușor accelerată, intră în odaie fără a mai bate la ușă, ținînd în mînă scrisoarea lui Roland.

Françoise tocmai își descheiase rochia; el o ajută să se dezbrace. Apoi o rugă să ia loc și ea se așeză pe marginea patului în timp ce Georges îi întinse scrisoarea fără să scoată nici un cuvînt. La rîndul ei Françoise luă și ea cunoștință de conținutul mesajului; și, ridicînd către Georges o privire de o tristețe animală, începu să plîngă în tăcere.

El îi apucă umărul și o scutură ușor:

— Hai, Françoise. Încă nu-i totul pierdut! Sîntem doi ca să vorbim, nu? să vedem ce-i de făcut... Dă-mi înapoi scrisoarea, te rog!

Luă înapoi biletul lui Roland pentru a mai citi odată cu atenție textul:

„*Notă pentru părinți.*

Plec. Tata m-a umilit în public, ceea ce nu voi permite niciodată nimănui. N-am să mă mai întorc acasă. Dacă vreți să faceți uz de poliția voastră, n-aveți decît! În orice caz, în mai puțin de trei luni devin major și nu mai vreau să trăiesc cu voi. Tata să știe bine că între noi doi războiul este declarat! O sărut pe mama.

Roland."

— A lăsat scrisoarea ieri, înainte de a pleca, spuse Fabre-Simmons. Și cum pînă acum n-am mai trecut prin birou...

Françoise suspină; o clipă păru o fetiță necăjită.

— Ce-o să... Ce-o să facem, Georges?

Fabre-Simmons era palid. Soția lui fu surprinsă de halul în care îl adusese și pe el scrisoarea asta. Se uită la fața lui care se scofîlcise dintr-o dată:

— Ești necăjit, Georges, nu-i așa?

El răspunse cu simplitate:

— Tare necăjit.

Și Françoise fu năpădită de o mare dragoste pentru el. Repetă cu duioșie:

— Ce-o să facem?

De data asta cu o voce din care dispăruse orice urmă de emoție, el răspunse limpede, poruncitor :

— Nimic. N-o să facem nimic. N-am să recurg în nici un caz la poliție. Dar îți cer un lucru, Françoise — îți cer cuvîntul tău de onoare că n-ai să-i scrii lui Roland fără știrea mea, că n-ai să-i dai bani pe sub mînă, și așa mai departe. Dacă se poate ai să-l vezi, firește, cu singura condiție să fiu ținut și eu la curent. Viața mea începe să fie foarte grea, Françoise... Pot să contez în mod absolut pe tine ?

Ea răspunse fără cea mai mică șovăire :

— Îți promit.

Fereastra camerei era deschisă și Georges se apropie de pervaz. Zorii se agățau de poalele cerului, sfîșiind încetîncet noaptea. Către răsărit, rana profundă și palidă a orizontului se lărgea. Fabre-Simmons se uită la ceas și hotărî să nu se mai culce. Înainte de a părăsi încăperea, vru să guste iarăși gura Françoisei. O făcu cu o dragoste înflăcărată — și, în timp ce se lăsa pătruns de inepuizabila ei dulceață, se gîndea la Pierre, la minciună, la hoții de drumul mare sau la cei de drumuri ceva mai lăturalnice.

Atunci cînd cobora scara ducîndu-se să se apuce iar de lucru — lucrul, prietenul lui, viciul lui — simți cum îl apasă pe umeri singurătatea, grea și uscată ca un buștean.

Omul are un fel al lui anume de a ataca, ingenios, și cu cît este mai aproape de țintă, cu atît se ascunde mai cu grijă.

SENECA

CAPITOLUL XVI

Birourile Companiei Mendel-Rieder se aflau în centrul Parisului într-o clădire destul de plăcută la vedere, în stilul Restaurației. Pierre Mazade îi trecu pragul la ora nouă dimineața. Secretara bătrînului Henry Mendel-Rieder precizase că „domnul președinte îl va aștepta pe domnul Pierre Mazade la ora nouă foarte precis", iar lui Pierre formula i se păruse de-a dreptul jignitoare.

Era vădit că nimic nu se schimbase de la sfîrșitul secolului trecut în acest hol imens de la intrare și nici pe scara monumentală — nici în sala de recepție în care scriitorul fu introdus de către un ușier ceremonios care mirosea de la o poștă a pudră de după ras : pereți neutri, covoare verzi, mulaje în genul celor de la Banca Franței, toate însă suficient de solemne. „N-am nici o îndoială că aici lumea s-a plictisit întotdeauna enorm ! Plictiseala s-a pus peste tot ca praful", se gîndea Pierre. Pe pereți o suită de portrete îi înfățișa pe marii patroni ai Companiei Mendel-Rieder de la Restaurație încoace, ceea ce alcătuia o destul de decorativă colecție de meșteri covălari. Deși fiecare pieptănat în felul lui și înveșmîntat așijderea, asemănarea dintre ei mergea aproape pînă la indecență : fața rotundă ca o lună plină, gura mică și senzuală, nasul ușor cîrn, ochii albaștri cu pleoape grele din care se revărsa asupra întregii fețe un fel de fericită mulțumire de sine. Mendel-Riederii erau o familie de mari burghezi din est — iar

unul din strămoşii lor împrumutase bani lui Napoleon, care îl făcuse conte al Imperiului şi cavaler al legiunii de onoare.

Cabinetul de lucru al preşedintelui Henry Mendel-Rieder, unde Pierre a fost invitat să intre aproape deîndată, se integra armonios în atmosfera generală. Mobilierul, lemnăria şi lustra miroseau de la o poştă a sfîrşit de secol XIX, deşi totul strălucea ca un pantof proaspăt văxuit.

Preşedintele se ridică de pe scaunul său şi-i întinse scriitorului peste birou o mînă molatecă, rugîndu-l să ia loc în faţa lui.

— Vă ascult, domnule.

Mendel-Rieder avea părul alb, faţa destul de rotundă şi pielea fragedă ca un fund de bebeluş. Şi el arbora aceeaşi expresie de deplină satisfacţie care fără îndoială că era unul din bunurile cele mai preţioase şi negreşit moştenite din tată în fiu ale ilustrei familii.

— Aş vrea să vă vorbesc despre fiul dumneavoastră, domnule preşedinte.

— Vă ascult.

Pierre admira această impasibilitate prefăcută şi în acelaşi timp privirea îi fu atrasă de mîinile industriaşului care se sprijineau pe o sugativă verde : nişte mîini bătrîne şi uscate, cu pistrui, pe dosul cărora venele groase se încolăceau ca nişte şerpi.

— Domnule preşedinte, dacă domnul Fabre-Simmons v-a rugat să mă primiţi atît de urgent — şi folosesc prilejul ca să vă mulţumesc pentru promptitudinea cu care i-aţi îndeplinit rugămintea — asta se datorează faptului că el acordă o deosebită importanţă solidarităţii patronale care ar trebui să se facă mai adeseori simţită. Vedeţi dumneavoastră, Fabre-Simmons n-are cinstea de a se număra printre prietenii dumneavoastră intimi, dar a fost sincer afectat aflînd ce s-a întîmplat cu fiul dumneavoastră Michaël.

Pierre Mazade zîmbi blînd :

— Ştiţi, are şi el un fiu care-i dă destul de furcă, aşa că înţelege foarte bine...

— Domnule, eu sînt un om foarte ocupat. V-aş fi recunoscător dacă aţi binevoi să intraţi direct în problemă.

Scriitorul ridică o privire liniștită către industriaș:

— În acest caz, dacă n-aveți timp să mă ascultați...

— N-am spus asta, domnule. V-am rugat pur și simplu să treceți la subiect.

Pierre nutrea o deosebită ură față de această grabă fandosită ce părea a face parte din caracterul oricărui patron care se respectă. „La dracu, nu sînt mai grăbiți decît ceilalți oameni! se gîndea el. Timpul pe care și-l petrec în chiolhanuri așa-numite întîlniri de afaceri o dovedește din plin. Dealtfel, e singurul lucru care mai reușește să-i facă oarecum simpatici: știu încă ce-i aia o masă bună și un vin ales! În schimb, nu pot să înghit atitudinea asta condescendentă, tonul răstit, acest fel de-a se uita întruna la ceas, nevoia lor patologică de a-și îngrămădi o mie de treburi unele peste altele cum ar înghesui în dulap un maldăr de rufe murdare! «Vă ascult» — «Nu pot să vă acord decît cîteva minute». Ce dracu își închipuie maimuța asta bătrînă? Că mă impresionează? Sau poate că a devenit un fel de tic? Parcă-l văd cum își ia nevasta cînd are chef s-o onoreze în prima duminică a fiecărei luni: «Din păcate nu pot să-ți acord decît cîteva minute, draga mea! Să trecem la subiect.» Neobrăzarea pe care le-o simți în purtare și pe care o citești pe chipul acestor tipi ultragrăbiți din industrie, neobrăzarea asta pe care le-o dă conștiința faptului că au o droaie de parale la teșcherea este lucrul cel mai caraghios și mai detestabil din cîte cunosc pe lumea asta."

Scriitorul își completă gîndurile printr-un mic zîmbet lăuntric: „Fabre-Simmons reușește cel puțin s-o scoată la capăt mulțumită celor două ingrediente de care majoritatea celorlalți sînt cu desăvîrșire lipsiți: spiritul social — și un anume simț al umorului..."

Tot gîndindu-se, Pierre părea că se concentrează, că pregătește o perorație a cărei importanță nu putea fi decît cu totul excepțională:

— Ei bine, domnule președinte, uitați despre ce este vorba: fiul dumneavoastră a fost arestat de poliție; tînărul a ajuns la majorat. Informațiile pe care le deținem ne îndreptățesc să credem că riscă să primească o condamnare penală foarte aspră și fără suspendare.

— Sînteţi bine informat, spuse bătrînul cu vocea lui seacă.

— Într-adevăr, domnule preşedinte. Pe de altă parte, este de notorietate publică faptul că opţiunile familiei dumneavoastră şi ale Societăţii pe care o conduceţi v-au opus — în cursul ultimilor zece ani cel puţin — într-un mod destul de vehement echipei guvernamentale acum la putere. Asemenea lucruri se întîmplă. Dealtfel, ele nu fac decît să evidenţieze libertatea de spirit de care daţi dovadă...

— Vă mulţumesc, spuse preşedintele, care nu-l mai slăbea din ochi pe scriitor, examinîndu-l cu o privire rece. Unde vreţi să ajungeţi ?

— Oh ! Vreau să ajung la solidaritatea patronală, domnule preşedinte. Aşadar fiul dumneavoastră riscă o pedeapsă cu închisoarea — plus tot scandalul care va însoţi în mod firesc procesul. Aţi putea eventual să scoateţi din cauză marele magazin de marochinărie pe care tînărul Michaël l-a devastat împreună cu ceilalţi prieteni ai lui. Dar celelalte daune şi diferite acte de huliganism cu care a făcut imprundenţa să se laude ? Dar armele pe care le aveau asupra lor ? Dar rana — din fericire uşoară — provocată unui agent ?

Pierre observă că mîinile bătrînicioase cu încîlcitura lor de vene albastre tremurau. Cu toate acestea, tonul lui Mendel-Rieder rămînea remarcabil de calm :

— Domnule, analizaţi foarte bine situaţia. Sînt extrem de mişcat de modul în care aţi avut grijă să aprofundaţi micile noastre probleme familiale. Ce vreţi ? Fiul meu Michaël îşi va asuma răspunderea pentru ceea ce a săvîrşit. Este exact că lucrurile stînd aşa cum stau, nu am nici o posibilitate să intervin în favoarea sa. Nu pretind că este un lucru foarte plăcut pentru noi... Dar, dacă nu mă înşel, vorbeaţi de o „solidaritate patronală“ ?

— Da, domnule preşedinte. Dacă mi-am permis, la cererea anume a domnului Fabre-Simmons să vă vorbesc despre această situaţie penibilă, este pentru că vă putem propune o soluţie. Nu-ncape îndoială că procesul tînărului Michaël va fi exploatat de ziare — şi nu este vorba numai despre publicaţiile de stînga. Acest fel de „scandaluri“ riscă să afecteze patronatul francez în ansamblul

său. Unul din cei mai importanți membri ai grupului nostru îi înfățișa ieri președintelui Fabre-Simmons problema exact din acest punct de vedere ; acest prieten al nostru mai adăuga că dacă dumneavoastră nu aveți nimic împotrivă, el ar putea interveni pe lîngă forurile competente. Concret, el ne-a dat asigurări formale că ar putea sista în mod definitiv — din punct de vedere oficial — orice urmărire în ce-l privește pe fiul dumneavoastră...

Președintele Mendel-Rieder nici nu mai încerca să-și ascundă interesul pe care i-l deșteptase această discuție. Cu toate acestea, se uita la Pierre Mazade plin de neîncredere. „Cu o justificată neîncredere", se gîndea Pierre.

— Prietenul nostru mai dorește, domnule președinte, ca numele lui să nu vă fie dat în vileag, asta din motive de delicatețe pe care fără îndoială că le înțelegeți și care îi fac cinste. Pe de altă parte, el l-a rugat pe președintele Fabre-Simmons să vă atragă atenția cu privire la O.P.C.-ul lansat de către Compania noastră franceză de Electronică și Informatică împotriva Atelierelor și Șantierelor Sangalles & fiul.

Pierre făcu o pauză.

— Înțeleg, spuse gînditor bătrînul Mendel-Rieder.

— Prietenul nostru, interesat în cel mai înalt grad de mai sus-amintitul O.P.C., crede că vom găsi fără îndoială un teren de înțelegere cu dumneavoastră în această privință — ceea ce i-ar da și lui o mai mare libertate de spirit, îngăduindu-i să-și consacre toate eforturile punerii în libertate a fiului dumneavoastră...

Președintele clătină din capul cărunt și repetă pe același ton visător :

— Înțeleg.

Apoi îl privi pe Pierre drept în ochi :

— Tinere domn, probabil că dumneavoastră sînteți un colaborator foarte apropiat al președintelui Fabre-Simmons, nu-i așa ? Consider că vă achitați de misiunea dumneavoastră — orice s-ar zice destul de delicată — cu mult tact. Dar aș vrea să știu dacă aveți prerogativele necesare pentru a duce această discuție dincolo de un simplu acord de principiu...

Fabre-Simmons îi spusese lui Pierre : „Mergi cît mai departe cu putință. Dar la unsprezece fix să fii în biroul

meu ca să-l primim împreună pe Marcel Sangalles!" Şi scriitorul nu se putu împiedeca de-a recunoaşte că viaţa omului de afaceri cunoaşte şi ea clipe de mare bogăţie şi de deplină satisfacţie.

— La drept vorbind, domnule preşedinte, eu nu sînt angajat decît cu jumătate de normă la Georges Fabre-Simmons — căruia îi sînt mai degrabă prieten decît colaborator. Numele meu — poate că n-aţi făcut legătura — este Pierre Mazade. Scriitorul Pierre Mazade...

Observînd chipul celui pe care-l avea în faţă, Pierre trebui să constate că fără nici o umbră de îndoială preşedintele Mendel-Rieder nu auzise în viaţa lui de scriitorul Pierre Mazade. „Oamenii ăştia de afaceri care nu mai pun şi ei mîna pe vreo carte!" se gîndi el cu ciudă pierzîndu-şi brusc orice urmă de umor. Dar preşedintele Mendel-Rieder ştia cînd e cazul să-şi cîştige interlocutorii :

— Pierre Mazade ? Desigur ! Îmi cer scuze : într-adevăr, nu credeam că am cinstea să primesc astăzi în biroul meu pe unul din maeştrii literaturii tinere...

Pierre nu-şi făcea nici un fel de iluzii ; cu toate acestea nu se putu împiedeca de a-şi spune *in petto* cu o anume rămăşiţă de plăcută infatuare de care nu reuşea să se dezbare : „La urma urmei, poate că moşulică ăsta a auzit în vreun fel vorbindu-se de cărţile mele!"

Tuşi :

— Oricum ar fi, domnule preşedinte, sînt întru totul în măsură să duc mai departe această discuţie cu dumneavoastră şi să pun bazele unui acord care va fi, n-am nici o îndoială, începutul unei colaborări prieteneşti şi rodnice.

— Nu mă îndoiesc, dragă domnule Mazade. Să vorbim pe şleau...

O oră mai tirziu, Pierre părăsea imobilul Companiei Mendel-Rieder. Pusese la punct cu preşedintele un *modus vivendi :* grupul Mendel-Rieder renunţa la cumpărările masive de titluri Sangalles şi îi acorda lui Fabre-Simmons o opţiune pentru titlurile gata cumpărate, în schimbul cărora tînărul Michaël avea să fie redat familiei sale în patruzeci şi opt de ore. Cum înainte de clasarea definitivă a dosarului, într-o primă etapă, nu putea fi vorba decît

despre o punere în libertate provizorie, Fabre-Simmons putea controla cu uşurinţă situaţia. Pierre Mazade era hotărît să-i trimită bătrînului Mendel-Rieder cartea sa *Acizi şi Prafuri* cu dedicaţie.

*

La ora 10 şi 45 de minute, Pierre Mazade intra în biroul lui Fabre-Simmons de pe bulevardul Hoche.

— Bună ziua, Pierre. E-n regulă ?

— Da, domnule. Preşedintele Mendel-Rieder s-a arătat înţelegător. Ieşind de acolo i-am telefonat domnului Lormoy : va face imediat toate cele de trebuinţă. M-ar mira dacă azi la bursă titlurile Sangalles vor mai avea aceeaşi căutare...

— Bine... Ţine cont, Pierre, că dacă cumpărările nu scad aşa cum vrem noi, mai avem posibilitatea să exercităm presiunile necesare încă o bucată de vreme... Ce impresie ţi-a făcut Mendel-Rieder ?

— Un bătrîn domn căpăţînos şi cultivat... Pot să vă întreb care este părerea dumneavoastră despre el ?

Fabre-Simmons se uita la Pierre cu o privire strălucitoare şi sarcastică pe care scriitorului nu-i mai fusese dat să o vadă.

— Cred că e mult prea bătrîn ca să mai conducă o afacere atît de mare — şi mult prea în vîrstă ca să aibă un fiu de douăzeci de ani.

Domnişoara Blanchard îşi făcu apariţia anunţîndu-l pe preşedintele Sangalles pe care îl şi introduse deîndată. Era îmbrăcat într-un admirabil blazer cu nasturi auriţi pe sub care purta un tricou albastru-deschis foarte fin, cu guler pe gît. La butonieră îi înflorea veşnic strălucitoarea lui garoafă roşie.

Fabre-Simmons se ridică în picioare, îl prezentă în două cuvinte pe Pierre şi apoi îi făcu semn invitatului său să ia loc.

— Dragă domnule preşedinte, spuse Sangalles, am avut plăcerea să am o discuţie îndelungă cu prietenul dumneavoastră, domnul Médiano...

— Ştiu, spuse Fabre-Simmons.

— ...şi am făcut împreună bilanţul situaţiei.

— Ah ! Asta n-o mai ştiam. Vreau să spun : nu ştiam că sînteţi la curent cu ceea ce dumneavoastră numiţi „situaţia".

Faţa lui Fabre-Simmons era impenetrabilă iar tonul lui firesc, impersonal. Ochii săi negri nu-l slăbeau pe Sangalles.

— Nu prea vă înţeleg, spuse uriaşul căruia îi pierise zîmbetul de pe buze.

Fără a-i da nici o explicaţie, Fabre-Simmons trecu imediat la obiectul întrevederii :

— Domnule preşedinte, l-aţi însărcinat pe prietenul meu Médiano să-mi transmită o ofertă de principiu : era vorba de o alianţă împotriva grupului Mendel-Rieder care are şanse de a deveni majoritar în întreprinderea dumneavoastră, nu ?

— Exact, spuse Sangalles. Nu ne mai rămîne decît să discutăm condiţiile acestui acord. În ceea ce mă priveşte, ori cu Mendel, ori cu dumneavoastră, eu tot voi rămîne în grupul majoritar. Prefer să lucrez cu dumneavoastră pentru că metodele dumneavoastră sînt mai dinamice, mai deschise...

Marcel Sangalles trase aer în piept cu atîta forţă încît blazerul şi tricoul albastru-deschis se umflară într-un mod cu totul neliniştitor :

— Ştiţi, domnule Fabre-Simmons, eu sînt un om dintr-o bucată şi n-am ranchiune ! Cu ocazia primei noastre întîlniri poate că v-am vexat, poate că v-am supărat, am trecut dincolo de ce-mi propusesem de fapt, ştiu şi eu ? Spui o vorbă, apoi alta — şi mie-mi cam sare ţandăra uşor. Fiecare cu calităţile şi cu defectele lui. Într-un cuvînt, vă rog să uitaţi aceste mici ieşiri pe care le regret din toată inima...

— Iau notă cu plăcere de ceea ce-mi spuneţi, domnule preşedinte.

Georges Fabre-Simmons nu făcu nimic pentru a scurta tăcerea care a urmat.

— Ei, spuse Sangalles, o facem ?

— Ce să facem ? întrebă Fabre-Simmons cu o politeţe atentă.

Malacul îşi regăsise zîmbetul cumsecade :

— Hai, dragul meu ! Să nu ne-nvîrtim în jurul oalei. Am cărțile pe care le am. Dumneavoastră le aveți pe ale dumneavoastră. Nu ne mai rămîne decît să ne jucăm împreună atuurile.

Fabre-Simmons ridică mîinile cu un gest propiatoriu. Spuse pe un ton indulgent pe care Pierre Mazade nu i-l cunoștea :

— Cu dragă inimă ! Numai că, domnule președinte, problema e că dumneavoastră nu aveți nici un atu.

De data asta Marcel Sangalles își pierdu calmul și buna dispoziție :

— Nici un atu ? Cum puteți spune așa ceva ? Sînteți o persoană mult prea inteligentă și un om de afaceri care-și cunoaște prea bine meseria ca să dați astfel cu piciorul propunerilor unui Marcel Sangalles. Mărturisesc că mă așteptam la o cu totul altă atitudine din partea dumneavoastră.

Expresia lui Fabre-Simmons se schimbă dintr-o dată. Sangalles avea acum în față un alt om, aspru, cu o fețișoară palidă și ai cărui ochi scoteau scîntei :

— Domnule Sangalles, regret, dar pentru mine sînteți un om mort. Azi dimineață am ajuns la un acord cu grupul Mendel-Rieder. Nu vă vine să credeți ? Ei bine, cînd o să vă-ntoarceți acasă — lucru pe care vă invit să-l faceți cît mai urgent cu putință, întrucît această discuție nu mai are nici un rost, iar noi doi sîntem, atît unul cît și celălalt, niște oameni foarte ocupați — chemați-l la telefon pe președintele Mendel-Rieder. Și dacă nu veți putea obține legătura cu el, ceea ce este foarte probabil, vă sfătuiesc să studiați cursul de azi al bursei. Încă două cuvinte : pot să vă dau niște vești foarte bune cu privire la primele rezultate ale O.P.C.-ului meu. Veți putea ieși la pensie, domnule președinte. La urma urmei o meritați pe deplin.

Sangalles se sculase. Fața lui palidă era transpirată. Se apropie de biroul din spatele căruia Georges Fabre-Simmons îl privea apropiindu-se fără să se clintească. Atunci cînd pîntecul său uriaș atinse marginea de lemn masiv a mesei, Marcel Sangalles își ridică pumnul enorm ca și cum ar fi vrut să salute. Pierre se ridică și el, gata

să intervină — dar rugîndu-se cerului să nu fie nevoie de-a da piept cu această bătrînă gorilă cheală. Vocea lui Sangalles devenise șuierătoare :

— Ai să-mi plătești tu toate astea, Fabre-Simmons ! Chiar dacă ar fi să crap în clipa următoare și tot am să ți-o coc eu ție, și-am să te satur cu vîrf și îndesat ! Ai să vezi : mai am și alte atuuri care nici nu-ți trec prin cap. Pînă la urmă O.P.C.-ul tău, fir-ar el a dracului să fie, tot o să dea chix ! O să dea chix, ascultă-mă ce-ți spun, și n-ai supt atîta lapte ca să-mi faci tu mie vînt din bișnița mea — să-l luxezi tu pe Marcel Sangalles !

Apoi malacul se potoli la fel de brusc cum explodase. Pierre îl văzu uitîndu-se la propriul pumn ca și cum ar fi fost în fața unui obiect foarte ciudat, apoi, ridicînd din umeri a mirare, se îndreptă către ușă. I se făcu milă de acest bătrîn și colosal luptător care părăsea acum arena. În spatele biroului, ochii negri ai lui Fabre-Simmons păreau că-și aruncă strălucirea prin deschizăturile unei măști.

*

— Vrei să mai rămîi o clipă, Pierre, întrebă Fabre-Simmons după plecarea lui Sangalles.

„Acum o să-mi țină un discurs, se gîndi Pierre. Îi cunosc expresia asta de trimis al lui Dumnezeu." Amuzat și intrigat, scriitorul veni și se așeză în fața patronului său.

— Pierre, dagul meu, ai fost foarte inspirat arătîndu-mi articolul acela din ziar referitor la tînărul Mendel-Rieder. Pe deasupra, în întîlnirea cu taică-său te-ai descurcat cu foarte multă abilitate. Te felicit... Și pentru că veni vorba : l-am zburat pe Frémignac, întrucît am dobîndit certitudinea că începuse să mă vîndă. În schimb am descoperit un excelent director comercial la concurență... Ce zici ?

— Domnule, eu nu zic nimic. Ceea ce fac aici la dumneavoastră mă pasionează. Vă mulțumesc pentru vorbele bune pe care mi le-ați spus și care vă ies destul de rar din gură, așa încît își păstrează întreaga lor valoare. Dar dacă mi se întîmplă să-mi judec colegii, nu țin să vă aduc la cunoștință părerile mele despre ei.

Industriașul oftă :

— Vrei să-mi dai o lecție, Pierre, sau ce ?

— Nu domnule. Deloc. Vreau numai să fixez limitele pînă la care sînt dispus să merg — ceea ce este întotdeauna un lucru destul de greu cu dumneavoastră.

— Poate, spuse Fabre-Simmons privindu-l fix pe Pierre. Și-n legătură cu aceste limite, ia vorbește-mi nițel de Publimondial. Pentru tine este o lume nouă ! Am totuși impresia că nu te simți prea la largul tău acolo...

— Oh, fără îndoială ! Cînd v-am spus ieri că stau și ard gazul de pomană, am făcut-o pentru că efectiv acolo la Médiano eu unul nu pot să mișc nimic. Ce vreți, publicitatea mă dezgustă ! N-o disprețuiesc, vă rog să luați notă de asta, și știu foarte bine că a devenit una din cele mai mari puteri a lumii moderne. Din păcate eu am alergie la publicitate ! Mi se pare îngrozitoare această constrîngere impusă din toate părțile — neîncetat și pretutindeni — nefericitei mașini umane. Simțurile noastre înregistrează dar de hotărît nu mai hotărîm noi. În măsura în care eu, ca scriitor și profet, pot trage semnalul de alarmă atrăgînd atenția contemporanilor mei împotriva acestei expropieri insidioase, înfricoșătoare și progresive, am s-o fac ! Oamenii de mîine riscă să gîndească pe bandă rulantă, ceea ce constituie cea mai cumplită formă a dereglării spiritului.

Societatea noastră de consum trage tare, străduindu-se să ajungem cît mai repede aici. Uitați, am de pildă convingerea că, inconștient, revolta tinerilor noștri intelectuali este în bună parte o consecință a acestei stări de fapt. Ei caută să se apere într-o aceeași măsură împotriva propogandei și a metroului, împotriva formelor de compresiune sufletească și fizică...

— Dar tinerii hippie ? îl întrerupse brutal Fabre-Simmons cu vocea lui subțire și sarcastică, ei care cu ghetourile lor unde se adună în turmă ca și cum mai întîi și înainte de orice le-ar fi frică să nu care cumva să rămînă singuri ? Și straniile lor întruniri la care se adună mai multe sute de mii de asemenea exemplare, înghesuiți unii într-alții ca sardelele ?

Pierre clătină din cap.

— E adevărat ! Aveți dreptate. Dar și eu am dreptate. Tinerii de azi sînt plini de contradicții. Nu știu ce vor ;

să se contopească sau să se individualizeze, să sară în ochi sau să se dizolve în masă. Şovăie fără încetare între pudoare şi exhibiţionism, între solitudine şi gloată... Oricum ar fi, vă pot asigura că tinerii nebuni de astăzi n-au născocit încă nimic care să se poată compara în atrocitate cu publicitatea adulţilor !

Fabre-Simmons se uită în mod ostentativ la ceas !

— Pierre, ar mai fi multe de spus. Ceea ce mă descumpăneşte la tine — în afara sclipirilor de inteligenţă care răzbesc din cînd în cînd prin lenea ta obişnuită — este inutilitatea speculaţiilor tale. Vorbeşti numai ca să vorbeşti, scrii numai ca să scrii şi admir uneori acest fel de gratuitate în care te privesc cum te scalzi ca-ntr-un acvarium. Nu ştiu dacă mă înţelegi ? Chiar şi atunci cînd perorezi pe o temă care îţi stă la inimă, cînd te lupţi cu publicitatea, cu ordinatorul meu sau cu orice altă cucerire a civilizaţiei noastre, eşti cu totul şi cu totul ineficace. Scriitorul nu face altceva decît să zumzăie ca un bondar uriaş prins într-o plasă de păianjen. De la început şi pînă la sfîrşit, pînă cînd este răpus, el nu face altceva decît să spună şi să repete prin acest zumzăit : „Sînt prins într-o plasă de paianjen ! Sînt prins într-o plasă de paianjen !...“ Dar preferă s-o spună în loc să încerce să scape din ea ! Zumzăie numai ca să zumzăie... Mă întreb uneori dacă lumea o să aibă întotdeauna nevoie de scriitori ca tine. La urma urmei sper că da ! Gratuitatea este o sferă în care aerul pe care îl respirăm îşi păstrează probabil o mare puritate.

Pierre Mazade nu răspunse imediat. Printr-un joc de lumini, faţa lui cu ochii puţin bridaţi, fruntea încadrată de părul tuns scurt şi destul de rărit, pometii ieşiţi în afară erau brăzdate cu dungi alb-negre. Scriitorul se uită gînditor la Fabre-Simmons :

— Şi dumneavoastră mă uimiţi pe mine, domnule. Pot totuşi să vă mărturisesc că munca alături de dumneavoastră îmi pricinuieşte mai multe bucurii decît neplăceri. Mi se pare — şi o să mă corectaţi dacă greşesc — că noi doi, dumneavoastră şi cu mine, am ajuns la un fel de stranie simbioză intelectuală. Dealtfel, de ce nu v-aş mărturisi că am oarecare afecţiune pentru dumneavoastră? Dacă într-o bună zi aş fi în stare de un anume devota-

ment, ceea ce este atît de contrar firii mele, ei bine, atunci cred că...

Fabre-Simmons ridică mîna pentru a-l întrerupe cu o voce care devenise rece și distantă :

— Pierre, nu merge mai departe cu mărturisirile. Trebuie să-ți aduc la cunoștință un lucru : tu nu mai faci parte din personalul meu.

Scriitorul — care medita la cele pe care le mărturisise, mirîndu-se că fusese în stare de asemenea clipe de expansiune cu totul în afara făgașurilor sale obișnuite — nici măcar nu încercă să-și ascundă uimirea. Ochii lui cenușii clipiră. Îl privi pe Fabre-Simmons cu o atenție pătrunzătoare :

— Poftim ?

Industriașul îl fixă cu o privire întunecată :

— Te anunț că nu mai faci parte din personalul meu. Cu alte cuvinte, ești pus pe liber, Pierre.

— Dar... ce v-a apucat așa, dintr-o dată ?

Fără a-și schimba cu nimic răceala atitudinii și fără a-și pierde calmul vocii, Fabre-Simmons răspunse tărăgănîndu-și ușor cuvintele :

— Chiar trebuie să-ți dau explicații ?

De data asta Pierre pricepu și-și dădu seama de greutatea mizei — brutalitatea acestei descoperiri îl tulbură pînă în fibrele sale cele mai profunde :

— Deci asta-i ? spuse el visător.

Adăugă pe-același ton :

— Păcat !

Georges Fabre-Simmons se ridică în picioare :

— Și acum, Pierre, te-aș ruga să-mi faci plăcerea și să pleci cît mai degrabă. Lași în urma ta o amintire care îți face cinste. Nu mă tem cîtuși de puțin de răul pe care mi l-ai putea pricinui colaborînd cu dușmanii mei — căci din punct de vedere profesional ești un om perfect cinstit. Pentru exact același motiv nu-ți dau decît strict îndemnizațiile la care ai dreptul. Orice primă pe care ți-aș acorda-o ar fi în circumstanțele de față nepotrivită atît din punctul tău de vedere cît și dintr-al meu. E într-adevăr păcat că pe alte planuri nu ai făcut dovada unei aceleiași integrități, și nici...

Fabre-Simmons își lăsă fraza neterminată. Pierre Mazade nu-și părăsise încă fotoliul :

— Domnule, mai am încă ceva să vă spun — un ultim bîzîit, dacă vreți... Nimeni nu se poate împotrivi dragostei — afară doar de cazul în care te numești Georges H. Fabre-Simmons, firește... Nu vă invidiez averea, nu vă invidiez puterea pe care o aveți asupra dumneavoastră înșivă și asupra celorlalți. Pentru mine dumneavoastră sînteți un monstru — și sînteți un monstru solitar. Françoise vă iubește : este un mare noroc și nimic pe lume n-o să mă poată împiedece de-a vă spune că nu-l meritați ! Dar pînă la urmă o să vă exasperați soția prin implacabilul dumneavoastră egoism și prin asprimea dumneavoastră de mic Cezar acrit de bătrînețe... Puțină răbdare : n-am spus încă tot ce aveam de spus... Te poți ataşa de un monstru și e ceea ce mi s-a întîmplat și mie. Afecțiunea mea pentru dumneavoastră era sinceră și dezinteresată — subliniez : dezinteresată ! Și dacă refuzați să mă credeți e pentru că încă odată ați hotărît să întoarceți spatele adevărului.

Pierre Mazade se ridică și se îndreptă către ușă. Nu putuse să-și înăbușe pînă la capăt emoția și ultimile lui cuvinte îi ieșiseră din gîtlej puțin sugrumate.

— Stările tale sufletești nu mă interesează, răspunse Fabre-Simmons privindu-l cum pleacă.

S-a petrecut ceva, dar ce anume ?

Gilbert CESBRON

CAPITOLUL XVII

De cîteva săptămîni viaţa lui Fabre-Simmons devenise epuizantă ; fără a-şi putea neglija îndatoririle profesionale şi nici conducerea financiară a O.P.C-ului său, trebuise să se iniţieze în direcţii care-i erau cu totul străine : fusese văzut în cursul unei mese rotunde sau cu ocazia „uzinei deschise" ţinînd piept ferocităţii publicului cu o bună dispoziţie şi cu un simţ al replicii care stîrniseră admiraţia lui Guy Médiano ; se îndîrjise să redacteze cu mîna lui o dare de seamă cu privire la şedinţele al căror erou fusese ; nici un comunicat, nici o notiţă publicitară mai importantă nu apărea fără consimţămîntul său ; împăcîndu-se cu postura de vedetă, Fabre-Simmons acordase celor mai cunoscuţi ziarişti nişte interviuri răsunătoare care se bucuraseră de un remarcabil succes. Fotografia sa putea fi găsită în publicaţii dintre cele mai diverse atît în Franţa cît şi în străinătate. Vorbise la radio şi la televiziune. În acelaşi timp nu scăpase nici o clipă din mînă firele numeroaselor afaceri şi nici nu le slăbise strînsoarea. Totodată contactele cu grupul Mendel-Rieder sporiseră.

În cele din urmă oferta sa publică de cumpărare obţinuse procentajul necesar de titluri Sangalles & fiul, şi asta cu cîteva zile înainte de data fixată pentru închiderea operaţiei : astfel încît, la acestea adăugîndu-se acţiunile deja deţinute de grupul Fabre-Simmons, acesta dispunea acum de o zdrobitoare majoritate în întreprinderile San-

galles. Date fiind circumstanțele amintite, bătrînul Marcel solicitase în două rînduri o întrevedere cu Fabre-Simmons, care îl refuzase, preferînd să aștepte momentul cel mai prielnic. În cele din urmă îi ceruse el însuși lui Sangalles să-l primească la sediul Atelierelor și Șantierelor sale — căci ținea mult să-și joace cartea pînă la capăt după toate regulile artei...

Pe data de 15 iunie la orele 18, Marcel Sangalles îl primi deci pe Fabre-Simmons în biroul său de lucru. Era o odaie luxoasă, puțin cam ciudată, împodobită cu măști polineziene și cu picturi abstracte. Fabre-Simmons remarcă culoarea cenușie a feței lui Sangalles și faptul că acesta clipea întruna ca un animal prins în plasă. Umflîndu-și pieptul enorm, bătrînul făcu un penibil efort de a se arăta prietenos :

— Dragă domnule președinte, vă felicit ! Eu am spirit sportiv : cel mai bun să cîștige. Și uite ! cred că cel mai bun a cîștigat.

Tăcere.

— Dar în același timp nu mă pot împiedica să cred că aș mai putea să vă fiu de folos. Îmi cunosc afacerea ca pe propriul meu buzunar. Inginerii, cadrele și muncitorii îmi acordă toată încrederea lor. Pe lîngă aceasta, de cîteva luni încoace am elaborat niște planuri și niște proiecte de o amploare considerabilă și care sînt sigur că vă vor stîrni interesul. Zău ! Într-o atmosferă de deplină încredere reciprocă nu cer decît să-mi îngăduiți a vă da o mînă de ajutor în exploatarea...

— Vă cunosc planurile și proiectele, domnule președinte, spuse Fabre-Simmons cu vocea lui distantă, impersonală.

I se părea că în fața lui bătrînul malac face un imens efort ca să nu se prăbușească. Sangalles își șterse o picătură de sudoare de pe frunte înainte de a întreba cu o voce atît de nesigură și de schimbată încît Fabre-Simmons fu mișcat :

— Și atunci ce facem ?

Georges Fabre-Simmons trebui să-și calce pe inimă — lucru de care fu el însuși surprins — ca să pronunțe verdictul de condamnare la care visase în atîtea rînduri :

— Domnule președinte, am venit să vă prezint omagiile mele înaintea plecării dumneavoastră definitive din această întreprindere. Cu excepția a trei dintre colaboratorii dumneavoastră pe care i-am și încunoștințat și care m-au asigurat că-mi vor acorda tot sprijinul lor, consiliul Atelierelor și Șantierelor Sangales & fiul va fi în întregime remaniat. Dumneavoastră nu mai faceți parte din acest organism. Vă voi fi recunoscător dacă veți binevoi a-mi pune la dispoziție sediul întreprinderilor — și bineînțeles și acest birou — începînd de la data de întîi a lunii următoare. Țin totodată să vă exprim stima pe care o nutresc pentru dumneavoastră și regretele mele...

— Fără barbe, dacă ești bun ! spuse Marcel Sangalles cu o voce înăbușită.

Ochii lui albaștri clipeau ciudat de aburiți.

Bătrînul își ridică din fotoliu imensa masă de carne și străbătu de cîteva ori camera dintr-un capăt la celălalt cu capul plecat — ca și cum ar fi căutat vreun obiect pierdut pe mochetă. Se îndreptă din șale, scoțîndu-și pieptul în afară și sugîndu-și pe cît se putea pîntecul mătăhălos. Își reluă firul vorbii cu o voce răgușită, puțin bolborosită — vorbind ca și cum s-ar fi adresat lui însuși :

— A, nu ! Fără barbe cu Marcel Sangalles ! Am înțeles. A venit vremea să ieșim la pensie, nu ? să ne facem rost de niște cîrje. După cincizeci de ani de tras în ham ! Tot ce trebuie ca să mă facă să crăp...

Dintr-o dată vocea lui crescu pînă la intensitatea tunetului și Marcel Sangalles făcu explozie :

— Ești mulțumit, ticălosule ?

Apoi malacul se liniști, își trecu mîna peste frunte ca un om adormit care ar vrea să se trezească dintr-un vis urît. În timp ce Fabre-Simmons, după ce-l salută scurt, se retrăgea, Sangalles se mulțumi să-l privească cum pleacă — iar fața lui lătăreață, cuprinsă de uluială, exprima o suferință copilărească.

*

Georges Fabre-Simmons îi spusese șoferului să nu-l aștepte. Porni singur pe stradă. El care de luni de zile își imaginase de sute de ori momentul executării lui Sangalles se mira acum de faptul că nu era cîtuși de puțin

fericît. Scena care tocmai se încheiase nu-i produsese nici o bucurie ; știa de pe acum că imaginea bătrînului luptător — izbit drept în frunte cum se face la abator cu animalele înainte de tăiere — îl va obseda pînă la moarte. Își simțea inima goală și cugetul lînced. Descumpănit, nu mai știa acum încotro să se îndrepte pentru că nu mai avea nici un adăpost nicăieri. Revăzu în gînd silueta lui Pierre ; trupul slăbănog și nepăsător al acestuia, apoi nodul papillonului, pometii înalți, ochii cenușii și ușor bridați lucind sub pleoapele pe jumătate coborîte. Și vocea, vocea lui Pierre atît de nuanțată, bogăția gîndirii lui spumoase și libere, respectul cvasifilial pe care i-l purta — obrăzniciile lui. După care îi apropie în gînd pe Pierre și pe Fançoise și orice părere de rău i se stinse. Dar Françoise ea însăși părea a se îndepărta la distanțe aproape inaccesibile, înstrăinată într-o lume nouă alcătuită din tunici viu colorate și din caftane cusute cu fir.

Făcu semn unui taxi, cerîndu-i să-l ducă pe bulevardul Hoche. Cele mai multe birouri erau goale ; pătrunse în cel al Sophiei Blanchard :

— Mai ești încă aici, domnișoară ?

— Da, domnule președinte. Știam că o să vă întoarceți.

— Vreun telefon mai important ?

— Da : Banca Europei și Publimondialul. Două cablograme din Statele Unite. Domnul Morin voia și el să vă vorbească despre situația de la Boisléger unde au avut loc noi sabotaje. Veți găsi toate mesajele pe biroul dumneavoastră... Scuzați-mă, domnule președinte, tocmai sună iar telefonul !

Fabre-Simmons se lăsă să cadă pe un scaun. Privea biroul mic și auster al secretarei sale ; pe pereți erau cîteva reproduceri după Rouault — îi atrase atenția mai ales un cap asupra căruia își opri îndelung privirea : într-o armonie de vitraliu primitiv, un om suferea, ridicînd o mînă cu o gaură roșie.

Sophie Blanchard se întoarse :

— Domnule președinte, este o domnișoară de la magazinul „Le Griffon". Telefonează din partea doamnei Fabre-Simmons — care își cere dinainte scuze pentru că va întîrzia la cină. Cred că este vorba despre niște filmări pentru televiziune...

Oftă :

— Bine, domnișoară !

Fabre-Simmons nu părea prea grăbit. Își privea în tihnă secretara observîndu-i fața ingrată, vag pentagonală, cu negul acela mic de lîngă nas, cu ochii lipsiți de strălucire și cărora nu putea să le determine culoarea exactă, cu părul ei roșu prost pieptănat, prost vopsit, prost așezat și care-i alcătuia un fel de coroană ridicolă în jurul craniului. Puțin stînjenită, profund tulburată de insistența acestei priviri, Sophie Blanchard se prefăcea că rînduiește cu multă băgare de seamă niște hîrtii care erau foarte bine acolo unde erau.

— Domnișoară Blanchard, ești mulțumită aici ?

Atunci ea înțelese că el avea într-adevăr nevoie de cineva care să-l împiedice să se simtă singur. Întorcîndu-se către el ea-i zîmbi — iar Fabre-Simmons fu surprins de extraordinara bunătate care emana din acest zîmbet.

— Stai aici, lîngă mine, domnișoară... Mulțumesc ! Vezi dumneata, în seara asta mă simt foarte obosit. Viața mea este mai aspră și mai dificilă decît s-ar putea crede... Aveam atuuri prețioase : doi copii, o soție, un prieten. Unul din copii a plecat. Celălalt... Ei bine am avut o scenă îngrozitoare cu Cécile din cauza lui Roland... Pe prietenul meu l-am dat afară ca pe un neisprăvit. Și nici nu văd cum aș fi putut face altminteri. Îmi rămăsese soția : ea era oricînd la dispoziția mea. Vezi și dumneata : acum nu mai e. Știi, am vîndut insula mea din Grecia — cu un mic beneficiu. Firește, e păcat ! Dar fără îndoială că e nevoie de multă fericire ca să umpli o insulă.

Georges rîse scurt. Apoi își fixă secretara cu ochii săi negri și strălucitori :

— Acum vrei să-mi răspunzi la întrebarea pe care ți-am pus-o : ești mulțumită aici ?

— Da, domnule președinte, sînt mulțumită. Aș putea spune chiar mai mult : sînt fericită.

Vorbea pe un ton atît de firesc încît el aproape că n-o mai recunoștea : nu-și pierduse respectul ; dar în seara asta în vorbele ei se făcea simțită un fel de prietenie profundă și stăpînită.

— Dar, Sophie, viața ta nu e prea amuzantă ! Locuiești singură într-un mic apartament, știu. Ai un patron despre care cel mai blînd lucru care se poate spune este că nu are un caracter prea bun ! Mă cunosc : sînt exigent, tiranic și aparent ingrat. Dă-mi voie să-ți mulțumesc pentru tot ceea ce faci pentru mine. Și cu toate astea, dă-mi voie să insist asupra unui punct : cum poți spune că ești fericită ?

Zîmbindu-i iarăși, ea ridică mîna cu timiditate și el băgă de seamă pentru prima oară în viață că mîna asta era lungă și frumoasă :

— Sînt fericită, domnule președinte, pentru că lucrez cu dumneavoastră.

Ea șoptă :

— Cred că nu mai există un alt om ca dumneavoastră... Vreau să spun de-aceeași valoare umană și profesională. Știu că lumea nu vă înțelege sau că vă înțelege greșit și că asta vă bucură. O bucurie care uneori se întoarce împotriva dumneavoastră, așa cum s-a întîmplat și astă-seară. Nu v-am văzut niciodată derutat atunci cînd era vorba de vreuna din îndatoririle dumneavoastră de serviciu, oricare ar fi fost situația. Nu v-am văzut niciodată lăsîndu-vă năpădit de neliniște. N-am văzut pe nimeni care să vă descumpănească. Și apoi nu v-am văzut niciodată aspru sau disprețuitor cu oamenii mărunți. Aș mai avea multe de spus. Dar sînt foarte sigură de un lucru : faptul că lucrez pentru dumneavoastră a dat un sens vieții mele. Asta-i...

Vorbise dintr-o răsuflare, așa cum face cineva care știe bine lecția. Spunînd „Asta-i", ea deschisese mîinile într-un gest ciudat, încîntător, aproape juvenil. Gestul donatorilor din tablourile foarte vechi.

*

Cînd Fabre-Simmons păși pragul grădinii de la Saint-Cloud, trandafirii își răspîndeau parfumul de seară. Paul, grădinarul, era în mijlocul lor. Tocmai îi stropise. Atingea corolele cu vîrful degetelor. Din cînd în cînd lua cîte o floare și ridicînd-o o privea fără să scoată nici un cuvînt.

— Bună seara, Paul !

— Bună seara, domnule !

Grădinarul, văzînd că Fabre-Simmons rămîne lîngă el, dădu semne de disperare iar fața sa crăpată din mijlocul căreia pornea nasul mare luă o expresie aferată ; se apropie de un trandafir galben care se istovea împrăștiindu-și aroma în văzduh cu o dărnicie regească. Dintr-o dată, Fabre-Simmons se înspăimîntă la gîndul că în această grădină asupra căreia cobora seara îl va năpădi iarăși singurătatea. Încercă stîngaci să schimbe două vorbe cu Paul, să lege o discuție imposibilă. Paul era politicos dar rămînea condescendent. Nu suporta prezența oamenilor — și în mod vădit nu-i plăcea să vorbească. Așa încît cuvintele lor se tîrîiau anevoie printre tufele de trandafiri.

Georges Fabre-Simmons se lăsă pătruns de răcoarea care însoțea sfîrșitul zilei. În fața lui transparențele serii se mistuiau în umbre ușoare ca niște bucăți de cuarț. Iar trandafirii continuau să verse un parfum de dragoste atît de intens și de dulce încît le era peste putință să-i supraviețuiască. În seara aceea Fabre-Simmons căuta ceva. Acceptă să se gîndească la Pierre Mazade ca la un frate mai mic — un frate mort. Ochii cenușii și puțin bridați, zîmbetul lui în același timp amar și batjocoritor, vorbele lui surprinzătoare îi lipseau îngrozitor — și aveau să-i mai lipsească încă multă vreme. În urechi îi răsunau cîteva din replicile scriitorului : *N-am găsit niciodată nici cel mai mic sens nici măcar celui mai neînsemnat lucru, domnule.* „Dar Pierre m-a mințit ; și el caută ceva pe lumea asta", își zise Georges. Se gîndi la Françoise și la senina indiferență cu care înfrunta ea misterul ; la refuzul zîmbitor care multă vreme i se păruse a fi al lor, al amîndurora împotriva celorlalți și de care astăzi era rîndul lui să se izbească. „De-acum înainte nimeni n-o să mă mai ajute să caut dincolo de mine însumi."

Se apropie de Paul care se apucase să taie trandafirii scuturați — și florile istovite mureau acum cu o ultimă salvă de petale. Fabre-Simmons puse mîna pe umărul grădinarului cu un gest prietenesc și intim :

— Spune-mi, Paul ! Îți place viața ta — în sfîrșit, vreau să spun meseria, munca ta ?

— Da, domnule.
— Mult ?
— Da, domnule, zău că da.
— Dar ai idee de ce-ți iubești atît de mult munca ?
Grădinarul oftă. Aruncă o privire furișă către Fabre-Simmons ; apoi spuse întorcîndu-și sfios capul într-o parte, înspre trandafiri :
— Din pricina florilor, cred.
Lui Fabre-Simmons răspunsul i se păru ciudat și pătrunzător — se enervă chiar că nu-i putea surprinde întreaga semnificație. „Ei au descoperit ceea ce eu mai caut încă !“ Un gînd urcă în el făcînd explozie în tihna serii ca o bulă de aer la suprafața apei : *Orice operă adevărată implică o nemărginită singurătate.* „Cine Dumnezeu mi-a spus fraza asta ? Pierre probabil“. Se lăsă cuprins de viziunea scurtă dar luminoasă a operei sale, presimțind însă că răspunsul ultim nu se afla acolo și că mai tîrziu sau mai devreme va regăsi aceeași întrebare chinuitoare care-i ațina dintotdeauna calea.

Le Clos des Amandiers
Calvi, iulie 1970.

Lector : ANGELA CISMAŞ
Tehnoredactor : ELENA BABI

Tiraj 52.550. Bun de tipar : 20.01.1974. Coli tipar 19.

Tiparul executat sub comanda nr. 30 785 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piaţa Scînteii nr. 1. Bucureşti Republica Socialistă România

lată principalul merit al acestei cărți: ea a arătat în mod magistral, repet, nu maleficiile banului, care sînt evidente și grosolane, ci acelea ale autorității, într-un cuvînt ale posedării, cu atît mai subtile cu cît adeseori acestea iau masca legitimității.

JEAN PAULHAC

Miliardarul este cel mai împlinit, cel mai strălucit și cel mai convingător roman din toată opera lui Michel de Saint Pierre.

LUC ESTANG

Univers

Lei 9,75